

Økonomiplan for 2025 — 2028

Kvam herad

Innhald

Økonomiplan for 2025 — 2028.....	1
Kvam herad.....	1
Bera eller bresta	11
Innsparingsprogram	16
Innsparingsprogram	16
Vedtekne innsparingar frå 1. tertial 2024	17
Justeringar og tiltak - forslag til budsjettendring	20
Bruk og avsetjing av disposisjonsfond og andre justeringar budsjetttramma.....	20
Nye tiltak i budsjett og økonomiplan 2025 -2028.....	21
Oversikt over innsparingar foreslått i budsjett og økonomiplan 2025 -2028.....	22
Bruk og avsetjing av disposisjonsfond i økonomiplanperioden.....	23
Føresetnader og risikovurdering.....	24
Føresetnader	25
Rammetilskot og skatteinntekter.....	25
Gjeld, renter, eigedomsskatt, utbytte og havbruksfond.....	26
Kraftsal.....	26
Lønn og sosiale utgifter	26
Innkjøp.....	26
Investeringar.....	26
Risikotabell	26
Lesarrettleiing og vedlegg	32
Vedlegg til økonomiplanen	32
Kva er budsjett og økonomiplan?	33
Korleis finne fram i dokumentet?	33
Introduksjon	33
Sentrale kapittel	34
Tenesteområda i kommunen	34
Samanheng mellom planstrategi, kommuneplanar, budsjett og økonomiplan	35
Budsjettvedtak	36

Framlegg til budsjettvedtak - Rådmann sitt forslag til budsjett og økonomiplan 2025-2028..	36
Utfyllande informasjon.....	38
Løyvingsoversikt drift etter § 5-4 første ledd.....	38
Løyvingsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd.....	39
Løyvingsoversikt investering etter § 5-5 første ledd.....	39
Løyvingsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd.....	40
1. Investeringar i varige driftsmidlar	40
2. Tilskot til andre sine investeringar	45
3. Investeringar i aksjer og andelar i selskap	46
4. Utlån av eigne midler	46
Økonomisk oversikt drift etter § 5-6.....	46
Hovudtal i budsjettforslaget.....	47
Fordeling av heradet sine driftsinntekter i 2025.....	47
Fordeling av heradet sine driftsutgifter i 2025	50
Netto finansutgifter.....	53
Netto driftsresultat.....	54
Disponering eller dekning av netto driftsresultat	55
Saldo på disposisjonsfond	56
Finansielle nøkkeltal og utvikling i planperioden.....	56
Sentrale inntekter.....	58
skatt på inntekt og formue.....	59
Ordinært rammtilskudd	59
Skatt på eigedom.....	59
Andre generelle statstilskudd	59
Sentrale utgifter	59
Pensjon	60
Inntekter og finansposter.....	60
Skatt og rammetilskot	60
Andre kommunale inntektspostar	61
Gjeld, obligasjonar, renter og utbytte.....	63
Andre finanspostar	65
Kraftinntekter.....	66
Investeringar i økonomiplanen	71
Driftsprosjekt i Kvam herad.....	71
Investeringsprosjekt i Kvam herad.....	72

Nye prosjekt, endra prosjekt og årlege prosjekt.....	73
Investeringstabell for kommunen samla	75
Finans og fellespostar.....	75
Administrasjon	75
Barnehagar	75
Grunnskuleopplæring.....	76
Pleie og omsorg	76
Vatn og avlaup, avfall og renovasjon	76
Plan og byggesak	77
Kultur	77
Kyrkja	77
Samferdsel.....	78
Bustad.....	78
Brann- og ulykkesvern	78
Oversikt Investering og finansiering.....	79
Netto lånegjeld i kroner per innbyggjar	79
Samfunnsutvikling	79
Organisasjon.....	84
Alderssamansetjing	85
Klimabudsjett	91
Klimatiltak med i økonomiplanen	97
Direkte utslipp	97
Klimagassutslepp (graf)	99
Eigedomsforvaltning	99
Gebyrliste	103
Eigedomsgebyr	103
Vatn	105
Avlaup.....	105
Slamtøming	105
Feiing	105
Barnehage	106
SFO.....	107
Kulturskule.....	107
Ferieklubben.....	108
Heimetenester.....	108

Praktisk bistand	108
Dagsenter	108
Helsealarm.....	109
Varer og tenester	109
Kommunale kaier	109
Utleige kommunale bygg	109
Leige av idrettsanlegg.....	110
Leige av kinosal.....	110
Leige av skulerom.....	110
Leige av symjebasseng - til idrettslag.....	110
Leige av symjebasseng - til kommunen.....	110
Brann og redning.....	111
Eksterne kurs	111
Beredskap.....	111
Skjenke- og salsløyve, alkohol og tobakk	112
Fyrverkeri.....	112
Avgifter ved kyrkjene	112
Utanbygds avgift (fråflytta frå Kvam for meir enn 5 år sidan)	113
Trykksaker	113
Digital eigedomsinfo.....	113
Plan- og byggesaker.....	114
01. Tenester etter medgått tid.....	116
Gebyr etter plan- og bygningslova, byggesaker	116
02. Førehandskonferanse.....	116
03. Generelle gebyrreglar for saker etter plan- og bygningslova	116
04. Dispensasjonar pbl. § 19-1,19-2,19-3, veglova.	116
05. Bustad / fritidshus pbl § 20-1 a,b	117
06. Tilbygg / påbygg / underbygg til bustad/fritidshus, pbl. kap. 20	117
07. Garasjar / naust / uthus inklusiv tilbygg pbl. kap. 20	118
08. Industri, næring, tenesteyting, off.bygg, landbruk, lager, plasthall, inklusiv tilbygg/påbygg, settefiskanlegg på land, Pbl §20-1 a, b og §§20-3 / 20-4.....	118
09. Konstruksjonar eller anlegg, Pbl §20-1 a, b og §20-4.....	118
10. Fasadeendring, pbl. §20-1 c eller §20-4	118
11. Bruksendring, Pbl §20-1 d	119
12. Rivingssaker, Pbl §20-1 e.....	119
13. Byggtekniske installasjonar, oppføring, endring og reparasjon, Pbl §20-1 f	119

14. Oppdeling eller samanføyning av brukseining i bustad, Pbl §20-1 g	120
15. Innhengning, skilt og reklame, Pbl §20-1 h og i	120
16. Godkjenning av plassering av midlertidige anlegg, Pbl §20-1 j.....	120
17. Anlegg av veg eller parkeringsplass, Pbl §20-1 l	120
18. Delingssøknad, Pbl §20-1 m	120
19. Sletting av klausular	121
Gebyr etter matrikkellova	121
20. Oppretting av matrikkeleining/grunneigedom/festegrunn/eksisterande umatrikulert grunn/punktfeste	121
21. Oppmåling av uteareal på eigarseksjon	121
22. Oppretting av anleggseigedom	122
23. Registrering av jordsameige	122
24. Oppretting av matrikkeleining utan fullført oppmålingsforretning.....	122
25. Avbrot i oppmålingsforretning eller matrikulering	122
26. Gebyr for matrikkulering utan oppmåling	122
27. Grensejustering og mindre tilleggsareal. Grunneigedom, festegrunn og jordsameige	122
28. Arealoverføring. Grunneigedom , festegrunn og jordsameige.....	122
29. Klarlegging av eksisterande grense der grensa tidlegare er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning.....	123
30. Klarlegging av eksisterande grense der grensa ikkje tidlegare er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheitar.	123
31. Privat grenseavtale.....	123
Gebyr etter lov om eigarseksjonar	123
32. Krav om seksjonering eller reseksjonering av ein eigedom (Lov om eigarseksjonar §7)	123
Gebyr etter ureiningslova-/forskrift.....	124
33. Forureining bygg og anlegg	124
34. Utsleppsløyve	124
35. Kontroll saker	124
Gebyr etter hamne- og farvasslova.....	125
36. Løyve etter hamne og farvasslova	125
Gebyr etter plan og bygningslova - plansaker.....	125
01. Plansaker etter plan og bygningslov vedteken 27.06.2008 kap. 12 §12-8	125
02. Gebyr for behandling av planprogram	125
03. Gebyr for premissavklaring	125
04. Gebyr for behandling av søknad om godkjenning av reguleringsplan §12-11	125

05. Endringer av reguleringsplanar §12-14	125
06. Refusjonssaker, Pbl kap 18.....	126
Gebyr etter konsesjons- og jordlov	126
Søknad om konsesjon etter konsesjonslova	126
Søknad om frådelling etter jordlova	126
Søknad om omdisponering etter jordlova	126
Frikjøp av parkeringsplass	126
Tenesteområda i kommunen	126
Finans og fellespostar.....	127
Innleiing	127
Samandrag budsjett	127
Driftsbudsjett med endringer.....	127
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	128
Investeringsbudsjett.....	128
Styring og kontrollverksemd	130
Innleiing	130
Samandrag budsjett	130
Driftsbudsjett med endringer.....	130
Prioriteringar i økonomiplanen	131
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	131
Administrasjon	133
Innleiing	133
Samandrag budsjett	133
Driftsbudsjett med endringer.....	133
Prioriteringar i økonomiplanen	134
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	134
Investeringsbudsjett.....	135
Måltabell	135
Barnehagar	137
Innleiing	137
Samandrag budsjett	137
Driftsbudsjett med endringer.....	137
Prioriteringar i økonomiplanen	138
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	141
Investeringsbudsjett.....	141

Måltabell	142
Grunnskuleopplæring.....	143
Innleiing	143
Samandrag budsjett	143
Driftsbudsjett med endringar.....	143
Prioriteringar i økonomiplanen	144
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	146
Investeringsbudsjett.....	147
Måltabell	147
Kommunehelse.....	148
Innleiing	148
Samandrag budsjett	148
Driftsbudsjett med endringar.....	148
Prioriteringar i økonomiplanen	149
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	154
Måltabell	155
Pleie og omsorg	157
Innleiing	157
Samandrag budsjett	157
Driftsbudsjett med endringar.....	157
Prioriteringar i økonomiplanen	158
Tenester til heildøgnsomsorg	159
Tenester til heimebuande	159
Rus og psykisk helse	160
Tenestekontoret.....	160
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	161
Måltabell	162
Sosialteneste	164
Innleiing	164
Samandrag budsjett	164
Driftsbudsjett med endringar.....	164
Prioriteringar i økonomiplanen	165
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	166
Måltabell	167
Barnevern	169

Innleiing	169
Samandrag budsjett	169
Driftsbudsjett med endringar	169
Prioriteringar i økonomiplanen	170
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	172
Måltabell	172
Vatn og avlaup, avfall og renovasjon	174
Innleiing	174
Samandrag budsjett	174
Driftsbudsjett med endringar	174
Prioriteringar i økonomiplanen	175
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	176
Investeringsbudsjett	177
Måltabell	178
Plan og byggesak	179
Innleiing	179
Samandrag budsjett	179
Driftsbudsjett med endringar	179
Prioriteringar i økonomiplanen	180
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	180
Investeringsbudsjett	181
Måltabell	181
Kultur	183
Innleiing	183
Samandrag budsjett	183
Driftsbudsjett med endringar	183
Prioriteringar i økonomiplanen	184
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	186
Investeringsbudsjett	186
Måltabell	187
Kyrkja	188
Innleiing	188
Samandrag budsjett	188
Driftsbudsjett med endringar	188
Prioriteringar i økonomiplanen	188

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	189
Investeringsbudsjett.....	189
Samferdsel.....	190
Innleiing	190
Samandrag budsjett	190
Driftsbudsjett med endringar.....	190
Prioriteringar i økonomiplanen	190
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	192
Investeringsbudsjett.....	192
Måltabell	193
Budsjett til trafikksikring	193
Gjennomføring trafikksikringstiltak.....	193
Redusert tal omkomne/alvorleg skadde.....	193
Redusert tal trafikkskadde 15-24 år	193
Redusert tal trafikkskadde totalt.....	193
Rullering trafikksikringsplan	193
Trafikksikkert herad.....	194
Budsjett til trafikksikring	194
Gjennomføring trafikksikringstiltak.....	194
Redusert tal omkomne/alvorleg skadde.....	194
Redusert tal trafikkskadde 15-24 år	194
Redusert tal trafikkskadde totalt.....	194
Rullering trafikksikringsplan	194
Trafikksikkert herad.....	194
Bustad.....	195
Innleiing	195
Samandrag budsjett	195
Driftsbudsjett med endringar.....	195
Prioriteringar i økonomiplanen	196
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	196
Investeringsbudsjett.....	197
Måltabell	198
Kommunal næringsforvaltning og konsesjonskraft	199
Innleiing	199
Samandrag budsjett	199

Driftsbudsjett med endringer	199
Prioriteringar i økonomiplanen	200
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	200
Måltabell	201
Brann- og ulykkesvern	202
Innleiing	202
Samandrag budsjett	202
Driftsbudsjett med endringer	202
Prioriteringar i økonomiplanen	203
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	203
Investeringsbudsjett	204
Tenester utanfor ordinært kommunalt ansvarsområde	205
Innleiing	205
Samandrag budsjett	205
Driftsbudsjett med endringer	205
Prioriteringar i økonomiplanen	205
Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter	206

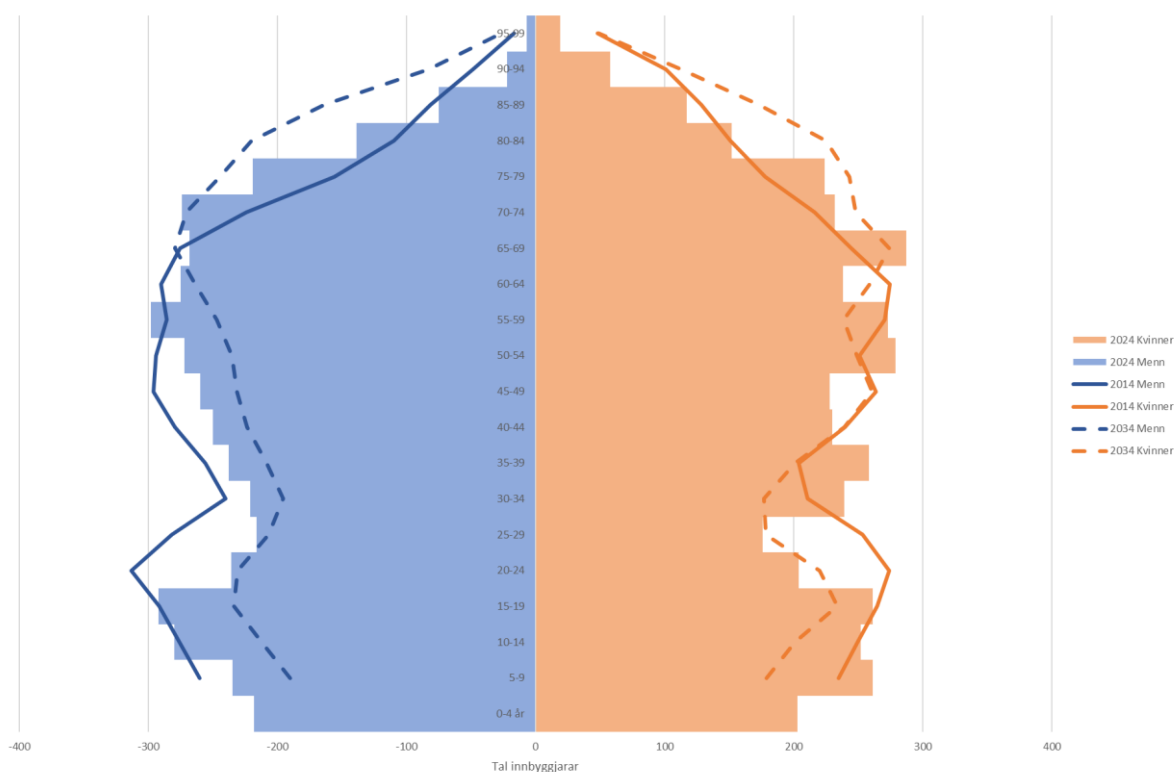
Bera eller bresta

Berekraft står ikkje på lista til Språkrådet med ord som har vorte kåra som “årets” sidan 2008. Rådmannen har heller ikkje leita etter noko statistikk over bruken av ordet, men har inntrykk av at ordet er stadig hyppigare brukt i offentlege dokument. Fyrst og fremst auka nok bruken når det offentlege Noreg skulle ta i bruk FN sine berekraftsmål som mål for verksemda si. Berekraftsmåla er tenkt som verda sin felles arbeidsplan for å imøtekoma behova me har i dag, utan å øydeleggja for at komande generasjonar skal få dekkja sine behov. Til saman er det 17 mål, men mange tenkjer nok fyrst på mål 13: Stopp klimaendringane. Målet er å avgrensa global temperaturstigning til godt under 2 grader celsius.

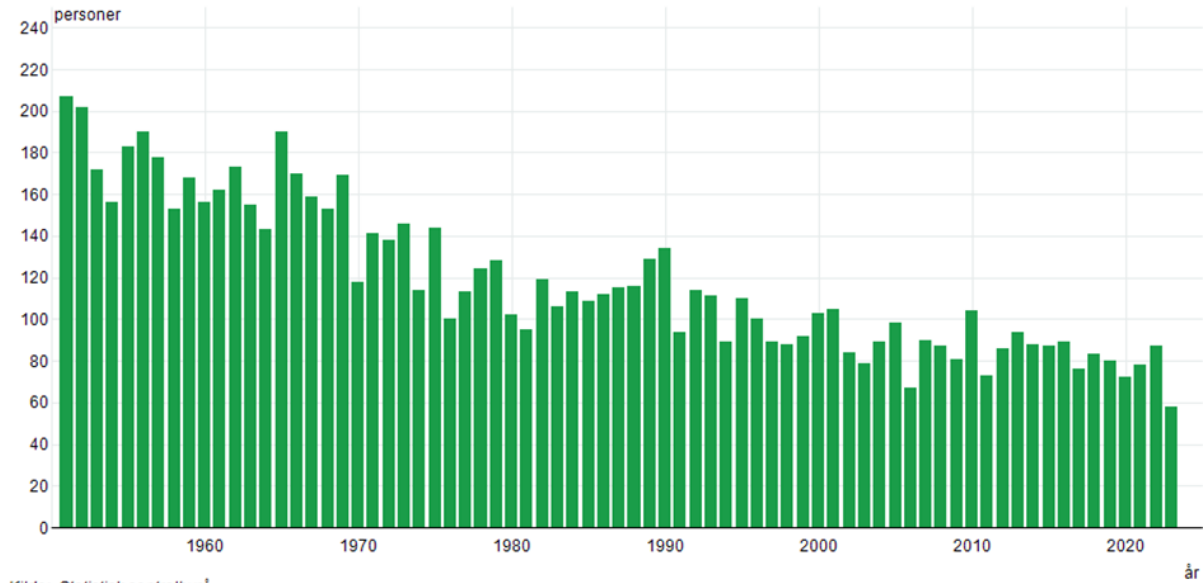
Også Kvam skal gjera sin del for å redusera eigne klimagassutslepp. Me har laga ein plan med tiltak, og som del av dette budsjettdokumentet, er her også eit eige klimabudsjett med framlegg til tiltak for komande år. Rådmannen er trygg på at samla sett, er me på veg til å redusera klimaavtrykket til Kvam. Her er likevel ein del frustrasjon over at kommunane på dette viktige området, har fått endå fleire oppgåver, pålegg og lovkrav som vert lagt på kommunane utan tilstrekkeleg ressursar til å utføra dei. Og at her er utarbeidd altfor lite materiell på nasjonalt nivå for korleis me skal løysa oppgåvene. Dermed sit 357 kommunar og skal prøva seg fram når det til dømes gjeld korleis me skal handtera miljøkrava i alle innkjøpa våre. At me heller ikkje har tal for klimautsleppa i 2023, fører til at me ikkje veit noko om grepa me gjer, er effektive nok. Og med avgrensa midlar, treng me nasjonal kunnskap om dei mest effektive grepa med omsyn til kost/nytte. Dei siste åra har kommunen brukt mykje ressursar på å verta Miljøtårnsertifisert. Dette har vore svært nyttige erfaringar, og etter å ha sertifisert rådhuset, har me halde fram i 2024 med kulturskule og bibliotek. Det viser seg imidlertid at dette vert ei svært kostbar ordning for kommunane, då me må betala for kvar lokalitet me får sertifisert, og deretter ved resertifisering. I tillegg krev prosessen mykje interne ressursar. Rådmannen har difor vurdert det slik at me tek med oss erfaringane og grepa frå dei sertifiseringsprosessane me har hatt, men ikkje går vidare med sertifisering av fleire lokasjonar, og heller ikkje resertifiserer dei me har når den tid kjem. Miljøkoordinatoren har også brukt store delar av stillinga til denne prosessen. Engasjementet går fram til sommaren 2025, og rådmannen tilrår at stillinga ikkje vert vidareført i økonomiplanperioden. Det legg større trykk på leiarane i organisasjonen for å imøtekoma miljøkrav m.m., men me må også utforda statleg nivå om å laga betre rammevilkår for kommunane til å utføra desse oppgåvene.

Demografiutviklinga til Kvam er heller ikkje berekraftig med tanke på å oppretthalda folketal og ein god forsørgjarbrøk. Prognosane viser at me har ei vesentleg endring i demografien om 5-6 år. Illustrasjonen under er henta frå folkehelseoversikt og kunnskapsgrunnlaget til planstrategien, og viser utviklinga frå 2014 (heiltrekt linja) til i dag (søyle) og prognose for 2034. For menn er prognosen i 2034 færre for alle aldersgrupper fram til om lag 60 år. Etter dette er det ein auke for alle aldersgrupper. Utviklinga for kvinner er om lag den same, men her er nokre aldersgrupper innimellom som er litt større enn i dag.

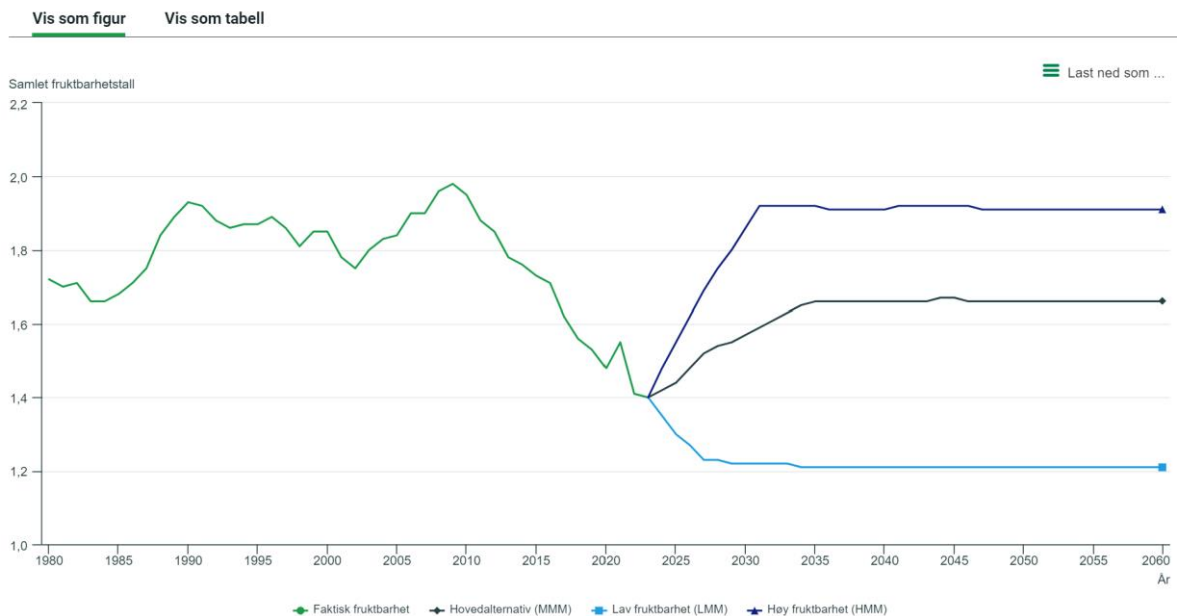
I Kvam har me motarbeidd og motbevist prognosane til SSB dei siste åra. Dette har me oppnådd med tilflytting, og me har hatt større tal born ved skulestart, enn det som er fødd i Kvam. Det er likevel ikkje til å koma i frå at fødselstala i stadig større grad ligg under 100 per år.

Økonomiplan for 2025-2028

Ein viktig strategi og eit viktig satsingsområde i Kvam, er å vera ein attraktiv kommune for barnefamiljar, for at me skal tiltrekkja oss både innbyggjarar, arbeidskraft og utbetra demografien. Når rådmannen ser utviklinga i nasjonal fruktbarheitsrate, er det grunn til uro. I 2024 er talet heilt nede på 1,4. Sjølv dei mest optimistiske framskrivingane viser ei bratt stigning fram til 2030, så ligg dei alle under 2, noko som i seg sjølv inneber folketalsnedgang (utan innvandring). Dei låge fødselstala inneber også at det vert større konkurranse mellom kommunane for å tiltrekkja seg barnefamiljar.

Framscrevet fruktbarhetsrate

Kilde: Nasjonale befolkningsframskrivninger, Statistisk sentralbyrå

Prognosane for Kvam viser at veksten i dei eldste aldersgruppene fyrst aukar vesentleg frå 2030. Barnetalet går heller ikkje vesentleg ned før etter denne tida. Me står no framfor nokre dilemma. Me må starta førebuingane og dreia ressursane til å handtera auka behov for pleie- og omsorgstenester til dei eldste aldersgruppene. Dette er for seint å gjera i 2030. Samstundes viser prognosane at barnetalet ikkje går vesentleg ned dei neste 5 åra. Det vil seia at me ikkje får "hjelp" av redusert behov for rammer til desse aldersgruppene heller i den komande 5-årsperioden. Og ved å redusera satsinga på å tiltrekkja oss denne aldersgruppa (og foreldra deira i arbeidsfør alder), kan me forverra demografiutviklinga vår.

Eit anna dilemma er i kva grad me kan halda fram med det førebyggjande arbeidet, der dette ikkje er lovpålagt. Me har utfordring med utanforskap og unge uføre i Kvam. Det er eit tap både når det gjeld arbeidsfellesskap og meistringsopplevingar dei ikkje får ta del i, og for oss som samfunn som treng arbeidskrafta. Utanforskapen medverkar også til at forsørgjarbrøken ("eldrebølgja") vert ytterlegare skeivare. Kvam har satsa på førebygging og fremjing av gode oppvekstvilkår over mange år. Oppvekstplan og Oppvekstreform er under implementering breitt i kommunen sine tilbod og tenester, som t.d. auka grunnbemanning i barnehage, arbeid med trygt og godt skulemiljø inkl. bruk av miljørettleiarar, etablering av Familiesenteret, auke i utekontakten, eit breitt fritidsarbeid, Ungdomsrådet, prosjekt- og medverknadsarbeid frå ungdom, kompetanseheving *Tidleg Inn* for å nemna nokre. Å måla resultat av førebyggjande arbeid på kort sikt, let seg ikkje gjera. Brei satsing retta mot barn og unge sine viktigaste arena for utvikling - heimen/foreldre, barnhage/skule og fritid har vore fokuset i Kvam sitt arbeid, jmf Oppvekstplanen, i tillegg til kunnskap om verksame førebyggjande tiltak. På Oppvekstkonsferansen 2024 melder ungdomane om kva dei meiner er dei viktigaste prioriteringane framover - medverknad, psykisk helse (deltaking, inkludering og meistring) og eit godt skuletilbod som fremjar skuletrivsel.

Det langsiktige arbeidet med førebygging har no fått retning i planverk, strategiar og tiltak, som skal implementerast på tvers i organisasjonen. Utfordringa i all førebygging er vanskar med å sjå effektar på kort sikt og halda fast ved planar og strategiar over tid. I litteratur om førebygging er det sjeldan at eit konkret tiltak kan førebyggja ein vanske eller at ein vanske har ei årsak. Det er samspelet mellom risiko-faktorar for uhelse og beskyttande forhold som avgjer i kva grad og korleis vanskar oppstår og vert oppretthaldne. Oppvekstplanen legg vekt på beskyttande faktorar med mål om i større grad å stå imot eller redusera utfallet av risikofaktorar, og såleis førebyggja framtidig uhelse, utanforskap og redusert livskvalitet.

Me er likevel i ein situasjon der me ikkje har ein berekraftig økonomi. I framlegget til økonomiplan ligg det inne framlegg til innsparingar på opp til 75 mill.kr per år ved utgangen av perioden. Dette kjem i tillegg til innsparingane som vart iverksett i 2024. Innsparingstiltaka kjem i tillegg til netto tiltak som følgje av netto inntektsauke som svingar frå om lag 6 mill.kr. til 31 mill.kr. i løpet av perioden. I 2028 ligg det førebels eit nedtrekk på om lag 100 mill.kr. Likevel er det ikkje nok. I heile perioden er det meirforbruk, som vert redusert etter kvart som åra går. Men i 2028 er det framleis eit netto meirforbruk på vel 15 mill.kr. Etter dei generelle tilrådingane med 1,75% i netto driftsresultat, har me endå om lag 35 mill.kr. igjen som me må ta ned drifta med. Og om ikkje dette er nok, så er tala utan store komande investeringar som Øystese barneskule og behov for sjukeheimsplassar. Her er heller ikkje noko til å verken tetta vedlikehaldsetterslepet, årleg vedlikehaldsgap, kyrkja sine utfordringar, eller rom til samsatsingar med bl.a. fylkeskommunen om Fossehus, bestillingsskyss og på samferdsel elles. Innan utløpet av økonomiplanperioden, trur rådmannen difor at me må i gang med endå ei utviding av innsparingsprogrammet. Men vurderinga i dette budsjettframlegget er at me er heldige som har sett av midlar til tøffare tider. Sjølv om dei tøffare tidene kom både raskare og kraftigare enn forventet. I tida framover har me rikeleg med innsparingstiltak å arbeida vidare med og å realisera i denne omgang.

Me har nyleg lagt bak oss eit år der årsoppgjeret viste ei vesentleg forbetring i høve prognosa. Kan dette skje i den komande perioden også? Ja, om kraftprisane vert høgare og renta lågare, vil det ha positiv

innverknad på netto driftsresultat for kommunen. Men verdsøkonomien som påverkar desse tala, er inne i ein usikker periode, og kraftprisane kan også verta lågare og rentene høgare. Regjeringa fekk, om enn litt seint, med seg at kommunane er i økonomisk krise og kom med ekstra midlar. Dette hjelper, men er likevel under nivået som administrasjonen våga håpa på, med om lag 6,5 mill.kr. mot 10 mill.kr. som ligg i budsjettet for 2025 og 2026.

Det nye inntektssystemet, særleg med nye ordningar for vekting for personar med utviklingshemming i kommunen, gjer at Kvam kjem dårlegare ut på dette feltet. Regjeringa har også lagt om inntektssystemet, slik at den ekstra skatteinntekta som har kome som ein bonus på slutten av året på grunn av høgare utbyttetal, er teke ut. I staden får kommunane høgare andel av dei ordinære skatteinntektene, med grunngjevinga at kommunane då får meir føreseielege inntekter. Kan kommunane få endå meir statlege inntekter i Stortinget si handsaming av sitt budsjett? Me kan sjølv sagt håpa det, men rådmannen har heller ikkje tru på at det er kjem nok midlar til kommunane til å henta inn mange år med underfinansiering av kommunesektoren. Sjølv om me går inn i eit valår. Nokre fleire midlar til å gjennomføra omstillinga av kommunane, er nødvendig. Men mest av alt treng kommunane, som barn og unge i Kvam, også trygge, ansvarlege vaksne som kan setja grenser for kva kommunane skal halda på med. Me er i ein situasjon der det (snart) ikkje hjelper med å få tilført meir midlar fordi me får ikkje tak i fleire arbeidsfolk. Me treng ikkje fleire lovnader på vegne av kommunane som er med å auka gapet mellom kva som vert forventa at kommunane skal levera, og dei ressursane som er tilgjengelege. I arbeidet med undersøkje og redusera sjukefråvær i kommunen, er eit av bileta rådmannen sit igjen med at medarbeidarar står på og yt gode tenester i løpet av dagen. Og så går dei likevel heim med dårleg samvit fordi dei ikkje opplever å ha innfridd alle forventningane som vert stilt til dei. Me skal sjølv sagt halda fram med tenesteutvikling og effektivisering, men rådmannen meiner at me også må ta ned omfanget av arbeidsoppgåver og krav for å framleis kunne vera ein attraktiv arbeidsgjevar og unngå at våre medarbeidarar får for store belastningar.

Samla sett er dei økonomiske utsiktene såpass mørke at rådmannen i denne runden ikkje går inn på at konkurransen om arbeidskrafta fører til høgare lønsvest enn dei årlege rammene, eller seier noko om framtidige pensjonsutfordringar. I løpet av arbeidet med budsjett for 2025 og den komande økonomiplanperioden, har rådmannen vurdert det slik at me står ovanfor ein situasjon der fleire heilage og kjeke kyr måtte på slaktebenken i haust. Samstundes med at fleire kyr vart trekt fram i prosessen, poppa det opp nye kalvar som krev sitt. Fleire av dei må nok få leva opp, sjølv om det fører til at endå ei kyr ryk til. Korleis prosessen med å velja ut kyr i innsparingsprogrammet har vore, er omtala under kapittelet om innsparingsprogrammet. Kva nye tiltak som er lagt inn, ligg i kapittelet "Justeringar og tiltak", i tillegg til innsparingstiltaka. I dette kapittelet er dei samla i tabellar, men dei er også fordelt på dei ulike tenesteområda.

Rådmannen reknar med at det er framlegg til innsparingstiltak som vil få mest merksemd i det vidare budsjettarbeid, både blant politikarar, innbyggjarar og medarbeidarar. Rådmannen meiner likevel at det er viktig å ha med seg at om me må gjera grep for å ta ned rundt 10 % av driftsnivået, så er det meste igjen og me har i utgangspunktet eit bra nivå på tenestene i Kvam. Me har framleis ikkje skåre til beinet, og har føresetnader til å halda fram som ein attraktiv arbeidsgjevar i ein attraktiv kommune. Me kjem ikkje unna å gjera grep no om me vil ha eit nivå på drifta vår som er berekraftig, og å unngå at føresetnadane våre for ei oppsiktsvekkjande framtid brest. Det er sjølv sagt lov å synast at det er leit å riva ned noko som er bygd opp over tid, men rådmannen har oldemor sine trøystande ord med inn i prosessen - "Sukk hjarta, men brest ikkje".

Det har vore stor innsats frå mange i denne budsjettprosessen, og mange som skal ha takk for det. Ein ekstra takk går likevel til einingsleiarar og medarbeidarar i økonomieininga som har stått på i haustslakta med ope sinn, engasjement og gode drøftingar.

God lesing, og lukka til med det vidare budsjettarbeidet!

Anita Hesthamar, rådmann

Innsparingsprogram

Innsparingsprogram

I budsjettvedtaket for 2024 fekk rådmannen fullmakt til å laga eit innsparingsprogram på minst 150 mill.kr. for økonomiplanperioden. Programmet vart starta med bakgrunn i at prognosane viste at me frå toppåret med eit mindreforbruk på mill.kr. låg an til eit meirforbruk på same sum. Programmet var fordelt med 20 mill.kr i 2024, 35 året etter, 45 i 2026 og 50 i siste året. Det ville framleis vera eit meirforbruk i perioden, men håpet var at dette skulle dekkast med høgare kraftinntekter og liknande utover det som var budsjettert. Om ikkje, var det fondsmidlar til å dekkja meirforbruket.

Arbeidet med innsparingsprogrammet var tema i leiarsamling i januar og i drøftingsmøte med dei tilsette. Som inngang til tema vart spørsmålet "Korleis kan me saman skapa ein attraktiv arbeidsplass som leverer framtidsretta tenester, med færre ressursar enn me brukar i dag?".

Det var ikkje forventa nedbemanning som følgje av innsparingane, då kommunen har og får ledige stillingar. Som eit straktstiltak vart det innført stillingsvurdering - det vil seia at vakante stillingar skal til vurdering i leiargruppa før ev. utlysing.

I etterkant av leiarmøtet, vart arbeidet sett i gang i dei ulike einingane. Utgangspunktet var å finna innsparingstiltak tilsvarande omtrent 10% av driftsutgiftene. Dette for at det skulle vera noko å velja mellom i neste runde. Det var lagt opp ein tidsplan med sikte på å leggja fram dei fyrste tiltaka som del av 1. tertialrapport og til utkast til økonomiplan.

Einingane fekk også ei tilleggsutfordring med å vurdere behovet for tenesta utover 1 lokasjon. Dette fordi kommunen ikkje plikar å ha meir ein ein barnehage, ein skule, ein SFO, ein sjukeheim osv. Alt utover dette, handlar om andre forhold enn tenestekvalitet. Kvam har valt å ha eit spreidd tenestetilbod i kommunen. Dette vert no utfordra av fleire grunnar enn økonomi, som bemanning og klima. Ved å prioritera fleire lokalitetar, må me også forfordela ressursar til mindre einigar for å få dei til å fungera.

Økonomiplan for 2025-2028

Då det viste seg at resultatet for 2023 vart vesentleg betre enn frykta, og tiltaksarbeidet vart krevjande, vart kravet til framlegg redusert til 5%. I fyrste tertial vart følgjande tiltak innarbeidd:

Vedtekne innsparingar frå 1. tertial 2024

Eining/område	Nye tiltak	Budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Helse og omsorg	Innsparing - NAV inntekt	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Helse og omsorg	Innsparing - slutt med fylgje praktisk bistand	-250 000	-500 000	-500 000	-500 000
Helse og omsorg	Innsparing - multidose	-200 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
Helse og omsorg	Innsparing - ta betalt for tv og internett i omsorgsbustader	-100 000	-400 000	-400 000	-400 000
Helse og omsorg	Innsparing - Tolo omsorg reduksjon tal omsorgsbustader	-750 000	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000
Helse og omsorg	Innsparing - auke pris omsorgsbustader	-600 000	-1 600 000	-3 200 000	-3 200 000
Oppvekst	Innparingsprogram Oppvekst	-3 727 552	-4 764 652	-4 157 452	-4 157 452
Teknisk	Innsparing - redusere innetemperatur med 1 grad	-135 000	-270 000	-270 000	-270 000
Teknisk	Innsparing: Ta ned reinhaldsfrekvens	-392 355	-784 710	-784 710	-784 710
Samfunn, næring og kultur	Innsparing Kulturminneplanarbeid , ta ned nivå	-70 000	-100 000	-100 000	-100 000
Samfunn, næring og kultur	Innsparing- Pemisjon næring , 10% 2024	-100 000	0	0	0
Samfunn, næring og kultur	Innsparing, Kinck dagane , går ut	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000

Økonomiplan for 2025-2028

Politisk/øko./IT/HR/Rådmann	Omfordeling IT , auka inntekter og utgifter fom 2024	-807 000	-807 000	-807 000	-807 000
Politisk/øko./IT/HR/Rådmann	Innsparing - Lokale til leiarsamling, verneombodssamling	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Plan og byggesak	Innsparing- Vac arkitekt stilling	-909 000	-909 000	-909 000	-909 000
Innsparingar totalt		-8 250 907	-14 545 362	-15 538 162	-15 538 162

Det viste seg imidlertid at driftsresultat elles vart forverra i tertialen til ei dobling på nesten 100 mill.kr. Rådmannen fekk difor fullmakt til å gå til innkjøp av ekstern konsulenthjelp til vidare arbeid med innsparingsprogram og endra struktur, til ei samla ramme på inntil 1 mill.kr. Dette innkjøpet er endå ikkje gjort, då det tek tid å få på plass ekstern konsulent og god bruk er avhengig av at administrasjonen har kapasitet til å nytta denne ressursen på ein god måte. Det vidare arbeidet med innsparingsprogrammet i haust har difor vore i eigen regi, i hovudsak utført av leiargruppa til rådmannen og medarbeidarar i økonomiavdelinga. I samband med 2. tertial og det vidare budsjettarbeidet, vart det snart klart at å få eit budsjett i balanse vart meir krevjande enn det såg ut hausten 2023. For å ikkje koma i ein ny situasjon med for lågt budsjetterte inntekter, endra administrasjonen prinsipp for m.a. kraftinntekter, og fjerna tryggleiksmarginen på 25%. Dette er vidareført i økonomiplanperioden. Forventa ekstra inntekter frå Havbruksfond og andre statlege inntekter, vart også lagt inn.

Problemstillinga og gapet som må tettast for å få økonomien i balanse slik situasjonen er no, ser likevel ut til å vera over 100 mill.kr. Det vart også klart at grep som effektivisering, strukturinnsparingar og ekstra inntekter ikkje ville vera tilstrekkeleg. Her måtte også kuttast i tenester.

Vanlegvis utarbeider organisasjonen nye, prioriterte framlegg til rammeauke, som har fått kallenamnet "ynskjeliste". I den situasjonen me var i, vart arbeidet med denne lista kansellert. Det vil seia at om det er gode tiltak som kan prioriterast innan reduserte rammer i dei ulike einingane, så er det opna for dette. Men det har ikkje vorte prioritert i haust.

Når det gjeld budsjettframlegga frå kontrollutvalet og Kvammabadet KF, vert dei lagt inn slik dei kjem frå desse instansane.

I tillegg til interne ynskjer, har administrasjonen og registrert ynskje frå eksterne organisasjonar på tilsvarande måte. Denne prosessen er også stoppa i år. Innspel vert likevel registrert på budsjettsaka, når dei vert sendt til administrasjonen. Nokre aktørar vender seg gjerne direkte til politikarane, og vert ikkje registrert.

Val av aktuelle tiltak har i haust vore vurdert opp mot sannsynleg opplevd vesentleg endring i tenestekvalitet (positiv, nøytral eller negativ), og det same for attraktivitet som arbeidsgjevar og bukkvalitet. Attraktivitet som arbeidsgjevar er eit viktig omsyn fordi me er i konkurranse med andre kommunar og private om arbeidstakarane, og det hjelper ikkje å ha tilgjengeleg budsjettammer om me ikkje klarar rekruttera og behalda arbeidstakarar.

Me kom heller ikkje i mål etter denne runden, og måtte starta på lista med tiltak som svei endå meir. Etter kvart vert også tiltak meir omtrentlege, og meir i ein retning enn at dei er klare til å setja rett ut i livet. Det inneber at det også i 2025 krevst mykje arbeid med å få gjennomarbeidd og realisert framlegg til tiltak i programmet. Og leiting etter nye, eller alternative grep. Her må også gjerast eit drøftings- og forankringsarbeid i organisasjonen i etterkant av politisk handsaming, for det vidare innsparingsprogrammet.

Det har vore mest fokus på drifta, men her er også gjort grep på investeringssida for å unngå ytterlegare press på rente- og avdragsutgifter. Nokre mindre justeringar er gjort, og fleire investeringsprosjekt er sett på vent. Det er også viktig å vera oppmerksam på at dei største investeringsprosjekta og utbyggingsbehova som er under utgreiing, førebels ikkje er teke inn i økonomiplanperioden.

Rådmannen har ikkje lagt inn framlegg til innsparingar på tema "Styring og kontrollverksemd". Dette reknar rådmannen som velkjente tema som politikarane har debattert nyleg, både omfang av politisk leiging, dagmøte vs kveldsmøte, mat på møte, møtegodtgjersle og omfang av utval. Tidlegare vurderingar er at nivået på utgifter til styring og kontrollverksemd har vore relativt lågt og nødvendig for å rekruttera eit større mangfald til heradsstyret.

Det er gjort nokre innsparingar på administrasjon, men Kvam har frå tidlegare relativt lågt nivå på administrasjon. Me går også inn i ei tid der det er ekstra behov for administrative ressursar for å følgja opp innsparingsprogram, og me veit også at me må bruka meir ressursar på å rekruttera og følgja opp og behalda medarbeidarar.

Tekniske tenester skulle etter behovskartlegginga i eigedomsstrategien, ha fått tilført ressursar i økonomiplanperioden. Dette er ikkje funne rom til, men eininga har fått behalda ressursar i større grad enn andre einingar. Det er også utfordrande å redusera den nye eininga "Samfunnsutvikling" ytterlegare i oppstartsfasen. Her trengst ressursar for å samordna seg og få rom til å arbeida med samfunnsutviklinga.

Det er ikkje til å koma i frå at me har to einingar som er vesentleg større enn resten av organisasjonen, og at desse to får hovudvekta når det skal sparast inn. Rådmannen har i innleiinga vore innom dilemma for satsing på Oppvekst og behov for dreining av ressursar over til pleie- og omsorgstenestene.

Helse og omsorg er meir enn pleie- og omsorgstenestene, sjølv om dette er den desidert største. Ei av tenestene som har auka kraftig i utgifter, er legetenesta. Her har også vore størst rekrutteringsutfordringar. Ut frå kostnader og at lege er ein knapp ressurs, meiner rådmannen det er feil å oppretthalda utekontor. Kommunen må kompensera legane for køyretid, fråvær frå eigen praksis og i tillegg at dei på utekontor berre får handtert om lag 2/3 av pasientar samanlikna med dagar i eigen praksis. Sjølv om utekontor har andre føremoner som nærleik til nokre pasientgrupper, tilrår rådmannen å leggja ned begge utekontora, alle dagar.

I den såkalla dyrtida, er det utfordrande å auka kommunen sine inntekter av di det fører til auka utgifter til innbyggjarane våre. Her er likevel ei rekkje framlegg som auke i eigedomsskatt, gebyrinntekter og reduksjon i syskenmoderasjon for dei som har sysken i barnehage + SFO.

I framlegg til innsparingar, er her nemnt fleire stillingstitlar. Det kan opplevast krevjande for dei som har stillingane, særleg når det er få. Då er det viktig å ha med seg at de som medarbeidarar er tilsette i Kvam herad, og at framlegg til innsparing i ei stilling ikkje tyder at de som har slike stillingar vert sagt opp. Kommunen har, og får, andre ledige stillingar, og me har eigne retningslinjer for omorganisering, omplassering og nedbemanning om det skulle verta aktuelt.

I kapittelet "Justeringar og tiltak" er nye tiltak som er lagt inn i budsjettprosessen samla. Det er også framlegga til innsparingstiltak. Endå meir informasjon om tiltaka kjem opp i eit såkalla "sprett-opp"-vindauga, og innunder dei enkelte tenestoområda.

Justeringar og tiltak - forslag til budsjettendring

Rådmann sitt forslag til budsjett 2025-2028:

Tabellane viser forslag til budsjett 2025 til 2028. Budsjett 2025 har vore ein del av økonomiplanen sidan budsjett 2022. Det betyr at økonomiplanåret 2025 har vorte justert med varige endringar i fleire budsjettprosessar tidlegare. Budsjettendringar som for eksempel vart gjort i tertial 2024 har fleire tilfelle også hatt verknad for 2025 og vidare i ØP.

På same måte vert det i dette budsjettet gjort endringar som har verknad på budsjetttramma for 2026-2028.

Det som vert trekt fram i dette dokumentet er Rådmann sine forslag til nye tiltak per budsjett og økonomiplan 2025-2028. Det vil sei endringane mellom det som var ramma i 2025 etter vedtak 2.tertial 2024 og tekniske justeringar i budsjett 2025.

Alle nye tiltak i budsjettet viser også i tabellen "Driftsbudsjett med endringar" som ligg på kvart enkelt tenestoområde. Tiltaka i tabellen under er samla på tvers av eining og tenestenivå. Beløpa på tiltaka i denne lista kan derfor ikkje samaliknast direkte med beløpa på dei same tiltaka i tabellen på tenestoområda, då eit tiltak kan være fordelt på fleire tenestoområde.

Bruk og avsetjing av disposisjonsfond og andre justeringar budsjetttramma

Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Auke i pensjon i forhold tidlegare prognose for perioden 2025-2028	4 092 756	9 577 668	11 201 718	15 964 316

Økonomiplan for 2025-2028

Teknisk justering av ramme mot nytt budsjett 2025	3 238 682	3 238 682	3 238 682	
Auke i arbeidsgjevaravgift i forhold tidlegare prognose for perioden 2025-2028	5 230 106	5 230 106	5 230 106	5 230 106
Rettingar av tidlegare feil i budsjett	483 918	-1 231 149	-1 099 541	
Tidsforskyvingar av øyremarka midlar til utbetaling	2 290 000	0	0	0
Avsetjing av auka inntekt på Havbruksfond og kraft til disposisjonsfond	10 841 677	18 600 427	15 530 637	22 556 317
Redusert bruk av disposisjonsfond til finansiering av budsjett og økonomiplan	31 176 434	27 355 664	39 223 207	46 239 814
	57 353 573	62 771 398	73 324 808	89 990 553

Nye tiltak i budsjett og økonomiplan 2025 -2028

Totaloversikt over alle justeringar og nye tiltak i budsjett og økonomiplan 2025 - 2028 (tal i tusen)

Forslag til nye tiltak 2025-2028

Beløp i 1000 kr

Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	2 180	3 457	3 457	3 457
Andre generelle statstilskudd	-5 000	-8 500	-4 000	-10 500
Drift og vedlikehald av kommunale veglys	190	190	190	190
Drift, vedlikehald og service av system på legekontor og legevakt	60	60	60	60
Estimat tilskot frå Imdi grunnskule	-648	-648	-648	-648
Fastlegevikariat husleige Helsebanken	700	0	0	0
Fylkeskommunale veglys ut av kommunal drift	1 178	1 178	1 178	1 178
Gebyrinntekter sjølvkost , B25	-3 789	-10 197	-11 757	-12 775
Indirekte kostnader på sjølvkost, B2025	-18	-18	-18	-18
Innføring av matvertstellingar på alle heildøgnsinstitusjonar i pleie og omsorg	2 500	5 000	5 000	5 000
Justering i finansbudsjett B25	52	52	52	52
Justering i kraftinntekter og skatt på kraft etter ny prognose frå kraftforvaltar, B25	-6 840	-10 590	-11 515	-10 341
Kaiinntekter - korrigerer budsjett	-270	-270	-270	-270
Kommunalt legekontor - drift av Norheimsund legekontor	498	598	598	598
Kommunalt legekontor - Nye ALIS-stillingar	1 804	1 804	1 804	1 804
Kommunalt legekontor - Vikarutgifter Nhs.legesenter	1 200	0	0	0
Kommunedelplan for avlaup 2025-2032	200	0	0	0
Kommunedelplan for vassforsyning 2025-2032	200	0	0	0
Korrigerer økonomiplan f.o.m. 2028 - Støtte til private veglag	0	0	0	-300
Lønnsjusteringspott Bud 2025	7 644	16 685	16 685	16 685
Medisinsk ansvarleg Norheimsund legekontor	140	140	140	140

Økonomiplan for 2025-2028

Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Mellomsbels lokaler for vaksenopplæringa	-300	300	0	0
N002 Hardangerrådet , justert budsjett 2025-2027 etter vedtak i Hardangerrådet IKS	-120	-100	-78	-50
Ny avtale mellom Kvammabadet KF og Hardangerbadet	3 989	3 989	3 989	3 989
Ny stilling legevaktarbeid, 10% stilling	140	140	140	140
Områdeplan Øystese har meirkostnad på 0,4 mnok. Av dette vert 0,15 mnok dekket internt, 0,25 mnok er budsjettauke for 2025.	250	0	0	0
Ordinært rammtilskudd	-23 408	-14 345	-14 345	-16 662
Overtaking legekantor - Reinholdsstilling	326	326	326	326
Premieavvik og aga på pensjon justert etter aktuar 2025-2034_B2025	-1 283	568	1 808	1 285
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	180	180	180	180
Renteinntekter og utbytte	462	62	862	2 081
Renteutgifter, prov. Og andre fin.utg	-6 400	-500	2 750	-3 140
skatt på inntekt og formue	-15 402	-15 673	-15 673	-9 529
Tilskot til kyrkja - prisjustert med 4,1% for 2025-2034	262	262	262	262
Tilskot til private barnehagar i 2025	5 351	5 351	5 351	5 351
VAR i null B25	2 220	5 693	6 505	-3 604
Vidareføring av stabiliseringstiltak til fastlegar	500	500	500	500
Totalsum	-31 254	-14 309	-6 469	-24 560

Oversikt over innsparingar foreslått i budsjett og økonomiplan 2025 -2028

Oversikt innsparingar

Beløp i 1000 kr

Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Andre generelle statstilskudd	-1 680	-1 680	-233	0
Bruk av eksterne konsulentar	-50	-100	-100	-100
Innsparing - leggje ned Ferie-SFO	-251	-251	-251	-251
Innsparing : Pott for overlappende stillingar, fjern restmidlar	-1 250	0	0	0
Innsparing skule - reduksjon i ramma	-400	-1 500	-2 000	-2 000
Innsparing: Fjerne "Ny søkbar pott til lag og org " fom 2025_ HST vedtak 23/1581	-200	-200	-200	-200
Innsparing: Struktur skule	-1 000	-2 000	-4 000	-6 000
Innsparing: Aktivitetsdag PU	-20	-20	-20	-20
Innsparing: Alternativ opplæringsarena i skule	-100	-100	-100	-100
Innsparing: Avslutte prosjekt "Middag på huset" i PLO	-1 500	0	0	0
Innsparing: Avtale om underskotsgaranti går ut (helse)	0	-500	-500	-500
Innsparing: Barnehage - kun gje plass til barn med lovfesta rett og søkt innan 1. feb	-3 000	-6 600	-6 600	-6 600
Innsparing: Barnehage - reduksjon i ramma	-500	-1 500	-1 500	-2 000
Innsparing: Einingsleiar SNK, fråtrekt del av stilling	-1 098	-1 098	-1 098	-1 098
Innsparing: Feriestengt i barnehage	-936	-936	-936	-936
Innsparing: Foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet	-150	0	0	0
Innsparing: Foreslå i Hardangerrådet å avslutta kunstnarbustad Berlin i løpet av 2025	-15	-15	-15	-15
Innsparing: Fritidsfeltet	0	-2 000	-2 000	-2 000
Innsparing: Fritidskort - ta ned beløpsgrensa frå 2200 per år til 1000 per år fom 2025 (budsjett 1200 barn *1000 per år)	-980	-980	-980	-980
Innsparing: generelle næringstilskot	-162	-162	-162	-162
Innsparing: helgetimar/vikar/overtid i PLO	0	-2 000	-2 000	-2 000
Innsparing: Innføre sjukepleierteam i PLO	0	-2 500	-2 500	-2 500

Økonomiplan for 2025-2028

Tiltak	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Innsparing: Kjøp fondsandeler istadenfor direkte obligasjoner for å spare på forvaltningsutgifter (1/2 års effekt 2025)	-125	-250	-250	-250
Innsparing: Kraftfond, bruke 50% på egne prosjekt fom 2025	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Innsparing: Kutte gåver for tilsette som fyller 50 år	-20	-20	-20	-20
Innsparing: Legge ned dagsenter i Ålvik	-400	-400	-400	-400
Innsparing: Legge ned kommunale utekontor i Strandebarm og Ålvik	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
Innsparing: Medlemsskap, lisensar og avtaler i oppvekst	0	-100	-100	-100
Innsparing: Merkantil ressurs i skule	-140	-280	-280	-280
Innsparing: Oppvekst - redusere antal læringar	-500	-500	-1 000	-1 500
Innsparing: Reduksjon av tilbud Holmsund 50%. Avslutte vaktavtale	-300	-600	-600	-600
Innsparing: Reduksjon i 100% kommunalt finansierte VTA plassar pga ny statleg finansiering	-330	-330	-330	-330
Innsparing: Reduksjon i nattenesta i PLO	0	-2 000	-2 000	-2 000
Innsparing: Reduksjon sentral kurspott med 0,1 mnok fordelt på ulike tenester fom 2025	-100	-100	-100	-100
Innsparing: Redusere førebyggjande arbeid barn og unge	0	-1 000	-2 000	-2 000
Innsparing: Redusere reinhaldskostnader frå 2026	0	-140	-280	-280
Innsparing: Sei opp husleigeavtale med bustadstiftinga, 3 leiligheter	-300	-300	-300	-300
Innsparing: Selge Strandebarmsheimen	-140	-140	-140	-140
Innsparing: Selge Ålvik trygdebustader	-106	-106	-106	-106
Innsparing: slå saman tilskotspottar til felles pott fom 2025-Fritid	-45	-45	-45	-45
Innsparing: slå saman tilskotspottar til felles pott fom 2025-Ildrett	-150	-150	-150	-150
Innsparing: slå saman tilskotspottar til felles pott fom 2025-Kultur	-30	-30	-30	-30
Innsparing: slå saman tilskotspottar til felles pott fom 2025-Nærmiljø	-30	-30	-30	-30
Innsparing: Solcelleanlegg i landbruk/næring, avslutt ordning fom 2025	-790	0	0	0
Innsparing: Sommarstenge bassenget i Strandebarm	0	-150	-150	-150
Innsparing: Stenge bassenget i Ålvik	0	-250	-250	-250
Innsparing: Særskild språkopplæring i skule	-180	-180	-180	-180
Innsparing: Søskenmoderasjon i barnehage og SFO	-167	-817	-817	-817
Innsparing: Tilbakeføring av restmidlar til lærebøker	-1 600	0	0	0
Innsparing: Turistinformasjon flyttast til bibliotektenesta fom V2026	0	-248	-248	-248
Innsparing: Vaksenopplæringa - reduksjon i ramma	-300	-600	-1 000	-1 000
Innsparing: Vikarkoordinator og administrasjonsressurs i barnehage	-229	-496	-496	-496
Innsparing: ytterlegare reduksjon i tenestenivå	0	-5 000	-15 000	-20 000
Skatt på eigedom	-5 760	-9 760	-15 060	-14 130
Totalsum	-27 433	-50 563	-68 956	-75 793

Bruk og avsetjing av disposisjonsfond i økonomiplanperioden

Tabellen under viser netto bruk av disposisjonsfond i budsjett og økonomiplan 2025-2028. Netto bruk betyr at kommunen i 2025 budsjetterer med å bruke 38 mnok av dei oppsparte midlane kommunen har på disposisjonsfond/ubundne driftsfond for å få budsjettet i balanse.

Økonomiplan for 2025-2028

I forhold til revidert budsjett 2024 er avsetjing til disposisjonsfond auka med 10,8 mnok i 2025 på grunn av auke inntekter på Havbruk og kraft som ihht til vedtak skal avsetjast til disposisjonsfond. Bruken av disposisjonsfond er redusert med 31,2 mnok som følgje av innsparingstiltak. Det betyr at som følgje av alle innsparingstiltaka og auka inntekter i perioden 2025-2028 så er netto bruk av disposisjonsfond redusert med 42 mnok.

Kommunen har midlar på disposisjonsfonda til å dekke overforbruket i økonomiplanperioden, men sjølv med dei foreslåtte innsparingane så er drifta framleis ikkje bærekraftig over tid.

	Budsjett 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Avsetjing av inntekter frå Havbruksfondet	16 000 000	23 000 000	16 000 000	23 000 000
Avsetjing av kraftoverskot over 15 mill. kr	27 621 755	28 829 545	30 655 595	33 276 265
Totalt - Avsetjingar i økonomiplanen	43 621 755	51 829 545	46 655 595	56 276 265
P38230 - Auka grunnbemanning helse og omsorg	-1 000 000	0	0	0
P61145 - Trafikksikringsplan – årleg	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
P61209 - Rekkverk kommunale vegar – årleg	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Kulturminneplanarbeid (rapportering)	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Nettverk for fjord og kystkommuner (merking)	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
Rekruttering i Hardanger og Voss (merking)	-100 000	0	0	0
Totalt - Bruk av disp.fond til finansiering av driftsprosjekt og andre vedtak	-2 040 000	-940 000	-940 000	-940 000
Generell bruk av disposisjonsfond for å finansierte Budsjett og økonomiplan 2025-2028	-80 114 563	-79 208 425	-76 699 381	-68 303 914
Netto bruk av disposisjonsfond	-38 532 808	-28 318 880	-30 983 786	-12 967 649

Føresetnader og risikovurdering

Budsjett og økonomiplan byggjer på ei rekkje føresetnader knytt til både inntekter og utgifter. Det er sannsynleg at fleire av desse føresetnadene vil endra seg gjennom budsjettåret. Dette kan slå ut både positivt og negativt for kommuneøkonomien.

Fleire av føresetnadene, som til dømes prisstiging, lønnsoppgjer og kraftinntekter vert påverka av forhold som kommunen ikkje er herre over. Det er difor viktig å forstå kva føresetnader som vert lagd til grunn.

Det følgjer av kommunelova § 14-4 andre ledd at årsbudsjettet skal visa dei mål og premissar som budsjettet byggjer på. Av forarbeida føl at dette og omfattar premissane for bruken av bevilgningene (Prop 46 L (2017-2018) i kommentarane til §14-4.

Budsjettpremissane består av:

- Premissar for bruken av løyvingar
- Heradsstyret sine premissar for bruken av dei talmessige løyvingane i årsbudsjettet.
- Tekniske budsjettforutsetningar
- Forutsetningar om pris- og lønsvekst, rentenivå og andre parameter. Desse viser i risikotabell under.

Føresetnader

Budsjett og økonomiplan byggjer på siste gjeldande vedtak i heradsstyret, det vil seia 2. tertial 2024. Dette betyr at alle tidlegare fatta vedtak med verknad for åra 2025 - 2028 er innarbeidd i tala. Nokre vedtak har verknad kun for 2025, medan andre har permanent verknad.

Budsjettet til det kommunale foretaket Kvammabadet KF inngår ikkje i budsjettet som vert presentert i Framsikt. Budsjettet til det kommunale foretaket verdt lagt fram som eit vedlegg til Kvam herad sitt budsjett i Framsikt. Rekneskapsmessig inngår Kvammabadet KF i konsernet Kvam herad. Budsjettet til Kvammabadet KF er vedteke av styret i foretaket.

Det samla budsjettet til kommunen byggjer på ein rekkje føresetnader. Nedanfor følger ei utgreiing av dei viktigaste føresetnadene.

Rammetilskot og skatteinntekter

Kvam herad sine frie inntekter er i hovudsak skatt og rammetilskot, som er kommunen sine største inntektskjelder. Rammetilskotet frå staten vert fordelt etter ein komplisert fordelingsnøkkel som mellom anna er avhengig av folketal og aldersfordeling i kommunen. Skatteinntektene er og bakt inn i modellen på ein slik måte at ei auke i skatteinntekt vil føre til ein reduksjon i rammetilskotet og motsett. Men det er ikkje eit 1:1-forhold, og avheng av dei nasjonale skatteinntektene. KS har utarbeidd ein modell som vert nytta i budsjettarbeidet.

Rammetilskotet og skatt på formue og inntekt er budsjetttert med utgangspunkt i framlegg til statsbudsjett for 2025. Det er sannsynleg at den vil koma nokre justeringar i kommunane sine inntekter i samband med budsjettforhandlingane i Stortinget. Normalt vert løyvinga til rammetilskot heva i samband med revidert nasjonalbudsjett, men dette er ei usikker inntekt som ikkje vert forskottert i kommunebudsjettet.

Rammetilskot og skatteinntekter er utfyllande forklart i kapitlet Inntekter og finanspostar.

Gjeld, renter, egedomsskatt, utbytte og havbruksfond

Forutsetninger knytt til desse budsjettpostane vert omtala i kapitelet Inntekter og finanspostar.

Kraftsal

Forutsetninger knytt til kraftsal vert omhandla i kapittelet **Kraftsal**

Lønn og sosiale utgifter

Lønnsbudsjettet inkludere alle faste og midlertidige stillingar, faste og variable tillegg, timelønn og godgjersler. Sosiale kostnader er pensjon, arbeidsgjevaravgift og gruppelivsforsikring. Pensjonsutgiftene er justert basert på prognose frå pensjonsleverandørane KLP og SPK. Arbeidsgjevaravgifta er justert ut frå lønnsbudsjett 2025 og rekneskap 2024. For lønsoppgjeret 2025 er det budsjettert med ei lønsauke på 4,5 %, med verknad frå 1. mai 2025. Auken følgjer statsbudsjettet.

Innkjøp

Andre driftsutgifter gjeld kommunen sine utgifter til innkjøp.

Statsbudsjettet for 2025 legg til grunn ein prisvekst på 3,5 % på innkjøp. Kvam sitt budsjettet inneheld ikkje nokon generell prisjustering for årleg inflasjon på innkjøpa. Ein del avtalefesta prisreguleringar er innarbeidd. Dette medfører i praksis ein tvungen innsparing/reduksjon i drifta som må løysast innanfor budsjetttramma til kvart einskild tenestemråde for dei innkjøpa som ikkje vert justert.

Investeringar

Alle vedtekne investeringar, nye og pågåande, som ikkje er avslutta i 2024 ligg inne i budsjett og økonomiplan. Desse investeringane vil framkoma i driftsrekneskapen i form av avskrivingar når dei vert tekne i bruk. Lånefinansierte investeringar påverkar driftsrekneskapen gjennom renter og avdrag. Detaljert oversikt over investeringane ligg i eige hovudkapittel.

Risikotabell

Kommunelova har to sentrale krav til dei kommunale budsjetta: balanse og realisme. Balansekravet inneber at dei budsjetterte inntektene minst må dekkja budsjetterte utgifter. Realismekravet tyder at budsjettet skal byggja på realistiske estimat for inntekter og utgifter. Ein kommune kan ikkje gå konkurs,

men dersom den driv med eit underskot som det ikkje finnest fondsmidlar til å dekkja inn, vert den sett under administrasjon av satsforvaltaren og vert ein såkalla ROBEK-kommune.

Den største tilskotsytaren og premissleverandøren for kommunane, staten, fastset berre årlege rammer for kommunane, men krev at kommunane skal levera ein plan for komande fire år. Det er nyttig å laga økonomiplan og vurdere utfordringane og retninga for dei komande åra, men dei aller fleste tala vil endra seg i løpet av perioden.

Nedanfor er dei mest sentrale føresetnadane og risikoelementa i høve avvik, lista opp. Tabellen syner risikoen for vesentleg meirforbruk i rekneskapen i form av reduserte inntekter eller auka utgifter.

Verdi	Sannsynleg	Konsekvens
1	Lite sannsynleg	Resultateffekt mindre enn 1,0 MNOK
2	Middels sannsynleg	Resultateffekt mellom 1,0 og 5,0 MNOK
3	Svært sannsynleg	Resultateffekt større enn 5,0 MNOK
Sannsynleg * konsekvens = Risikonivå		

Føresetnader og risiko for vesentleg meirforbruk utover rammer i budsjettåret	Sannsyn (1-3)	Konsekvens (1-3)	Risikonivå (1-9)	Avbøtande tiltak
Salsinntekter på vannkraft Framtidsprisane endrar seg fortløpande og det er svært sannsynleg at heradet sine inntekter vert endra som følge av dette.	3	3	9	Etterleve gjeldande strategi vedteke i heradsstyret. Dette inneber prissikring for største delen av konsesjonskrafta.
Renteutgifter Det er risiko for at renta kan verta både høgare og lågare enn budsjett. Renteutgiftene er budsjetttert i samsvar med eksisterande låneavtalar og gjeldande framtidsprisar i rentemarknaden.	3	3	9	For å redusera risiko vert rentebinding løypande vurdert saman med finansielle rådgjevarar basert på utviklinga i rentemarknaden Redusera framtidige investeringar for å unngå gjeldsvekst og ta ned renteutgiftene

Løn og sosiale utgifter Personalutgiftene utgjør ein vesentleg del av kommunen sine utgifter. Sjølv små lønnsendringar kan difor få store utslag for kommuneøkonomien. - Kommunebudsjettet følgjer statsbudsjettet og det er lagt inne ein lønsvekst på 4,5 %. - Pensjon er i tråd med prognosar frå KLP og SPK Arbeidsgjevaravgift er direkte avheng av lønsutgifter og pensjonsstorleik	3	3	9	Gjennomføra innsparingskrav Oppfølging og økonomistyring
Kjøp av varer/tenester I forslag til statsbudsjettet er kommunal deflator (lønns- og prisauke) på 3,5 % for 2025. Kommunebudsjettet vert ikkje auka med ein generell vekst, men vert vurdert konkret i høve avtalar og liknande.	2	3	6	Kommunane får normalt kompensert prisauke gjennom deflatoren i nasjonalbudsjettet, men enkelte varer og tenester har hatt ein prisauke over generell prisauke. Tett oppfølging og budsjett disiplin. Det kan verta nødvendig å redusera nivået på kommunale tenester.
Skatt på inntekt og formue Kommunen baserer budsjettet på KS sin prognose-modell. Det er risiko knytt til - Endring etter Stortinget si handsaming - Endring i skatteinngangen i løpet av året	2	3	6	Endring i skatt vert delvis kompensert gjennom inntektsutjamning Justera budsjettet i tertiala og tilpassa drifta i tilfelle stor reduksjon i skatteinntektene. Store reduksjonar i skatteinntektene vert kompensert gjennom rammetilskotet i revidert nasjonalbudsjett.
Innsparingstiltak Utfordrande å realisere full effekt då tiltaka i stor grad forutset nedgang i bemanning og ein	2	3	6	Revidera tiltaksplanen Iverksetting, oppfølging og økonomistyring

stilling ikkje utan vidare kan reduserast med t.d. 15%				
Enkeltsaker Spesielt i oppvekst og helse kan det koma nye enkeltsaker, der brukarar må følgjast opp med stor ressursbruk	2	3	6	Organisera tenester på ein slik måte at enkeltsaker krev minst mogleg ressursar Dette er utfordrande ettersom organisasjonen ikkje er dimensjonert for slike hendingar.
Beredskapssituasjonar Det kan oppstå uforutsette hendingar, som til dømes brann, it-trugsmål eller pandemi med akutt og stor påverknad på kommuneøkonomien	2	3	6	Førebyggjande arbeid. Rådmannen har fullmakt til å nytta midlar i krise- og beredskapssituasjonar.
Utbytte Heradet sitt utbytte kjem primært frå Kvam energi AS og Eviny AS Utbytta er avhengig av selskapa sin økonomiske situasjon og vert først vedteke på selskapa sine generalforsamlingar	2	2	6	Politisk påverknad og styring
Rammetilskot Det er sannsynleg at rammetilskotet vert endra i løpet av året. • Endring etter folketal • Endring på grunn budsjettforhandlingar • Endring etter Stortinget si handsaming • Tilskot flyktningar – mottak fleire/færre	2	2	4	Grunnlag for budsjett er forslag til statsbudsjett for 2025 Endringar i rammetilskotet vert sett i samanheng med kommunen sin skatteinngang. Det er meir sannsynleg at tilskotet vert auka enn at det vert minka.
Budsjetteringsfeil Feile berekningar eller feilregistreringar kan påverke tala	2	2	4	Kontroll, kompetanse og tilstrekkelege ressursar.
Andre statlege overføringar • Havbruksfond: Inntekta svingar mykje frå år til år	2	2	4	Inntekta er forsiktig budsjetttert.

og det er usikkerhet knytt til framtidige auksjonar				
Eigedomsskatt Endring i talet på hytter og bustader endrar seg sakte. Tilsvarande for næringseigedommar. Risikoen er difor primært knytt til endringar i dei maksimale skattesatsane. - Nytta 7 promille på næring - Forslag om 4,0 promille på bustad og fritidseigedom	1	3	3	Det er ikkje venta endringar i maksimalsatsane, men dei kan sjølvstøtt endrast over tid.
Avdragsutgifter Minstefrådrag etter til kommunelova må betalast. Auka gjeld fører til auka minimumsavdrag	1	3	3	Minimera framtidige låneopptak Betala ned på eksisterande gjeld
Andre statlege overføringar Vertskommunetilskotet kompenserer for dei bebuarane som valte å verta buande i institusjonskommunen Tilskotet avheng av talet på bebuarar.	1	2	2	Tilpassa utgifter viss fall i inntekter
Prisnivå brukarbetalingar/ salsinntekter - Statlege satsar vert nytta på barnehageplass og helse og omsorgstenester - Husleigeinntekter justerast normalt i samsvar med endring i konsumprisindeksen Satsar på sjølvfinansierande tenester er fastsett v/bruk av sjølvkostprogram	1	2	2	Eventuelle nye satsar vert innarbeidd og tatt omsyn til i revidert budsjett. Store endringar er lite sannsynleg.

Etterspurnad brukarbetalingar/salsinntekter Som regel er det stor etterspurnad etter kommunale tenester. Risikoen er difor heller avgrensa av kapasitet og regelverk enn underforbruk	2	1	2	Det er for tida låg etterspørsel etter plan- og byggesaker. Inntektene er nedjustert i økonomiplanperioden. Ledige ressursar vert nytta til andre oppgåver, som arbeid med offentlege planar.
Refusjonsinntekter - Refusjonsinntektene er som regel forsiktig budsjettet. Det vil seia at dei fyrst vert lagt inn i budsjettet når dei er vedtatt/tildelt. - Endringar i inntekta medfører som regel nokolunde tilsvarande endring i utgifter, som til dømes mva.kompensasjon	2	1	2	Løypande tilpassa utgiftene til endringar i refusjonsinntekter
Andre overføringar	1	2	2	Tilpassa utgifter viss fall i inntekter
Konsesjonsavgift Fastsett for 5 år om gangen, indeksregulering	1	2	2	Alle kraftinntektsordningane til kommunane er under press. Dette kan påverkast politisk.
Overføringar Mva-kompensasjonsutgifter er lik inntektene 1-1	1	2	2	
Overføringar Kjøp konsesjons- og heimfallskraft skjer til prisar som vert fastsett i	1	2	2	Justera budsjett ifm tertialrapporteringa basert på oppdatert informasjon

januar, med unntak av energiledd				
Renteinntekter Avkastning på obligasjonar er berekna basert renteutviklinga i marknaden. Det er låg risiko for at renta skal falle dei nærmaste åra.	1	2	2	Forvaltning av obligasjonar i tråd med reglement og rådgjeving frå meklar. Dersom marknadsrenta endrar seg vert ein reduksjon i obligasjonsinntektene utlikna av ein reduksjon i gjeldsrentene fordi ein stor del av gjelda har flytande rente. Obligasjonsinntektene vil verta redusert ved framtidige underskot som må dekkast frå disposisjonsfondet.

Lesarrettleiing og vedlegg

Vedlegg til økonomiplanen

[Kvammabadet KF - Budsjett 2025](#)

[Fondsoversikt 2024-2028.pdf](#)

[Finansrapport per september 2024](#)

[Gjeldsrapport per september 2024](#)

[Budsjettnotat - kommunalegebyr 2025](#)

[Politiske spørsmål og svar](#)

Kva er budsjett og økonomiplan?

Det følger av KommuneLOVA §14-3 at heradsstyret før årsskiftet skal vedta årsbudsjett for komande år og økonomiplan for dei neste fire åra.

Det er lovfesta at kommunane i Noreg skal ha ein økonomiplan som viser korleis langsiktige utfordringar, mål og strategiar i kommunale og regionale planar skal følgjast opp. Økonomiplanen skal visa prioriteringar og løyvingar, og dei mål og vilkår som økonomiplanen er bygd på.

Økonomiplanen gjev altså eit hovudoversyn over det økonomiske handlingsrommet i planperioden. Den syner dei sentrale rammeføresetnadene på inntekts- og utgiftsida (Sentrale kapittel). Vidare vert det gjeve eit oversyn over viktige lokale utviklingstrekk med relevans for drift og investeringar (Tenesteområde).

Økonomiplan for 2025-2028 byggjer på rammene frå Økonomiplan 2024-2027 og revidert budsjett per 2. tertial 2024.

Korleis finne fram i dokumentet?

Økonomiplanen er presentert i Framsikt. Dette er eit digitalt styringsverktøy som gjer økonomiplanen meir tilgjengeleg for innbyggjarar, politikarar og eigne tilsette. Alle klikk-funksjonane i Framsikt gjer at økonomiplanen i papir-versjon har mindre tilgjengleg informasjon på fleire områder.

Me oppmodar også om å bruka søkefunksjonen i Framsikt, om det er spesifikke ting du leitar etter.

Introduksjon

I kapitla under introduksjon finn du ei samla oversikt over alle foreslåtte endringar i budsjettet og kva som er grunnlag for forslaga.

Rådmann si innleiing

Innsparingsprogram: Bakgrunn og behov for innsparingsprogram. Oversikt over vedtekne innsparingar i 1.tertial 2024.

Justering og tiltak - forslag til budsjettendringar: Oversikt over alle forslag til endringar i budsjett 2025 og økonomiplan 2026-2028. Her er ein samla oversikt over alle forslag til auke i budsjetttramma og alle innsparingstiltaka som er foreslått. Alle foreslåtte tiltak finn me også igjen på dei ulike tenesteområda. Nederst i kapittelet er også ein oversikt over netto bruk av disposisjonsfond i perioden.

Føresetnader og risikovurdering: Informasjon om kva som er føresetnadene for det kommunale budsjettet, samt risikotabell.

Lesarrettleiing og vedlegg: Kapittelet me står i gjer ei kort oppsummering på kva alle kapitla inneheld. I tillegg er det her du finn lenke til alle vedlegg til budsjettet.

Sentrale kapittel

Budsjettvedtak: Rådmann sitt forslag til vedtak med tabellar. Etter politisk behandling vert endeleg vedtak lagt her.

Hovudtal i budsjettforslaget: Meir informasjon om kva type inntekter og utgifter heradet har. Tabellar som viser utvikling på finans, netto driftsresultat og finansielle nøkkeltal. Endå meir utfyllande informasjon om finansinntekter- og utgifter finn du i neste kapittel.

Inntekter og finanspostar: Utfyllande informasjon om kommunen sine finansinntekter og finansutgifter

Kraftinntekter: Informasjon og grafar som viser status og prognosar på Kvam sine kraftinntekter.

Investeringar i økonomiplanen: Kapittel som omhandlar Kvam heard sitt investeringsbudsjett. Tabellar som viser forslag til nye prosjekt og forslag til endringar i gjeldande prosjekt. Her finn du også link til meir utfyllande informasjon om driftsprosjekta til kommunen.

Samfunnsutvikling: Kapittel som omhandlar Kvar herad si rolle som samfunnsutviklar.

Organisasjon: Kapittel som omhandlar Kvam herad som arbeidsgjevar.

Klimabudsjett: Den delen av budsjettet som seier noko om heradet sine klimamål, tiltak og utvikling i klimautslepp.

Eigedomsforvaltning: Kapittelet tar utgangspunkt i eigedomsstrategien som vart ferdig i 2024.

Gebyrliste: Samla oversikt over foreslåtte satsar på prisar og gebyr for 2025.

Tenesteområda i kommunen

Kommunen sitt budsjett vert vedteke på tenestenivå. Heradet er delt opp i 18 ulike tenesteområde. På enkelte område er det beskrive området sine oppgåver, prioriteringar, utfordringar, mål og planar. Du vil også finne oversikt over alle investeringsprosjekt som er knytt til området.

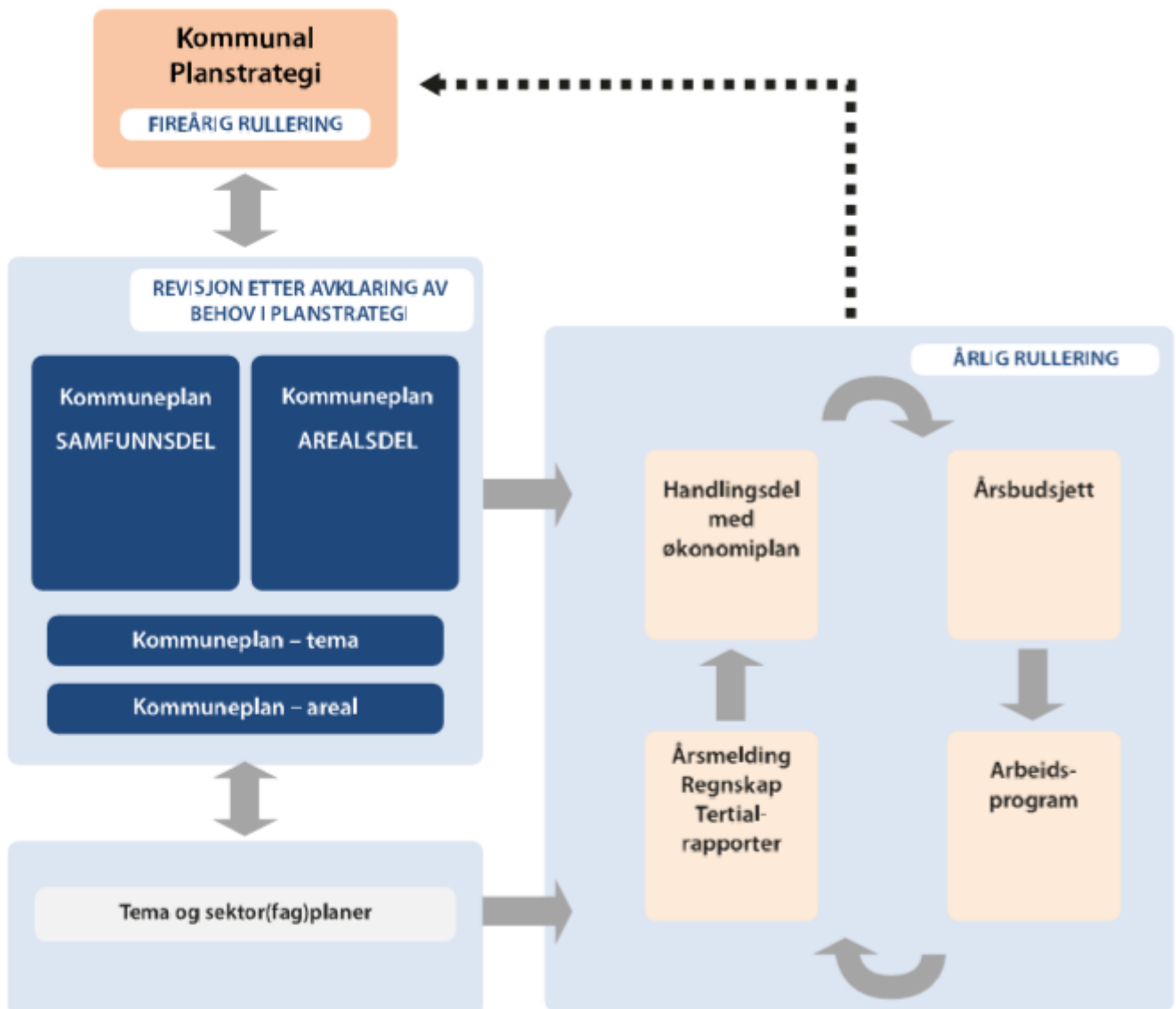
Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å klikke på eller halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak. Alle klikk-funksjonane i Framsikt gjer at økonomiplanen ikkje egner ser som papir-versjon då du vil miste mykje informasjon.

Samanheng mellom planstrategi, kommuneplanar, budsjett og økonomiplan

Kommuneplanen sin samfunnsdel er det viktigaste dokumentet for kommunen si utvikling og styring fram mot 2030. Planen viser korleis kommunen kan realisera sine moglegheiter for å skapa ei positiv utvikling i kommunen. Langsiktigheit i vedtak som gjeld budsjett og føringar for økonomiplanperioden krev tette koplingar til både kommuneplanar og fagplanar.

Planstrategien er eit verktøy for å styrke den strategiske planlegginga i kommunen, der ein set strategisk retning for planarbeidet i kommunen. Planstrategien skildrar kva planar det er behov for, i lys av utfordringane kommunen har og i lys av dei nasjonale og regionale føringane.

Planstrategien er eit viktig verktøy for å vurdere planressursar, og den samla trongen til kommunedelplanar, tema- og sektor (fag)planar, samt viktige offentlege reguleringsplanar.

Budsjettvedtak

Framlegg til budsjettvedtak - Rådmann sitt forslag til budsjett og økonomiplan 2025-2028

Kvam heradsstyre vedtek følgjande rammer for budsjett for 2025 og økonomiplan 2025-2028:

1. Økonomiske rammer

- a. Budsjettet for 2025 er definert gjennom oppstillingane som nevnt i Forskrift til KommuneLoven § 5-4 til §5-7. Rådmannen får fullmakt i tråd med økonomireglement (HST-103/20).
- b. Avgiftsbudsjett og kommunale gebyr vert vedteke i eiga sak, i samsvar med føresetnader i driftsbudsjettet.
- c. Rådmannen får fullmakt til å fordela lønspott og fellesutgifter på tenesteområda.
- d. Rådmannen får fullmakt til å justera budsjettet som følgje av tekniske endringar som t.d. endringar i KOSTRA-opplett eller kommunale rekneskapsstandardar.
- e. Rådmannen får fullmakt til å inngå avtalar om kjøp av bustader og oppgradering av dei på inntil 10 mill.kr. per år. Eventuelle kjøp vert finansiert med lån.
- f. Rådmannen får fullmakt til å bruka opp til 2 mill.kr per krisehending som strakstiltak i eventuelle krisesituasjonar.
- g. Netto inntekter frå heimfalls- og konsesjonskraft utover opprinneleg budsjett, skal setjast av i eit kraftfond (disposisjonsfond).
- h. Finansielle måltal for økonomiplanperioden vert sett til:
  - Lånegjeld i prosent av driftsinntektene skal ikkje overstiga 160%.
  - Tidlegare måltal for netto driftsresultat utgår i perioden. Mål for perioden vert i staden å arbeida med innsparingstiltak slik at Kvam herad får eit mindreforbruk ved utgangen av økonomiplanperioden.

2. Finans- og gjeldsfullmakter

- a. Rådmannen får fullmakt til å oppretthalda trekkrett i kontosystemet til Kvam herad, i tråd med reglement for finans- og gjeldsforvaltning (HST-018/21) vedteke 16.02.2021. Trekkretten skal vera på inntil 40 mill.kr.

b. Rådmannen får fullmakt til å inngå avtaler om opptak av nye obligasjonslån, sertifikatlån eller andre lån til finansiering av investeringsprosjekt etter kvart som dei vert vedtekne, samt å avtala nærare lånetidspunkt og lånevilkår, og underteikne lånekontraktar. Lånebehovet for 2025 er budsjettert til 178 mill.kr med fråtrekk av ubrukte lånemidlar per 01.01.2024. Rådmann får fullmakt til å ta opp inntil 178 mnok i lån i 2025.

d. Rådmannen får fullmakt til å inngå avtaler om refinansiering av eksisterande lån, til å inngå avtale om lånetidspunkt og lånevilkår, samt underteikne lånekontraktar.

e. Det skal betalast 50,4 mill.kr i avdrag i 2025 på ordinære lån og 4,5 mill.kr i Husbanklån. Rådmannen står fritt til å betala budsjetterte avdrag på dei lån rådmannen finn føremålstenleg, uavhengig av opprinneleg vedtak.

3. Skatt på eige og inntekt

Skatt på eige og inntekt vil verta utlikna med maksimalsatsane som Stortinget fastset. Avsetnad på skattemargin skal vera 10%.

4. Eigedomsskatt

Eigedomsskatt vert utskrive i tråd med forskrift.

5. Sal av heimfalls- og konsesjonskraft

Rådmann får fullmakt til å selja heimfallskraft (106,7 GWh/år) og konsesjonskraft (60,9 GWh/år) i spotmarknaden, og til å inngå faste kontraktar i økonomiplanperioden, i tråd med HST-070/20 – Strategi for sal av kraft.

6. Møtegodtgjersla og andre politiske godtgjersler

Møtegodtgjerlse vert utbetalt i tråd med HST-033/23, «Politisk organisering 2023-2027 Kvam herad».

7. Busetjing av flyktningar

Kvam herad skal ta i mot 45 flyktningar. Talet er inklusiv familieegjenforening. Rådmannen legg fram eige sak på busetjing av flyktningar etter at anmodningstalet frå Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) for 2025 er klart.

8. Obligatoriske tabellar

Nedanfor følgjer obligatoriske tabellar, som i samsvar med kommunelova skal rapporterast i budsjett og økonomiplan.

Utfyllande informasjon

Alle kapitla inneheld utfyllande bakgrunnsinformasjon for budsjettvedtaket. Budsjettet inneheld òg ei skildring av kvart tenestekområde. Det som er omtala i dei andre kapitla er også ein del av premissane for budsjettet.

Følgjande kapittel inneheld ei meir utfyllande forklaring på sjølve talgrunnlaget i budsjettvedtaket:

- Føresetnader og risikovurdering
- Kraftinntekter
- Gjeld.obligasjonar, renter og utbytte
- Hovudtal i budsjettframlegget
- Justeringar og tiltak
- Investeringar i økonomiplanen

Løyvingsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Rammetilskot	-344 674	-361 127	-361 919	-370 655	-362 843	-362 860	-362 881
Inntekt- og formuesskatt	-285 441	-295 180	-296 316	-321 729	-322 319	-322 319	-322 319
Eigedomsskatt	-42 233	-41 040	-40 165	-45 925	-49 925	-55 225	-55 170
Andre generelle driftsinntekter	-148 284	-115 287	-138 448	-134 011	-139 629	-129 241	-138 958
Sum generelle driftsinntekter	-820 631	-812 634	-836 848	-872 319	-874 716	-869 645	-879 328
Korrigert sum løyvingar drift, netto	790 814	822 070	853 296	850 026	823 898	816 517	813 770
Avskrivningar	55 977	55 977	67 424	67 424	67 424	67 424	67 424
Sum netto driftsutgifter	846 792	878 047	920 720	917 450	891 322	883 941	881 194
Brutto driftsresultat	26 161	65 413	83 872	45 130	16 606	14 296	1 866
Renteinntekter	-21 893	-21 350	-25 700	-21 500	-18 600	-17 100	-15 600
Utbytte	-37 445	-33 274	-21 262	-21 200	-21 200	-21 200	-24 322
Gevinstar og tap på finansielle omløpsmiddel	-2 849	-200	-2 200	-200	-200	-200	-200
Renteutgifter	42 955	65 227	66 510	64 810	64 810	67 310	68 810
Avdrag på lån	40 700	42 000	49 400	50 400	51 400	52 400	52 400
Netto finansutgifter	21 467	52 402	66 748	72 310	76 210	81 210	81 088
Motpost avskrivningar	-55 977	-55 977	-67 424	-67 424	-67 424	-67 424	-67 424
Netto driftsresultat	-8 350	61 838	83 197	50 016	25 393	28 082	15 530
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	1 511	14 440	14 440	0	0	0	0
Avsetningar til bundne driftsfond	18 154	16 342	7 535	5 670	6 109	5 868	6 371
Bruk av bundne driftsfond	-16 665	-40 466	-38 733	-17 154	-3 183	-2 967	-8 933
Avsetningar til disposisjonsfond	35 215	24 966	39 874	43 622	51 830	46 656	56 276
Bruk av disposisjonsfond	-29 865	-77 121	-106 317	-82 155	-80 148	-77 639	-69 244

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Sum disponeringar eller dekning av netto driftsresultat	8 350	-61 838	-83 201	-50 016	-25 393	-28 082	-15 530
Framført til inndekning i seinare år (meirforbruk)	0	0	-4	0	0	0	0

Løyvingsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Manglende oppsett	0	0	0	0	0	0	0
Finans og fellespostar	-65 175	-19 842	-25 362	-33 516	-6 769	13	-4 218
Styring og kontrollverksemd	6 805	7 680	8 064	7 908	7 562	7 981	7 655
Administrasjon	51 460	53 456	55 565	52 528	47 154	37 976	32 414
Barnehagar	113 510	113 459	115 722	124 724	118 850	118 119	120 622
Grunnskuleopplæring	191 388	205 112	214 616	218 772	213 226	209 654	209 667
Kommunehelse	50 044	47 065	49 964	53 625	50 927	50 560	51 131
Pleie og omsorg	299 327	283 904	292 024	300 059	290 428	291 208	294 963
Sosialteneste	42 046	41 357	44 270	46 083	45 525	44 988	45 149
Barnevern	23 804	25 940	26 244	27 639	27 558	27 522	27 694
Vatn og avlaup, avfall og renovasjon	-18 992	-15 228	-16 275	-15 797	-16 979	-18 049	-24 428
Plan og byggesak	10 085	9 279	11 415	7 832	6 699	6 672	6 791
Kultur	39 074	25 111	28 338	40 958	37 554	37 297	37 514
Kulturbygg	0	4	1	17	23	23	23
Kyrkja	8 077	6 376	7 466	6 638	6 638	6 638	6 638
Samferdsel	19 849	17 649	19 816	19 242	19 225	19 214	19 263
Bustad	4 221	582	4 734	5 051	3 987	3 928	4 002
Kommunal næringsforvaltning og konsesjonskraft	40 888	28 827	27 798	22 982	22 024	22 601	23 498
Brann- og ulykkesvern	17 561	16 162	18 068	15 712	15 300	15 182	15 236
Tenester utanfor ordinært kommunalt ansvarsområde	9 129	4 780	4 585	606	312	312	15
Sum løyvingar drift, netto	843 102	851 674	887 053	901 062	889 244	881 838	873 627
Av dette:							
Avskrivningar	55 977	55 977	67 424	67 424	67 424	67 424	67 424
Motpost avskrivningar	0	0	-119	-119	-119	-119	-119
Netto renteutgifter og -inntekter	669	210	510	510	410	410	410
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0	0
Avsetningar til bundne driftsfond	11 402	11 442	2 235	370	809	568	1 071
Bruk av bundne driftsfond	-15 563	-38 025	-36 293	-17 149	-3 178	-2 962	-8 928
Bruk av disposisjonsfond	-197	0	0	0	0	0	0
Korrigert sum løyvingar drift, netto	790 814	822 070	853 296	850 026	823 898	816 517	813 770

Løyvingsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Investeringar i varige driftsmidlar	125 360	214 182	218 972	210 410	75 138	55 963	15 638
Tilskot til andre sine investeringar	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Investeringar i aksjar og andelar i selskap	2 235	2 500	2 387	2 500	2 500	0	0
Utlån av egne midlar	35 377	30 000	50 000	30 000	30 000	15 000	15 000
Avdrag på lån	4 348	2 500	4 500	4 500	4 500	4 500	2 500
Sum investeringsutgifter	167 319	249 182	275 859	247 410	112 138	75 463	33 138
Kompensasjon for meirverdiavgift	-16 588	-28 211	-26 228	-24 585	-9 708	-7 473	-2 448
Tilskot frå andre	-58 851	-5 915	-10 213	0	0	0	0
Sal av varige driftsmiddel	-1 953	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100	0	0
Sal av finansielle anleggsmiddel	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne middel	-3 997	-2 200	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500	-2 200
Bruk av lån	-77 277	-177 356	-204 129	-177 725	-87 330	-63 490	-28 190
Sum investeringsinntekter	-158 665	-214 782	-246 170	-207 910	-102 638	-75 463	-32 838
Overføring frå drift	-1 511	-14 440	-14 440	0	0	0	0
Avsetningar til bundne investeringsfond	44	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-4 379	-300	0	-30 000	0	0	-300
Avsetningar til ubunde investeringsfond	14 226	1 915	6 213	0	0	0	0
Bruk av ubunde investeringsfond	-17 034	-21 575	-21 462	-9 500	-9 500	0	0
Sum overføring frå drift og netto avsetningar	-8 654	-34 400	-29 689	-39 500	-9 500	0	-300
Framført til inndekning i seinare år (udekt)	0	0	0	0	0	0	0

Løyvingsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringar i varige driftsmidlar

Beløp i 1000

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
Finans og fellespostar								
Andre investeringar	229	0	0	0	0	0	0	0
Sum Finans og fellespostar	229	0	0	0	0	0	0	0
Administrasjon								
0*IT-investeringar - årlege	2 362	1 800	2 285	1 800	1 800	1 800	1 800	7 200
0* Skjermar HST	253	0	0	0	0	0	0	0
0* Tilfluktsrom/arkivrom	153	0	0	0	0	0	0	0
0*Deponering av elektronisk arkiv	122	318	196	0	0	0	0	0
0*Forprosjekt ventilasjon og varmeanlegg Kvam rådhus	0	0	350	0	0	0	0	0
0*Digitalisering eigedomsarkiv	80	150	1 285	0	0	0	0	0
Sum Administrasjon	2 969	2 268	4 116	1 800	1 800	1 800	1 800	7 200
Barnehagar								
0*Barnehage - inventar og utstyr - årleg	168	188	207	188	188	188	188	750

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
0* Deling av Øystese barnehage, del 4	259	0	0	0	0	0	0	0
0*Deling av Øystese barnehage, del 1, innveding oppg	312	0	0	0	0	0	0	0
0*Deling av Øystese barnehage, del 2, tilbygg	5 221	0	878	0	0	0	0	0
0*Bjørketeigen - oppgradering tak	1 361	0	0	0	0	0	0	0
0*ENØK: Prosjektering - Varmepumpe Bjørketeigen bhg	0	0	0	375	0	0	0	375
0*Norheimsund barnehage - vognskur	20	0	196	0	0	0	0	0
0*Strandebarm barnehage - vognskur	350	0	38	0	0	0	0	0
0*Bjørketeigen bhg - flytte småbarnsavdelinga ned	0	188	188	0	0	0	0	0
Sum Barnehagar	7 691	375	1 506	563	188	188	188	1 125
Grunnskuleopplæring								
0*IKT prosjekt i skule og barnehage - årleg	2 995	3 400	3 687	3 400	3 400	1 500	1 500	9 800
0*Digitale tavler til skulane - utskifting	0	1 750	1 750	1 750	1 750	0	0	3 500
0*PC til tilsette i skule og bhg - årleg	825	750	675	750	750	750	750	3 000
0*Skule - inventar og utstyr - årleg	7	188	368	188	188	188	188	750
0*Uteområde skule og barnehage - søkbar pott	0	2 500	2 688	0	0	0	0	0
0*Kommunale funksjonar i Kvam VGS	1 567	42 750	42 432	74 776	0	0	0	74 776
0*ENØK tiltak kommunale bygg	510	0	403	0	0	0	0	0
0*ENØK - Tørvikbygd gymsal - varmpumpe	36	0	0	0	0	0	0	0
0*Norheimsund skule, moglegstudie	0	625	0	625	0	0	0	625
0*Oppgradering vamepumpe ved kvam ungdomsskule	2 118	0	0	0	0	0	0	0
0*Varmepumpe Ålvik Skule	0	0	1 875	0	0	0	0	0
0*Ålvik skule - etablering av sløydsal	236	0	0	0	0	0	0	0
0*ENØK: Brønnpark/varmpumper	0	0	0	5 000	0	0	0	5 000
Strandebarm skule								
0*Mellombels lokaler	1 160	275	275	0	0	0	0	0
Vaksenopplæringa								
0*Norheimsund skule - uteområde	63	7 500	0	0	7 500	0	0	7 500
0*Ombygging Øystese barneskule	64	0	1 436	0	0	0	0	0
Sum Grunnskuleopplæring	9 579	59 737	55 589	86 489	13 588	2 438	2 438	104 951
Kommunehelse								
0* Oppgradering fagsystem Gerica	130	0	0	0	0	0	0	0
0*Kjøp legekantor	0	0	1 250	0	0	0	0	0
Sum Kommunehelse	130	0	1 250	0	0	0	0	0
Pleie og omsorg								
0*Velferdteknologi - årleg	162	2 250	4 728	750	750	750	750	3 000
0*Sansehage Toloheimen	130	0	2 941	0	0	0	0	0
0*Skifte av SD - anlegg i kommunale bygg 2020-2024	1 972	3 200	5 126	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
0*ENØK - Øysteseheimen ventilasjon	0	625	0	0	625	0	0	625
0*Nytt kjøken og oppvaskmaskin Toloheimen	0	500	0	500	0	0	0	500
0*Nytt kjøken Tolo omsorg	0	438	0	438	0	0	0	438
0*Utbygging av Strandebarm Omsorg	28 261	0	0	0	0	0	0	0
0* Legionellastyring institusjonar	301	0	0	0	0	0	0	0
0*Oppgradering trygdebustader Ålvik	0	0	0	3 506	0	0	0	3 506
0*Garderobeanlegg Helse	301	0	0	0	0	0	0	0
0*Toloheimen - takbyte	5 012	0	0	0	0	0	0	0
Ombygging kjøkken Øysteseheimen	997	0	0	0	0	0	0	0
0*Framtidig utviding av sjukeheimplassar	0	1 250	1 250	0	0	0	0	0
0*Varmepumper Øysteseheimen	0	0	1 625	2 125	0	0	0	2 125
0*ENØK: Brønnpark/varmepumper Tolo varmesentral	0	0	0	625	4 375	0	0	5 000
0*Utfasa sjøvassleidning Kyrkjefjæra Øystese	0	0	0	0	0	3 750	0	3 750
0*ENØK tiltak kommunale bygg - Rokabrekka og Stoppel	752	0	141	0	0	0	0	0
0*Ombygging Mikkjelsflaten	0	0	0	625	0	0	0	625
0*Solskjerming kommunale bygg	392	9 750	6 383	3 750	0	0	0	3 750
Sum Pleie og omsorg	38 282	18 013	22 194	12 319	5 750	4 500	750	23 319
Sosialteneste								
0* NAV lokaler	1 370	0	0	0	0	0	0	0
Sum Sosialteneste	1 370	0	0	0	0	0	0	0
Vatn og avlaup, avfall og renovasjon								
0*Ny vassleidning, Fosse	3 252	0	1 661	0	0	0	0	0
0*Oppgradering av VA-leidningskart	402	0	502	0	0	0	0	0
0* Utskifting av hovudvassleidning Skålheim - Mo i Øystese	2 291	0	0	0	0	0	0	0
0*Fornyng teknisk utstyr VAR - årleg prosjekt	1 059	500	810	500	500	500	500	2 000
0*Ny pumpestasjon P5, Tolo	555	3 600	15 118	0	0	0	0	0
0*Overføring avlaupsvatn Vikøy	53	0	86	1 281	0	0	0	1 281
0* Oppgradering hovudrenseanlegg avløp	-371	0	0	0	0	0	0	0
0*Oppgr. av eksisterande vassverk i Kvam	193	1 200	2 306	0	0	0	0	0
0*Reserveforsyning vatn	430	300	511	0	0	0	0	0
0* VA-pumpestasjon ved Fartøyvernsenteret	579	0	0	0	0	0	0	0
0*Kloakksanering Ålvik	708	285	285	0	0	0	0	0
0*Oppgradering av pumpestasjonar i Steinsdalen	161	0	0	0	0	0	0	0
0*Oppgradering av kummar i heradet - årleg avlaup	571	600	795	600	600	600	600	2 400
0*Oppgradering av kummar i heradet - årleg vatn	1 195	2 000	3 633	2 000	1 500	1 500	1 500	6 500

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
0*Oppgradering av reduksjonskummar - årleg	2 343	800	2 055	800	800	800	800	3 200
0* VA-sanering i Skårdalsvegen i Øystese	229	0	0	0	0	0	0	0
0*VA-sanering norheim del III	3 906	0	2 368	0	0	0	0	0
0*Pumpestasjon og overføring frå Laupsa til Notanes	141	0	1 474	2 000	0	0	0	2 000
0*Movatnet pumpeledning	856	0	0	0	0	0	0	0
0*Prosjektering av reinseanlegg på Tangerås	15	0	185	0	0	0	0	0
0*Sanering Børveneset , prosjektering	374	200	426	0	0	0	0	0
0* Vannkiosk Øystese	72	0	0	0	0	0	0	0
0*Overvatn	82	10 802	500	10 737	0	0	0	10 737
Norheim/Mjølstølvegen								
IKKJE BRUK 0* Prosjektering overvatn Norheim/Mjølstølvegen	176	0	0	0	0	0	0	0
0*Prosjektering Nytt inntak frå Forsete og opp i Kalderassen	0	500	500	0	0	0	0	0
0*Prosjektering Øvre Valland/Vallandshovden	35	0	0	0	0	0	0	0
0*Sanere deler av avløpsnett i Vikøy	0	200	200	0	0	0	0	0
0*Rehabilitering pumpestasjoner Kvamskogen	0	6 300	6 300	0	0	0	0	0
0*Vass- og avlaupsledning Øvre Valland/Vallandshovden	0	0	400	2 500	0	0	0	2 500
0*Ny vassledning Mo-Nobbo	0	0	0	2 150	0	0	0	2 150
0*Samankopling/overtaking Vikøy vassverk	0	0	0	1 000	0	0	0	1 000
0*Sanering vass- og avlaupsanlegg Børvenes	0	0	0	15 200	15 200	15 200	0	45 600
0*Vassledning frå høgdebasseng på Torpe til Laupsa	27	11 120	501	10 592	0	0	0	10 592
0*Prosjektering Vassforsyning til Soldal	0	0	1 000	0	0	0	0	0
0*Vassledning Stronde	82	0	2 718	0	0	0	0	0
0*Nytt rør Rosselandsvegen	10	0	0	0	0	0	0	0
Sum Vatn og avlaup, avfall og renovasjon	19 425	38 407	44 336	49 360	18 600	18 600	3 400	89 960
Plan og byggesak								
0*Utomhus Norheimsund skule, rådhus og KFL	110	425	315	0	0	0	0	0
0* Oppdaterte kart	315	0	0	0	0	0	0	0
0*Landmålingsprogram	108	0	0	0	0	0	0	0
0*Ny GPS til oppmåling	0	438	0	438	0	0	0	438
Sum Plan og byggesak	533	863	315	438	0	0	0	438
Kultur								
0*Hardangerbadet - Solcellepanel på tak	1 145	0	0	0	0	0	0	0
0*Utfylling i sjø - Øystese sentrum	20	0	0	0	0	0	0	0
0*Storeteigen - opprustning	58	1 000	1 067	0	0	0	0	0
0*Ny toalettmodul Haugamyr	0	1 250	1 250	0	0	0	0	0
0*Ny lift	0	0	0	1 250	0	0	0	1 250

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
0* Ny varmepumpe Norheimsund idrettshall	316	0	0	0	0	0	0	0
0*Fartøyvernssenter/Solheimstunet - pumpestasjon	319	0	0	0	0	0	0	0
0*Reinhald - innkjøp 4 iMop	256	0	0	0	0	0	0	0
0*Base-camp	90	0	1 254	0	0	0	0	0
0*Vaskerobot Strandeabarm skule	0	1 250	1 250	0	0	0	0	0
0*Bord og stolar til idrettshall	0	813	813	0	0	0	0	0
0*Takbyte idrettshuset i Ålvik	0	0	0	1 625	0	0	0	1 625
0*Vaskerobot Norheimsund idrettshall	0	0	0	1 250	0	0	0	1 250
0*Haugamyr Idrettsanlegg	0	2 188	2 625	0	0	0	0	0
0*Sjølvsbeteningsløyising Ålvik bibliotek	92	0	311	0	0	0	0	0
Sum Kultur	2 296	6 500	8 569	4 125	0	0	0	4 125
Kyrkja								
0*Namna minnelund i Øystese	0	3 125	625	2 500	0	0	0	2 500
0*Skifte tak Strandeabarm kyrkje	0	7 500	200	7 300	0	0	0	7 300
0*Kyrkjeleg fellesråd namna minnelund	0	0	313	0	0	0	0	0
Sum Kyrkja	0	10 625	1 138	9 800	0	0	0	9 800
Samferdsel								
0*Asfaltering - årleg prosjekt	2 733	9 375	5 000	5 500	4 500	4 500	3 125	17 625
0*Fornyng teknisk utstyr - årleg	1 140	625	1 016	455	625	625	625	2 330
0* Riving av bustadhus og omlegging av kommunal veg i Øystese	665	0	0	0	0	0	0	0
0*Tilrettelegging av elbillading for kommunale køyretøy	573	750	677	0	0	0	0	0
0*Utsifting av køyretøy	0	1 500	1 500	0	0	0	0	0
0*Veg Sandvenhagen/Sæland	3 833	0	462	0	0	0	0	0
0/1* Trafikksikringsplan - årleg	1	375	498	250	250	250	250	1 000
0*Kryss Tolo - Buspareklubben	269	7 198	6 929	0	0	0	0	0
0*Utbetring kommunale bruer - årleg	0	313	774	313	313	313	313	1 252
0*Rassikringstiltak - årleg	422	1 875	6 391	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000
0*Oppgradering av kommunale kaier	1 724	0	0	0	0	0	0	0
0/1*Rekkverk kommunale vegar - årleg	1 073	625	249	250	250	250	250	1 000
0*Uteområde Sandven drenering /asfaltering	105	322	298	0	0	0	0	0
0* Overvassleidning Norheimshagen	410	0	0	0	0	0	0	0
0*Gatels i Tørvikbygd	111	0	389	0	0	0	0	0
0*Lyssetjing strandveg i Norheimsund	1 126	0	150	0	0	0	0	0
0*Gangveg Torebøen	925	8 375	10 450	0	0	0	0	0
0*Snuhammar Fartøyvernssenteret	14	0	1 125	0	0	0	0	0
0*Utomhusområde rundt Kvam rådhus/KFL-bygget	0	12 500	2 500	10 000	0	0	0	10 000
0*Innkjøp av isskjær	166	0	0	0	0	0	0	0
Sum Samferdsel	15 291	43 833	38 408	18 018	7 188	7 188	5 813	38 207

Bustad

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025- 2028
Bustader 2023	5 782	0	0	0	0	0	0	0
Bustader 2024	0	8 125	15 496	0	0	0	0	0
Eigedomskjøp 2025	0	0	0	8 125	0	0	0	8 125
Eigedomskjøp 2026	0	0	0	0	8 125	0	0	8 125
0*ENØK - Oppgradering eksisterende ventilasjon Mikkjelsflaten	700	750	0	0	1 150	0	0	1 150
0*Heradet kjøper seg inn i byggeprosjekt	0	5 000	5 000	10 000	15 000	20 000	0	45 000
0*Oppgradering av brannvarslingsanlegg i kommunale bygg	339	0	877	0	0	0	0	0
0*Modulbustader til ROP	0	1 875	0	1 875	0	0	0	1 875
0*Brannsikring trygdebustad Hatlevegen	0	0	414	0	0	0	0	0
0*Oppgradering bygg -årleg prosjekt	2 022	1 250	2 082	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000
0*Felles brannsikringstiltak	6 945	7 500	6 805	0	0	0	0	0
0*Hatlevegen trygdebustad - takbyte	1 734	0	0	0	0	0	0	0
0*Nødstraum Mikkjelsflaten	0	0	0	0	1 125	0	0	1 125
0*Ny elektrokjel på Mikkjelsflaten	0	0	0	0	1 375	0	0	1 375
0*ENØK tiltak kommunale bygg - Hatlevegen	391	0	652	0	0	0	0	0
0*ENØK tiltak kommunale bygg - Gartveit	614	375	227	0	0	0	0	0
0*Prosjektering - Bufellesskap for personar med psy	76	0	549	0	0	0	0	0
Sum Bustad	18 603	24 875	32 102	21 250	28 025	21 250	1 250	71 775
Kommunal næringsforvaltning og konsesjonskraft								
Sum Kommunal næringsforvaltning og konsesjonskraft	0	0	0	0	0	0	0	0
Brann- og ulykkesvern								
0*Brannstasjon KVBR	4 703	312	797	0	0	0	0	0
0*Utviklingskostnadar Naudsentral	1	0	104	0	0	0	0	0
0*Etablering av feietenesta	2 382	0	1 055	0	0	0	0	0
0*Kjøp av kjøretøy KVBR	1 506	8 375	7 494	6 250	0	0	0	6 250
0*Overflateredningsutstyr KVBR	370	0	0	0	0	0	0	0
Sum Brann- og ulykkesvern	8 962	8 687	9 450	6 250	0	0	0	6 250
Tjenesteoppsett mangler								
Sum Tjenesteoppsett mangler	0	0	0	0	0	0	0	0
Investeringar i varige driftsmidlar	125 360	214 182	218 972	210 410	75 138	55 963	15 638	357 149

2. Tilskot til andre sine investeringar

Beløp i 1000

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Investeringar i varige driftsmidlar	0	0	0	0	0	0	0	0

3. Investeringar i aksjer og andelar i selskap

Beløp i 1000

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Kjøp av aksjer og andeler	2 235	2 500	2 387	0	0	0	0	0
Eigenkapital KLP 2025	0	0	0	2 500	0	0	0	2 500
Eigenkapital KLP 2026	0	0	0	0	2 500	0	0	2 500
Investeringar i aksjar og andelar i selskap	2 235	2 500	2 387	2 500	2 500	0	0	5 000

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Husbanklån	35 377	30 000	50 000	30 000	30 000	15 000	15 000	90 000
Utlån av egne midlar	35 377	30 000	50 000	30 000	30 000	15 000	15 000	90 000
Sum del 1-4	162 971	246 682	271 359	242 910	107 638	70 963	30 638	452 149

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000

	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Rammetilskot	-344 674	-361 127	-361 919	-370 655	-362 843	-362 860	-362 881
Skatt på inntekt og formue	-285 441	-295 180	-296 316	-321 729	-322 319	-322 319	-322 319
Eigedomsskatt	-42 233	-41 040	-40 165	-45 925	-49 925	-55 225	-55 170
Andre skatteinntekter	-4 777	-4 400	-4 800	-4 800	-4 800	-4 800	-4 800
Andre overføringer og tilskot frå staten	-143 428	-110 529	-133 290	-129 653	-135 271	-124 883	-134 600
Overføringer og tilskot frå andre	-125 222	-109 729	-115 263	-109 436	-109 452	-109 362	-109 262
Brukarbetalingar	-29 750	-26 605	-27 277	-26 598	-27 247	-27 247	-27 247
Sals- og leigeinntekter	-134 772	-115 004	-124 428	-134 148	-143 114	-146 174	-149 191
Sum driftsinntekter	-1 110 296	-1 063 614	-1 103 459	-1 142 943	-1 154 971	-1 152 870	-1 165 470
Utgifter til løn	562 262	577 892	600 551	605 987	598 664	587 899	584 021
Sosiale utgifter	142 266	163 454	164 141	174 897	184 373	187 111	190 124
Kjøp av varer og tenester	224 520	210 408	223 116	217 316	207 396	208 868	207 331
Overføringer og tilskot til andre	151 432	121 297	132 099	122 449	113 721	115 864	118 437
Avskrivningar	55 977	55 977	67 424	67 424	67 424	67 424	67 424
Sum driftsutgifter	1 136 457	1 129 027	1 187 331	1 188 073	1 171 577	1 167 166	1 167 336
Brutto driftsresultat	26 161	65 413	83 872	45 130	16 606	14 296	1 866

Økonomiplan for 2025-2028

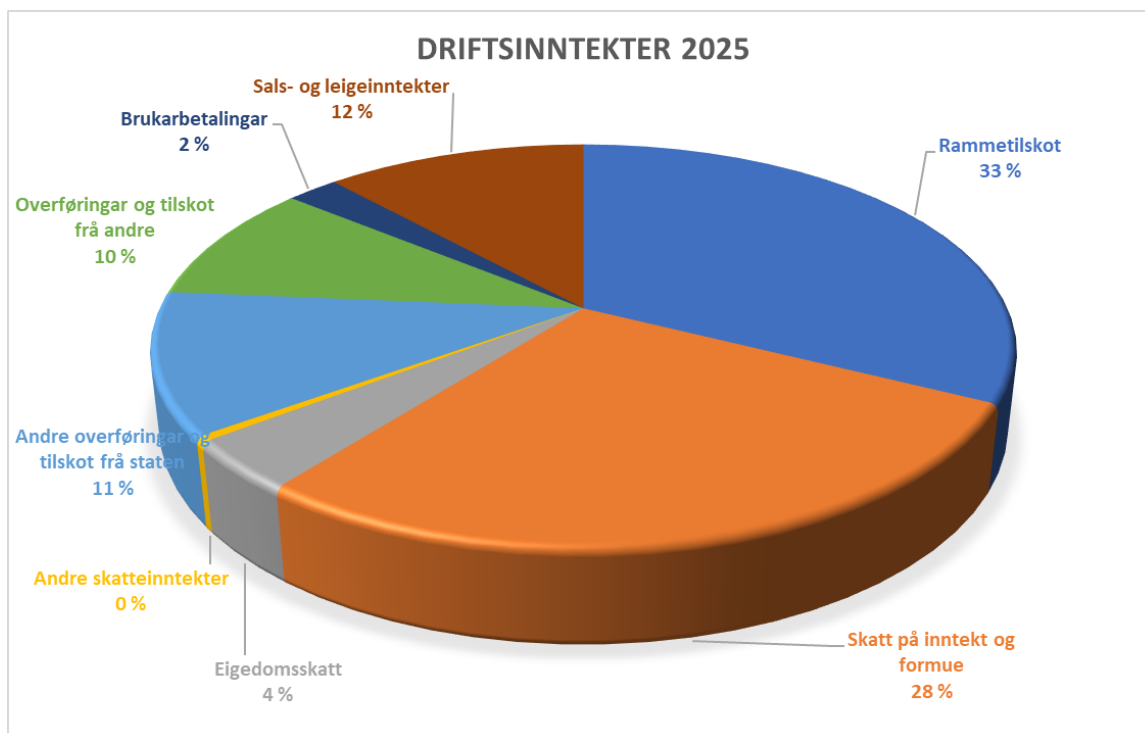
	Rekneskap 2023	Opph. budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Renteinntekter	-21 893	-21 350	-25 700	-21 500	-18 600	-17 100	-15 600
Utbytte	-37 445	-33 274	-21 262	-21 200	-21 200	-21 200	-24 322
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidlar	-2 849	-200	-2 200	-200	-200	-200	-200
Renteutgifter	42 955	65 227	66 510	64 810	64 810	67 310	68 810
Avdrag på lån	40 700	42 000	49 400	50 400	51 400	52 400	52 400
Netto finansutgifter	21 467	52 402	66 748	72 310	76 210	81 210	81 088
Motpost avskrivningar	-55 977	-55 977	-67 424	-67 424	-67 424	-67 424	-67 424
Netto driftsresultat	-8 350	61 838	83 197	50 016	25 393	28 082	15 530
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	1 511	14 440	14 440	0	0	0	0
Avsetningar til bundne driftsfond	18 154	16 342	7 535	5 670	6 109	5 868	6 371
Bruk av bundne driftsfond	-16 665	-40 466	-38 733	-17 154	-3 183	-2 967	-8 933
Avsetningar til disposisjonsfond	35 215	24 966	39 874	43 622	51 830	46 656	56 276
Bruk av disposisjonsfond	-29 865	-77 121	-106 317	-82 155	-80 148	-77 639	-69 244
Sum disponeringar eller dekning av netto driftsresultat	8 350	-61 838	-83 201	-50 016	-25 393	-28 082	-15 530
Framført til inndekning i seinare år (meirforbruk)	0	0	-4	0	0	0	0

Hovudtal i budsjettforslaget

Tala i kommentarane under finn me igjen i tabellen "Økonomisk oversikt drift etter § 5-6" i kapittelet Budsjettvedtak.

Fordeling av heradet sine driftsinntekter i 2025

Staten påverkar i stor grad inntektspostane til kommunen i form av skatt og rammetilskot. I tillegg styrer staten inntekter gjennom enten direkte fastsetjing som pris på barnehageplass og satsar for pleie- og omsorgstenester, eller gjennom lovverk som husleigelova og eigedomsskattelova og regelverk for sjølvkostområde.

Rammetilskotet på 371 MNOK er det årlege tilskotet frå Staten. Dette utgjer 33% av kommunen sine årlege driftsinntekter.

Inntekts- og formuesskatt er budsjettert til 322 MNOK som utgjer 28%.

Eigedomsskatten er den største inntektsposten som kommunen sjølv kan påverka. I 2025 er denne budsjettert til 46 MNOK eller 4% av driftsinntektene. Inntekta er auka med 5 mnok i forhold til opphøveleg budsjett 2024. Det er foreslått å auka promillen på bustad og fritid frå 3 til 4.

Andre skatteinntekter er konsesjonsavgift på 4,8 MNOK årleg, knytt til kraftverksemda i kommunen. Denne utgjer 0,4% av driftsinntektene.

Andre overføringer og tilskudd frå staten. Det som utgjer dei største andelane er sal av heimfallskraft, vertskommunetilskot, IMDI tilskot til NAV og inntekter på havbruksfond. Samla utgjer dette 130 MNOK og 11% av totalen.

Overføringer og tilskot frå andre utgjer 109 MNOK og 10%. Her ligg inntekter frå sjukelønnsrefusjon, momskompensasjon, tilskot for ressurskrevjande brukarar og refusjonar IMDI, udir og HELFO. I tillegg inneheld posten spelemidlar og andre tilskot og overføringer frå private, kommunar, fylket og staten.

Brukarbetalingane kjem med få unntak frå oppvekst og pleie og omsorg. Nokon av satsane kan kommunen sjølv fastsetje, men det meste er fastsett av lovverk. I tillegg til betaling for barnehage, SFO og pleie- og omsorgstenester er det betaling for kulturskule, ferieklubb og eigenandel legevakt og fysioterapi. Samla utgjer dette 2 % av dei totale inntektene, 27 MNOK.

Salgs- og leigeinntekter består av kommunale gebyr, sal av konsesjonskraft, husleigeinntekter, sal av mat, kinobilletter og purregebyr. Dette utgjer 134 MNOK, 12% av driftsinntektene.

Kommunen sine totale driftsinntekter er på 1143 mnok. Kommunen sin inntekter på Heimfallskraft og konsesjonskraft er ein del av inntektene under "Andre overføringer og tilskudd frå staten" og i "Salgs- og

leigeinntekter". I 2025 er dei budsjetterte kraftinntektene på 98,3 mnok, og utgjør 9% av dei totale driftsinntektene.

Rammetilskot og skatt

Rammetilskot og skatt er frie midlar som kommunen kan disponere utan føringar frå staten. Regjeringa legg fram nytt inntektssystem for kommunane for 2025.

	Rekneska p 2022	Rekneska p 2023	Opr. Bud 202 4	Rev. Bud. 202 4	Budsjet t 2025	Øk.pla n 2026	Øk.pla n 2027	Øk.pla n 2028
Rammetilskot Distriktstilskot Sør- Norge	6 792	7 068	7 401	7 401	7 672	7 626	7 626	7 626
Rammetilskot Inntekstutjamnand e	29 000	23 778	26 960	26 581	16 470	17 671	17 671	17 671
Rammetilskot Ordinært	267 549	309 376	324 766	325 937	346 513	337 545	337 562	337 583
Rammetilskot Skjønnsdel	4 725	4 000	2 000	2 000	0	0	0	0
Ekstra tilskot korona	10 742	452	0	0	0	0	0	0
Rammetilskot totalt	318 808	344 674	361 127	361 919	370 655	362 842	362 859	362 880
Skatt og inntekt på formue	297 376	285 441	295 180	296 316	321 729	322 319	322 319	322 319
Skatt og rammetilskot totalt	616 184	630 115	656 307	658 235	692 384	685 161	685 178	685 199

Budsjett på rammetilskot vert berekna ut frå forslag til Statsbudsjett 2025

Eigedomsskatt

	Rek 202 0	Rek 202 1	Rek. 202 2	Rek. 202 3	Opr. Bud	Rev. Bud.	Øk.pla n 2025	Øk.pla n 2026	Øk.pla n 2027	Øk.pla n 2028

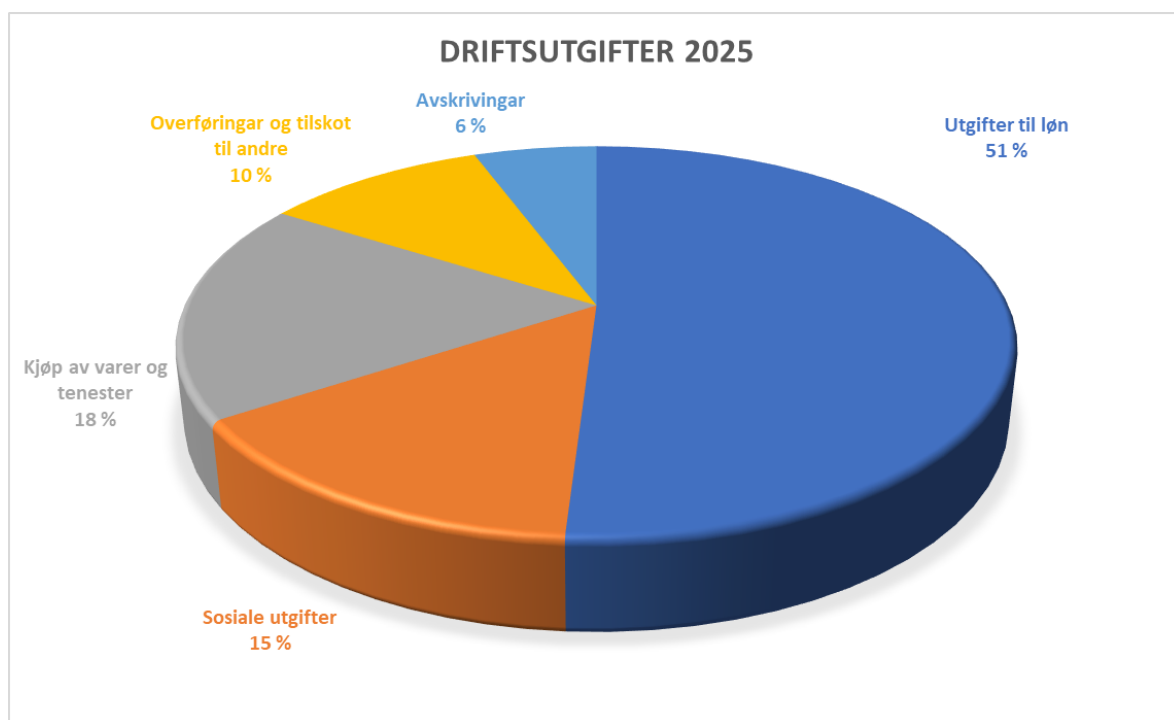
					2024	2024				
Eigedomsskatt bustad og fritid	25 009	24 904	19 593	17 846	16 500	17 040	22 800	26 800	32 100	32 100
Eigedomsskatt næring	18 829	20 894	19 792	10 847	11 000	11 055	11 055	11 055	11 055	11 000
Eigedomsskatt på vannkraftanlegg				13 540	13 540	12 070	12 070	12 070	12 070	12 070
Eigedomsskatt totalt	43 838	45 798	39 385	42 233	41 040	40 165	45 925	49 925	55 225	55 170

Alle eigedomar i Kvam vart retaksert i 2021. På næring er promillen på 7, som er maksimal sats. På bustad og fritid var det i 2024 var promillen 3 og eit botnfrådrag på 350 000,-.

I budsjett 2025 er det foreslått å auke promillen til 4, som er maksimal sats for bustad og fritid. Frå 2026 er det i tillegg budsjetttert med å redusere botnfrådraget til 200 000,-, og fjerne botnfrådraget heilt frå 2027.

Fordeling av heradet sine driftsutgifter i 2025

Driftsutgiftene gjer oversikt over kommunen sine utgifter som gjeld drifta.

Dei totale driftsutgiftene til kommunen i 2025 er budsjetttert til 1188 mnok.

Lønn og sosiale utgifter er budsjettet til 781 MNOK. Dette utgjør 66 % driftsutgiftene til kommunen. Lønnsutgifter inneholdt alt av fastlønn, tillegg, vikarutgifter, godtgjersler, frikjøp, introduksjon- og kvalifiseringsstønning, skyssgodtgjersle og utgiftsdekning fosterheim. Sosiale kostnader pensjon, premieavvik, gruppelivsforsikring og arbeidsgjevaavgift.

Kjøp av varer og tenester utgjør 217 MNOK og 18% av totalen. Kategorien inneholdt alle kjøp kommunen gjør for å kunne drive dei kommunale tenestene. Det er utgifter til produksjon av pleie- og omsorgstenester og grunnskule som krev mest. Kommunehelse er det tredje største tenesteområdet.

Overføringar og tilskot til andre utgjør 123 MNOK og 10% av driftsutgiftene. Inntektene omfattar utgifter knytt til heimfalls- og konsesjonskraft og utbetaling av næringsstilskot. Dei neste store postane er sosialhjelp, tilskot til kultur og idrett og tilskot til kyrkja.

Avskrivningane er berekna kostnad knytt til bruk (slit og elde) på kommunen sine eigedelar. Dette ligg som ein utgiftspost, men vert trekt ut att av driftsrekneskapen før utrekning av netto driftsresultat. I den kommunale rekneskapen er det i staden låneavdrag og renter som vert kostnadsført. Totalt utgjør avskrivningane 67 MNOK og 6% av driftskostnadene.

Pensjonsutgifter

Kommunen sine rekneskapsmessige pensjonsutgifter består av berekna pensjonskostnad (rekneskapsmessig størrelse), års premieavvik og tidlegare års (amortisering) premieavvik. I tillegg kjem arbeidsgjevaravgift på pensjon. Det som kommunen faktisk betaler i pensjon er pensjonspremien. Forskjellen på pensjonskostnaden og pensjonspremien vart kalla premieavvik.

Prognose for pensjonsutgifter over fleire år er usikre, men det er ein betydelig auke i pensjonsutgiftene knytt til ny livsvarig AFP. Tabellen viser også auken i pensjonsutgifter dei siste åra.

Ekstra bruk av premiefond i 2025

I budsjett 2025 er det lagt inn ekstra bruk av premiefond på 70 mnok. Bruken har ingen rekneskapsmessig effekt i 2025, men vil gje 10 mnok i lågare kostnader til tidlegare års premieavvik dei neste 7 åra, 2026-2032.

Konto	Regnska p 2021	Regnska p 2022	Rekneska p 2023	Budsjet t 2024	Øk.pla n 2025	Øk.pla n 2026	Øk.pla n 2027	Øk.pla n 2028
Pensjon KLP18 hovudordning	65,8	67,0	95,2	75,5	89,1	92,6	90,9	97,2
Pensjon KLP13 Sykepleierordnin ga	10,7	11,1	15,5	12,9	13,8	13,1	14,4	16,4
Pensjon Statens Pensjonskasse	7,5	6,6	10,1	8,6	8,3	8,2	8,3	8,7

Økonomiplan for 2025-2028

Arbeidsgjevaravgift av pensjon	10,3	9,7	14,5	12,0	13,1	13,5	13,5	14,7
Premieavvik pensjon	-37,1	-30,3	-63,4	-40,0	-45,6	-33,1	-29,9	-36,1
Tidlegare års premieavvik	18,3	20,3	21,1	27,2	31,0	24,9	27,6	30,2
Overføring frå premiefond	-10,7	-16,1	-18,2	-12,0	-18,0	-18,0	-18,0	-18,0
Arb.gj.avg av premieavvik	-5,2	-4,3	-8,9	-5,6	-6,4	-4,7	-4,2	-5,1
Arb.gj.avg av tidlegare års premieavvik	2,6	2,9	3,0	3,8	4,4	4,9	5,3	5,7
Pensjonskostnad er totalt	62,2	66,7	68,8	82,4	89,7	101,5	108,0	113,6

Frå om med 2026 er regelendring knytt til offentleg AFP tatt inn i pensjonsselskapet si berekning. Regelendring knytt til personar med særaldersgrense er ikkje tatt inn.

Kva er Premiefond?

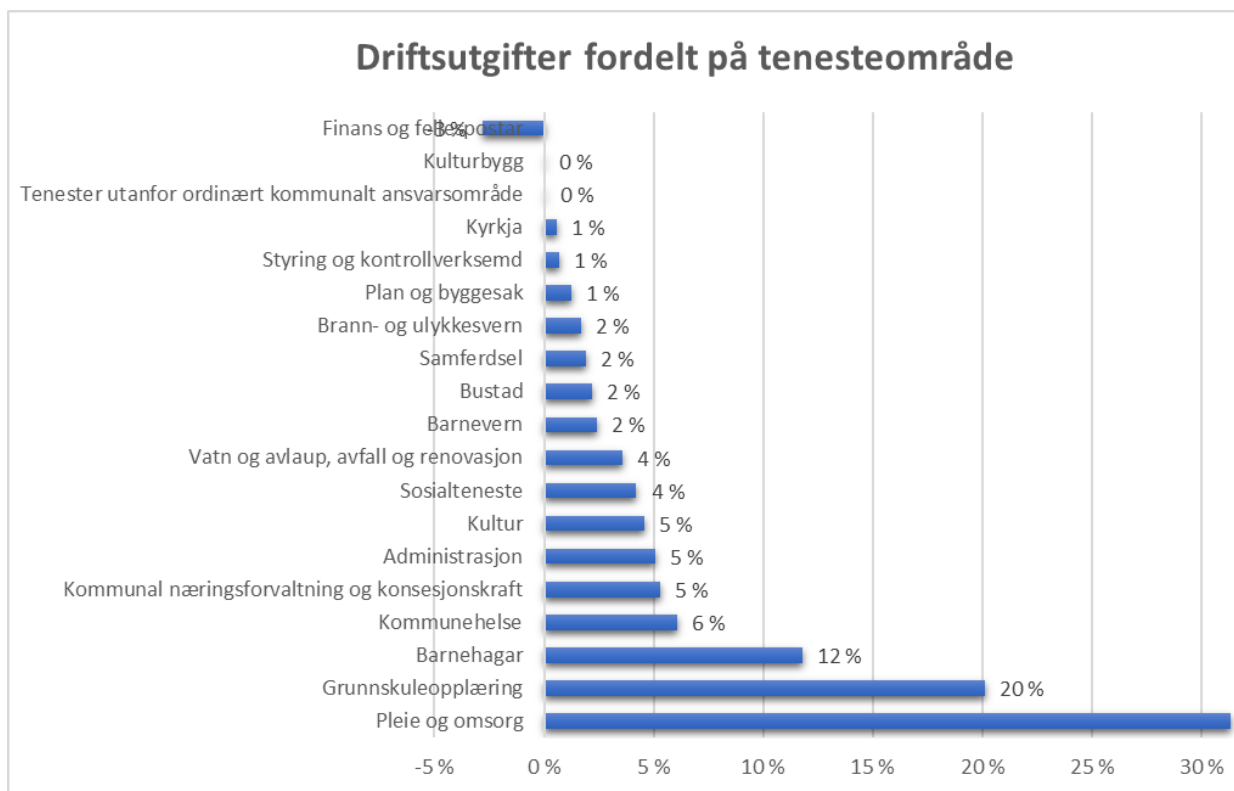
Alle kundar i KLP har eit eige premiefond. Dette er konto for tilbakeført premie og overskudd. Pengane på premiefondet kan brukast til å betale pensjonspremien.

I 2021 fekk kommunane ei ekstraordinær tilbakeføring til premiefonda sine. Årsaka var endring i reglar for offentleg pensjon. Avsetningskravet til framtidige alderspensjonar vart redusert. Kvam herad har per 01.01.2024 89,6 mnok på premiefond for hovudordninga i KLP og 2,5 mnok på sjukepleiararordninga.

Kommunen brukar kvart år ein del av premiefondet til å betale deler av pensjonspremien. I 2024 er det brukt 18 mnok. Det å bruke av premiefond betyr at kommunen i inneværende år har ein lågare faktura å betale, noko som gjev betre likviditet. Bruken har ingen rekneskapsmessig effekt i inneværende år, men den reduserer årets premieavvik. I Kvam sitt tilfelle er dette eit positivt premieavvik. Premieavviket vert ført som ei inntekt i inneværande år, men skal tilbakeførast som ein kostnad i rekneskapen dei neste 7 åra. Dess lågare premieavvik dess lågare kostnad dei neste 7 åra.

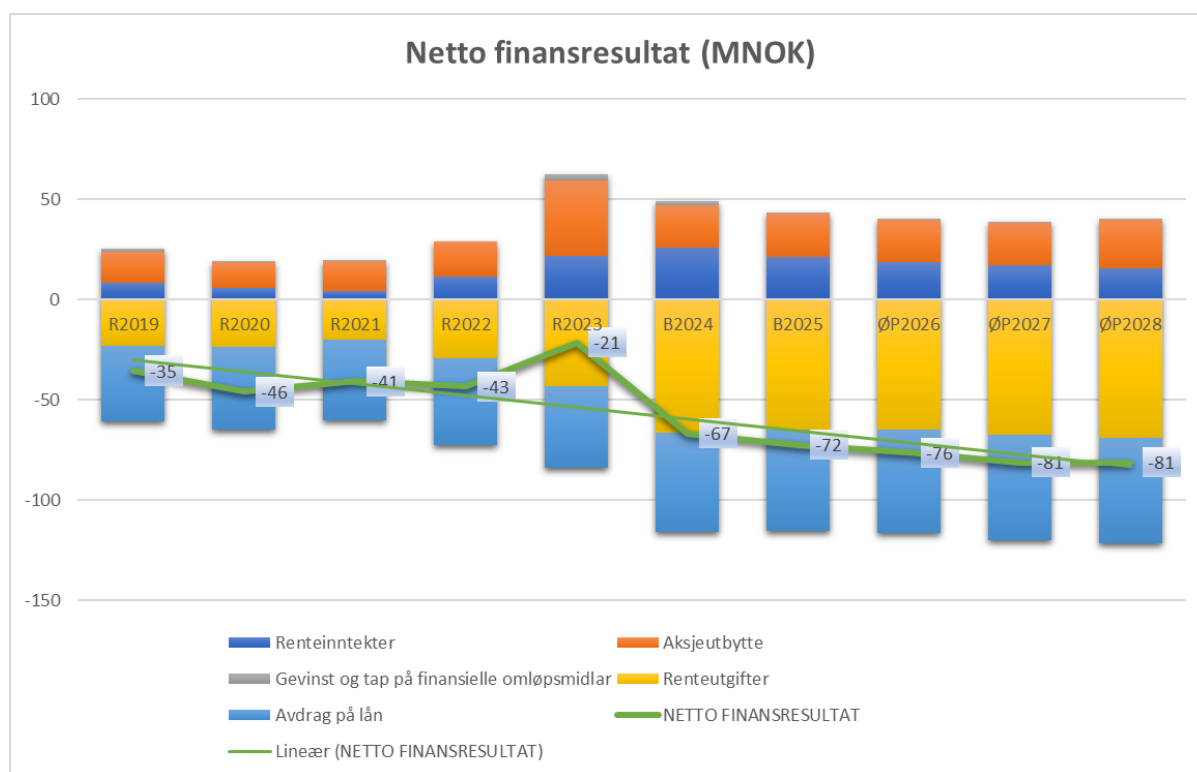
Driftsutgifter per tenesteområde

Tabellen nedanfor syner korleis driftsutgiftene er fordelt på dei ulike kommunale tenesteområda. Detaljert informasjon på tenesteområdenivå ligg i kapitlet på "Tenesteområda i kommunen".

Netto finansutgifter

Netto finansutgifter er ein grafisk framsyning av tabell § 5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3) og illustrerer resultatet av det som vert definert som finansielle transaksjonar. (I grafen er inntekter vist som positive beløp og utgifter som negative beløp)

Fiuren syner utviklinga i **Finansresultatet** over tid, frå 2019 og fram til utløpet av økonomiplanperioden. Det er betydeleg forverring på netto finansresultat frå 2024 og utover i økonomiplanen. Forklaringa er auke renteutgifter på grunn av høgare snittrente på låna til kommunen. Auke i lånegjeld medfører også høgare rente og høgare avdrag på lån. Toppen i 2023 kom av uvanleg stort utbytte frå kraftselskapa.

Renteinntekter er renter på bank, renter på vidareutlån og obligasjonar. **Utbytte** kjem frå BKK, Kvam Energi og BIR. **Renteutgifter** er i hovudsak renter knytt til lånegjelda inkludert Husbankgjelda. **Avdrag** på lån er minimumsavdraga som er pålagt i kommunelova.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er **Brutto driftsresultat** fråtrekt **netto finansresultatet** og **Motpost avskrivningar**.

	Rekneska p 2023	Rev.budsjet t 2024	Økonomipla n 2025	Økonomipla n 2026	Økonomipla n 2027	Økonomipla n 2028
Brutto driftsresulta t	26 160 546	83 872 170	45 130 269	16 606 486	14 296 297	1 865 800
Netto finansutgifte r	21 467 035	66 748 350	72 310 000	76 210 000	81 210 000	81 087 850

Økonomiplan for 2025-2028

Motpost avskrivningar	-55 977 165	-67 423 844	-67 423 844	-67 423 844	-67 423 844	-67 423 844
Netto driftsresultat	-8 349 584	83 196 676	50 016 425	25 392 642	28 082 453	15 529 806

Frå å ha eit positivt **Netto driftsresultat** på 89 mnok i 2022 og 8,3 mnok i 2023 går det mot store negative resultat (underskot) i økonomiplanen. Totalt i perioden 2025-2028 er det budsjetttert med negativt netto driftsresultat på totalt 119 mnok. Dette er resultat etter at det er lagt inn store innsparingar i perioden.

Disponering eller dekning av netto driftsresultat

Disponering eller dekning av netto driftsresultat syner korleis kommunen disponerer meir- eller mindreforbruket i Netto driftsresultat.

Ved mindreforbruk overførast midlar til frie og bundne fond og ved meirforbruk må midlar overførast frå fonda for å syta for at kommunerekneskapen vert gjort opp med nullresultat i samsvar med kommunelova.

Om det vert nytta frie eller bundne fond er avhengig av både rekneskapsreglar og tidlegare vedtak i heradsstyret.

	Rekneska p 2023	Rev.budsje tt 2024	Økonomipl an 2025	Økonomipl an 2026	Økonomipl an 2027	Økonomipl an 2028
Overføring til investering	1 510 599	14 440 382	0	0	0	0
Avsetningar til bundne driftsfond	18 154 223	7 534 534	5 670 000	6 108 848	5 868 097	6 370 902
Bruk av bundne driftsfond	-16 665 212	-38 732 913	-17 153 617	-3 182 610	-2 966 764	-8 933 060
Avsetningar til disposisjonsfond	35 214 673	39 874 276	43 621 755	51 829 545	46 655 595	56 276 265
Bruk av disposisjonsfond	-29 864 698	-106 316 956	-82 154 563	-80 148 425	-77 639 381	-69 243 914
Sum disponeringar eller dekning	8 349 584	-83 200 677	-50 016 425	-25 392 642	-28 082 453	-15 529 807

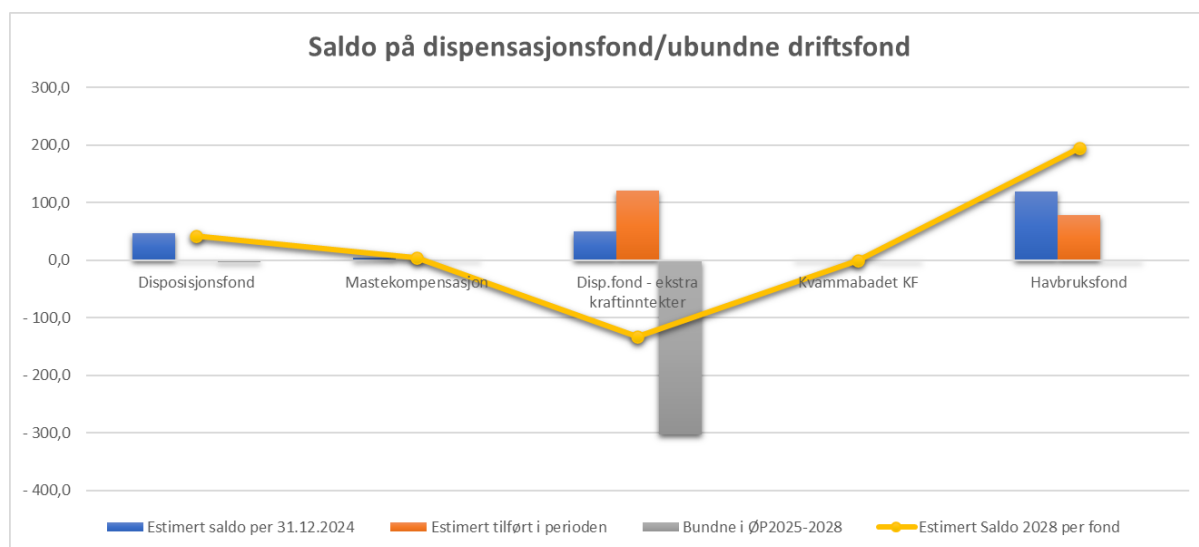
av netto driftsresultat						

Netto bruk av disposisjonsfond er budsjettert til 38 mnok i 2025 og totalt 78 mnok vidare i økonomiplan 2026-2028. Budsjettert avsetjing til diposisjonsfond er forventa inntekter frå Havbruksfondet og netto kraftintekter utover 15 mnok.

Saldo på disposisjonsfond

Per 31.10.2025 har Kvam herad 276 mnok på disposisjonsfond, men i 2024 og i løpet av økonomiplanperioden er mykje av midlane bunde opp i vedtak og saldering av budsjettet. Den gule linja i grafen under viser estimert saldo på dei enkelte disposisjonsfonda dersom alle foreslåtte innsparingar vert vedtekne og den budsjetterte bruken vert gjennomført.

Heradet må gjere større tiltak for å redusere utgiftene i økonomiplan for å unngå å bruke opp heile disposisjonsfondet. Innsparingstiltaka som er lagt inn i økonomiplanperioden har først full verknad i 2028.

Det som er estimert tilført i perioden er budsjetterte inntekter frå Havbruksfondet og budsjettert netto kraftintekter utover 15 mnok.

Finansielle nøkkeltal og utvikling i planperioden

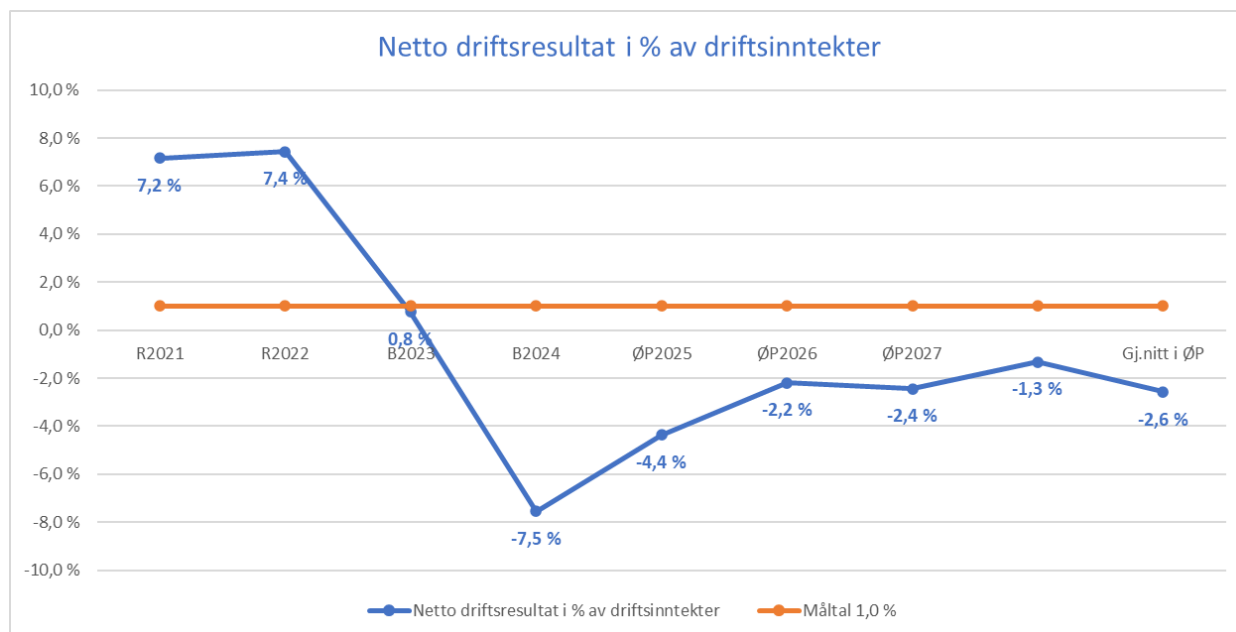
Kva krav som vert stilt til finansielle måltal vert bestemt kvart år i samband med arbeidet med økonomiplan og budsjett.

Som ein vidareføring av vedtak HST 142/19, er det lagt følgjande måltal til grunn for økonomiplanperioden 2024-2028:

1. Lånegjeld i prosent av driftsinntektene skal ikkje overstiga 160%.

Heradet har tidlegare hatt eit finansielt måltal på at gjennomsnittleg netto driftsresultat skal vera budsjettert til minimum 1,0 % av driftsinntektene i økonomiplanperioden. Som grafen under viser så er heradet eit stykke frå å klare dette målalet med den økonomiplanen som no er lagt fram.

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

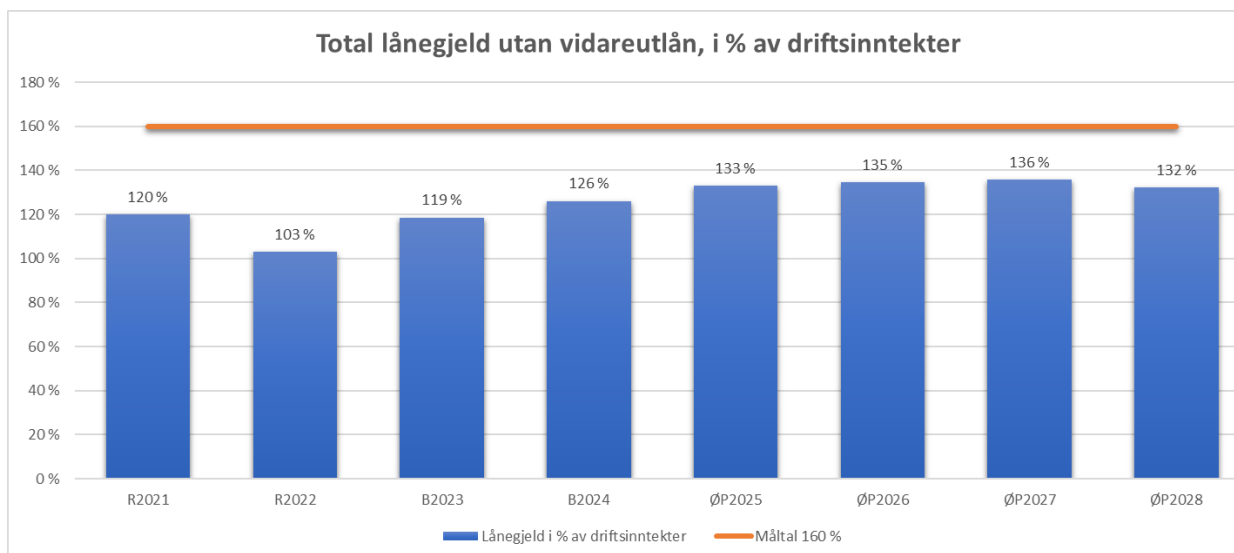

Grafen syner at nøkkeltalet i 2025 er budsjettert til -4,4 %. Gjennomsnitt for økonomiplanperioden ligg nøkkeltalet på -2,6%. Dette er betydeleg under målalet på 1,0%.

Lånegjeld i % av driftsinntektene

Figuren syner utviklinga i lånegjeld for Kvam herad. Tala inkluderer all gjeld unnateke lån til vidare utlån (Husbanken). Alle vedtekne prosjekt, inkludert sjølvkostprosjekt er inkludert og estimert bruk av lån i økonomiplanperioden ligg til grunn.

Kvam herad har eit finansielt måltal som seier at lånegjeld ikkje skal overstige 160 % av driftsinntektene.

I følge grafen er ligg heradet fortsatt innanfor kravet. I budsjett og økonomiplan 2024-2028 låg nivået på 126-132%. Årsaken til at auken sidan forrige økonomiplan er auke i lånegjeld og lågare kraftinntekter og dermed lågare driftsinntekter å dele gjelda på.

Langsiktig gjeld uten lån til vidareutlån

Tabellen viser langsiktig gjeld i perioden 2016 til 2028. Det er sannsynleg at lånebehovet vil verta større enn det som er budsjettet i økonomiplanperioden.

Sentrale inntekter

Beløp i 1000

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap 2023	Opph. bud. i fjor 2024	Rev. bud. i fjor 2024	Rev. bud. 2025	Økonomiplan			
					2025	2026	2027	2028
skatt på inntekt og formue	-285 441	-295 180	-296 316	-321 729	-321 729	-322 319	-322 319	-322 319
Ordinært rammtilskudd	-344 674	-361 127	-361 919	-370 655	-370 655	-362 843	-362 860	-362 881
Skatt på eigedom	-28 693	-27 500	-28 095	-33 855	-33 855	-37 855	-43 155	-41 630
Andre generelle statstilskudd	-46 806	-58 188	-66 498	-67 111	-67 111	-70 029	-57 241	-63 508
Konsesjonsavgift	-4 777	-4 400	-4 800	-4 800	-4 800	-4 800	-4 800	-4 800
Sum frie inntekter	-710 390	-746 395	-757 628	-798 149	-798 149	-797 846	-790 375	-795 138

skatt på inntekt og formue

Skatteinntekter er justert etter forslag til statsbudsjett 2025

Ordinært rammtilskudd

Rammetilskot er justert etter forslag til statsbudsjett 2025

Skatt på eigedom

I budsjett 2025 er det foreslått å auke promillen til 4, som er maksimal sats for bustad og fritid. Frå 2026 er det i tillegg budsjettert med å redusere botnfrådraget til 200 000,-, og fjerne botnfrådraget heilt frå 2027.

Andre generelle statstilskudd

Auke i andre generelle statstilskudd er fordelt på auke i inntekter på Havbruksfondet og auke i netto tilskot til flyktningar ved å ta i mot 45 stk i 2025.

	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Auke i Havbruksfond inntekt	5,0	8,5	4,0	10,5
Auke i IMDI tilskot til flyktningar	1,7	1,7	0,2	
Andre generelle statstilskudd	6,7	10,2	4,2	10,5

Sentrale utgifter

Beløp i 1000

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap 2023	Opph. bud. i fjor 2024	Rev. bud. i fjor 2024	Rev. bud. 2025	Økonomiplan			
					2025	2026	2027	2028
Pensjon	60 293	70 261	72 235	78 614	78 614	87 689	93 375	98 350
Sum sentrale utgifter	60 293	70 261	72 235	78 614	78 614	87 689	93 375	98 350

Pensjon

Justering av pensjon etter prognose frå pensjosselskap Budsjett 2025-2028

Premieavvik og aga på pensjon justert etter aktuar 2025-2028

Inntekter og finansposter

I dette kapittelet finn du forklaring på viktige inntekter og finanspostar i budsjettet.

Skatt og rammetilskot

Ny kommunal inntektsmodell

I statsbudsjettet for 2025 foreslår regjeringa både å endre kommunane sin berekningsmodell for skatteinntekter og berekningsmodellen for rammetilskotet i samsvar med endringane som var foreslått i Kommuneproposisjonen, Prop 102 S (2023-2024).

Det er gjort så store endringar at det gir lite mening å sjå på effekten av kvar av endringane isolert. Det blir difor fyrst gitt ei overordna oversikt over modellen. Deretter ser me på dei samla endringane for Kvam herad.

Skatt på inntekt og formue

Kommunane mottok ein del av skattane frå personar og selskap. Frå og med 2025 er det foreslått ei omlegging av kommunane sine skatteinntekter, med ei dreining frå formues- og utbytteskatt over til inntektsskatt. Historisk har utbytteskatt svinga mykje frå år til år, og argumentasjonen bak endringa er å gi kommunane meir stabile og føreseielege inntekter.

Frå og med 2025 skal kommunane ikkje lenger få nokon del av utbytteskatten. Kommunen sin del av formuesskatten blir halvert frå 0,70 % til 0,35 %. For å kompensere for reduksjonen i utbytteskatt og formuesskatt, aukar kommunane sin del av skatt på alminneleg inntekt. Alminneleg inntekt har ein skattesats på 22 %. Av dette fekk bustadkommunen 10,95 % i 2024. Kommunen sin del er i 2025 foreslått auka til 12,75 %.

Nettoeffekten av dei foreslegne endringane skal vere null, eller med andre ord, uendra totale skatteinntekter for kommunane samla sett.

Rammetilskot

Kommunane mottok rammetilskot frå staten. Rammetilskotet vert rekna ut på grunnlag av følgjande faktorar:

- **Innbuartilskot** utgjør hovuddelen av rammetilskotet og vert fordelt med eit likt beløp per innbyggjar. For å sikre at alle kommunar kan tilby likeverdige tenester, vert dette beløpet

justert basert på ulike faktorar som geografi, alderssamansetjing og sosioøkonomiske forhold.

- **Utgiftsutjamning** er ein mekanisme som kompenserer kommunar for ufrivillige kostnadsforskjellar. For eksempel får kommunar med mange eldre eller store reiseavstandar ekstra midlar for å dekke dei høgare kostnadene.
- **Inntektsutjamning** utjamnar delvis skilnader i skatteinntekter mellom kommunar. Kommunar med lågare skatteinntekter får tilskot frå kommunar med høgare skatteinntekter.
- **Regionalpolitiske tilskot og skjønnsstilskot** vert gitt for å støtte spesifikke regionale behov og utfordringar.

Det er gjort store endringar i modellen for rammetilskotet i 2025, mellom anna med auka vekt på levekårskriterium i fordelingsnøkkelen. Berekningsgrunnlaget for og storleiken på inntektsutjamninga er òg endra.

Effekten av ny inntektsmodell

Som sagt er det gjort mange endringar i inntektsmodellen. Etter siste oppdaterte prognosemodell frå KS (04.11.2024), gir endringane følgjande samla effekt for Kvam herad :

MNOK	2024	2025	Endring	Prosent
Rammetilskot	361,1	367,5	6,4	1,8 %
Skatt	285,1	322,3	37,2	13,1 %
SUM	646,2	689,8	43,6	6,8 %

For Kvam herad er skatt og rammetilskot auka med 6,8 % frå 2024 til 2025.

I statsbudsjettet er det føresett ein gjennomsnittleg prisvekst (deflator) på 4,1 %.

I 2025 får Kvam ein realvekst i dei frie inntektene på 17,1 MNOK eller 2,7 % utover forventta prisstiging.

Andre kommunale inntektspostar

Eigedomsskatt

Eigedomsskatt er ein frivillig skatt som vert vedteken av kommunestyret. Eigedomsskatten vert fastsett ut frå eigedom sin takst. Taksten vert redusert med 30 % og multiplisert med ein skattesats som er fastsett av kommunen. I tillegg kan det vere eit eige botnfrådrag for andre enn næringseigedomar.

Kommunestyret kan vedta å krevje ein skatt på inntil 4 promille av ein eigedom sin verdi for privatbustader og fritidsbustader. For næringseigedomar er den maksimale skattesatsen 7,0 promille. Detaljerte reglar for utskriving av eigedomsskatt finn du i «Lov om eigedomsskatt til kommunane». Lova set krav til at eigedomsskatten maksimalt kan auke med éin promille kvart år inntil maksimal skattesats er nådd. Promillen kan ikkje aukast det same året som botnfrådraget fjernast.

I 2024 har Kvam hatt ein eigedomsskatt for bustad- og fritidseigedomar på 3,0 promille og eit botnfrådrag på kr 350 000. For næringseigedomar er eigedomsskatten på 7,0 promille, som er maksimal sats. Eigedomsskatten gir kommunen årlege inntekter på 40 MNOK. I budsjettet for 2025 er det foreslått å auke eigedomsskatten med 1 promille, til 4,0 promille, for bustader og fritidsbustader, medan botnfrådraget vert halde uendra. Dette vil føre til ei auke i kommunale inntekter på 5,7 MNOK. I 2026 er det foreslått ein reduksjon i botnfrådraget til kr 200 000 og deretter fjerne botnfrådraget heilt i 2027.

Havbruksfondet

Havbruksfondet blei oppretta i 2016 for å fordele inntektene frå produksjonsavgifta og auksjonar av nye laksekonsesjonar til kommunar og fylkeskommunar som har oppdrettsanlegg i sine område. Fondet fungerer som ein økonomisk mekanisme som skal sikre at lokalsamfunna som legg til rette for havbruksnæringa får ein del av inntektene som vert generert.

Havbruksfondet får sine inntekter frå to kjelder:

1. **Auksjonar av nye oppdrettsløyver:** Når staten auksjonerer ut nye løyver for oppdrett av laks, aure og regnbogeaure, betaler selskapa ein pris for desse løyva. Inntektene frå desse auksjonane går direkte inn i Havbruksfondet. Prisen på løyva kan variere avhengig av marknaden og etterspurnaden etter oppdrettskapasitet.
2. **Produksjonsavgift:** Frå 2021 blei det innført ein produksjonsavgift på oppdrett av laks, aure og regnbogeaure. Produksjonsavgifta er ein prosentdel av verdien av den produserte fisken, og denne avgifta skal òg gå inn i Havbruksfondet. Denne ordninga sikrar ein jamn inntektsstraum til fondet, uavhengig av nye auksjonar.

Auksjonar vert gjennomførte som hovudregel annakvart år, neste gong i 2025. På grunn av usikkerheit rundt kor mange og store konsesjonar som vert lyst ut, grunnrenteskatten på oppdrett og tilbod/etterspurnad etter nye konsesjonar er det vanskeleg å anslå kor mykje pengar som vil kome inn. Kommunane der nye konsesjonar kjem får ein større del av det som kjem inn, men òg eksisterande oppdrettskommunar får ein del.

Produksjonsavgifta var opphavleg på 40 øre/kg produsert fisk. I 2023 blei den auka til 90 øre/kg og i 2024 til 93,5 øre/kg. I 2025 har regjeringa foreslått å auke satsen til 96,5 øre/kg. Dette er ei auke på 3,2 % som er lagt inn i budsjettet for 2025.

I 2024 fekk kommunen utbetalt 22,6 MNOK frå Havbruksfondet. Kommunane får diverre ikkje tilgang til bakgrunnsdata for utrekningane, så det er utfordrande å budsjettere.

I åra utan auksjon (2025 og 2027) er det budsjettet ei inntekt på 16,0 MNOK. I år med auksjon (2026 og 2028) er det budsjettet med 23,0 MNOK.

Gebyrinntekter – sjølvkost

Sjølvkostområde i kommunar er tenester som skal finansierast fullt ut av brukarane, og der inntektene frå gebyr skal dekke kostnadene ved å tilby tenesta. Sjølvkostprinsippet inneber at kommunen ikkje skal tene pengar på desse tenestene, men heller ikkje gå med underskot. Kommunen må setje gebyra på eit nivå som dekkjer dei faktiske utgiftene knytt til drift, vedlikehald, administrasjon og eventuelle investeringar i tenestene.

Vanlege sjølvkostområde i norske kommunar inkluderer:

- Vatn, avløp, avfall og renovasjon (VAAR)
- Feiing og tilsyn
- Plan- og byggesaksbehandling

For 2025 har regjeringa foreslått å redusere meirverdiavgifta på vatn og avløp frå 25 % til 15 %.

Dette vil føre til lågare gebyr for innbyggjarane, samstundes som det ikkje har nokon netto effekt på kommunen sine inntekter eller utgifter.

Når det gjeld feiing og tilsyn, er takstane endra grunna kommunal overtaking av tenesta og endring av gebyrmodellen. For plan og byggesak er det gjennomført ei omfattande gjennomgang av tidsbruken knytt til enkelttenestene for å få eit riktig berekningsgrunnlag for takstane.

Gebyrinntekter – andre tenester

Kommunen har inntekter frå eigenbetaling til barnehagar, skulefritidsordning, utleigebustader, og ulike helse- og omsorgstenester. Barnehagar følgjer makspris i statsbudsjettet. Andre

gebyrinntektene er i hovudsak auka i samsvar med kommunal deflator på 4,1 %.
Meir informasjon om kommunale takstar finst i gebyrheftet for 2025.

Konsesjonsavgift

I tillegg til konsesjonskraft har kommunen krav på konsesjonsavgift frå vasskraftutbyggingar. I 2024 mottek Kvam 4,8 MNOK. Inntekta er vidareført på same nivå i økonomiplanen.

Gjeld, obligasjonar, renter og utbytte

Rentemarknaden

Marknadsrenta i Noreg har vore på ein svakt fallande kurve dei 10 siste åra fram til 2022. Frå 2022 starta ein brå oppgang, der Noregs Bank si styringsrente gjekk frå 0 % til dagens nivå på 4,5 %. Dette påverkar alle som har gjeld, både private, verksemdar og kommunen.

Lånegjeld og renteutgifter

Kommunen tek opp lån for å finansiere skular, omsorgsbustader, reinseanlegg og anna som er naudsynt for den kommunale verksemda. Kommunen må betale både renter og avdrag på desse låna. Utgiftene til renter og avdrag må hentast frå kommunen sitt disposisjonsfond eller ved reduksjon i kommunale tenester.

Gjeldsutviklinga er budsjettert slik i økonomiplanen:

MNOK	2022 Rekn	2023 Rekn	2024 Bud	2025 ØP	2025 ØP	2026 ØP	2027 ØP
Langsiktig gjeld IB	1 355	1 357	1 470	1 573	1 725	1 786	1 807
Nytt låneopptak	36	129	125	177	87	63	28
Avdrag på gjeld	-40	-41	-49	-50	-51	-52	-52
Endring startlån	6	25	27	25	25	10	10

Økonomiplan for 2025-2028

SUM Gjeld	1 357	1 470	1 573	1 725	1 786	1 807	1 793
Startlån	128	153	180	205	230	240	250
Gjeld u/startlån	1 229	1 317	1 393	1 520	1 556	1 567	1 543

I økonomiplanperioden er nytt låneopptak budsjettert til 355 MNOK, og budsjetterte avdrag er på 205 MNOK. Dette fører til ei netto låneauke på 150 MNOK i perioden.

Gjeldsutviklinga påverkar renteutgiftene. Tabell under viser korleis renteutgifter og renteinntekter har utvikla seg frå 2022 og ut økonomiplanperioden.

MNOK	2022 Rekn	2023 Rekn	2024 Bud	2025 ØP	2025 ØP	2026 ØP	2027 ØP
Renteutgifter *)	28,7	43	66,5	64,8	64,8	67,3	68,8
Renteinntekter *)	11,6	21,4	25,7	21,5	18,6	17,1	16,6
Netto renteutgifter	17,1	21,6	40,8	43,3	46,2	50,2	52,2

*) Renteinntekter og utgifter til startlån er inkluderte, men inntektene og utgiftene går mot kvarandre og påverkar i liten grad netto renteutgifter til kommunen.

Frå 2022 til 2025 har netto renteutgifter auka med 26 MNOK. Dette fører til eit kraftig press på kommuneøkonomien. Frå 2025 og vidare i økonomiplanen er det venta ei ytterlegare auke i netto renteutgifter. Trass i at renteprognosane peiker noko ned i 2025, har kommunen fortsett å auke lånegjelda. I tillegg har kommunen eit fastrentelån som forfell og må fornyast til høgare rente i 2025.

Obligasjonsinvesteringar og renteinntekter

Kommunen har om lag 230 MNOK investert i obligasjonar. Obligasjonane gjev renteinntekter og sikrar kommunen god likviditet og naudsynnte midlar til å dekkje meirforbruk (underskot). Budsjetterte renteinntekter frå obligasjonar er inkluderte i tabellen over. Budsjetterte negative netto driftsresultat gjer at obligasjonane må realiserast for å sikra likviditet til drift av kommunale tenester. Dette vil føre til fallande renteinntekter.

Netto renteeksponert gjeld og renterisiko

Ved inngangen til 2025 vil Kvam herad ha ei total lånegjeld på 1 573 MNOK. Inkludert i den totale lånegjelda ligg lån til vidare utlån. Dette utgjer 180 MNOK og er lån som kommunen tek opp hos Husbanken og låner ut gjennom NAV til personar som har vanskar med å skaffe seg eigen bustad. Når kommunen sine renteutgifter til Husbanken aukar, aukar renteinntektene på desse låna tilsvarande. Dette inneber at kommunen ikkje har renterisiko knytt til denne delen av gjelda.

Av den kommunale gjelda er om lag 350 MNOK knytt til levering av sjølvkosttenester, som til dømes feiing, vatn og avlaup som innbyggjarane må betale gjennom kommunale avgifter. Fastsetjinga av dei kommunale avgiftene inkluderer rentekostnader på desse investeringane, og dette er innarbeidd i økonomiplanen. Dette inneber at kommunen ikkje har renterisiko knytt til denne delen av gjelda.

Kvam herad har obligasjonsinvesteringar på om lag 230 MNOK, hovudsakleg hos norske sparebankar. På obligasjonane mottok kommunen ei avkastning som svingar med rentemarknaden,

og venta renteendringar er innarbeidde i økonomiplanen. Dette inneber at kommunen heller ikkje har vesentleg renterisiko knytt til denne delen av gjelda.

Basert på dette kan vi berekne kommunen sin netto renteeksponerte gjeld.

MNOK	2024
Total lånegjeld	1 573
Husbanklån til vidare utlån	180
Lånegjeld u/lån til vidare utlån	1 393
Lån til sjølvkostinvesteringar	350
Obligasjonsinvesteringar	230
Netto renteeksponert gjeld	813

Kommunen sin renterisiko har med andre ord samanheng med storleiken på netto renteeksponert lånegjeld. Viss renta aukar med 1 % må kommunen dekkja inn ca 8 MNOK meir i renter kvart år. Dette må finansierast over drifta eller med bruk av disposisjonsfondet

Rentebinding

Svingingar i renteutgiftene kan reduserast gjennom å binde renta. Dette vil vera meir føreseieleg for kommuneøkonomien og gjer at netto driftsresultat i mindre grad vert påverka av rentemarknaden.

Ved inngangen til 2025 har kommunen 660 MNOK som er lånt til fast rente. Dette inneber at storparten av den renteeksponerte gjelda har fast rente.

Nye investeringar i økonomiplanperioden

Med dagens rente på om lag 5 % vil nye investeringar på 100 MNOK føre til ei auka renteutgift på 5 MNOK årleg. I tillegg kjem auka avdrag med ca 2-4 MNOK årleg. Begge deler må finansierast anten frå disposisjonsfondet eller med ein reduksjon i kommunale tenester. Renteauke knytt til vedtekne investeringar er innarbeidd i økonomiplanen.

Gjelds- og obligasjonsforvaltning

Både gjeldsforvaltning og obligasjonsforvaltning vert styrt etter kommunen sitt gjeldande finansreglement. Det vert nytta ekstern forvaltar (Bergen Capital Management) og statusrapportar frå forvaltar ligg som vedlegg til all rekneskapsrapportering inkludert dette budsjettet.

Andre finanspostar

Aksjeutbytte

Kvam herad mottek utbytte frå fylgjande selskap:

Selskap	2022	2023	2024
Kvam Energi AS	9,0	20,0	9,3
Eviny AS (BKK)	8,2	16,0	11,8
BIR AS	0,2	0,2	0,0

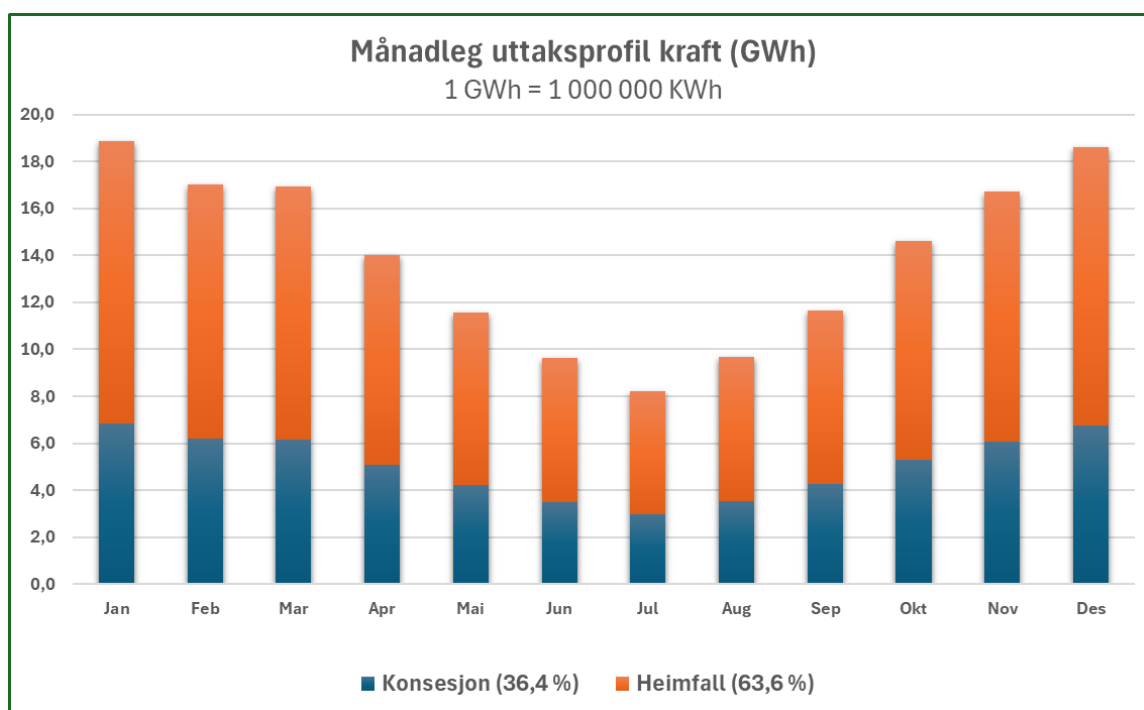
Gjensidigestiftelsen	0,2	0,2	0,1
Totalt	17,6	36,4	21,2

Utbytte er basert på resultatene til selskapa frå fjoråret og vert bestemt av selskapa sitt styre og generalforsamling. Kvam herad sitt utbyte kjem primært frå kraftbransjen og vil difor ha samanheng med utviklinga i kraftprisane. Dette er vanskeleg å føreseie, og utbyttet er halde uendra på 21,2 MNOK i økonomiplanperioden.

Kraftinntekter

Kraftforvaltning

Kvam herad disponerer årleg ei kraftmengd på 167,5 GWh, av dette er 106,6 GWh heimfallskraft og 60,9 GWh konsesjonskraft. Kraftmengda gjev Kvam herad ein ekstra inntekt som ein middels stor kraftkommune. Kraftmengda vert forvalta etter månadsblokk-modellen, som inneber at volumet er størst om vinteren når forbruket og prisane normalt er høgast. Modellen gjev kommunen eit føreseieleg volum kvar måned, både for konsesjonskraft og heimfallskraft. Kvam herad sin uttaksprofil ser slik ut:

Kvam kjøper krafta frå kraftprodusentane til kostpris som vert fastsett på departementsnivå ein gong i året. Prisen for 2025 er enno ikkje fastsett, og budsjettet bygger derfor på ei vidareføring av prisane frå 2024 oppjustert med den kommunale deflatoren. I tillegg til innkjøpsprisen har

kommunen utgifter til såkalla «residual» og «energiledd» som kommunen må betala for å nytta kraftselskapa sitt kraftnett.

Når krafta vert seld til høgare pris enn kostpris (ca 13 øre/kWh), får kommunen eit overskot som kan nyttast til å dekkja deler av kommunen sine utgifter. Dersom salsprisen er lågare enn 13 øre vil kommunen tapa pengar på krafthandelen. Dette tapet må eventuelt dekkast av kommunen sitt disposisjonsfond.

Det er ikkje skatt på konsesjonskraftsalet og kommunen sit att med heile overskotet. For heimfallskrafta må kommunen betale både grunnrenteskatt og overskotsskatt. Samla utgjør desse skattane til staten ca 65% av overskotet frå heimfallskrafta.

For å oppnå stabile kraftinntekter over tid, har heradsstyret (HST 087/20) vedtatt «Strategi for sal av kraft». Strategien inneber at heimfallskrafta vert seld i spotmarknaden, medan størstedelen av konsesjonskrafta skal prissikrast. På grunn av grunnrenteskatten på heimfallskraft, er det ein stor skatterisiko knytt til å prissikra heimfallskrafta. Dette vert difor ikkje gjort.

Kvam herad nyttar ein ekstern kraftforvaltar for å følgja med på marknaden og handtera salet av krafta.

Kraftmarknaden

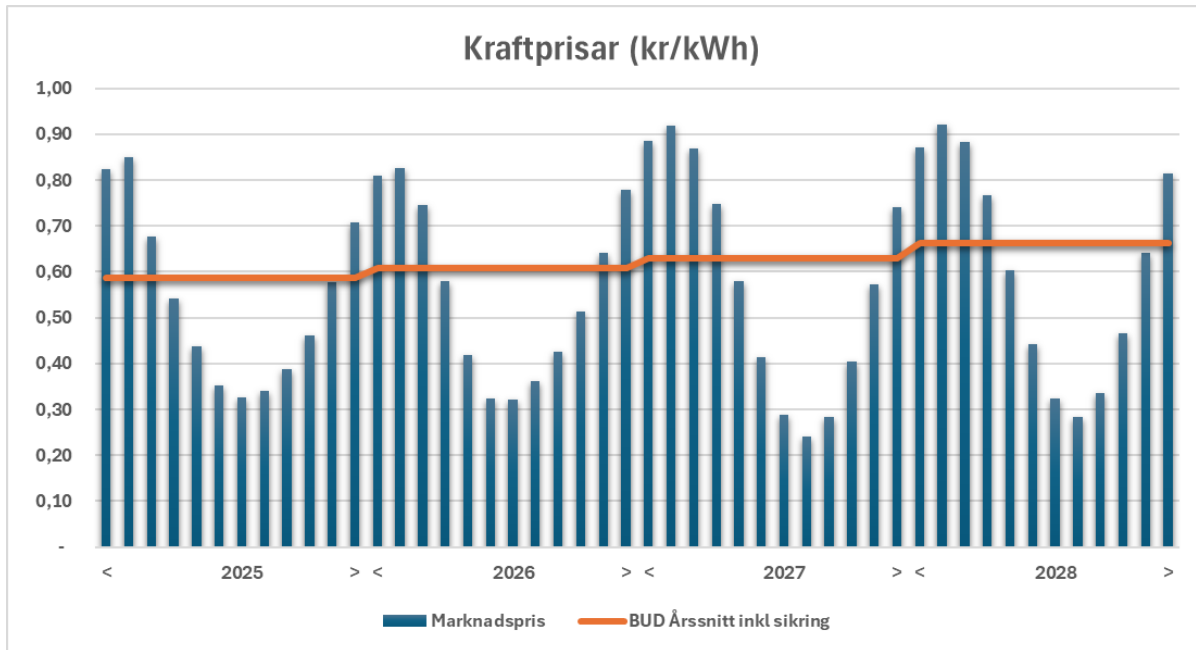
Salsprisane både i spot- og framtidsmarknaden svingar mykje. Prisane vert påverka både av tilgangen på ulike energikjelder som vatn, sol, vind, kol, gass og kjernekraft og det løypande kraftforbruket i Skandinavia og delar av Nord-Europa. Forbruket frå dag til dag vert igjen påverka av lokale vêrforhold og etterspurnad. Krig og konflikhtar har og stor påverknad på kraftprisane.

Samla er desse forholda bakgrunnen for at kommunen sitt resultat på kraftsal svingar mykje over tid og er særskild utfordrande å budsjettera. Kraftinntektene vert løypande justert med oppdaterte marknadsprisar i samband med framlegginga av tertialrapportar.

Budsjett og økonomiplan

For 2024 er 26,5% av konsesjonskrafta førehandsseld til ein gjennomsnittleg pris på 69 øre/kWh. I resten av økonomiplanperioden er det ikkje førehandsseld kraft. Dette fordi det er eit pågåande arbeid med bytte av kraftforvaltar.

Heimfallskrafta og resten av konsesjonskrafta vert seld i spot-marknaden, altså til dei prisane som endrar seg kvar dag frå time til time. For å budsjettera desse prisane, vert framtidsprisane i kraftmarknaden lagt til grunn. Prisane i budsjettet er innhenta frå kraftforvaltar 20.10.2024.

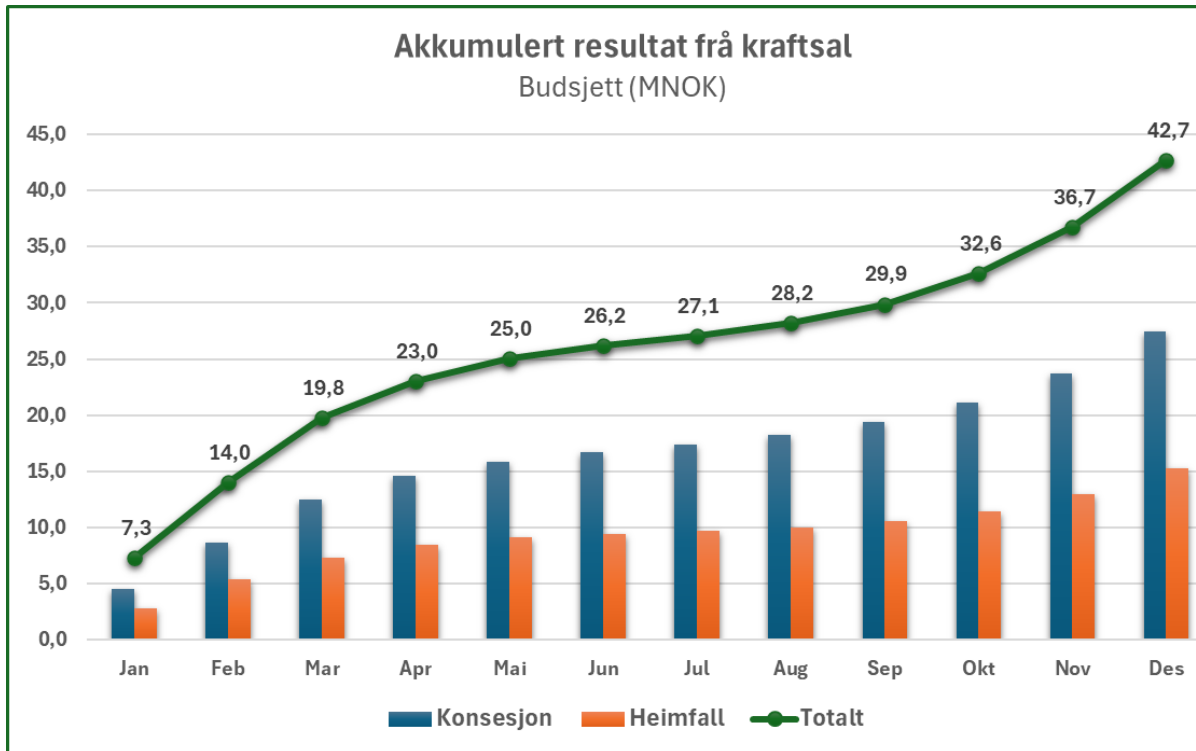

Dei blå søylane syner marknadsprisane per måned. Den oransje linja syner gjennomsnittleg budsjettpris per år. I 2025 ligg budsjettprisen på 58 øre. Denne auker gradvis til 66 øre/KWh ved utgangen av økonomiplanperioden.

For 2025 ser kommunen sitt kraftbudsjett slik ut:

Kraft 2024	Heimfall	Konsesjon
Kraftmengd GWh	106,6	60,9
Snitt salspris kr/KWh	- 0,58	- 0,59
Salsinntekt MNOK	- 62,1	- 36,1
Kraftkjøp MNOK	13,7	7,8
Andre utgifter MNOK	2,3	0,9
Skatter MNOK	30,9	
Resultat MNOK	- 15,2	- 27,4

Inntekta er ulikt fordelt på dei ulike månadene i året grunna variasjonar i mengd og pris. Kommunen sine inntekter er lågast i sommarmånadene grunna lågt volum og låg pris. Grafen under syner utviklinga over året.

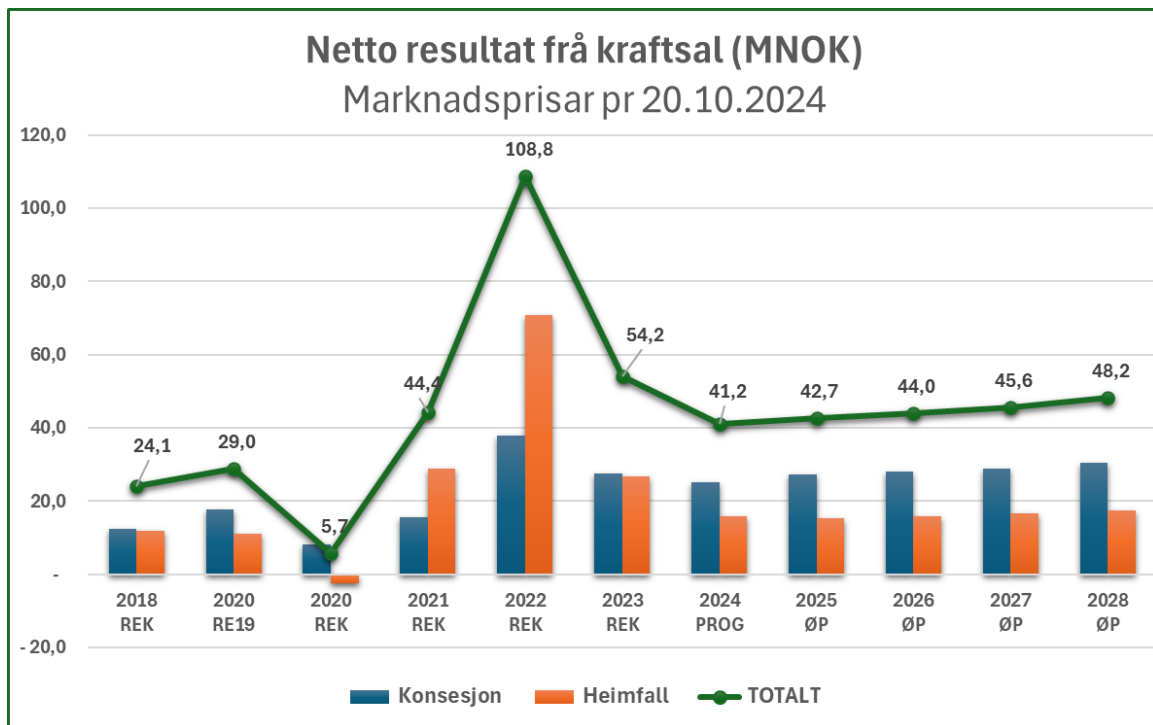

Over økonomiplanperioden er resultat frå kraftsal budsjettert slik:

MNOK	2025	2026
Heimfall	15,3	16
Konsesjon	27,4	28
Totalt	42,7	44

Det er utfordrande å finne att desse tala i budsjettet. Dette skuldast at inntekter frå konsesjonskrafta er definert som «salsinntekter», medan inntekter frå heimfallskrafta er definert som «overføringar frå staten». Kjøp av krafta frå produsent, residual, energiledd, grunnrenteskatt, overskotsskatt og andre utgifter er definert som «driftsutgifter». Krafthandelen vert på denne måten innarbeidd i kommunen sin driftsrekneskap og har direkte innverknad på både brutto og netto driftsresultat.

Utviklinga over tid

Som grafen viser, svingar resultatet frå kraftsal mykje. I 2018 og 2019 var prisane gode og netto resultat frå kraftsal vart 24,0 og 29,6 MNOK. I 2020 var kraftprisane uvanleg låge, slik at heradet tapte pengar på heimfall, medan konsesjonskrafta som var seld til fastpris og sikra kommunen eit samla overskot på kraftsalet 5,7 MNOK. I 2021 var prisane svært høge og resultatet enda på 45,2 MNOK. Krigen i Ukraina førte til historisk høge energiprisar og resultatet frå kraftsal i 2022 vart på heile 106,5 MNOK.

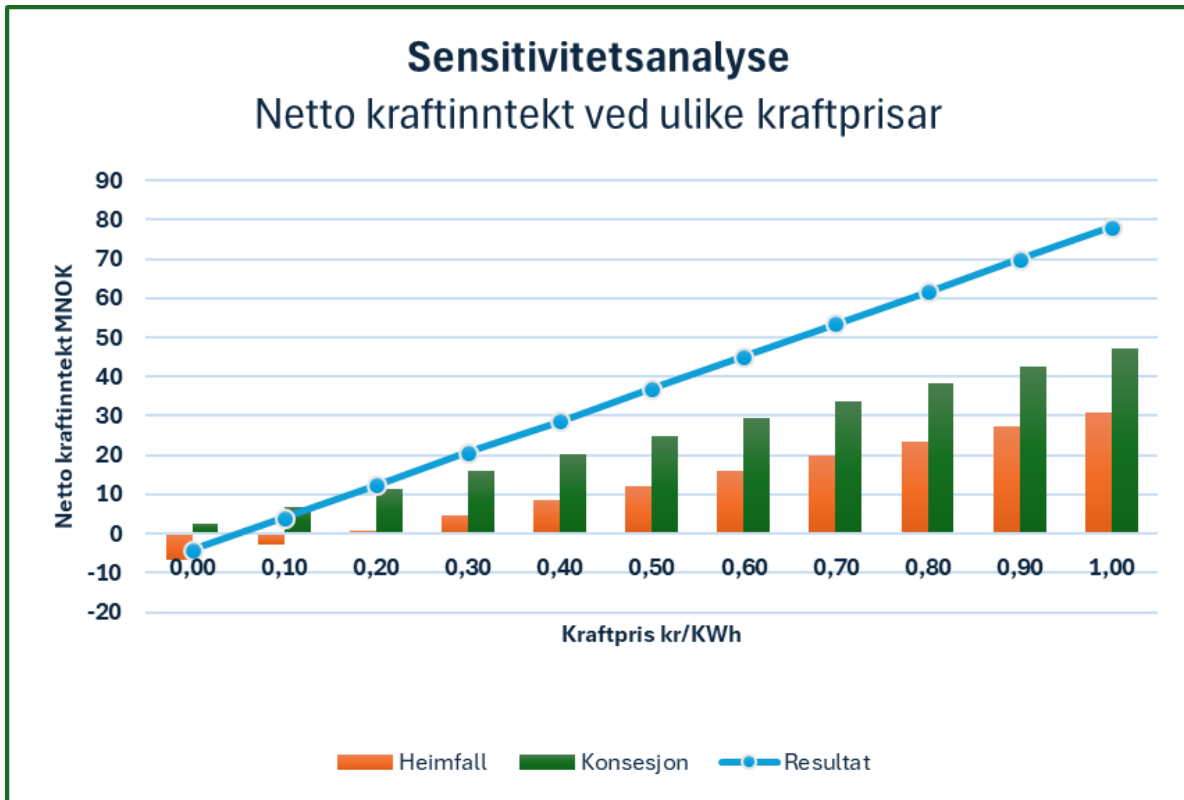
I 2023 vart resultatet 54,2 MNOK og prognosen for 2024 er på 41,2 MNOK. Når ein ser på endringa frå 2022 til 2023 er det viktig å vera klar over at grunnrenteskatten vart auka frå 37 % i 2022 til 45 % i 2023. Dette påverkar dei oransje søylene slik at tala før og etter 2023 ikkje er direkte samanliknbare.

Budsjettet for 2025 ligg på 42,7 MNOK, med ein jamn stigning utover i økonomiplanperioden.

Resultatet frå krafthandel har direkte innverknad på kommunen sitt netto driftsresultat og er ein medverkande årsak til at resultatet svingar mykje og er vanskeleg å budsjettera.

Prisrisiko

Det er ikkje lagt inn nokon sikkerheitsmargin i dei budsjetterte kraftprisane i økonomiplanen. Dette inneber at det ligg ein betydeleg prisrisiko i budsjettet. Grafen under syner korleis ulike kraftprisar vil påverka kommunerekneskapen.

Budsjettet er basert på ein snittpris på 0,58 kr/KWh og kommunen vil då oppnå eit resultat frå krafthandel på 42,7 MNOK. Om prisen vert 0,40 kr/KWh vert kraftresultatet 29 MNOK. Dette er ei forverring på 14 MNOK som eventuelt må dekkast inn frå disposisjonsfondet. Dersom kraftprisen vert høgare enn 0,58 kr/KWh vil bidraget verta positivt.

Investeringar i økonomiplanen

Driftsprosjekt i Kvam herad

Driftsprosjekta er med i rekneskapsrapportane på dei ulike tenestoområda, driftsprosjekta kan ikkje lånefinansierast, og må derfor finansierast med driftsfond eller driftsinntekter. Kvam herad har få driftsprosjekt i forhold til investeringsprosjekt.

[Driftsprosjekta vert presentert i eit eige vedlegg, som du finn her.](#)

Når det gjeld driftsprosjekta er følgjande tema:

Områdeplanen for Øystese - auka rammer

Kartlegging av flaumsikring og grunnforhold er ferdig. Omsynssoner vert innarbeidd i plankart og føresegner. Det er behov for å utvida budsjetttrammene for planen i budsjettet for 2025, for at ABO kan halda fram med å jobbe med planen. Målet er å legge fram områdeplanen i Øystese til 1. gongshandsaming i første kvartal i 2025.

Reguleringsplan for ny bru til Fjærabygda - avslutta planarbeid

Det viser seg at planen treng ytterlegar utvida rammer. Rådmannen ber likevel ikkje om dette i budsjettet, men vil koma attende med ei eiga sak med spørsmål om å avslutta planarbeidet. Slik den økonomiske situasjonen er no, kan ikkje rådmanen sjå at kommunen vil ha moglegheit for å finansiere framlegg til løysing for å få ei ny, sikker bru over Steinsdalselva. Her vil politisk vedtak avgjera om administrasjonen skal jobba vidare med planen eller ikkje.

Reguleringsplan for tunell bak Norheimsund - truleg behov for rammeutviding

Fylkeskommunen fråråda kommunen å regulere tunnel bak Norheimsund, då dei meinte at ein plan med ein slik dimensjon måtte gjennomførast av fylkeskommunen. Ut frå dette, var tilrådinga å omdefinera reguleringsplan til eit forprosjekt, men det vart politisk vedteke å halda fram med reguleringsplanen. Det inneber mest sannsynleg at prosjektrammene må utvidast ut i frå krav om grunnundersøkingar i samband med oppstart av reguleringsplan. Administrasjonen har førebels ikkje oversikt over kva for rammeutviding som er naudsynt. Det må gjennomførast dialog mellom konsulent, kommune og fylkeskommune for å få dette på plass. Rådmannen kjem attende til heradsstyret når dette er avklara.

Investeringsprosjekt i Kvam herad

Kvam herad har ei omfattande prosjektportefølje som favner om mange ulike tenesteområde. Kompleksiteten er stor, og prosjektleiar og styringskompetanse er kritiske faktorar for å levera på tid, kostnad og kvalitet. Oversikt over driftsprosjekt ligg også i dette kapittelet.

Investering er eit eige budsjett og rekneskap.

Prosjekta strekkjer seg gjerne over fleire år og omfattar tidlegare budsjett-/rekneskapsår, medan budsjetttrammene vert tildelt årleg. I tabellane under viser totalramma og kva årleg ramme som ligg i åra 2025-2028.

Investeringsprosjekta er i hovudsak lånefinansiert, men kan vere delvis finansiert av salsinntekter, overføringer eller fondsbruk. Investeringar kan finansierast med disposisjonsfond slik som driftsprosjekta.

Investeringsprosjekta er delt på andre investeringar og sjølvkost investeringar. Sidan andre investeringar i stor grad er lånefinansiert påverkar investeringsmengda driftsrekneskapen direkte i form av avdrag og renter. Sjølvkost-prosjekta vert finansiert av brukarane, og påverkar dermed ikkje resten av det kommunale driftsrekneskapen. Det er stort sannsyn for at faktisk investeringsbehov innan både sjølvkost og andre investeringar vert høgare utover i perioden enn det som er lagt inn i budsjettforslaget.

Utover prosjekta som ligg i tabellane for budsjett 2025 er det ønske om nye investeringsprosjekt på totalt 77 000 000 som det ikkje er funne midlar til i 2025:

- Oppvekst har ønsker på totalt kr 2 850 000,- for nytt uteområde Bjørketeigen barnehage og skallsikring/nøkkelsystem Bjørketeigen barnehage.
- FDV-bygg har ønsker på totalt kr 65 900 000,-, der prosjekta varme/ventilasjon rådhuset, brannsikring kommunale bygg, og takbyte kommunale bygg står for det meste av totalbeløpet.

Resten av ønska er nye vindauger på kontora på Sandven, veg til løe ved Norheimsund stadion, ventilasjon i gymsal og garderobar Ålvik skule og nye dører og adgangskontroll Norheimsund idrettshall.

- Kvam brann og redning har ønsker på totalt kr 1 080 000,- som består av sikringsutstyr til hendingar på veg (jfr. ny rettleiar), gassmålarutstyr, hoppepute og restverdiredningsutstyr.
- Veg, vatn og avlaup har ønsker på totalt kr 6 600 000,- som er fordelt på VA-hall, ny gravemaskin, målekummar, vannkiosk Kaldestad, og oppgrading kai Norheimsund.

Andre større investeringsprosjekt som er under utgreiing:

- Her er heller ikkje lagt inn det største investeringsprosjektet som er planlagt oppstart i 2026, Øystese skule. Førrelse kalkyler for ombygging på noverande tomt ligg opp mot 300 mnok.
- Vidare er det ikkje lagt inn nye investeringar i sjukeheimsplassar, som behovanalyser viser at me treng ha på plass til 2030.
- Planar for eit "Fossehus" i Strandebarm har ei forventning om kommunal deltaking.
- Kyrkjene i Kvam er også under utgreiing for utbetringar

Nye prosjekt, endra prosjekt og årlege prosjekt

Tabellen under viser alle nye foreslåtte prosjekt i økonomiplanen

Nye prosjekt 2025

Beløp i 1000 kr

Hovudprosjekt (T)	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Sum inv.utgifter i øk.plan
0*ENØK: Brønnpark/varmepumper Strandebarm skule	5 000	0	0	0	5 000
0*ENØK: Brønnpark/varmepumper Tolo varmesentral	625	4 375	0	0	5 000
0*ENØK: Prosjektering - Varmepumpe Bjørketeigen bhg	375	0	0	0	375
0*Ny elektrokjel på Mikkjelsflaten	0	1 375	0	0	1 375
0*Ny lift	1 250	0	0	0	1 250
0*Nødstraum Mikkjelsflaten	0	1 125	0	0	1 125
0*Samankopling/overtaking Vikøy vassverk	1 000	0	0	0	1 000
0*Sanering vass- og avlaupsanlegg Børvenes	15 200	15 200	15 200	0	45 600
0*Takbyte idrettshuset i Ålvik	1 625	0	0	0	1 625
0*Utfasa sjøvassleidning Kyrkjefjæra Øystese	0	0	3 750	0	3 750
0*Vaskerobot Norheimsund idrettshall	1 250	0	0	0	1 250
Totalsum	26 325	22 075	18 950	0	67 350

I tillegg til nye prosjekt er det foreslått redusering på nokre eksisterande prosjekt. Bakgrunn for rammeendringa kan ein lesa ved å trykka seg inn på kvart enkelt prosjekt.

Økonomiplan for 2025-2028

Prosjekt med endring 2025

Beløp i 1000 kr

Hovudprosjekt (T)	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Sum inv.utgifter i øk.plan
0*Asfaltering - årleg prosjekt	5 500	4 500	4 500	3 125	17 625
0*Rassikringstiltak - årleg	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000
0*Velferdteknologi - årleg	750	750	750	750	3 000
Totalsum	7 500	6 500	6 500	5 125	25 625

Det er ynskje om å endre namn på nokon prosjekt. Bakgrunn for namneendring kan ein lesa ved å trykka seg innpå kvart enkelt prosjekt.

Prosjekt med endra namn i 2025

Beløp i 1000 kr

Hovudprosjekt (T)	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Sum inv.utgifter i øk.plan
0*Overføring avlaupsvatn Vikøy	1 281	0	0	0	1 281
0*Utbetring kommunale bruer - årleg	313	313	313	313	1 252
Eigedomskjøp 2025	25	0	0	0	8 125
Eigedomskjøp 2026	0	25	0	0	8 125
Totalsum	1 619	338	313	313	18 783

Heradet har nokre prosjekt med faste årlege prosjektrammer.

Prosjekt med årlege rammer

Beløp i 1000 kr

Hovudprosjekt (T)	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Sum inv.utgifter i øk.plan
0*Asfaltering - årleg prosjekt	5 500	4 500	4 500	3 125	17 625
0*Barnehage - inventar og utstyr - årleg	188	188	188	188	750
0*Fornyng teknisk utstyr - årleg	455	625	625	625	2 330
0*Fornyng teknisk utstyr VAR - årleg prosjekt	500	500	500	500	2 000
0*IKT prosjekt i skule og barnehage - årleg	3 400	3 400	1 500	1 500	9 800
0*IT-investeringar - årlege	1 800	1 800	1 800	1 800	7 200
0*Oppgradering av kummar i heradet - årleg avlaup	600	600	600	600	2 400
0*Oppgradering av kummar i heradet - årleg vatn	2 000	1 500	1 500	1 500	6 500
0*Oppgradering av reduksjonskummar - årleg	800	800	800	800	3 200
0*Oppgradering bygg -årleg prosjekt	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000
0*PC til tilsette i skule og bhg - årleg	750	750	750	750	3 000
0*Rassikringstiltak - årleg	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000
0*Skule - inventar og utstyr - årleg	188	188	188	188	750
0*Utbetring kommunale bruer - årleg	313	313	313	313	1 252

Økonomiplan for 2025-2028

Hovudprosjekt (T)	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Sum inv.utgifter i øk.plan
0*Velferdteknologi - årleg	750	750	750	750	3 000
0/1* Trafikksikringsplan - årleg	250	250	250	250	1 000
0/1*Rekkverk kommunale vegar - årleg	250	250	250	250	1 000
Totalsum	20 243	18 913	17 013	15 638	71 807

Investeringstabell for kommunen samla

Finans og fellespostar

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
Andre investeringer					
Eigenkapital KLP 2025	2 500	0	0	0	2 500
Eigenkapital KLP 2026	0	2 500	0	0	2 500
Sum Andre investeringer	2 500	2 500	0	0	5 000
Sum	2 500	2 500	0	0	5 000

Administrasjon

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
Andre investeringer					
0*IT-investeringar - årlege	1 800	1 800	1 800	1 800	7 200
Sum Andre investeringer	1 800	1 800	1 800	1 800	7 200
Sum	1 800	1 800	1 800	1 800	7 200

Barnehagar

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
Andre investeringer					
0*Barnehage - inventar og utstyr - årleg	188	188	188	188	750
0*ENØK: Prosjektering - Varmepumpe Bjørketeigen bhg	375	0	0	0	375
Sum Andre investeringer	562	188	188	188	1 125
Sum	562	188	188	188	1 125

Økonomiplan for 2025-2028

Grunnskuleopplæring

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Andre investeringer	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
0*Digitale tavler til skulane - utskifting	1 750	1 750	0	0	3 500
0*ENØK: Brønnpark/varmepumper Strandebarm skule	5 000	0	0	0	5 000
0*IKT prosjekt i skule og barnehage - årleg	3 400	3 400	1 500	1 500	9 800
0*Kommunale funksjonar i Kvam VGS	74 776	0	0	0	74 776
0*Norheimsund skule - uteområde	0	7 500	0	0	7 500
0*Norheimsund skule, moglegstudie	625	0	0	0	625
0*PC til tilsette i skule og bhg - årleg	750	750	750	750	3 000
0*Skule - inventar og utstyr - årleg	188	188	188	188	750
Sum Andre investeringer	86 489	13 588	2 438	2 438	104 951
Sum	86 489	13 588	2 438	2 438	104 951

Pleie og omsorg

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Andre investeringer	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
0*ENØK - Øysteseheimen ventilasjon	0	625	0	0	625
0*ENØK: Brønnpark/varmepumper Tolo varmesentral	625	4 375	0	0	5 000
0*Nytt kjøken og oppvaskmaskin Toloheimen	500	0	0	0	500
0*Nytt kjøken Tolo omsorg	438	0	0	0	438
0*Ombygging Mikkjelsflaten	625	0	0	0	625
0*Oppgradering trygdebustader Ålvik	3 506	0	0	0	3 506
0*Solskjerming kommunale bygg	3 750	0	0	0	3 750
0*Utfasa sjøvassleidning Kyrkjefjæra Øystese	0	0	3 750	0	3 750
0*Varmepumper Øysteseheimen	2 125	0	0	0	2 125
0*Velferdteknologi - årleg	750	750	750	750	3 000
Sum Andre investeringer	12 318	5 750	4 500	750	23 318
Sum	12 318	5 750	4 500	750	23 318

Vatn og avlaup, avfall og renovasjon

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Selvkost	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
0*Fornyng teknisk utstyr VAR - årleg prosjekt	500	500	500	500	2 000

Økonomiplan for 2025-2028

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
0*Ny vassleidning Mo-Nobbo	2 150	0	0	0	2 150
0*Oppgradering av kummar i heradet - årleg avlaup	600	600	600	600	2 400
0*Oppgradering av kummar i heradet - årleg vatn	2 000	1 500	1 500	1 500	6 500
0*Oppgradering av reduksjonskummar - årleg	800	800	800	800	3 200
0*Overføring avlaupsvatn Vikøy	1 281	0	0	0	1 281
0*Overvatn Norheim/Mjølstølvegen	10 737	0	0	0	10 737
0*Pumpestasjon og overføring frå Laupsa til Notanes	2 000	0	0	0	2 000
0*Samankopling/overtaking Vikøy vassverk	1 000	0	0	0	1 000
0*Sanering vass- og avlaupsanlegg Børvenes	15 200	15 200	15 200	0	45 600
0*Vass- og avlaupsleidning Øvre Valland/Vallandshovden	2 500	0	0	0	2 500
0*Vassleidning frå høgdebasseng på Torpe til Laupsa	10 592	0	0	0	10 592
Sum Selvkost	49 360	18 600	18 600	3 400	89 960
Sum	49 360	18 600	18 600	3 400	89 960

Plan og byggesak

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
Andre investeringer					
0*Ny GPS til oppmåling	438	0	0	0	438
Sum Andre investeringer	438	0	0	0	438
Sum	438	0	0	0	438

Kultur

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
Andre investeringer					
0*Ny lift	1 250	0	0	0	1 250
0*Takbyte idrettshuset i Ålvik	1 625	0	0	0	1 625
0*Vaskerobot Norheimsund idrettshall	1 250	0	0	0	1 250
Sum Andre investeringer	4 125	0	0	0	4 125
Sum	4 125	0	0	0	4 125

Kyrkja

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
Andre investeringer					
0*Namna minnelund i Øystese	2 500	0	0	0	2 500

Økonomiplan for 2025-2028

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
0*Skifte tak Strandebarm kyrkje	7 300	0	0	0	7 300
Sum Andre investeringer	9 800	0	0	0	9 800
Sum	9 800	0	0	0	9 800

Samferdsel

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
Andre investeringer					
0*Asfaltering - årleg prosjekt	5 500	4 500	4 500	3 125	17 625
0*Fornyng teknisk utstyr - årleg	455	625	625	625	2 330
0*Rassikringstiltak - årleg	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000
0*Utbetring kommunale bruer - årleg	313	313	313	313	1 252
0*Utomhusområde rundt Kvam rådhus/KFL-bygget	10 000	0	0	0	10 000
0/1* Trafikksikringsplan - årleg	250	250	250	250	1 000
0/1*Rekkverk kommunale vegar - årleg	250	250	250	250	1 000
Sum Andre investeringer	18 018	7 188	7 188	5 813	38 207
Sum	18 018	7 188	7 188	5 813	38 207

Bustad

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
Andre investeringer					
0*ENØK - Oppgradering eksisterande ventilasjon Mikkjelsflaten	0	1 150	0	0	1 150
0*Heradet kjøper seg inn i byggeprosjekt	10 000	15 000	20 000	0	45 000
0*Modulbustader til ROP	1 875	0	0	0	1 875
0*Ny elektrokjel på Mikkjelsflaten	0	1 375	0	0	1 375
0*Nødstraum Mikkjelsflaten	0	1 125	0	0	1 125
0*Oppgradering bygg -årleg prosjekt	1 250	1 250	1 250	1 250	5 000
Eigedomskjøp 2025	8 125	0	0	0	8 125
Eigedomskjøp 2026	0	8 125	0	0	8 125
Husbanklån	30 000	30 000	15 000	15 000	90 000
Sum Andre investeringer	51 250	58 025	36 250	16 250	161 775
Sum	51 250	58 025	36 250	16 250	161 775

Brann- og ulykkesvern

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Investeringsprosjekter					
Andre investeringer					
0*Kjøp av kjøretøy KVBR	6 250	0	0	0	6 250

Økonomiplan for 2025-2028

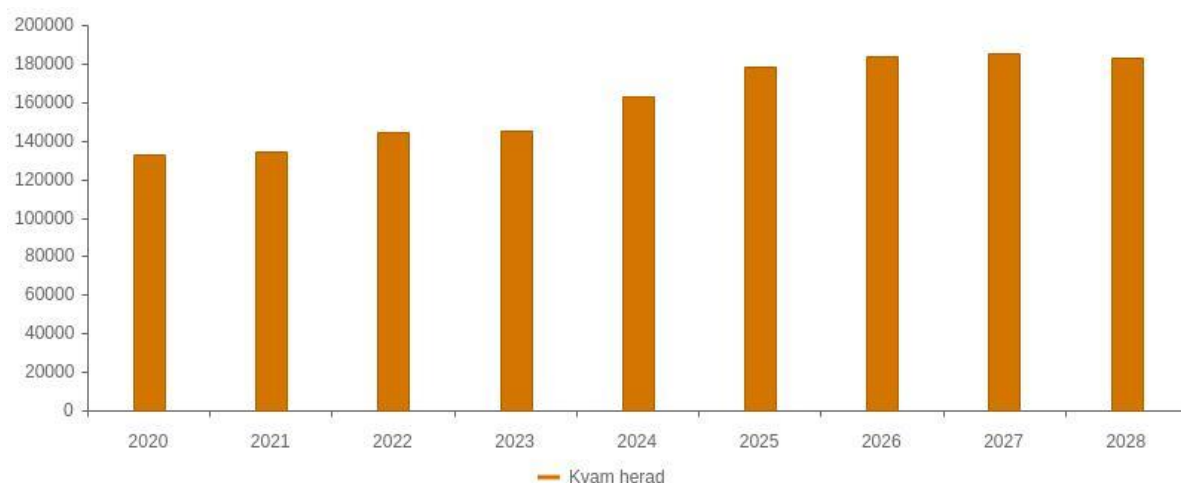
Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Sum Andre investeringer	6 250	0	0	0	6 250
Sum	6 250	0	0	0	6 250

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Investeringer i varige driftsmidler	210 410	75 138	55 963	15 638
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 500	2 500	0	0
Utlån av egne midler	30 000	30 000	15 000	15 000
Avdrag på lån	4 500	4 500	4 500	2 500
Sum finansieringsbehov	247 410	112 138	75 463	33 138
Kompensasjon for merverdiavgift	-24 585	-9 708	-7 473	-2 448
Tilskudd fra andre	0	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	-1 100	-1 100	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-4 500	-4 500	-4 500	-2 200
Bruk av lån	-177 725	-87 330	-63 490	-28 190
Overføring fra drift	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-30 000	0	0	-300
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-9 500	-9 500	0	0
Sum finansiering	-247 410	-112 138	-75 463	-33 138
Sum finansieringsbehov	247 410	112 138	75 463	33 138
Sum finansiering	-247 410	-112 138	-75 463	-33 138
Udekt finansiering	0	0	0	0

Netto lånegjeld i kroner per innbyggjar

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Kvam herad	132 617	134 318	144 518	145 217	162 899	178 575	183 474	185 410	183 172

Samfunnsutvikling

Visjon

Å skapa ei oppsiktsvekkjande framtid – create a remarkable future.

Kvam herad har som visjon å skapa ei oppsiktsvekkjande framtid – create a remarkable future. Slagordet ut frå visjonen er «Framtida er her». Dei samfunna som klarar å skapa ei oppsiktsvekkjande framtid er dei som oppmodar til eksperimentering, dyrkar risikovilje, pleier innovatørar, set pris på kreativitet og fremmar det særeigne. Dette gjev oss fire underbyggjande faktorar:

Talent - Toleranse – Trivsel – Teknologiutnytting

Mål og tiltak

Hovudmålet til Kvam herad er: *Vidareutvikla eit pulserande og sjølvstendig regionsenter som knyter saman Hardanger og Bergensregionen.*

Kvam må vidareutvikla regionsenteret i samspel med lokal- og nærsentra for å vera ei motvekt og eit attraktivt alternativ til sentralisering. Kommuneplanen set langsiktige mål og strategiar for heile Kvammasamfunnet, Kvam herad sin tenesteproduksjon og kommunen som organisasjon.

For å nå måla, er det valt fylgjande satsningsområde:

- Stadutvikling
- Bustad
- Infrastruktur og kommunikasjon
- Verdiskaping gjennom samarbeid
- Livskvalitet

Kva for utfordringar får me i økonomiplanperioden

Heile Noreg går mot ein nedgang i folketal på sikt, korleis kan me i Kvam vere attraktive og trekke til oss nye innbyggjarar?

Korleis skal me skapa ein god barndom for barn og unge slik at dei får lyst til å bli buande eller flytte tilbake etter utdanning osv?

Kva må me leggja til rette for dersom fleire eldre treng heildøgns omsorg? Kor mange plassar treng me, kor skal dei ligge og når må me planleggja for å bygge?

Korleis går det med økonomien til kommunen og alle behova som me vil ha framover?

Ein kommune har ei rekkje roller å ivareta:

- kommunen skal vere ein samfunnsutviklar,

- ein tenesteytar,
- ein ressursforvaltar
- og ein arbeidsgjevar.

Retningslinjene for rolla som samfunnsutviklar ligg i kommuneplanen sin samfunnsdel. Den igjen legg føringar for andre planar som kommunen sin arealplan, temavise kommunedelplanar og kva for prioriteringar kommunen skal ha i planperioden. Med dei utfordringane me ser no, så har me eit behov for å få på plass ein justert samfunnsdel som kan vere eit godt styringsverktøy for den tida me no går inn i.

Stadutvikling

Sentra våre skal byggja på ei berekraftig utvikling, styrkjast med eit større mangfald av private og offentlege tenestetilbod, ei god blanding mellom bustad, forretning og kontor, god tilrettelegging for alle med varierte møteplassar som innbyr til trivsel, samarbeid opplevingar og fysisk aktivitet.

Korleis vert det jobba med stadutvikling framover?

Det er fleire butikkar som har lagt ned og skal leggjast ned i kommunen, for nokre butikkar er det krevjande når folk har mindre å midlar å nytte og med ein auke i netthandel. Kommuneplanen sin samfunnsdel og strategi for næring og kompetanse må jobba mot at me framleis vil ha attraktive og levande sentra i kommunen vår.

Områdeplanen i Øystese vil verta eit godt verktøy for stadutvikling i Øystese. Det vil verta nokre utfordringar knytt til omsyn til naturfare som flaum og områdestabilitet. Det vert jobba med å få på plass ein aktivitetspark i Øystese gjennom eit samarbeid mellom Øystese grendelag, Liv og lyst og kommunen.

Det er eit prosjekt på gong for å gjere noko med Nistegata i Norheimsund, initiert av Norheimsund grendelag og handelsstanden. Prosjektet vil sjå på kva må gjerast for at Nistegata skal verta meir attraktiv.

Når nye Kvam VGS med kommunale funksjonar som kino og bibliotek står ferdig, så håpar kommunen at me får eit attraktivt område for alle og at det vil vere med på å skapa meir liv i sentrum. Det er positivt for stadutviklinga at me får eit publikumsbygg midt i sentrum, med aktivitet ut over skuletida til den vidaregåande skulen.

I Ålvik vert det jobba med finansiering av gang- og sykkelveg frå sentrum og til Pensjonisten i Ålvik. Tiltaket er ferdig prosjektert og manglar finansiering, det vert jobba mot Vestland fylkeskommune for å få på plass ein samfinansiering av tiltaket.

Bustad

Kvam herad skal ha eit variert bustadtilbod tilgjengeleg for alle grupper som ynskjer å busetja seg i kommunen og som ynskjer å verta buande, samt at folk vert buande lengst mogleg i sin eigen heim.

Korleis vert det jobba med bustadbehov framover?

Det har vore mindre bygging av leilegheiter siste året, noko av forklaringa kan vere «dyr tid» med omsyn til rentenivå og auka prisar i samfunnet.

I starten av 2025 ønskjer kommunen å få til ein fag dag i samarbeid med Husbanken, der me inviterer bransjen lokalt. Ønskje er å få i gong gode bustadprosjekt som kan stetta behov for leilegheitar for ulike grupper i sentrale område i kommunen.

Kommunen har oppretta ein tverrsektoriell gruppe som jobbar med tema knytt til bustadsosial lov.

Infrastruktur og kommunikasjon

Kvam skal ha ein trafikkssikker og effektiv infrastruktur – eksternt i mot Bergen for å utvide kommunen sin bu- og arbeidsregion, og internt i heile kommunen for å sikre ei betre samhandling mellom grendene.

Korleis vert det jobba med infrastruktur og kommunikasjon framover?

Fylkeskommunen jobbar med å få på plass ein reguleringsplan for ny tunnel under Kvamskogen. Det er samtidig foreslått frå regjeringa at arm til Bergen for E139 skal gå via Norheimsund. Det er nok langt fram til alt er på plass med omsyn til betra infrastruktur, men prosessen er i gong og vil verta viktig for Kvam.

Vestland fylkeskommune kjem til å halda fram med punktvis utbetring av fylkesvegen, dei har mellom anna planar om å utbetra strekninga som står att mellom Øystese og Laupsa. Det er starta ei prosjektgruppe som jobbar med strekninga ut over mot Mundheim.

Det vert gjennomført faste møte internt i kommunen og mellom kommunen og fylkeskommunen knytt til trafikkssikringstiltak.

Skyss har starta opp med såkalla “bestillingsbuss” i enkelte andre kommunar. Administrasjonen har vore i dialog med Skyss for å sjå på om me kan få etablert ei slik løysing i Kvam.

Verdiskaping gjennom samarbeid

I Kvam vil me ha ein kultur for å dyrka fram entreprenørane, kunnskapen, møteplassane, det frivillige arbeidet, kulturtilboda og lokaldemokratiet

Korleis vert det jobba med verdiskaping gjennom samarbeid framover?

Hardangerrådet er ein viktig arena som samarbeid mellom Hardangerkommunane. Hardangerrådet har sett i gong arbeidet med å laga ein felles forvaltningsplan for Hardangerfjorden.

Næringslivet er variert i Kvam og er av styrken til kommunen. Det er viktig å lage arenaer, i samarbeid med kommunen, for næringslivet der dei kan treffast og diskutere framtidige utfordringar. Kva for behov har næringslivet, korleis kan me vere ein ressurs saman for eit godt og stabilt næringsliv. Me har auke i turismen til regionen vår. Her må Hardanger som region ha attraktive tilbod slik at dei som kjem til kommunen får ei god oppleving.

God og systematisk jobbing for barn og unge i Kvam førte til at Kvam vart kåra til årets ungdomskommune 2023. I 2025 skal det arrangerast ein ungdomskonferanse for heile Noreg i Kvam. Det er viktig at barn og unge har ei stemme i kvammasamfunnet, og rådmannen meiner det er viktig å halda fram med fram med satsinga på barn og unge i Kvam.

Livskvalitet

I Kvam skal me arbeida for at dei som bur i kommunen skal oppleve høg livskvalitet og at samfunnet vårt vert opplevd på same vis.

Korleis vert det jobba med livskvalitet framover?

I etterkant av at ny heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse vert politisk vedteken i desembermøtet i 2024, vil administrasjonen gå i gang med å oppdatera beredskapsplanen i 2025. Elles vert revisjon av samfunnsplanen viktig for mange av tema under Samfunnsutvikling. I folkehelseoversikta frå hausten 2024 kan me mellom anna lesa at dei aller fleste barn og unge i Kvam har det trygt og godt. Både i folkehelseoversikten og kunnskapsgrunnlaget, som er tilgjengeleg på nett i Framsikt, er det mykje relevant informasjon i høve tema livskvalitet.

Tal frå den nasjonale undersøkinga Ungdata 2024 viser at trivselen i det store og heile er god og at dei aller fleste har det bra. Det er tette band mellom ungdomar og føresette. Men her er også store utfordringar som vil vera tema i revisjon av ny samfunnsplan. Mellom anna har Kvam fleire unge vaksne (18-44 år) som mottek varig uførepensjon enn snittet for landet og Vestland. Ei forklaring kan vera at mange unge flyttar ut av kommunen for å studera eller jobb, men det er truleg fleire forklaringar. Det er no litt fleire kvinner enn menn som mottek varig uførepensjon. Fleire unge står utanfor arbeid, utdanning eller opplæring, er arbeidssøkjande eller arbeidsavklaring. Kvam har prosentvis færre unge i den gruppa enn snittet for fylket og landet, ein generell nedgang det sist tiåret. Innvandrarbefolkninga er overrepresentert når det gjeld unge vaksne som ikkje er i arbeid, utdanning eller opplæring.

Kvam har over tid jobba breitt med førebyggjande arbeid og tidleg innsats, jmf Oppvekstplanen som legg vekt på forhold som vernar og/eller styrkjer den enkelte og felleskapet for å stå imot utanforskap, framtidig uhelse og redusert livskvalitet. *Sterke Fellesskap* var tema for Oppvekstkonsferansen 2024. Gjennom medverknadsarbeid kring Ungdata hausten 2024, har ungdom i kommunen drøfta kva som bør jobbast med framover. *Psykisk helse, medverknad frå barn og unge, og skuletrivsel* er prioriterte tema. Fritida er ein viktig arena for at unge skal verta kjende og oppleve at dei høyrer til og meistarar. Eit mangfald av barn og unge treng eit mangfald av møteplassar og aktivitetar. Barn og unge ønskjer å ta del i eige liv og i samfunnslivet, og verta tekne på alvor, sitat frå undomar som tok del med Ungdata-arbeidet

Ungdomar bryr seg meir enn ein trur

Gje ungdomen ein sjanse

Organisasjon

Rekruttering

“Korleis skal me saman skapa ein attraktiv arbeidsplass som leverer framtidsretta tenester med færre ressursar enn me brukar i dag?”

Dette spørsmålet rommar kommunen sine utfordringar i høve til noverande og framtidig bemanningssituasjon. Å rekruttera og behalda personell til dei fleste kommunale tenester er utfordrande. Det er difor heilt avgjerande at kommunen er attraktiv som arbeidsplass for dei unge som skal velja yrke, for vaksne jobbsøkjjarar og ikkje minst at me klarer å behalda flinke fagfolk. Framover vil t.d. tilgangen på helsepersonell vera ei større begrensning for tenestene enn pengar. KS viser til at dersom kommunane held fram med å løysa oppgåvene sånn som i dag, vil det vera behov for 70 000 fleire årsverk i dei kommunale helse og omsorgstenestene. Det er ikkje realistisk når det blir knappheit på arbeidskraft i heile arbeidslivet. Me må difor tenkja nytt og organisera arbeidet slik at me brukar ressursar og kompetanse best mogleg og slik at kommunen vert opplevd som ein attraktiv arbeidsgjevar. Me må ta i bruk ny teknologi - både velferdsteknologi og digitale løysingar for betre informasjonsflyt og samhandling. Det personellet me har, må me bruka meir effektivt. Framtidsbiletet har teikna seg klart lenge no. “Det er tid for handling”, slik det vert slått fast i Helsepersonellkommisjonen sin rapport.

Kvam herad har starta arbeidet med omstilling. Gjennom bemanningsprosjektet i pleie og omsorg og deltaking i KS-prosjekt som TØRN, vert det gjort forsøk med nye arbeids- og organisasjonsformer. TØRN-prosjektet skal bidra til å gjera pleie og omsorg meir berekraftig ved å auka den delen som jobbar heiltid og auka talet på tilsette med formell helsefagleg kompetanse. Samtidig har prosjektet fokus på å utvikla, prøva ut og innføra ny oppgåvedeling mellom ulike yrkesgrupper. Gjennom TØRN-prosjektet blir det også sett søkelys på det mange arbeidstakarar oppfattar som negativt, nemleg at for at fleire skal få heiltidsstilling, må dei jobba fleire helgetimar. Kartlegging som er gjort i bemanningsprosjektet i pleie og omsorg viser at heiltidsandelen har auka, men det har ikkje medført at tilsette jobbar fleire helgetimar. Det betyr difor at tenesta ikkje får dekkja bemanningsbehovet ved at fleire arbeider heiltid utan at dei også arbeider fleire helgetimar. Prosjektet har synleggjort at utfordringsbiletet med å dekkja helgetimar, aukar i tråd med grad av heiltid ved tradisjonelt turnusarbeid med arbeid kvar tredje helg. Andre arbeidstidsordningar, t.d. ved bruk av langvakter, er svaret for å møte denne utfordringa.

Også innan barnehage er ein igang med omstilling. Hovudfokuset er å behalda kompetanse. Eit prosjekt som KLP har delfinansiert, har sett som mål å få barnehage tilsette til å bli i jobben sin m.a. gjennom involvering av fleire enn leiaren i førebygging og oppfølging av sjukefråvær. Utfordringa med begge desse omstillingsprosjekta er at dei har varigheit og finansiering på 2-3 år. Det er truleg for kort tid til å få synlege og varige resultat som t.d. redusert sjukefråvær og høgare kompetansenivå. Rådmannen ser difor at me må ha eit lengre perspektiv på kva tid me kan forventast konkrete, varige resultat. Problemstillingane er komplekse, og det er utfordrande å finna faktiske årsakssamanhengar og dei løysingar som gir gevinst.

Dei ulike prosjekta peikar også på eit viktig moment, nemleg ny oppgåvedeling og kva det har å seia at me klarer rekruttera nye yrkesgrupper til kommunale tenester. Matvertprosjektet i pleie og

omsorg synleggjer viktigheita av oppgåvedeling kring mat og måltid, og at kvaliteten på både mat og pleie kan aukast på denne måten. Det er i tillegg ein rekrutteringsarena for unge som kan bli motiverte til å utdanna seg til helsepersonell, noko som er avgjerande for kommunen sitt bemanningsbehov framover.

Alderssamansetjing

Alderssamansetjinga i Kvam herad viser at 238 av dei tilsette er i aldersgruppa 55-64 år og 25 tilsette er over 65 år. Denne alderen reflekterer ein arbeidsstyrke der mange nærmar seg pensjonsalder. Det blir difor viktig å behalda den kompetansen desse har og motivera dei til å stå i arbeid så lenge som mogleg. Frå 1.1.25 vil 1963-kullet som dei første, ha høve til å ta ut livsvarig AFP samtidig som dei kan halda fram med å vera i ordinært arbeid. Det er spenning knytt til kva dette vil ha å bety i kommunal sektor. Det nye systemet kan føra til at fleire arbeidstakarar vel å jobba lenger, sidan AFP kan kombinerast med inntekt frå arbeid utan at pensjonen vert redusert i like stor grad som tidlegare. Formålet med ny AFP er å fremja moglegheita for å veksle mellom jobb i offentleg og privat sektor. Tidlegare har ikkje tida ein har jobba i privat sektor blitt rekna med dersom ein går over til offentleg sektor, noko som vert løyst i den nye ordninga.

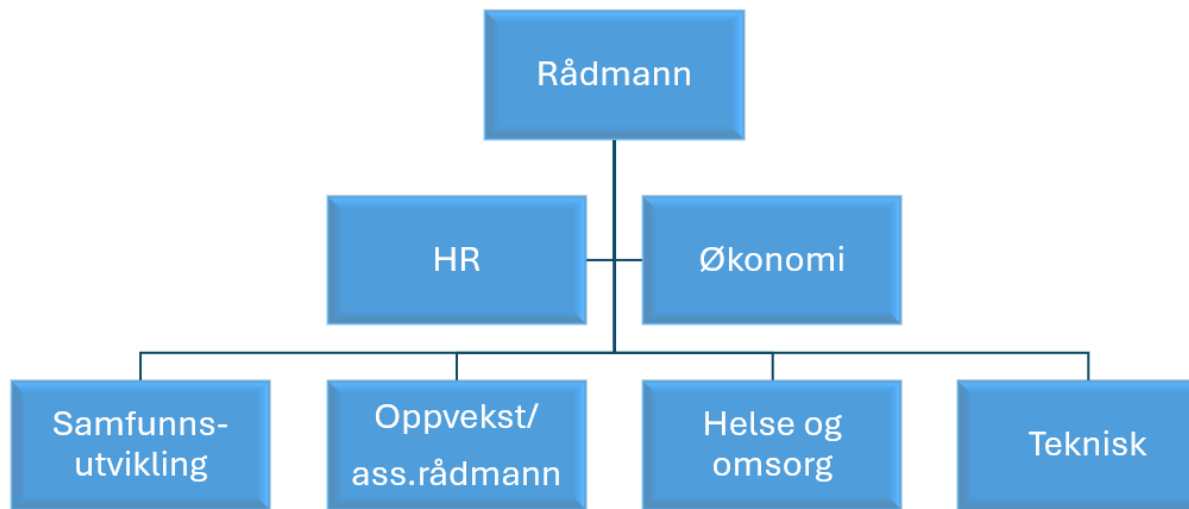
Snittalderen for tilsette i Kvam herad er omlag 44 år- litt under det som er gjennomsnittsalderen i norske kommunar (45,6 år).

Aldersgruppe	Antall tilsette
18-24	71
25-34	204
35-44	247
45-54	264
55-64	238
65+	25
Under 18	16
Totalsum	1065

Organisering

Som aldersstatistikken over viser har Kvam herad 1065 tilsette pr. 1.10.24. Me har det travelt med å finna nye måtar å organisera tenestene våre på med relativt færre ressursar, og på ein måte som gjer at me også vil vera ein attraktiv arbeidsgjevar. Som ein konsekvens av dette vert det nokre endringar i den overordna organiseringa frå 1.1.25. Som del av innsparingsprogrammet er stillinga som einingsleiar for samfunn, næring og kultur spart inn. Den nye eininga samfunnsutvikling er ei samanslåing av fleire avdelingar. Informasjon er skilt frå teknisk og vert del av eininga samfunnsutvikling. Einingsleiar for oppvekst får deler av oppgåvene som sjef for Teknisk og informasjon hadde tidlegare. Dette gjeld rolla som beredskapsansvarleg og ferievikar for rådmann. Tittelen vert endra til oppvekstsjef og assisterande rådmann og får personalansvar for stillinga som tenesteutviklar, som skal jobba med tenesteutvikling på tvers av einingane.

Organisasjonskart for Kvam herad pr.1.1.25:

Arbeidsgjevarpolitikk

Arbeidsgjevarpolitikken utgjør eit felles verdigrunnlag for alle som arbeider i Kvam herad. Leiarar har eit særskilt ansvar, ei plikt, men også eit handlingsrom for å påverka og nå mål saman med medarbeidarane sine. Godt leiarskap heng tett saman med godt medarbeidarskap og i Kvam herad vil me at leiarane er:

- Meistringsorienterte
- Innovatørar
- Effektjegarar

Godt leiarskap er avgjerande for å levera gode tenester til innbyggjarane. Leiarar skal leggja til rette for meistring, innovasjon og kontinuerleg forbetring gjennom m.a. å setja mål og jakta effektar som gir verdi for brukarane.

Medarbeidarar i Kvam herad vil verta kjenneteikna av at dei er:

- Profesjonelle
- Innovatørar
- Lagspelarar

Godt medarbeidarskap handlar om å spela kvarandre gode. Ved å utføra arbeidsoppgåvene ansvarsfullt og profesjonelt, tenkja kva som har verdi for brukaren og arbeida med kontinuerleg forbetring, vil me skapa god tenestekvalitet. Kommunen treng tilsette som tenkjer nytt gjennom å foreslå nye løysingar, vera opne for endringar, dela og auka sin kompetanse og samarbeida tverrfagleg.

Medarbeidarundersøking – «10-faktor»

Annakvart år vert det gjennomført medarbeidarundersøkingar i heile organisasjonen. Kvam herad nyttar KS si undersøking «10 faktor». Undersøkinga er gjennomført fire gonger; i 2017, 2019, 2021 og 2023. Neste måling vert hausten 2025. Undersøkinga måler faktorar som vert sett på som avgjerande for at organisasjonen skal oppnå gode resultat og er basert på 10 innsatsfaktorar som det er mogleg å påverka for å utvikla godt leiarskap og eit godt arbeidsmiljø. Undersøkinga er orientert både mot medarbeidar- og leiarskap og legg spesiell vekt på meistring, motivasjon og bruk av kompetanse. Det er utarbeidd eit oppfølgingssystem som arbeidsplassane skal nytta for å følgja opp resultatane.

Faktor 10 - Prososial motivasjon, dvs. motivasjon for å gjera noko verdifullt og nyttig for andre, viser seg å vera ei viktig drivkraft for Kvam herad sine tilsette. Prososial motivasjon er ein viktig innsatsfaktor som har vist seg å ha ei rekkje godt dokumenterte, positive effektar.

10-faktorundersøkingane viser også at tilsette ynskjer meir kompetanse for å kunne utføra arbeidet sitt. Det er positivt og medfører at det er sett i verk ulike tiltak for å leggja til rette for kompetanseutvikling.

For å stetta lovkrav om kartlegging av det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet vert det også gjennomført ei HMS-undersøking. Undersøkinga kartlegg tema som:

- Fysiske arbeidsforhold
- Rutinar
- Vald og truslar
- Trakassering, diskriminering og varsling
- Psykososiale forhold
- System for lønns- og arbeidstidsordningar

Kompetanseutvikling

Kvam herad er ein kompetanseorganisasjon med krav til kontinuerleg oppdatering av fagleg kunnskap. Kommunen tilbyr økonomisk støtte og tilrettelegging for å gjennomføra grunn- og vidareutdanningar innan mange ulike fagområde. Fleire kompetansetiltak er obligatoriske, som t.d. vidareutdanningar for lærarar innan den nasjonale strategien “Kompetanse for kvalitet” eller spesialiseringløpet for allmennlegar og psykologar. Frå 2031 vil også barnevernet få lovpålagde kompetansekrav gjennom krav til masterutdanning ved nytilsetjing.

I tillegg til vidareutdanning som utdanningsinstitusjonar tilbyr, tilbyr Kvam herad e-læringstilbod via læringsplattforma KS læring. På denne opplæringsarenaen kan kommunane utvikla egne kurs for deretter å dela dei med andre kommunar. Samtidig kan Kvam henta kursopplegg som andre kommunar har utvikla og tilpassa dei til eigen organisasjon. Kvam herad har innført Dossier kompetanse som gir leiarane betre oversikt over kva kompetanse som fins i organisasjonen og status og framdrift for gjennomføring av tilsette sine kompetanseplanar.

Kvam herad har eit nært samarbeid med opplæringskontoret Handalag om lærlingar, men også om kvalifisering av vaksne til fagbrev. Å ha moglegheit for å tilby teoriopplæring lokalt, er avgjerande for at fleire kan kvalifisera seg til fagbrev gjennom ordninga som praksiskandidat. Også Næringshagen i Voss og Hardanger og Nav arbeidslivssenter er aktørar som set i gang ulike satsingar innan desentraliserte undervisningstilbod som kommunen kan nytta seg av for at fleire skal oppnå høgare formell kompetanse. Frå hausten 2025 er det planlagt desentralisert barnehagelærerutdanning som er eit tiltak som spring ut av samarbeidet med næringshagen.

Heiltidskultur

Pr 1.10.24 er det 1065 tilsette i heradet. Tilsvarande tal i 2023 var 1028. Talet varierer m.a. etter kor mange vikarar som er inne på teljetidspunktet. 30 tilsette er knytt til beredskapsordninga innan brann og redning med ein 2% stilling knytt til faste øvingar. Dersom me trekkjer ut desse småstillingane, viser tabellen at 52 % av arbeidsstyrken (489 av 1035 tilsette) arbeider i heiltidsstilling. I 2023 var tilsvarande prosent 50,5%.

Pr 01.10.2024	Alle tilsette	u.brann 1,35/1.92
Antall ansatte i deltid og heiltid	1 065	1 035
Gjennomsnittleg deltidspersent	79	81
Antal i 100% eller meir	546	542
Antall i deltid%	519	489
Tilsette i brannberedskap/øving	30	

Det har lenge vore eit mål å tilby større stillingar og få fleire til å arbeida heiltid. Grunnbemanningsprosjektet i pleie og omsorg har synleggjort ei utfordring i dette biletet: det å dekkja talet på helgetimar aukar i tråd med grad av heiltid ved tradisjonelt turnusarbeid med arbeid kvar tredje helg, dvs. jo høgare stillingsprosent desto fleire helgetimar bør den tilsette arbeida. Men mange som vil ha større stilling, vil ikkje arbeida fleire helgetimar. Styringsgruppa i prosjektet er ikkje kome til felles einigheit om kva som er gode løysingar på denne utfordringa. Befolkningsframskriving og framtidige kompetansebehov er dei viktigaste grunnane til at fleire må jobba heiltid. Det krev at me må tenkja nytt når det gjeld turnus og m.a. sørge for godt samarbeid med dei tillitsvalde slik at det framleis vert nytta årsplan og ikkje 6 vekers turnusar. Me må vekk frå tradisjonell turnus som skapar «hol i turnus i helgane» som vert dekkja opp med småstillingar på 14% (helgestillingar) og som medfører lågare kompetansenivå i helgane. Bodskaen frå forskarhald er at det er uunngåeleg at fleire må arbeida fleire helgetimar for at fleire skal arbeida heiltid. Bette fordeling av helgetimar er ein føresetnad for heiltidskultur. Me kjem ikkje utanom dette dersom me skal få ein bærekraftig helse og omsorgssektor.

Innovasjon, gevinstrealisering og omstilling

Kommunen skal handtera komplekse oppgåver og har høge krav til kvalitet, fornying og effektivitet i eit samfunn i stadig endring. Å byggja kultur for innovasjon og nyskaping må er ei leiaroppgåve gjennom å finna innovative løysingar i breitt samarbeid med mange aktørar som har ulike interesser og behov. Samarbeid om nye måtar å tenkja matomsorg som t.d. matvertprosjektet, er eit døme på innovasjon og nyskaping. Det handlar om å:

- *skapa rom for idéar og setja pris på kreativitet, pleia talent og utfordra innovatørar*
- *sjå kvar det er behov for å skapa noko nytt og føreslå nye løysingar*
- *bruka kompetanse på nye måtar og i nye samarbeidsrelasjonar*

- henta inspirasjon og løysingar frå andre fagområde og organisasjonar
- dela og auka kunnskap internt og eksternt

Gevinstrealisering handlar om å sørgja for at dei gevinstane som var forventa av eit prosjekt, faktisk vert realisert. Gevinstane kjem ikkje alltid så tidleg som forventa. Både KLP-prosjektet i barnehage og matvertprosjektet er døme på innovasjonsprosjekt som må virka over tid før det kjem konkrete resultat som t.d. redusert sjukefråvær, mindre vikarbruk og betre rekruttering.

Tenesteinnovasjon og endring av arbeidsprosessar er utviklingsprosessar som medfører behov for omstilling. Kvam herad har retningslinjer for omorganisering, omplassering og nedbemanning som saman med Hovudavtalen skal sikra medverknad frå tilsette i slike omstillingsprosessar.

Stillinga som tenesteutviklar eller kvalitetskoordinator, har tidlegare vore lyst ut men vorte ståande vakant. No ynskjer rådmannen å nytta midlane til å vidareføra og utvida oppgåvene som er lagt til noverande BTI-koordinator. Oppgåvene til BTI-koordinator vert utvida til å gjelda tverrfagleg arbeid og tenesteutvikling i heile organisasjonen, og finansiert med midlar frå vakant stilling som tenesteutviklar.

Sjukefråvær og inkluderande arbeidsliv

Intensjonsavtalen for eit inkluderande arbeidsliv er under forhandling mellom regjeringa og partane i arbeidslivet. Grunnidéen i noverande avtale (2019-24) er at innsats på arbeidsplassen er nøkkelen til å redusera sjukefråvær og hindra fråfall frå arbeidslivet.

Kvam herad tilrettelegg så langt det er mogleg for tilsette som har redusert arbeidsevne, men som ynskjer å vera i jobb. Det inneber bl.a. tilrettelegging av arbeidssituasjonen og eventuelt overføring til andre oppgåver i kommunen gjennom å nytta føreretten til ledige stillingar den tilsette er kvalifisert for.

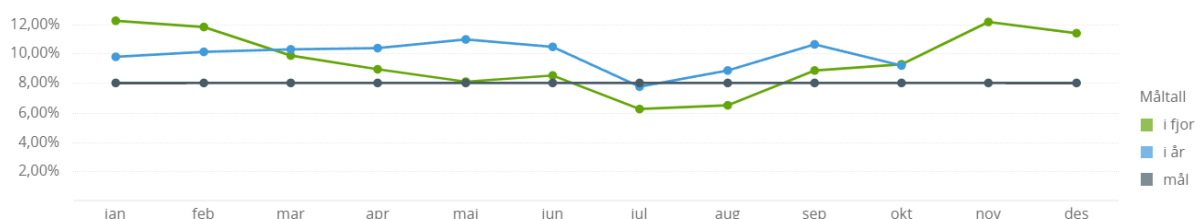
Sjukefråværet hittil i år ligg på 9,79% for kommunen samla sett. Målet er 8%. Sjukefråværet auka i pandemien og ser førebels ikkje ut til å falla tilbake til nivået før pandemien. Det er store variasjonar i fråværsprosent mellom einingane. Sjukefråværet er høgare i barnehage og helse og omsorg enn innan skule, administrasjon og teknisk. Også mellom kjønna er det stor forskjell når det gjeld fråvær. Kvinner har vesentleg høgare fråvær enn menn.

Sjukefråvær jan – sept 2024:

Hittil i år: 9,79%

Siste 12 mnd: 10,12%

I år og i fjor - Inkluderer sykemeldinger og egenmeldinger

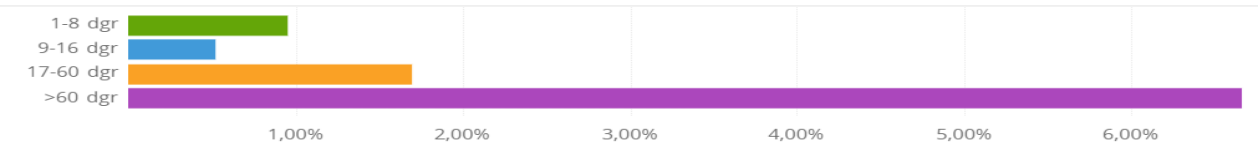

Det er 226 menn og 839 kvinner tilsett i Kvam herad. Kvinneandelen utgjør dermed omlag 80%. 61% av sjukefraværet er blant kvinner, medan menn står for 39% av det samla sjukefraværet.

Diagrammet nedanfor viser korleis fraværet fordeler seg på korttidsfravær og langtidsfravær:

Fordelt på varighet (egen og legemeldt)

Dei første 16 fraværslagane er arbeidsgjevar sin kostnad åleine og utgjør 2,89 % av det totale sjukefraværet på 9,8%. Langtidsfraværet utgjør 6,9 %. Nav refunderer kostnaden etter arbeidsgjevarperioden, men ikkje fullt ut. Ser ein nærmare på fraværskostnaden, er det korttidsfraværet (arbeidsgjevarperioden) som utgjør den største kostnaden (tal frå jan-sep 2024):

Total fraværskostnad		24 089 272
Gjennomsnitt per måned		2 408 927
Detaljer		
	Total	I arbeidsgiverperioden
Lønn i fravær	34 251 158	10 186 114
+ Pensjon i fravær	6 170 268	1 827 559
+ Feriepenger i fravær	4 224 043	1 258 363
+ Arbeidsgiveravgift i fravær	6 295 011	1 871 357
+ Ekstra arbeidsgiveravgift	0	0
- Refusjoner	-22 327 442	-984 660
- Redusert arbeidsgiveravgift	-3 148 175	-138 837
- Refunderte feriepenger	-1 375 592	-104 577
= Fraværskostnad	24 089 272	13 915 318

Tabellen viser ein fráværskostnad på mnok 13 915 318 for korttidsfråvær, medan langtidsfråværet kostar kommunen mnok 10 173 953. Sjølv om kommunen får refundert forskottert sjukelønn, kjem det likevel kostnadar som ikkje vert refunderte. I tillegg kjem eventuell vikarkostnad. Reduksjon i sjukefråvær til måltalet på 8%, ville medført ei vesentleg innsparing. Det er difor viktig å halda trykk på arbeidsmiljøtiltak som kan førebyggja sjukefråvær og sørga for god oppfølging av tilsette som vert sjukmelde, slik at dei kjem raskast mogleg tilbake i arbeid.

Helse, miljø og tryggleik

Saman med tilsette og tillitsvalde pliktar arbeidsgjevar å arbeida systematisk med helse, miljø og tryggleik på arbeidsplassen, jf. aml. § 3-1 og internkontrollforskrifta

Kommunen pliktar å ha bedriftshelseteneste for alle tilsette og kjøper denne tenesta etter anbudsrunde. Det er tilsett HMS-koordinator som har oppfølging av kvalitetssystemet som hovudarbeidsfelt. Kommunen skal etablera, utøva og vedlikehalda eit internt kontrollsystem for HMS, som skal sikra at reglar og forskrifter vert ivaretekne. Kommunen nyttar pr i dag. kvalitetssystemet Compilo til dette. I tillegg utviklar Kvam herad eigne HMS-kurs på læringsplattforma «KS læring» innan ulike HMS-tema, m.a. HMS-kurs for leiarar.

Arbeid for likestilling og tilgjenge, og mot diskriminering

Kvam herad er medviten ansvaret for å arbeida aktivt, målretta og planmessig for å fremja føremål i likestillingslova og diskriminerings- og tilgjengelova.

Det inneber at det ikkje skal skje direkte eller indirekte forskjellsbehandling som ikkje er lovleg etter likestillingslova eller diskriminerings- og tilgjengelova.

Som arbeidsplass er Kvam herad kvinnedominert med omlag 80% kvinneandel, men det er variasjonar mellom einingane. Oppvekst og helse og omsorg har klart flest kvinner tilsett, medan det i teknisk eining og innan plan og byggesak er menn i fleirtal. Tabellen viser fordeling av kvinner og menn i dei ulike einingane:

Eining	Antall kvinner	Antall menn	Totalt
Helse og omsorg	408	57	465
Oppvekst	347	65	412
Plan og byggesak	2	7	9
Samfunn, næring og kultur	20	15	35
Stabseiningar	20	14	34
Teknisk og informasjon	42	68	110
Totalsum	839	226	1065

Klimabudsjett

Klimabudsjett – eit verktøy for å oppnå klimamål

I Kvam herad sin "Energi- og klimaplan 2021-2024" står det at «Klimagassutsleppa i Kvam herad skal i tråd med nasjonale mål reduserast med inntil 55 % innan 2030 i høve til 1990". Eit steg i arbeidet mot måloppnåing er å laga eit klimabudsjett, der "Energi -og klimaplanen" ligg til grunn for tiltaka i klimabudsjettet. I tråd med nasjonale føringar omfattar dette målet dei direkte utsleppa frå det geografiske Kvam – altså alle klimagassutslepp som kjem frå maskinar, motorar, dyr og andre prosessar innafor heradsgrensa. Kvotebelagt industri vert regulert av staten og er difor ikkje underlagt denne målsetjinga.

Mange av tiltaka for å redusera direkte klimagassutslepp, reduserer også indirekte utslepp. Sertifisering av Kvam herad som Miljøfyrtårn gjer at me forpliktar oss til å arbeida for å redusera utslepp frå den kommunale bilparken, noko som gjev ein reduksjon i direkte utslepp. Samtidig forpliktar me oss også til å redusera matsvinn på tenestestadene, noko som i hovudsak er reduksjon i indirekte utslepp.

På same måte er heller ikkje tiltak som har rein energieffektiviserande effekt inkludert i klimabudsjettet. Energieffektiviserande tiltak er kjempeviktig for at samfunnet skal klara den grønne omstillinga, fordi ein treng å fristilla energi for alt som skal overførast frå å gå på fossil til fornybar energi. Energieffektivisering fører likevel ikkje nødvendigvis til lågare klimagassutslepp i Kvam herad, og er, i tråd med retningslinjer for korleis ein lager klimabudsjett, ikkje inkludert i klimabudsjettet.

Kva tiltak skal me velja?

I eit klimabudsjett kan effekten av tiltaka gjerne reknast ut, slik at ein kan velje å utføra dei mest effektfulle tiltaka. Talfesting av tiltakseffekt er veldig ressurskrevjande, men vert gjort i kommunar med store klimaetatar, eller kommunar som har leigd inn konsulentar til dette. Sjølv ved bruk av gode modeller kan det vera vanskeleg å talfesta tiltakseffekt. Nokre tiltak er komplekse kor effekten er avhengig av fleire faktorar. For eksempel, når Kvam herad ynskjer å leggja til rette for fleire lademoglegheitar for elbil, er det usikkert kor mange fleire innbyggjarar som vil byta ut sin fossilbil med elbil, som ei direkte følgje av heradet sitt tiltak. For nokre tiltak kan tiltakseffekten vera avhengig av ukjente faktorar. Ta for eksempel tiltaket om at "Kvam herad skal ved nyanskaffing kjøpe utsleppsfrie maskinar dersom det er tilgjengeleg på marknaden". Ei vurdering på om marknaden på eit gitt tidspunkt kan levere ei spesiell maskin til bruket den er tiltenkt må gjerast for kvart tilfelle av nyskaffing. Det er derfor ikkje hensiktsmessig å vurdere tiltakseffekten før ein skal gå til innkjøp av maskinane.

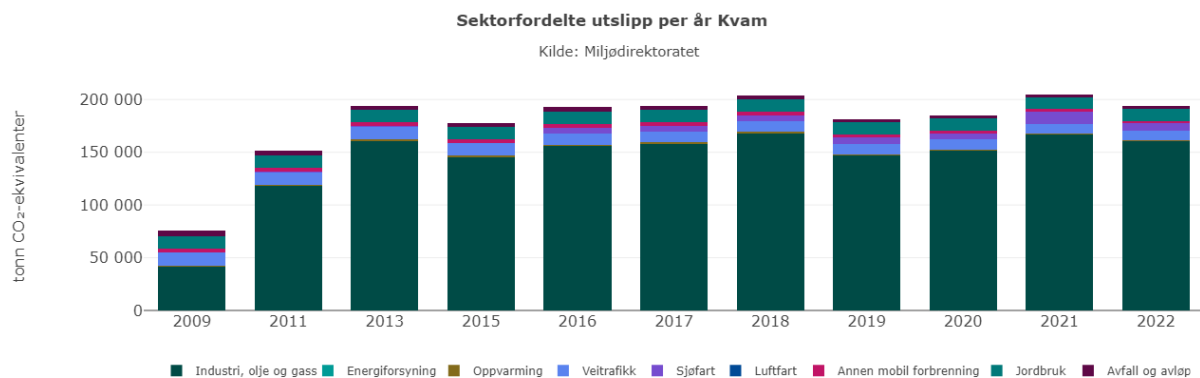
Me nyttar likevel kvantitative data når me vurderer kor me bør setja i verk tiltak for å redusera klimagassutsleppa. For det første er det viktig å vite kor dei store klimagassutsleppa i Kvam kjem frå. I tillegg må me vita kva klimagassutslepp Kvam herad som organisasjon kan påverka. Gjennom Miljødirektoratet har me tilgang på gode data om kva sektorar som står for dei største klimagassutsleppa. Vegtrafikk er mellom dei største kjeldene til direkte klimagassutslepp i Kvam herad – og er også ein sektor kvar Kvam herad har moglegheit til å påverka gjennom sine aktivitetar som tenesteytar og innkjøpsaktør. Gjennom klimarekneskapet for 2023 har me fått rekna ut kva aktivitetar hjå kommuneorganisasjonen som har store potensial for kutt av direkte- og indirekte klimagassutslepp kombinert. *Investering i bygg og kjøp av varer* er kategoriar som typisk fører til stort klimafotavtrykk blant Kvam herad sine aktivitetar. Tiltak som kan syta for at me reduserer desse utsleppa er derfor viktige for å oppnå store utsleppskutt. I neste del kan du lesa meir om utsleppstala, både dei direkte

klimagassutsleppa innafor det geografiske Kvam herad og klimafotavtrykket (både direkte og indirekte utslepp) til kommuneorganisasjonen, som er viktige bak våre vurderingar av tiltaka i klimabudsjettet.

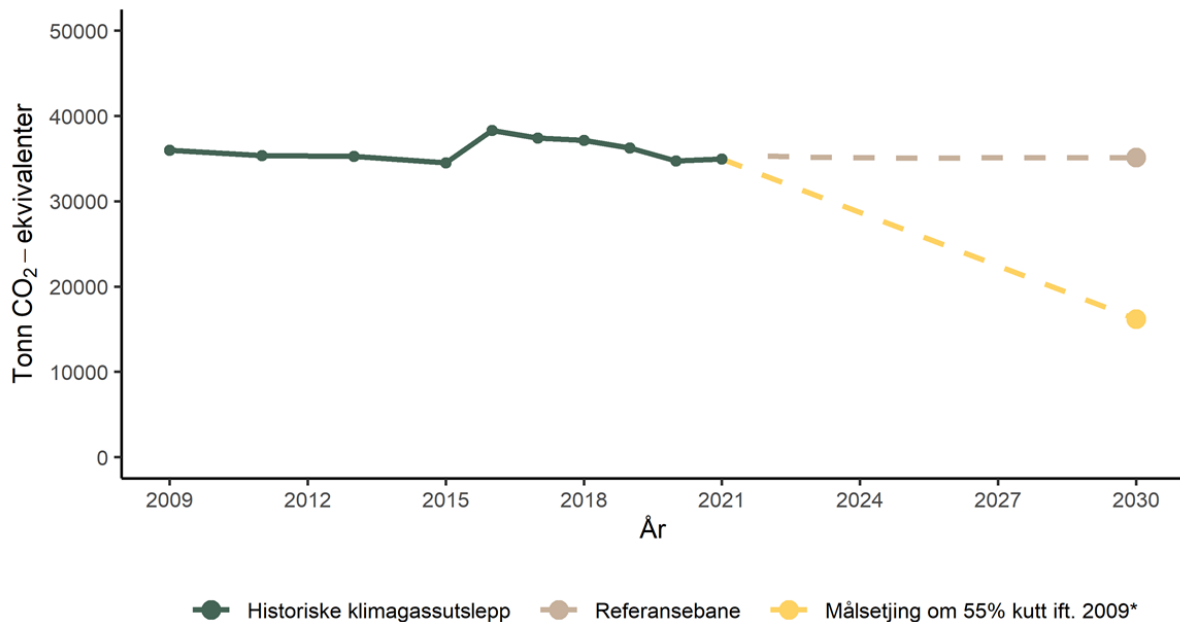
Klimagassutslepp i Kvam

Generelle trendar

Dagens reduksjon i klimagassutslepp er ikkje tilstrekkeleg for å nå målet om 55% kutt innan 2030. Tiltak som forårsakar omfattande utsleppskutt må setjast i verk omgåande. Utsleppstala i Miljødirektoratet sitt klimagassrekneskap frå perioden 2021-2022 visar at Kvam har ein liten nedgang på 5,1%. I klimagassrekneskaret så for kommunane så ligg ikkje 2023 tal inne, men på landsbasis så har Noreg hatt ein nedgang på over 9 prosent frå 2022 til 2023. Det kan tyde på at også Kvam får ein liten nedgang i 2023. Dei historiske data tydar på at utsleppa fram mot 2030 vil halda seg på historisk nivå dersom ikkje effektive klimagass reduserande tiltak vert innført.

Økonomiplan for 2025-2028

Figur 1. Historiske klimagassutslepp i Kvam herad (grønt), utslepp fram mot 2030 basert på historiske trendar (grå), og klimamål for 2030 (gult). Tala er ekskludert kategorien «industri, olje og gas» og «andre aktivitetar sjøfart» (sjå forklaring i tekst). Kjelde data: Miljødirektoratet

*Det er ei viss uvisse knytt til talfesting av historiske utslepp, og dermed også kva klimagasskutt som er naudsynt for å oppnå Kvam herad si målsetjing for 2030. Data for klimagassutslepp i kommunane eksisterer ikkje for året som delmålet har definert som referanseår, altså 1990. Det nærmaste året med talgrunnlag er 1991, men desse estimata er basert på andre metodar enn dei me brukar for å talfeste dagens klimagassutslepp. Dagens metodar har vore i bruk sidan 2009, og er dermed tilrådd å bruka som referanseår når ein evaluerer målrealisering (KS, Miljødirektoratet). Det kan likevel vera feilkjelder i målingar som gjer det vanskeleg å nøyaktig talfesta mål for reduksjon i klimagassutslepp (sjå sjøfart).

Vegtrafikk

Sektoren «Vegtrafikk» stod for eit utslepp på 9490 tonn CO₂-ekvivalentar i 2022. Desse utsleppa kjem i hovudsak frå personbilar og tunge køyretøy. Sidan 2009 har det vore ein utsleppsreduksjon frå personbil på 34%. Denne reduksjonen kan i stor grad tilskrивast aukinga i talet på el-bilar på bekostning av bilar som går på fossilt drivstoff. Samla sett har køyringa i heradet auka i same periode.

Klimagassutslepp frå tunge køyretøy har vore jamt høgt, og er ikkje forventa å minka i perioden fram mot 2030, dersom nye tiltak ikkje vert iverksett. Utsleppa frå varebilar er mindre (10% av vegtrafikk), men likevel ei viktig kategori for framtidig utsleppsreduksjon. Utsleppa frå varebil har vore jamn sidan 2009, men teknologiutviklinga har gjort marknaden meir modent for overgang til el-varebilar i åra fram mot 2030.

Jordbruk

Klimagassutsleppet frå jordbruk har vore på rundt 11-12 000 tonn CO₂-ekvivalentar årleg i perioden 2009-2022. Meir enn halvparten av utsleppa kjem frå husdyra sine fordøyelses prosessar. Resterande utslepp kjem frå gjødsellager og generell utslepp frå jordbruksareala.

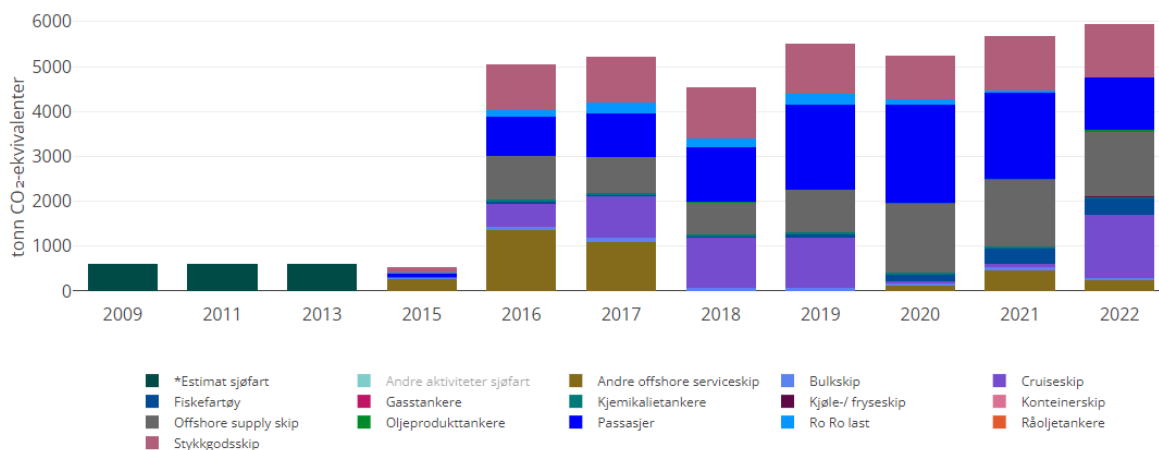
I tillegg kjem utslepp frå motorreiskap (sektor «anna mobil forbrenning»), kor jord- og skogbruk har ført til utslepp av i underkant 500 tonn CO₂-ekvivalenter årleg dei siste åra.

Sjøfart

Det er ein del uvissikkerheit knytt til klimagassutsleppa frå sektoren «sjøfart» i Kvam herad. I åra før 2016 var ikkje utslepp knytt til bruk av kjel, «boilers», i hamn inkludert. Dermed kan det totale klimagassutsleppet i Kvam herad for referanseåret 2009 vere underestimert. Miljødirektoratet informerer likevel om at det var ein reel auke av utslepp i hamn i mange norske kommunar før og etter 2016.

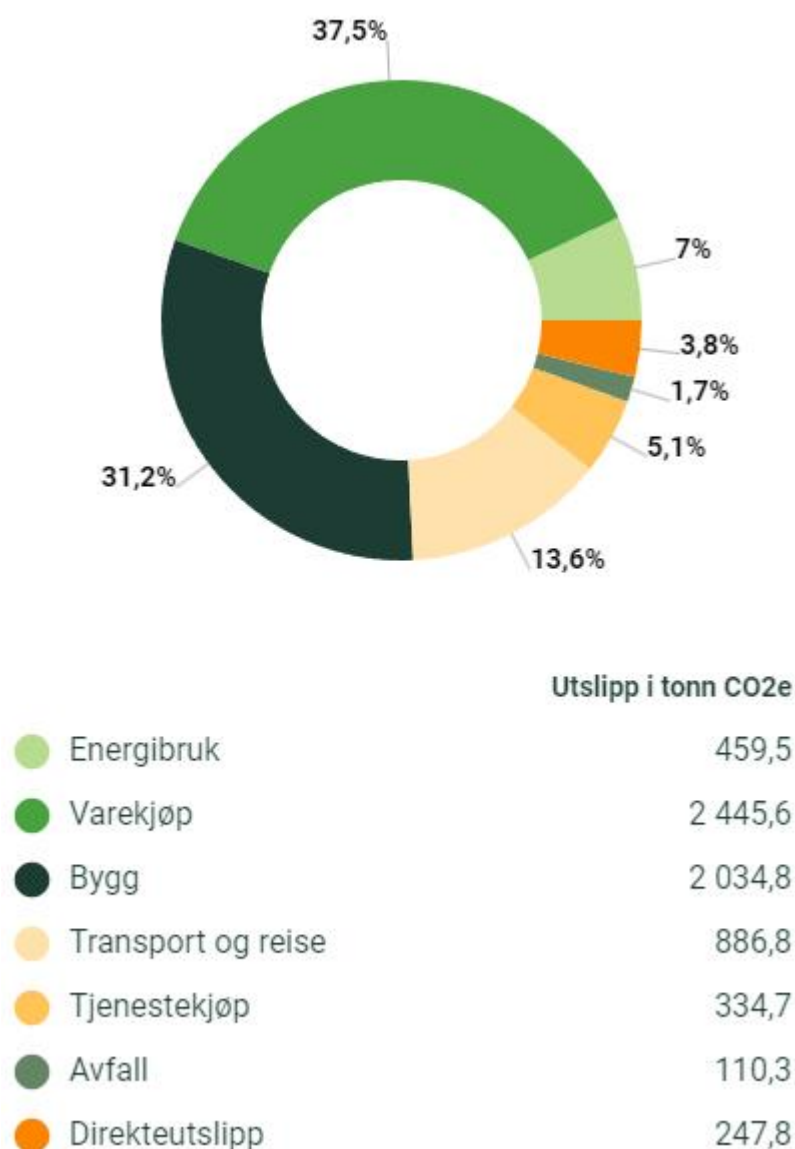
Bruk av landstraum for skip i hamn vert ikkje automatisk inkludert i Miljødirektoratet sitt klimagassrekneskap. I perioden 2016 til 2021 har talet for utslepp frå passasjerbåtar og bilferjer (inkluderer ikkje cruiseskip) vore dobla – til tross for at utsegla distanse har vore stabil. I same periode har ferjesambandet Tørvikbygd-Jondal vorte elektrifisert. Gode data på forbruk av landstraum ved hamner i Kvam herad kan forbetre Miljødirektoratet sitt klimagassrekneskap vesentleg, og gjera oss betre rusta til å setja i verk effektive tiltak for å redusera klimagassutsleppa i Kvam herad fram mot 2030.

Under pandemien var det få cruiseskip inn og ut Hardangerfjorden. I 2022 ser me ei auke igjen som er høgare enn før pandemien, jf. figuren under.

Klimafotavtrykket til organisasjonen Kvam herad

Kvam herad har laga klimagassrekneskap for organisasjonen Kvam herad for 2023. I dette klimagassrekneskapet vert utslepp som kommuneorganisasjon er direkte ansvarlege for tatt med. Dette omfattar heradet sine bilar og maskinar, men også indirekte utslepp, som for eksempel knytt til produksjon og transport, som heradet kjøper frå andre delar av verda. Dei høgaste utsleppskategoriene for organisasjonen Kvam herad var bygg og varekjøp som ligg under indirekte utslepp. Dette inkluderer klimagassutslepp frå mellom anna anleggsmaskinar innafor det geografiske Kvam herad, i tillegg til utslepp utanfor heradsgrensa i samband med for eksempel materialproduksjon. I kategorien varekjøp, så er det programvare og mat og drikkevarer som har dei høgaste verdiane.

Miljøfyrtårn

Kvam rådhus vart Miljøfyrtårnsertifisert i fjor, og i juni i år vart biblioteket og kulturskulen også Miljøfyrtårnsertifisert. Som Miljøfyrtårn er me forplikta til å kontinuerleg arbeida for å redusere vår negative påverknad på klima og miljø. I år har me blant anna etablert system for avfallssortering på rådhuset og komme godt vidare med å foreta grønare innkjøp.

Ordninga med miljøfyrtårnsertifisering er svært ressurskrevjande og kostbar for kommunen. Erfaringane er at me bruker mykje tid på noko som gir lite igjen. Men det me har erfart av gode tiltak gjennom sertifisering av rådhuset, biblioteket og kulturskulen vil me nytta vidare i organisasjonen. Ved resertifisering av bygg som er sertifisert, så vert det ei vurdering om me skal halda fram med løysinga.

Klimatiltak med i økonomiplanen

Direkte utslipp

Beløp i 1000 kr

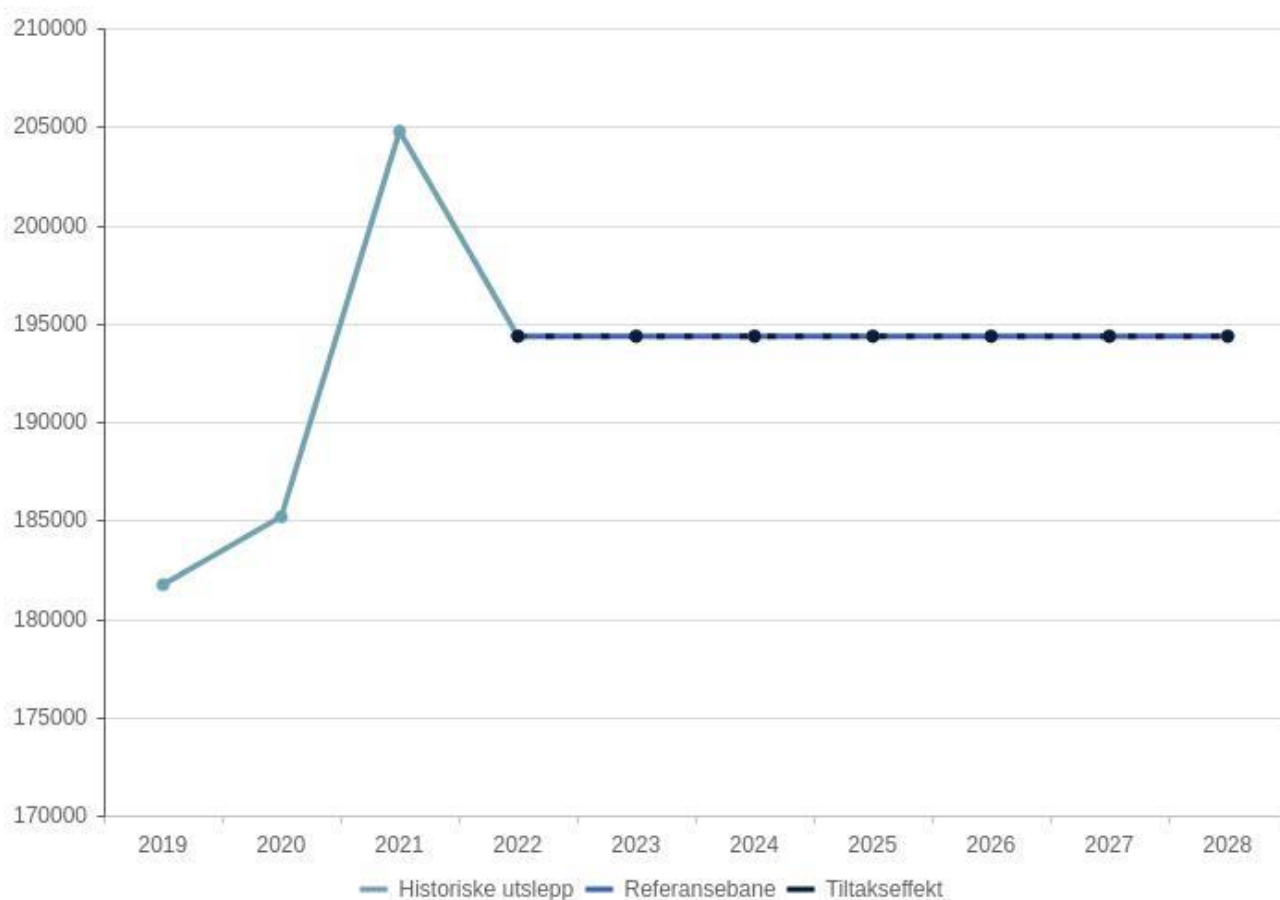
Klimatiltak	Hovudmål	Berekraftsmål	Driftstiltak	Kostnad Sektor 2025	Kjelde	Status i Beskriving plan
Kvam herad skal ved nyanskaffing av maskinar alltid velja utsleppsfrie maskinar dersom dette er tilgjengeleg i marknaden og dersom dette gjer eit lågare samla utslepp enn fossile. Dersom dette ikkje lar seg gjera skal fossilfritt drivstoff vurderast.		Ikkje relevant		0 Annen mobil forbrenning	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad er ikkje hamn for cruiseskip, og skal vera pådrivar for at cruisenæringa i Hardangerfjorden skal verta meir miljøvennleg. Dette inkluderer aktivitetar knytt til cruisenæring, kor bussane som transporterar cruisepassasjerar bør vera utsleppsfri.		Ikkje relevant		0 Annet	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal omgjera retningslinjene for Kraftfondet for at det i større grad skal rettast imot klimainvesteringar.		Ikkje relevant		0 Annet	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal vektleggja klima og miljø i ny eigarskapsstrategi		Ikkje relevant		0 Annet	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad støtter berekraft-sertifisering av reiselivet i Hardanger ("Berekraftig reisemål")		Ikkje relevant		0 Annet	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal auka kunnskapen om arealrekneskap		Ikkje relevant		0 Arealbruk	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal kartleggja myr i forbindelse med nye planar		Ikkje relevant		0 Arealbruk	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad sine nye større bygg skal tilfredsstilla krav til BREEAM-NOR klasse «good» eller betre for å syta for at det vert teken omsyn til klima og miljø under oppføring og drift av bygga.		Ikkje relevant		0 Bygg	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal invitera til informasjonsmøte om å byggja og drifta miljøvennlege bygg.		Ikkje relevant		0 Bygg	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal utforme ein "grøn innkjøpsstrategi"		Ikkje relevant		0 Innkjøp	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad følger opp nasjonale føringar for miljøvennleg jordbruk		Ikkje relevant		0 Jordbruk	Annet	Ikkje relevant

Økonomiplan for 2025-2028

Kvam herad skal laga nyheitsbrev om berekraftstema som vert utgitt minimum kvart kvartal.	Ikkje relevant	0	Miljøledelse	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal vidareføra og utvida gjenbruksveka	Ikkje relevant	0	Miljøledelse	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal arbeida for at det er nok straum for ladestasjonar der det er hensiktsmessig i heile heradet.	Ikkje relevant	0	Veitrafikk	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal arbeida for å tilrettelegga for kollektiv transport i reiselivet	Ikkje relevant	0	Veitrafikk	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal fortsetta å vera gratiskommune i Sykle-til-jobben kampanjen	Ikkje relevant	0	Veitrafikk	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal ha ein plan for å tilrettelegga for lading på eksisterande kommunale parkeringsområder	Ikkje relevant	0	Veitrafikk	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal ved nyanskaffing av køyretøy alltid velja utsleppsfrie køyretøy dersom dette lar seg gjera for bruken for køyretøyet. Dette gjeld ikkje for beredskapskøyretøy.	Ikkje relevant	0	Veitrafikk	Annet	Ikkje relevant
Kvam herad skal vurdere, og deretter marknadsføre, ein app som kan nyttast for å koordinere samkøyring.	Ikkje relevant	0	Veitrafikk	Annet	Ikkje relevant
Miljøvennleg transport skal vektast ved leveransar/oppdrag for Kvam herad der transport er ein del av ytelsen.	Ikkje relevant	0	Veitrafikk	Annet	Ikkje relevant
Ved alle nye parkeringsområder skal det vurderast om det er hensiktsmessig å tilrettelegga for infrastruktur som tillèt installering av el-billadarar	Ikkje relevant	0	Veitrafikk	Annet	Ikkje relevant
Ved nye kommunale parkeringsområder skal det vurderast om det er hensiktsmessig å installera elbilladarar.	Ikkje relevant	0	Veitrafikk	Annet	Ikkje relevant
Sum		0			

Klimagassutslepp (graf)

Grafen viser utslepp av klimagassar i tonn CO₂-ekvivalentar. Historiske utslepp er henta frå Miljødirektoratet. Du ser kommunen si referansebane og i tillegg effekten av klimatiltaka i den stipla linja.

Eigedomsforvaltning

Kommunal eigedom omfattar ikkje berre bygg, men òg uteareal rundt bygg, parkar, idrettsanlegg, friluftsområde, kaianlegg, vegar og vass- og avløpsanlegg.

Kvam herad si primære oppgåve er å utføre tenester for innbyggjarane. Både menneskelege ressursar og infrastruktur trengs for få dette til. Den kommunalt eigde bygningsmassen som husar aktivitetane har, i 2023, eit totalareal på ca. 76.000 m² og er forsikra for ca. 2,1 mrd (2023), og areala er fordelt slik:

Type formål	Areal (m ²)

Skular	18 336
Barnehagar	6 159
Helse/omsorgsbygg	22 207
Administrasjon Rådhus/Teknisk Sandven/KFL	6 146
Idrettsbygg	9 833
Kulturbygg	2 680
Andre bygg	3 483
Utleigebustadar	6 815
Sum areal	75 659

Eigedsstrategi

Det vart i perioden 2023-2024 utarbeidd ein [eigedsstrategi for Kvam herad](#). Denne tek føre seg tilstanden på dei kommunale bygga, inkl. vedlikehalds-etterslepet og utfordringsbilete.

Vedlikehaldsetterslep

Ei av elementa eigedsstrategien har retta fokus på er vedlikehaldsetterslepet på dei kommunale bygga. Vedlikehaldsetterslepet skildrar gapet mellom planlagt vedlikehaldstiltak etter vedtekne standardar og planar og det som faktisk er gjort.

Kvam herad nyttar 114 kr pr m² i året på vedlikehald, mens det tilrådde normtalet ligg på 284 kr. Det vil sei at Kvam herad nyttar kun 40 % av tilrådd sum til vedlikehald av kommunale bygg.

For å nå normtalet burde Kvam herad brukt 12,9 mill *meir* i årleg vedlikehald.

I tillegg visar eigedsstrategien at me i dag har eit vedlikehaldsetterslep på 269 mill på dei bygga me eig idag. Og då er nokre sentrale bygg som Øystese skule, Strandebarmsheimen, kyrkjene og bygg eigd av Kvam bustadstifting ikkje medrekna.

Vedlikehaldsetterslepet ligg på 269 mill, fordelt på desse bygningsgruppene:

Bygningsgrupper	mill. kr
Rådhuset, admin	11
Skular	34
Barnehagar	25

Helse og omsorg	54
Idrettsbygg	31
Kultur	18
Andre	10
Bustadar	85
Total vedlikeholdsetterslep	269

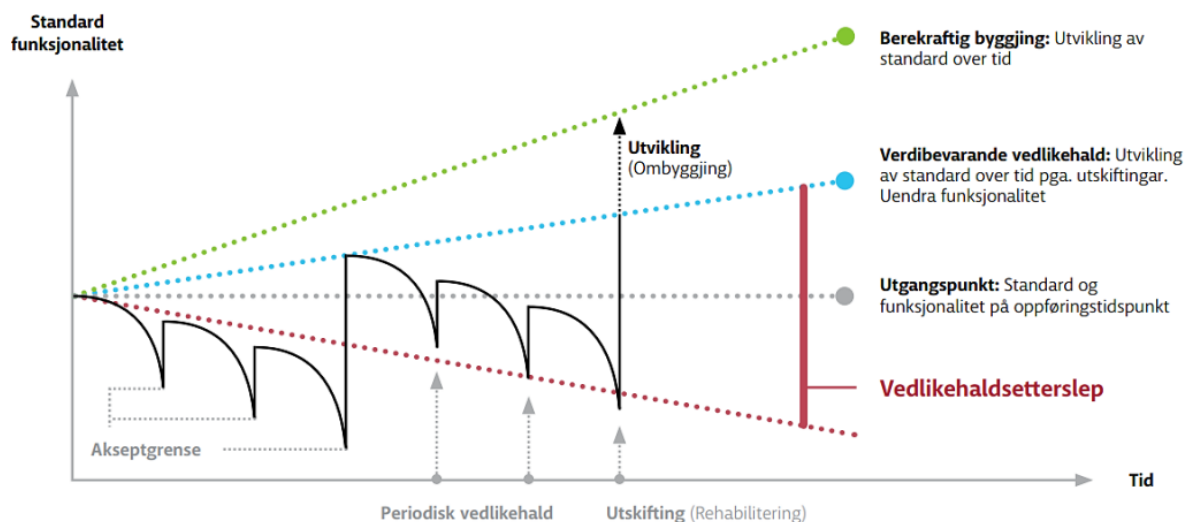
Areal kostar både i form av forvaltning, drift, vedlikehald og investering. Difor bør alt tilgjengeleg kommunalt areal sjåast på som eit fellesgode og ikkje berre som eit særgode for einskildgrupper.

For å sikre at eigedomsforvaltninga vert berekraftig er det ein føresetnad at gapet mellom faktiske og tilrådde budsjettressursar til verdibevarende vedlikehald gravis vert redusert. For å oppnå dette må anten årleg vedlikehaldsbudsjett aukast vesentleg eller ein må redusera areal på kommunalt eigde bygg.

Verdibevarende vedlikehald

Eit viktig omgrep i eigedomsstrategien er verdibevarende vedlikehald. Med verdibevarende vedlikehald meinast innsats og aktivitet for å oppretthalde dagens standard til ei kvar tid. Det kan òg vere innsats og aktivitet knytt til nye tekniske krav eller nye miljøkrav.

Vedlikehald kan vere planlagt eller uplanlagt. Verdibevarende vedlikehald er som oftast planlagt og viser hovudsakleg til nødvendig arbeid for å førebyggje forfall som er ein følge av normal slitasje. Ikkje planlagt vedlikehald er løpande vedlikehald knytt til uføresette hendingar som til dømes hærverk.

Korleis vedlikehald og utvikling bidreg til eit berekraftig bygg (Bjørberg, 2008, som sitert i Valen et al., 2011)

Klassifisering i A, B og C-bygg

Ut frå tilstandsvurdering og kor eigna bygget er til formålet det har, vart bygga klassifiserte som A, B eller C-bygg i egedomsstrategien. Klassifiseringa vert basis for prioritert vedlikehald framover. C-bygga (lågast klasse) vert ikkje prioritert i vedlikehaldet, og bør vurderast avhenda/selde/rivne. Likevel er det sagt at tomteverdien skal vurderast for framtidig bruk. Det er viktig å kunne avhende nokon av C-bygga slik at vedlikehaldet kan konsentrerast meir til A og B-bygg.

Liste over kva bygg som ligg i dei ulike kategoriane finn ein i [eigedsstrategien](#).

Type bygg	Antal (stk)	Totalt etterslep ca
A	31	90
B	28	110
C	15	60

*andre utleigebygg, VA-bygg (vatn og avløp), kyrkjer eller Kvam bustadstifting sine bygg er ikkje med i tabellen

Politikardashbord

Hausten 2024 lanserte KLP og Norsk Kommunalteknisk Forening eit [politikardashbord](#). Dette er eit nytt pilotprosjekt med utvalde kommuner, deriblant Kvam herad.

Politikardashbordet samanstiller data om kommunale bygg fra internkontrollsystemet "NKF IK Bygg", KOSTRA og andre offentlig tilgjengelige data, og gjer ei oversikt over tilstandsgraden på kommunen sine formålsbygg.

Ved hjelp av simuleringar kan ein på ein enkel måte sjå korleis budsjett og vedtak, knytt til vedlikehald, har konsekvensar for miljø, berekraft og økonomi.

Utfordringsbilete

Kvam herad sit på ein stor bygningsmasse og har per idag verken ressursar eller økonomi nok til å forvalte alle desse bygga på ein tilstrekkeleg måte.

I tillegg visar, ikkje berre framtidsbilete, men allereie notidsbilete, ei demografiutvikling med færre fødde barn og fleire eldre. Med dette kjem endra behov og endra bruk av dei kommunale bygga.

For å sikre ei berekraftig egedomsforvaltning er me nøydd til å sjå heilheitsbilete og mellom anna vurdere å kvitta oss med bygg som har for stort vedlikehaldsetterslep eller som ikkje lengre er teneleg til våre formål, jf. tilstandsklasse C i egedomsstrategien. Ved å sjå på heilheitsbiletet meinast det at det òg må takast ei vurdering på om bygga me har kan nyttast til andre tenester enn det dei vert nytta til i dag. I mange tilfelle vil slik bruksendring krevje kostbare tilpassingar som gjer at det ikkje alltid er like tenleg å bruke bygget til andre formål likevel.

Kvam herad skal snart i gang med kartlegging av tenestestrukturen og ein vil då få eit meir eigna blick på framtidsbilete og framtidsbehova for dei store tenesteområda i kommunen. Med dette kjem òg infrastrukturelle behov, som mellom anna eigedom.

Tidstjuvar

Internkontrollar

Det ligg mykje ansvar og oppgåve, utover vanleg vedlikehald, til det å eige bygg som bind opp tid og ressursar. Mellom anna skal det jamleg gjennomførast internkontrollar for å sikre at systema og rutinane fungerer, og for å sørgje for at problem og utfordringar blir fanga opp. Dette er lovpålagte oppgåver som er viktig for å sikre korrekt bruk av bygga og redusere unødig slitasjebruk, jf. [internkontrollforskrifta](#). Mange av desse lovkrava klarar ein ikkje å oppfylle i tilstrekkeleg grad idag.

Utleige av kommunale bygg og bustader

Kvam herad leiger ut både kommunale bygg og bustader. Med dette kjem administrering, oppfølging, tilrettelegging, vedlikehald og andre reparasjonar. Særskilt ved utskifting av leigetakar ser ein ofta behov for å iverksetje uplanlagte tiltak. Bustader har eit eige tenestekapittel der ein kan lese meir om dette tenesteområdet.

Kommunen har òg valt å ha gratis utleige av kommunale bygg til frivillige lag og ideelle organisasjonar i Kvam. Med slik utleige ber kommunen driftskostnadane åleine, som drift- og lønnskostnadar til administrering og tilrettelegging/tilrigg, samt reinhald, forbruksmateriell, straum o.l.

Intern bistand

I tillegg til å drifte og forvalte eigedommane blir eigne ressursar nytta til å bistå andre einingar i Kvam herad ved behov, i form av tilrigg, montering, flytting m.m. Eigedomsstrategien har avdekket at dei tilsette i FDVU (Forvaltning, drift, vedlikehald og utvikling) brukar 13 % av tida si til dette.

Gebyrliste

Eigedomsgebyr

For eigedomsskatteåret 2025 gjeld fylgjande:

§ 1. Eigedomsskatt vert skriven ut på alle faste eigedomar i Kvam herad, jfr. [eigedomsskattelova §3](#) bokstav a.

§ 2. Eigedomsskattesatsen vert sett til 7 promille, jfr. eigedomsskattelova [§10](#) og [§11](#) første ledd. I medhald av eigedomsskattelova [§12](#), bokstav a, vert skattesatsen (skattøyre) for bustadeigedomar og fritidseigedomar sett til 4 promille.

Botnfrådraget vert i 2025 sett til kr 350 000,-.

Innbyggjerane kan sjølv velje mellom fire alternativ. Faktura 1, 2, 4 eller 12 gongar i året. Oversikten under viser når det er forfall i dei ulike alternativa.

Vassmålar vert avlese 2 gongar i året, og heile forbruket vil bli fakturert i påfølgande månad.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Forfall 1 gong i året				x								
Forfall 2 gongar i året				x						x		
Forfall 4 gongar i året	x			x			x			x		
Forfall 12 gongar i året	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vassmålar (forbruk vatn)						x						x

Val av terminar vert gjort på denne nettsida: [Min eigedom](#)

Slamtøming - gebyr i medhald til "Forskrift for Kvam herad for innsamling av forbruksavfall, tømning av slamavskiljarar m.v. og for avfallsgebyr" av 09.12.93.

Gebyr i medhald til "Vass- og avlaupsforskrift for Kvam herad", vedteke å sende ut på høyring av Kvam heradsstyre, sak 99/24 25.09.24.

Forbruksgebyr blir betalt av abonnentar med bustad - eller fritidshus enten etter faktisk (målt) vassforbruk og pris pr. m³, eller stipulert forbruk basert på utrekna bruksareal i samsvar med NS 3940 og pris pr. m³. Næringseigedomar skal ha vassmålar i henhold til forskrift.

Stipulert forbruk vert basert på utrekna bruksareal i samsvar med NS 3940 og pris pr. m³. Omrekningsfaktor for stipulert forbruk for m³ /m² for bustad og fritidshus vert fastsett i samband med det årlege gebyrvedtaket.

Omrekningsfaktoren for stipulert årleg forbruk er 1,2 m³ per m² bruksareal (BRA) for bustad og 0,6 m³ per m² bruksareal (BRA) for fritidsbustad.

Særlege vilkår for tilknytningsgebyr:

For jordbruksverksemd vert tilknytningsgebyret rekna ut for samla bruksareal av våningshus og driftsbygning. For øvrige bygg vert det rekna separat tilknytningsgebyr etter vanlege reglar.

For bustad skal eingongsgebyret for tilknytning for høvevis vassforsyning og avlaup utgjera eit fast beløp pr. eining.

For andre bygg (til dømes næringsbygg) skal eingongsgebyret utgjera eit fast beløp pr. bygg, men pr. eigedom dersom eit bygg er oppdelt i fleire eigedomar, til dømes gjennom seksjonering.

Vatn

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Abonnementsgebyr (fast gebyr)	pr. år	3 363,0	3 519,0	156,0	4,6%
Forbruksgebyr (målt eller stipulert)	pr. m ³	29,5	28,4	-1,1	-3,7%
Oppmøte i samband med avstenging og påsetjing av vatn ved manglande betaling		2 365,0	2 462,0	97,0	4,1%
Oppmøte i samband med kontroll ved fritak §6		1 262,0	1 314,0	52,0	4,1%
Tilknytingsgebyr		13 025,0	13 025,0	0,0	0,0%

Avlaup

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Abonnementsgebyr (fast gebyr)	pr. år	2 513,0	3 605,0	1 092,0	43,5%
Forbruksgebyr (målt eller stipulert)	pr. m ³	24,7	29,8	5,1	20,6%
Oppmøte i samband med kontroll ved fritak §6		1 262,0	1 314,0	52,0	4,1%
Tilknytingsgebyr		13 025,0	13 025,0	0,0	0,0%

Slamtøming

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
0-4 kbm, tøming annakvart år, bustadhus	pr. tank pr. år	1 623,0	1 623,0	0,0	0,0%
0-9,5 kbm, tøming annakvart år, bustadhus	pr. tank pr. år	2 675,0	2 675,0	0,0	0,0%
2 bustadeiningar på same tank	pr. bustadeining pr. år	1 385,0	1 385,0	0,0	0,0%
3 bustadeiningar på same tank	pr. bustadeining pr. år	1 182,0	1 182,0	0,0	0,0%
4 bustadeiningar på same tank	pr. bustadeining pr. år	999,0	999,0	0,0	0,0%
5 bustadeiningar på same tank	pr. bustadeining pr. år	828,0	828,0	0,0	0,0%
6 bustadeiningar på same tank	pr. bustadeining pr. år	728,0	728,0	0,0	0,0%
7 eller fleire bustadeiningar på same tank	pr. bustadeining pr. år	607,0	607,0	0,0	0,0%
For større tankar, tøming annakvart år, bustadhus	pr. m ³ pr. år	327,0	327,0	0,0	0,0%
Hytter tilknytt felles slamavskiljaren	pr. hytte pr. år	607,0	607,0	0,0	0,0%
Tøming 4. kvart år per hytte / fritidsbustad	pr. år	891,0	891,0	0,0	0,0%

Feiing

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Feiing av pipe	pr. time	470,0	552,0	82,0	17,4%
Gebyr for tilsyn med fyringsanlegg	pr. år	480,0	552,0	72,0	15,0%
Gebyr for tilsyn med fyringsanlegg, fleire piper/løp	pr. pipe	240,0	276,0	36,0	15,0%
Gebyr for tilsyn med fyringsanlegg, fritidsbustad	pr. år	480,0	552,0	72,0	15,0%

Feiing av pipe

Per mannskap, per påbegynte time

Gebyr for tilsyn med fyringsanlegg

Frå 1. januar 2024 er det ikkje mva. på feiing og tilsyn.

Gebyr for tilsyn med fyringsanlegg, fleire piper/løp

Gjeld bustad og fritidsbustad Frå 1. januar 2024 er det ikkje mva. på feiing og tilsyn.

Gebyr for tilsyn med fyringsanlegg, fritidsbustad

Frå 1. januar 2024 er det ikkje mva. på feiing og tilsyn.

Barnehage

Kvam herad fylgjer statlege satsar for makspris og gjeldande lovverk for moderasjonsordningar i tråd med forskrift om foreldrebetaling.

Nye prisar barnehageplass gjeld frå 1. august 2025.

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
100 % barnehageplass	pr. mnd.	2 000,0	2 000,0	0,0	0,0%
50 % barnehageplass	pr. mnd.	1 200,0	1 200,0	0,0	0,0%
Kjøp av enkeltdag	pr. mnd.	282,0	282,0	0,0	0,0%
Matpengar, 100 % plass	pr. mnd.	402,0	418,0	16,0	4,0%

Full barnehageplass = 45 timar pr. veke. I barnehage er juli betalingsfri månad. Betaling skjer forskotsvis. Føresette kan seia opp plassen skriftleg med 3 månads varsel rekna frå den 1. i påfølgjande månad. Det faktureres for 11 månadar (juli månad er betalingsfri).

Inga hushaldning skal betala meir enn 6 prosent av inntekta si for ein barnehageplass. Alle 2-, 3-, 4- og 5-åringar, og barn med utsett skulestart, som bur i hushaldningar med låg inntekt, har rett til å få 20 timar gratis opphaldstid i barnehagen pr. veke.

Ved låg inntekt kan ein søkje om redusert foreldrebetaling, [Redusert foreldrebetaling - Nettsider for Kvam herad \(www.kvam.no\)](https://www.kvam.no)

Søskensmoderasjon om alle barna går i barnehage (gjeld til 31.07.2025):

- Eldste barnet betalar 100 %
- Barn nr. 2 betalar 70 %
- Frå og med barn nr. 3 betalar 0 %

Søskensmoderasjon om born i både barnehage og SFO (gjeld til 31.07.2025):

- Eldste barnet betalar 100 % (SFO)
- Barn nr. 2 betalar 50 %, om barnet går i SFO
- Barn nr. 2 betalar 70 %, om barnet går i barnehage
- Frå og med barn nr. 3 betalar 0 %, om barnet går i barnehage
- Frå og med barn nr. 3 betalar 50 %, om barnet går i SFO

Frå august 2025 vert det ikkje lenger samordna søskenmoderasjon mellom barnehage og SFO

Søskenmoderasjon barnehage frå 01.08.2025:

- Eldste barnet betalar 100 %
- Barn nr. 2 betalar 70 %
- Frå og med barn nr. 3 betalar 0 %

SFO

Nye prisar SFO plass gjeld frå 1. august 2025.

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Ettermiddag SFO	pr. måned	2 255,0	2 347,0	92,0	4,1%
Full plass (morgon og ettermiddag)	pr. måned	3 609,0	3 757,0	148,0	4,1%
Morgon SFO	pr. måned	1 354,0	1 410,0	56,0	4,1%

Alle barn på 1., 2. og 3. trinn får 12 timar gratis SFO.

Det vert fakturert for 10 månader (juli og august måned er betalingsfri)

Søskenmoderasjon om alle barna går i SFO (gjeld til 31.07.2025):

- Eldste barnet betalar 100 %
- Frå og med barn nr. 2 betalar 50 %

Søskenmoderasjon om born i både barnehage og SFO (gjeld til 31.07.2025):

- Eldste barnet betalar 100 % (SFO)
- Barn nr. 2 betalar 50 %, om barnet går i SFO
- Barn nr. 2 betalar 70 %, om barnet går i barnehage
- Frå og med barn nr. 3 betalar 0 %, om barnet går i barnehage
- Frå og med barn nr. 3 betalar 50 %, om barnet går i SFO

Frå august 2025 vert det ikkje lenger samordna søskenmoderasjon mellom barnehage og SFO

Søskenmoderasjon SFO frå 01.08.2025:

- Eldste barnet betalar 100 %
- Frå og med barn nr. 2 betalar 50 %

Kulturskule

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Elevplass enkelttimar elevar over 20 år	pr. semester	2 710,0	2 821,0	111,0	4,1%
Elevplass enkelttimar elevar under 20 år	pr. semester	2 129,0	2 216,0	87,0	4,1%

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Gruppeundervisning 45 min/ veke	pr. semester	1 064,0	1 108,0	44,0	4,1%
Gruppeundervisning 90 min/ veke	pr. semester	2 129,0	2 216,0	87,0	4,1%
Kortkurs	pr. kurs	596,0	620,0	24,0	4,0%
Leige av instrument	pr. semester	333,0	347,0	14,0	4,2%
Sal av enkelttimar med instruktør	pr. time	730,0	760,0	30,0	4,1%
Sal av instruktørtjenester	pr. årstime	20 294,0	21 126,0	832,0	4,1%

Søskensmoderasjon, 25 % reduksjon

Ferieklubben

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Dagspris		350,0	364,0	14,0	4,0%
Vekespris		1 400,0	1 457,0	57,0	4,1%

Heimetenester

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Alle måltider	pr. dag	214,0	223,0	9,0	4,2%
Frukost	pr. dag	46,0	48,0	2,0	4,3%
Klesvask (privat tøy)	pr. vask	65,0	68,0	3,0	4,6%
Klesvask (sengetøy, håndkle)	pr. mnd	365,0	380,0	15,0	4,1%
Korttidsopphald, Statleg sats	pr. dag	193,0	200,0	7,0	3,6%
Kveldsmåltid	pr. dag	46,0	48,0	2,0	4,3%
Levering av middag	pr. dag	121,0	126,0	5,0	4,1%
Middag på institusjon	pr. dag	121,0	126,0	5,0	4,1%

Korttidsopphald, Statleg sats

jfr. Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester §4

Praktisk bistand

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
For inntekter 2G - 3G	pr. mnd	855,0	892,0	37,0	4,3%
For inntekter 3G - 4G	pr. mnd	1 655,0	1 726,0	71,0	4,3%
For inntekter 4G - 5G	pr. mnd	2 495,0	2 602,0	107,0	4,3%
For inntekter inntil 2G, Statleg sats	pr. mnd	230,0	240,0	10,0	4,3%
For inntekter over 5G	pr. mnd	3 217,0	3 355,0	138,0	4,3%
Maks timepris	pr. time	439,0	458,0	19,0	4,3%

For inntekter inntil 2G, Statleg sats

jfr. Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester §10

Statlege satsar vert rekna etter kvar tid gjeldande sats.

Dagsenter

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
1 dag pr. veke		456,0	476,0	20,0	4,4%
2 dagar pr. veke		912,0	953,0	41,0	4,5%

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
3 dagar pr. veke		1 367,0	1 428,0	61,0	4,5%
4 dagar pr. veke		1 823,0	1 905,0	82,0	4,5%
5 dagar pr. veke		2 279,0	2 382,0	103,0	4,5%
Pris pr. dag, statleg sats		110,0	115,0	5,0	4,5%

Pris pr. dag, statleg sats

Jfr. Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester §4

Helsealarm

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Signalanlegg omsorgsbustad	pr. månad	230,0	239,0	9,0	3,9%
Tryggleiksalarm	pr. månad	275,0	286,0	11,0	4,0%

Varer og tenester

For bestilling: Ta kontakt på tlf 56 55 34 00

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Kamerainspeksjon	pr. time	2 163,0	2 252,0	89,0	4,1%
Konsulentarbeid	pr. time	1 233,0	1 284,0	51,0	4,1%
Kosting (med førar)	pr. time	1 389,0	1 446,0	57,0	4,1%
Oppmåling VA	pr. time	1 623,0	1 690,0	67,0	4,1%
Slamsuging-spyling (med førar)	pr. time	1 995,0	2 077,0	82,0	4,1%
Timepris for mann	pr. time	799,0	832,0	33,0	4,1%
Timepris for reinhaldar	pr. time	774,0	806,0	32,0	4,1%

Kommunale kaier

For bestilling: Ta kontakt på tlf 56 55 34 00

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Gebyr per tonn levert over kai		8,0	8,5	0,5	6,3%
Lastebåt/passasjerbåt	pr. påbyrja døgn	1 094,0	1 139,0	45,0	4,1%
Liten båt (opptil 30 fot)	pr. påbyrja døgn	164,0	171,0	7,0	4,3%
Mellomstor båt (over 30 fot)	pr. påbyrja døgn	421,0	438,0	17,0	4,0%

Ved leige av kai er ein ansvarleg for at kaien vert rydda etter bruk

Utleige kommunale bygg

Utleige er gratis til trening, basar, konkurransar, idrettsarrangement mm. for frivilluge og ideelle organisasjonar i Kvam.

Større inntektsgjevande arrangement vert fakturert etter satsar i tabellen.

Kommunale bygg vert ikkje leigd ut til privatpersonar.

Gebyr for leige av bord og stolar gjeld der stolar og bord vert tekne ut av salane.

Sesong = skuleår, haust/vår

Leige av idrettsanlegg

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
1 sal med garderobe	pr. time	282,0	294,0	12,0	4,3%
2 salar med garderobe	pr. time	389,0	405,0	16,0	4,1%
Ekstra vask eller andre utgifter som fylgje av utleige		bereknast	bereknast		
Heile hallen	pr. time	665,0	692,0	27,0	4,1%
Leige av bord	pr. stk	32,0	33,0	1,0	3,1%
Leige av scene	pr. døgn	887,0	923,0	36,0	4,1%
Leige av stol	pr. stk	22,0	23,0	1,0	4,5%
Utleige aktørar heimehøyrande i Kvam	pr. døgn	6 111,0	6 362,0	251,0	4,1%
Utleige aktørar utanfor Kvam	pr. døgn	7 317,0	7 617,0	300,0	4,1%
Utleige til inntektsgjevande arrangement i regi av frivillige og ideelle organisasjonar i Kvam, 2-12 timar		2 552,0	2 657,0	105,0	4,1%
Utleige til inntektsgjevande arrangement i regi av frivillige og ideelle organisasjonar i Kvam, inntil 2 timar		1 331,0	1 386,0	55,0	4,1%

Leige av kinosal

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Ekstra vask eller andre utgifter som fylgje av utleige		bereknast	bereknast		
Utleige til arrangement		2 295,0	2 389,0	94,0	4,1%

Leige av skulerom

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Amfi	pr. time	324,0	337,0	13,0	4,0%
Ekstra vask eller andre utgifter som fylgje av utleige		bereknast	bereknast		
Gymsal med garderobe	pr. time	282,0	294,0	12,0	4,3%
Kjøken	pr. time	270,0	281,0	11,0	4,1%
Klasserom	pr. time	227,0	236,0	9,0	4,0%
Klasserom	pr. overnatting	574,0	598,0	24,0	4,2%

Leige av symjebasseng - til idrettslag

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Enkeltbillett vaksne (over 18 år)		70,0	73,0	3,0	4,3%
Enkeltbillettar born		37,0	39,0	2,0	5,4%
Sesongkort born		324,0	337,0	13,0	4,0%
Sesongkort familie		1 297,0	1 350,0	53,0	4,1%
Sesongkort vaksne (over 18 år)		649,0	676,0	27,0	4,2%

Leige av symjebasseng - til kommunen

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Symjebasseng med garderobe	pr. time	665,0	692,0	27,0	4,1%

Leige som ikkje er omfatta av tabell, skjer etter avtale.

Brann og redning

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Brannførebyggjande spesialkompetanse	pr. time	1 645,0	1 712,0	67,0	4,1%
Gebyr for ikkje naudsynt utrykking	pr. utrykking	12 312,0	12 817,0	505,0	4,1%

Brannførebyggjande spesialkompetanse

Brannførebyggjande rågjeving som ikkje er dekkja av tilsynsplikt

Eksterne kurs

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Kursinstruktør	pr. time	0,0	1 200,0	1 200,0	0,0%

Kursinstruktør

For kurs med opp til 12 deltakarar. Kvam brann og redning tilbyr ulike tilpassa kurs

Beredskap

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Armatur/stålerøyr/grenrøyr	pr. stk. pr. døgn	1 080,0	1 124,0	44,0	4,1%
ATV inkl. sjåfør	pr. time	0,0	1 250,0	1 250,0	0,0%
Brann- redningsbåt, inkl. sjåfør	pr. time	0,0	4 000,0	4 000,0	0,0%
Brannslukkingsapparat - CO2	pr. stk. pr. døgn	0,0	300,0	300,0	0,0%
Brannslukkingsapparat - pulver	pr. stk. pr. døgn	0,0	300,0	300,0	0,0%
Elektrisk lensepumpe 200 l/min,	pr. dag	1 353,0	1 408,0	55,0	4,1%
Fylling av pressluftflaske	pr. flaske	201,0	209,0	8,0	4,0%
Liten brannbil inkl. sjåfør	pr. time	0,0	1 250,0	1 250,0	0,0%
Litenpumpe 400 l/min	pr. dag	3 381,0	3 520,0	139,0	4,1%
Mannskap med vanlig personleg utstyr	pr. time	1 193,0	1 242,0	49,0	4,1%
Mannskaps- eller vanntankbil, inkl. sjåfør	pr. time	4 493,0	4 677,0	184,0	4,1%
Mediumpumpe 800 l/min	pr. dag	4 515,0	4 700,0	185,0	4,1%
Røykmaskin	pr. stk. pr. dag	1 015,0	1 057,0	42,0	4,1%
Røykveske	pr. liter	566,0	589,0	23,0	4,1%
Slanger	pr. stk. pr. døgn	400,0	416,0	16,0	4,0%
Storpumpe 2000 l/min	pr. dag	7 488,0	7 795,0	307,0	4,1%

ATV inkl. sjåfør

Arbeidsoppdrag utenom utrykningsplikt. (per mannskap, per påbegynte time)

Brann- redningsbåt, inkl. sjåfør

Arbeidsoppdrag utenom utrykningsplikt. (per mannskap, per påbegynte time)

Liten brannbil inkl. sjåfør

Arbeidsoppdrag utenom utrykningsplikt. (per mannskap, per påbegynte time)

Mannskap med vanlig personleg utstyr

Arbeidsoppdrag utenom utrykningsplikt. (per mannskap, per påbegynte time)

Mannskaps- eller vanntankbil, inkl. sjåfør

Arbeidsoppdrag utenom utrykningsplikt. (per mannskap, per påbegynte time)

Skjenke- og salsløyve, alkohol og tobakk

Frå HST-sak 060/20 – Alkoholpolitiske retningslinjer for Kvam herad 2020-2024, Del 4

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Salsløyve ved einskildhøve		710,0	740,0	30,0	4,2%
Skjenkeløyve for einskildhøve - ved avlysing		600,0	625,0	25,0	4,2%
Skjenkeløyve for einskildhøve (0-100 personar/gjestar)		710,0	740,0	30,0	4,2%
Skjenkeløyve for einskildhøve (100-200 personar/gjestar)		1 750,0	1 825,0	75,0	4,3%
Skjenkeløyve for einskildhøve (meir enn 200 personar/gjestar)		3 380,0	3 525,0	145,0	4,3%
Tilsynsgebyr for sal av tobakk (faste salsplassar)		5 120,0	5 120,0	0,0	0,0%
Tilsynsgebyr for sal av tobakk (mellombels salsplass)		1 370,0	1 370,0	0,0	0,0%

Tilsynsgebyr for sal av tobakk (faste salsplassar)

jf. tobakksal- forskrifta §33

Tilsynsgebyr for sal av tobakk (mellombels salsplass)

jf. tobakksal- forskrifta §33

Fyrverkeri

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Ekstra kontroll ved avvik		1 052,0	1 095,0	43,0	4,1%
Endra søknad etter løyve		1 241,0	1 292,0	51,0	4,1%
Førnya søknad utan endring, inkludert tilsyn		1 855,0	1 931,0	76,0	4,1%
Førstegongshandsaming, inkludert tilsyn		2 476,0	2 578,0	102,0	4,1%
Tillegg ved mangelfull søknad (prosent av gebyr)		25%	25%		

Avgifter ved kyrkjene

Det er heradsstyret som fastset festeavgifter ved kyrkjegardane etter framlegg frå kyrkjeleg fellesråd (Jfr. Gravplassloven § 21, 2. punkt). Heradsstyret har ikkje mandat til å avgjera om det skal takast slik avgift, men skal godkjenna taksten.

Punkt e. er heimla i Kirkeloven §-20, punkt 2: "For benyttelse til andre formål eller kirkelige handlinger utenfor gudstjeneste kan kirkelig fellesråd kreve betaling etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet."

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Festeavgift	pr. år	420,0	440,0	20,0	4,8%
Festeavgift for grav som er over 60 år	pr. år	840,0	880,0	40,0	4,8%
Festeavgift for grav ved sida (attlevande ektemake)	pr. år	420,0	440,0	20,0	4,8%

Utanbygds avgift (fråflytta frå Kvam for meir enn 5 år sidan)

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Gravferd/bisetjing frå kyrkje/kapell		10 200,0	10 700,0	500,0	4,9%
Kistegravferd (utan seremoni)		6 200,0	6 500,0	300,0	4,8%
Urnedsetjing		2 630,0	2 750,0	120,0	4,6%

Trykksaker

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
A1 papirkopi farge	pr. stk.	50,0	50,0	0,0	0,0%
A1 papirkopi svart/kvit	pr. stk.	30,0	30,0	0,0	0,0%
A3 papirkopi farge	pr. stk.	28,0	28,0	0,0	0,0%
a3 papirkopi svart/kvit	pr. stk.	10,0	10,0	0,0	0,0%
A4 papirkopi farge	pr. stk.	21,0	21,0	0,0	0,0%
A4 papirkopi svart/kvit	pr. stk.	3,0	3,0	0,0	0,0%
Bygdeboka		100,0	100,0	0,0	0,0%
Bygdesoga Strandebarm og Varaldsøy i gamal og ny tid		500,0	200,0	-300,0	-60,0%
Skanning (A4 og A3)	pr. stk.	3,0	3,0	0,0	0,0%
Slektsbok for Tørvikbygd mm -jf. Pris for Hardangerforlaget		200,0	200,0	0,0	0,0%
Ættebøker		350,0	200,0	-150,0	-42,9%

Digital eigedomsinfo

Kvam herad har avtaler med Infoland, ePlassen og Norkart for sal av digital eigedomsinformasjon, kart, foto og kommunale planar via Norsk Eigedomsinformasjon AS (NE). Nærare vilkår for bruk og rettar til våre digitale kart og informasjonsprodukt sjå www.infoland.no, www.eplassen.no og www.norkart.no.

Kvam herad v/rådmannen fastset pris på våre produkt i Infoland, E-Plassen og Norkart, medan NE gjer påslag for leveranseknader etc.

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Basiskart for vektordata - vert rekna etter kartverket sin priskalkulator for geodata.		bereknast	bereknast		
Basiskart for vektordata, utval- vert rekna etter kartverket sin priskalkulator for geodata.		bereknast	bereknast		
Brannvernplagg		261,0	272,0	11,0	4,2%
Byggemeldinger		521,0	542,0	21,0	4,0%
Eigedomsinformasjon		292,0	304,0	12,0	4,1%
Eigedomsmeklarpakke bygd eigedom		3 546,0	3 691,0	145,0	4,1%
Eigedomsmeklarpakke ubygd eigedom		3 129,0	3 257,0	128,0	4,1%
Ferdigattest/mellombels bruksløyve		261,0	272,0	11,0	4,2%
Flaum- og støysoner		292,0	304,0	12,0	4,1%

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Flybilde raster, utval - vert rekna etter kartverket sin priskalkulator for geodata.		bereknast	bereknast		
Godkjende bygningsteikningar		365,0	380,0	15,0	4,1%
Historisk målebrev (skyldskiftedokument)		261,0	272,0	11,0	4,2%
Kommunale avgifter og eigedomsskatt		292,0	304,0	12,0	4,1%
Kulturminnerapport		292,0	304,0	12,0	4,1%
Ledningskart		261,0	272,0	11,0	4,2%
Matrikkelkart		250,0	260,0	10,0	4,0%
Matrikkelkart og koordinatfil		521,0	542,0	21,0	4,0%
Matrikkelkart og -rapport		417,0	434,0	17,0	4,1%
Naboliste		313,0	326,0	13,0	4,2%
Naturtyper		292,0	304,0	12,0	4,1%
Planopplysningar med føresegner		1 252,0	1 303,0	51,0	4,1%
Pålegg frå byggevesenet		261,0	272,0	11,0	4,2%
Reguleringsføresegner		292,0	304,0	12,0	4,1%
Restansar og legalplant		209,0	218,0	9,0	4,3%
Situasjonskart til byggesakshandsaming		355,0	370,0	15,0	4,2%
Skredrapport		292,0	304,0	12,0	4,1%
Tilknytning til veg, vatn og avlaup		396,0	412,0	16,0	4,0%
Utsnitt av kommunedelplan		292,0	304,0	12,0	4,1%
Utsnitt av kommuneplan		292,0	304,0	12,0	4,1%
Utsnitt av reguleringsplan		292,0	304,0	12,0	4,1%
Vedtekter for seksjonssameige		261,0	272,0	11,0	4,2%

Plan- og byggesaker

Forskrift om gebyrregulativ for Kvam herad er heimla i følgjande lover:

- Plan og bygningslova (PBL) § 33-1 (Sjå forvaltningslova kap. VII).
- Matrikkellova (ML) § 32 og matrikkelforskriften (MLF) § 16.
- Eierseksjonslova (EL) § 15.
- Forurensningslova § 52 a og forurensningsforskriften § 11-4.
- Havne- og farvannslova § 6.
- Forvaltningslova § 27a og forskrift 14. desember 2011 nr. 1336 om gebyr for behandling av konsesjons- og delingssaker fastsett med heimel i fvl §27a.
- Offentleglova § 8

Betalingsplikt

Kvam herad fakturerer sine tenester etter gjeldande gebyrforskrift på søknadstidspunktet. Reduksjon av gebyr ved for sein sakshandsaming skjer i samsvar med lov og forskrift, sjå PBL §21-7, MLF § 16 d 5, EL §7.

Faktura vert sendt til heimelshavar, tiltakshavar, rekvirent eller den som har bedt om å få utført aktuelt arbeid.

Fullt gebyr skal betalast sjølv om søknaden vert avslått, og betalingsfristen vert ikkje utsett ved klage på vedtak i saka. Ved for sein betaling kjem purregebyr i samsvar med inkassoforskrifta.

Dersom byggesøknad vert trekt etter at løyve er gitt eller løyve går ut vert gebyret ikkje refundert.

Fastsetting av gebyr

Gebyret skal ikkje vere større enn heradet sine kostnader.

Ca. 10 % av byggesaksgebyret går til å dekke arbeidet med tilsyn etter PBL. Gebyret inkluderer ikkje utgifter til nødvendig bruk av sakkyndig bistand under tilsyn.

Betalingstidspunkt

Hovudregelen er at gebyra skal betalast i etterkant av at tenestene er utført, og ved trinnvis sakshandsaming skal gebyret for forrige trinn vera betalt før neste vedtak. Kvam herad kan krevja førehandsbetaling dersom gebyr ikkje er betalt.

For saker som skal betalast etter medgått tid eller utlegg til fagkunnig bistand, kan Kvam herad fakturere akonto etter avtalt kostnadsoverslag.

Søknad om redusert gebyr

Det kan søkast om redusert gebyr dersom gebyret openbart er for høgt i forhold til Kvam herad sitt arbeid. Søknad om redusert gebyr skal vere grunngjeven.

Personlege og/eller sosiale tilhøve vert ikkje rekna som særleg grunn.

Rehabilitering og istandsetjing av eldre, verneverdige bygningar og tiltak som fører til vesentleg betre miljø kan etter søknad få redusert gebyr. Denne avgjersla er delegert til rådmannen.

Kvam herad sine kostnader til fagkunnig hjelp.

Utlegg som Kvam herad har til fagkunnig hjelp kan ved store oppdrag fakturerast tiltakshavar månadsvis etter eit nærmare avtalt kostnadsoverslag.

Gebyr til statlege etatar.

Utgifter til tinglysing og andre tilleggskostnader (t.d. dokumentavgift, m.m.), som ikkje kommunen skal dekkja, skal refunderast frå heimelshavar, tiltakshavar, rekvirent eller den som har bedt om å få utført aktuelt arbeid.

Klage på gebyr.

Gebyr er fastsett ved forskrift, og det er ikkje høve til å klage på forskrift jf. forvaltningslova §§ 3,28 og 40.

Gebyr fastsett ved enkeltvedtak kan påklagast på vanleg måte jf. forvaltningslova § 28, og Statsforvaltaren er klageinstans.

01. Tenester etter medgått tid

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Kontorarbeid	pr. time	1 233,0	1 286,0	53,0	4,3%
b. Feltarbeid: Geolog/landmålar u/GPS og nødvendig utstyr	pr. time	1 233,0	1 286,0	53,0	4,3%
c. Geolog/landmålar m/GPS og nødvendig utstyr/feltarbeid	pr. time	1 696,0	1 769,0	73,0	4,3%
d. Attestar og liknande	pr. time	1 233,0	1 286,0	53,0	4,3%

Gebyr etter plan- og bygningslova, byggesaker

Fritak for byggesaksgebyr for frivillige lag og organisasjonar som søker om tiltak der ålmenta har tilgang.

02. Førehandskonferanse

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Mindre tiltak		1 109,0	6 850,0	5 741,0	517,7%
b. Førehandskonferanse - store/kompliserte tiltak		0,0	16 440,0	16 440,0	0,0%

03. Generelle gebyrreglar for saker etter plan- og bygningslova

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Viss byggesøknaden vert trekt og heradet har gjort mottakskontroll, m.m.		2 465,0	10 960,0	8 495,0	344,6%
b. Undervegsmøte		0,0	5 480,0	5 480,0	0,0%
c. Brev ut om tilleggsopplysningar/mangelfull søknad	pr. brev	0,0	2 055,0	2 055,0	0,0%
d. Godkjenne person for ansvarsrett som sjølvbyggjar av eigen bustad/fritidsbustad		0,0	4 110,0	4 110,0	0,0%
e. For arbeid som ikkje kjem inn under førenemnde satsar, som t.d. innreiing av loft og kjellar, trafokiosk, basseng, rulletrapp med meir		0,0	5 480,0	5 480,0	0,0%
f. Igangsettingsløyve		0,0	4 110,0	4 110,0	0,0%
g. Reviderte teikningar som krev nytt nabovarsel		0,0	8 220,0	8 220,0	0,0%
h. Reviderte teikningar utan nabovarsling		0,0	5 480,0	5 480,0	0,0%
i. Endringssøknad		0,0	8 220,0	8 220,0	0,0%
j. Mellombels bruksløyve		0,0	5 480,0	5 480,0	0,0%
k. Ferdigattest inkludert matrikkulering		0,0	5 480,0	5 480,0	0,0%
l. Avvik	pr. avvik	0,0	2 740,0	2 740,0	0,0%
m. Ulovleg byggetiltak - inntil 50 % i tillegg til gebyret tiltaket gjeld			bereknast		

04. Dispensasjonar pbl. § 19-1,19-2,19-3, veglova.

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Søknad om dispensasjon - veglova og teknisk forskrift og byggegrense kommuneplan/kommunedelplan		5 242,0	8 220,0	2 978,0	56,8%
b. Søknad om dispensasjon - kurante saker der administrasjonen har delegert mynde til å gjere vedtak, krev uttale/samtykke frå anna mynde.		9 986,0	20 550,0	10 564,0	105,8%
c. Dispensasjon der saker vert send på høyring (Eks. byggeforbod i strandsonen (Pbl § 1-8), kommuneplan (pbl§11-3), reguleringsplan m.fl (pbl§12-4)).		19 956,0	41 100,0	21 144,0	106,0%
d. Dispensasjon - melding til søkar om tilleggsopplysningar/mangelfull sak		0,0	2 055,0	2 055,0	0,0%

a. Søknad om dispensasjon - veglova og teknisk forskrift og byggegrense kommuneplan/kommunedelplan

Gebyr skal betalast uansett utfall

b. Søknad om dispensasjon - kurante saker der administrasjonen har delegert mynde til å gjere vedtak, krev uttale/samtykke frå anna mynde.

Gebyr skal betalast uansett utfall

c. Dispensasjon der saker vert send på høyring (Eks. byggeforbod i strandsonen (Pbl § 1-8), kommuneplan (pbl§11-3), reguleringsplan m.fl (pbl§12-4)).

Gebyr skal betalast uansett utfall

05. Bustad / fritidshus pbl § 20-1 a,b

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Den fyrste bueininga (uansett storleik over 60 m ²)		18 847,0	34 250,0	15 403,0	81,7%
b. Tillegg for sekundærleilegheit (hybelleilegheit)		0,0	6 850,0	6 850,0	0,0%
c. Tomannsbustad		0,0	41 100,0	41 100,0	0,0%
d. Bustadblokk/rekkehus. Dei fem første bueiningane pris pr. eining		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
e. Bustadblokk/rekkehus. Dei neste 6 til 10 bueiningane, pris pr. eining		0,0	16 440,0	16 440,0	0,0%
f. Bustadblokk/rekkehus. Frå og med 11 bueiningar, pris pr. eining		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%
g. Frittliggande garasje/uthus over 70 m ²		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%
h. Frittliggande felles garasjeanlegg for blokk eller anna bustadbygg		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%

06. Tilbygg / påbygg / underbygg til bustad/fritidshus, pbl. kap. 20

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Ny bueining under 50 m ²		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
b. Ny bueining over 50 m ²		0,0	27 400,0	27 400,0	0,0%
c. Utan ny bueining mindre enn 50 m ²		0,0	10 960,0	10 960,0	0,0%
d. Utan ny bueining større enn 50 m ²		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%

07. Garasjar / naust / uthus inklusiv tilbygg pbl. kap. 20

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Frittliggande uthus/garasje/carport/naust/bod/terrasse og liknande inntil 70 m ²		0,0	6 850,0	6 850,0	0,0%
b. Tilbygg inntil 50 m ²		0,0	6 590,0	6 590,0	0,0%
c. Tilbygg/påbygg over 50 m ²		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%
d. Tilbygg over 100 m ² , som for industri og lager		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%

08. Industri, næring, tenesteyting, off.bygg, landbruk, lager, plasthall, inklusiv tilbygg/påbygg, settefiskanlegg på land, Pbl §20-1 a, b og §§20-3 / 20-4

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. For dei fyste 200 m ²		0,0	41 100,0	41 100,0	0,0%
b. Areal 201 - 1200 m ² pr. påbegynte 500 m ²		0,0	24 660,0	24 660,0	0,0%
c. Areal 1201 - 5200 m ² pr. påbegynte 500 m ²		0,0	10 960,0	10 960,0	0,0%
d. Areal over 5201 m ² pr. påbegynte 500 m ²		0,0	4 110,0	4 110,0	0,0%
e. Innendørs parkeringsanlegg pr. påbegynte 200 m ²		0,0	4 110,0	4 110,0	0,0%

09. Konstruksjonar eller anlegg, Pbl §20-1 a, b og §20-4

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Masseforflytning, massedeposering, planering og landskapsarbeid som råkar frå 0 - 2 daa areal		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%
b. Masseforflytting, massedeposering, planering og landskapsarbeid som råkar frå 2 til 10 daa areal.		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
c. Tillegg for masseforflytting, massedeposering, planering og landskapsarbeid over 10 daa, vert rekna for kvar nye 10 daa som vert råka		0,0	3 425,0	3 425,0	0,0%
d. Tunnellar per påbegynte 250 meter lengde og underjordiske hallar for tekniske anlegg		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
e. Lekk- og konstruksjonar over/under veg eller vann		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
f. Utandørsanlegg og lager, produksjonsverksemd		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
g. Bru over 20 meter		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
h. Støttemur og støttskerm over 30 meter		0,0	10 960,0	10 960,0	0,0%
i. Vesentleg endring av større konstruksjonar eller anlegg		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
j. Pemanent kai, molo, brygge og flytebrygge		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%
k. Konstruksjonar og anlegg i tiltaksklasse 1		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
l. Konstruksjonar og anlegg i tiltaksklasse 2		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%

10. Fasadeendring, pbl. §20-1 c eller §20-4

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Småhus (frittliggjande einebustad, tomannsbustad, rekkjehus, småhus i grupper og hytter)		4 209,0	13 700,0	9 491,0	225,5%
b. Større bygningar	pr. fasade	6 038,0	27 400,0	21 362,0	353,8%
c. Vesentlege reparasjonar av tiltak nemnd under PBL kap 20, til dette høyrer og hovudombygging og vesentleg endring av planløyising, skal betalast med 50 % av gebyr for nybygg.		berekna	berekna		

a. Småhus (frittliggjande einebustad, tomannsbustad, rekkjehus, småhus i grupper og hytter)

Fasadeendring omfattar m.a. endring av vindauge, kledningsmateriale og taktekking, takoverbygg, karnapp, ark, takterasse, m.m

b. Større bygningar

Fasadeendring omfattar m.a. endring av vindauge, kledningsmateriale og taktekking, takoverbygg, karnapp, ark, takterasse, m.m

c. Vesentlege reparasjonar av tiltak nemnd under PBL kap 20, til dette høyrer og hovudombygging og vesentleg endring av planløyising, skal betalast med 50 % av gebyr for nybygg.

Fasadeendring omfattar m.a. endring av vindauge, kledningsmateriale og taktekking, takoverbygg, karnapp, ark, takterasse, m.m

11. Bruksendring, Pbl §20-1 d

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Bruksendring av bustad/leilegheit til anna formål (pr. bueining)		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
b. Bruksendring av næringsbygg - for dei fyste 200 m2		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
c. Bruksendring av næringsbygg - areal 201 - 1200 m2 pr. påbegynte 500 m2		0,0	12 330,0	12 330,0	0,0%
d. Bruksendring av næringsbygg - areal 1201 - 5200 m2 pr. påbegynte 500 m2		0,0	5 480,0	5 480,0	0,0%
e. Bruksendring av næringsbygg - areal over 5201 m2 pr. påbegynte 500 m2		0,0	2 740,0	2 740,0	0,0%
f. Bruksendring til bustadblokk/rekkehus - dei fem første bueiningane pris pr. eining		0,0	16 440,0	16 440,0	0,0%
g. Bruksendring til bustadblokk/rekkehus - dei neste 6 til 10 bueiningane, pris pr. eining		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%
h. Bruksendring til bustadblokk/rekkehus - frå og med 11 bueiningar, pris pr. eining		0,0	10 960,0	10 960,0	0,0%
i. Bruksendring med kort varigheit		0,0	3 425,0	3 425,0	0,0%

12. Rivingssaker, Pbl §20-1 e

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Riving av bygning under 200 m² bruksareal (BRA)		3 682,0	3 425,0	-257,0	-7,0%
b. Riving av bygning over 200 m² bruksareal (BRA)		5 283,0	6 850,0	1 567,0	29,7%
c. Riving av konstruksjonar, anlegg og tiltak på eksisterande bygningar		7 039,0	13 700,0	6 661,0	94,6%

13. Byggetekniske installasjonar, oppføring, endring og reparasjon, Pbl §20-1 f

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Piper og eldstader		3 683,0	6 850,0	3 167,0	86,0%
b. Varmeanlegg		3 683,0	4 110,0	427,0	11,6%
c. Ventilasjonsanlegg		3 683,0	4 110,0	427,0	11,6%
d. Kuldeanlegg og varmepumper		3 683,0	4 110,0	427,0	11,6%

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
e. Sanitæranlegg		3 683,0	4 110,0	427,0	11,6%
f. Kommunaltekniske anlegg i grunnen inntil 4 bueiningar		4 673,0	4 673,0	0,0	0,0%
g. Kommunaltekniske anlegg i grunnen frå 5 bueiningar		8 495,0	8 495,0	0,0	0,0%
h. Avlaupsanlegg for spreidd bustad og fritidsbusetnad		5 124,0	5 124,0	0,0	0,0%
i. Andre leidningar i sjø, t.d. kollektorslangar i sjø til varmpumpeanlegg, vass- og avlaupsleidningar		3 683,0	3 683,0	0,0	0,0%
j. Trappeheis, stolheis eller liknande løfteinretning		0,0	4 110,0	4 110,0	0,0%

14. Oppdeling eller samanføyning av brukseining i bustad, Pbl §20-1 g

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Samanslåing av leilegheiter pr. samaslått bueining		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%
b. Oppdeling av bustad/leilegheit pr. ny leilegheit		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%

15. Innhengning, skilt og reklame, Pbl §20-1 h og i

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Innhengning mot veg og annan søknadspliktig innhengning		3 682,0	6 850,0	3 168,0	86,0%
b. Støttemurar som er over 1 meter høge eller som av annan grunn krev søknad		3 682,0	6 850,0	3 168,0	86,0%
c. Skilt / reklame		3 682,0	6 850,0	3 168,0	86,0%
d. Utendørs idrettsanlegg/stadionanlegg		0,0	34 250,0	34 250,0	0,0%
e. Bensinstasjon, ladestasjon (anlegg) o.l.		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%
f. Campinghytter		0,0	10 960,0	10 960,0	0,0%
g. Landbruksbygg over 1000 m2 BRA		0,0	34 250,0	34 250,0	0,0%

16. Godkjenning av plassering av midlertidige anlegg, Pbl §20-1 j

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Midlertidige byggverk, konstruksjonar og anlegg med varigheit over 2 år		0,0	34 250,0	34 250,0	0,0%

17. Anlegg av veg eller parkeringsplass, Pbl §20-1 l

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Mindre parkeringsplassar, inntil 10 bilar		5 283,0	6 850,0	1 567,0	29,7%
b. Større parkeringsplassar		10 566,0	13 700,0	3 134,0	29,7%
c. Parkeringshus/anlegg		10 566,0	13 700,0	3 134,0	29,7%
d. Gangbruer		5 283,0	9 590,0	4 307,0	81,5%
e. Køyrebruer		10 566,0	13 700,0	3 134,0	29,7%
f. Veganlegg		5 283,0	13 700,0	8 417,0	159,3%
g. For tiltak ikkje avklart gjennom godkjent reguleringsplan eller bebyggelsesplan vert det rekna eit tillegg på 50% på gebyra under pkt.18a-f		bereknast	bereknast		

18. Delingssøknad, Pbl §20-1 m

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Oppretting/ending av eigedom etter pbl. § 20-1 m innafor godkjent reguleringsplan	pr. eigedom	0,0	6 850,0	6 850,0	0,0%

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
b. Oppretting/ending av eigedom etter pbl. § 20-1 m	pr. eigedom	0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%
c. Delingssak pbl. § 20-1 m - melding til søkar om tilleggskdokument	pr. søknad	0,0	2 055,0	2 055,0	0,0%

a. Oppretting/ending av eigedom etter pbl. § 20-1 m innafor godkjend reguleringsplan

Det skal sendast inn ein søknad per tomt. Det vert fakturert for ein tomt per søknad. Søknader med fleire tomter i same søknad vert send i retur for oppdeling til ein søknad per bruksnummer.

b. Oppretting/ending av eigedom etter pbl. § 20-1 m

Det skal sendast inn ein søknad per tomt. Det vert fakturert for ein tomt per søknad. Søknader med fleire tomter i same søknad vert send i retur for oppdeling til ein søknad per bruksnummer.

19. Sletting av klausular

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Sletting av klausular		5 283,0	5 480,0	197,0	3,7%

Gebyr etter matrikkellova

20. Oppretting av matrikkeleining/grunneigedom/festegrunn/eksisterande umatrikulert grunn/punktfeste

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Areal 0 - 2000 m ²	pr. tomt	20 199,0	31 750,0	11 551,0	57,2%
b. Gebyr pr tomt med areal over 2000 m ²	Pr. påbegynt 100 m ²	0,0	7 000,0	7 000,0	0,0%
c. Gebyrreduksjon per grunneigedom 6 - 10			15 %		
d. Gebyrreduksjon per grunneigedom 11 - 25			25 %		
e. Gebyrreduksjon per grunneigedom 26 eller fleire			40 %		
f. For oppmålingsforretning over større samanhengjande areal til landbruksformål, almenne friluftsfarmål, og liknande			50 %		
g. Gebyr for å måle inntil tre punktfeste som ligg på eitt registernr og som blir etablert i same sak, per punktfeste		0,0	15 240,0	15 240,0	0,0%
h. Pr. punktfeste i tillegg frå og med nr 4		0,0	3 810,0	3 810,0	0,0%
i. Dersom det i saka tilfell kommunen eit vesentleg meirarbeid og auka kostnader, skal meirarbeidet gebyrleggast etter medgått tid jf. Pkt 1			bereknaast		

21. Oppmåling av uteareal på eigarseksjon

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Areal til 0 - 2000 m ²		0,0	12 700,0	12 700,0	0,0%
b. Areal over 2000 m ²	pr. påbegynt 100 m ²	0,0	7 000,0	7 000,0	0,0%
c. Gebyrreduksjon per grunneigedom 6 - 10			35 %		
d. Gebyrreduksjon per grunneigedom 11 - 25			50 %		

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
e. Gebyrreduksjon per grunneigedom 26 eller fleire			60 %		

22. Oppretting av anleggseigedom

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Volum frå 0-2000 m ²		24 661,0	31 750,0	7 089,0	28,7%
b. Volum frå 2001 m ²	pr. påbegynt 1000 m ²	0,0	7 000,0	7 000,0	0,0%
c. Dersom det i saka tilfell kommunen eit vesentleg meirarbeid og auka kostnader, skal meirarbeidet gebyrleggast etter medgått tid, sjå dette punktet.			bereknast		

23. Registrering av jordsameige

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Gebyr for registrering av eksisterande jordsameige vert fakturert etter medgått tid, jf. pkt. 1		bereknast	bereknast		

24. Oppretting av matrikkeleining utan fullført oppmålingsforretning

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Ved fullført oppmålingsforretning innan 3 års fristen + tillegg i punkt 24b		0,0	10 160,0	10 160,0	0,0%
b. Gebyr for gjennomføring av oppmålingsforretning jf. punkt 20, 21, 22			bereknast		

25. Avbrot i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Gebyr for utført arbeid når saka blir trekt før den er fullført, vert fakturert etter følgande sats.		2 276,0	6 350,0	4 074,0	179,0%

26. Gebyr for matrikulering utan oppmåling

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Gebyr for matrikulering utan oppmåling, jf. matrikkellova § 10 4. ledd a-c		5 291,0	6 350,0	1 059,0	20,0%

27. Grensejustering og mindre tilleggsareal. Grunneigedom, festegrunn og jordsameige

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Endring av grenseline mellom to eksisterande grensepunkter		0,0	15 240,0	15 240,0	0,0%
b. Gebyr pr. nyetablerte grensepunkt		0,0	2 540,0	2 540,0	0,0%

28. Arealoverføring. Grunneigedom , festegrunn og jordsameige

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Areal frå 0 - 2000 m ²		0,0	19 050,0	19 050,0	0,0%
b. Areal over 2000 m ²	pr. påbegynt 1000 m ²	0,0	7 000,0	7 000,0	0,0%

a. Areal frå 0 - 2000 m²

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomførast. Arealoverføring utløyser dokumentavgift. Dette gjeld ikkje arealoverføring til veg- og jernbaneføremål.

b. Areal over 2000 m²

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomførast. Arealoverføring utløyser dokumentavgift. Dette gjeld ikkje arealoverføring til veg- og jernbaneføremål.

29. Klarlegging av eksisterande grense der grensa tidlegare er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. For inntil 3 punkt		6 014,0	7 620,0	1 606,0	26,7%
b. For overskytande grensepunkt	pr. punkt	1 553,0	1 905,0	352,0	22,7%
c. Dersom det i saka tilfell kommunen eit vesentleg meirarbeid og auka kostnader, skal meirarbeidet gebyrleggast etter medgått tid, jf. pkt. 1		bereknast	bereknast		

30. Klarlegging av eksisterande grense der grensa ikkje tidlegare er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheitar.

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. For inntil 3 punkt		12 195,0	15 240,0	3 045,0	25,0%
b. For overskytande grensepunkt	pr. punkt	2 396,0	1 905,0	-491,0	-20,5%
c. Dersom det i saka tilfell kommunen eit vesentleg meirarbeid og auka kostnader, skal meirarbeidet gebyrleggast etter medgått tid, jf. pkt 1		bereknast	bereknast		

31. Privat grenseavtale

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. For inntil 3 punkt eller 100 m grenselengde		6 014,0	15 240,0	9 226,0	153,4%
b. For kvart nytt punkt eller påbegynt 100 m grenselengde		1 553,0	1 905,0	352,0	22,7%
c. Dersom det i saka tilfell kommunen eit vesentleg meirarbeid og auka kostnader, skal meirarbeidet gebyrleggast etter medgått tid, jf. pkt. 1		bereknast	bereknast		

Gebyr etter lov om eigarseksjonar

I forbindelse med seksjonering skal/kan det betalast gebyr for oppmålingsforretning, matrikkelbrev og tinglysingsgebyr 585 kr (for papirbasert innsending)

32. Krav om seksjonering eller reseksjonering av ein eigedom (Lov om eigarseksjonar §7)

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Seksjonering av nybygg 2 - 4 seksjonar		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
b. Seksjonering av nybygg 5 - 10 seksjonar		0,0	19 180,0	19 180,0	0,0%
c. Seksjonering av nybygg frå seksjon 11 - tillegg pr. seksjon		0,0	685,0	685,0	0,0%
d. Seksjonering av eksisterande 2 - 4 seksjonar		0,0	16 440,0	16 440,0	0,0%
e. Seksjonering av eksisterande bygg 5 - 10 seksjonar		0,0	19 180,0	19 180,0	0,0%
f. Seksjonering av eksisterande bygg frå seksjon 11 - tillegg pr. seksjon		0,0	685,0	685,0	0,0%
g. Reseksjonering av 2 - 4 seksjonar		0,0	13 700,0	13 700,0	0,0%
h. Reseksjonering 5 - 10 seksjonar		0,0	20 550,0	20 550,0	0,0%
i. Reseksjonering frå seksjon 11 - tillegg pr. seksjon		0,0	1 096,0	1 096,0	0,0%
j. Sletting av seksjon		0,0	4 110,0	4 110,0	0,0%
k. Tilleggsgebyr for utarbeiding av matrikelbrev som del av ein seksjon utan markarbeid			25 %		
l. Dersom det i saka tilfell kommunen eit vesentleg meirarbeid og auka kostnader, skal meirarbeidet gebyrleggast etter medgått tid jf. Pkt 1			bereknast		

Gebyr etter ureiningslova-/forskrift

33. Forureining bygg og anlegg

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Opprydding i ureina grunn ved byggje- og gravearbeid (kap 2 i forskrifta). Gebyr fakturerast etter medgått tid, jf. pkt. 1		bereknast	bereknast		

34. Utsleppsløyve

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Basisgebyr nytt utsleppsløyve, 0 - 50 pe		0,0	12 330,0	12 330,0	0,0%
b. Basisgebyr nytt utsleppsløyve, 51 - 1000 PE (ferskvatn/elv)/ 5000 PE (sjø)		0,0	32 880,0	32 880,0	0,0%
c. Basisgebyr nytt utsleppsløyve, 1001 - 2000 PE (ferskvatn/elv)/ 10.000 PE (sjø)		0,0	34 250,0	34 250,0	0,0%
d. Fast tilleggsgebyr for mangelfull sak/tilleggsdokumentasjon, pr. søknad		0,0	2 740,0	2 740,0	0,0%
e. Sak som vert avslutta utan realitetsvedtak - dokumentregistrering utført		0,0	1 370,0	1 370,0	0,0%
f. Sak som vert avslutta utan realitetsvedtak - sakshandsaming påbegynt		0,0	4 110,0	4 110,0	0,0%
g. Søknad om endring av utslepp			bereknast		
h. Årsgebyr for tilsyn av separate avløpsanlegg, pr. bueining		0,0	300,0	300,0	0,0%

35. Kontrollsaker

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Basisgebyr nytt utsleppsløyve, 0 - 50 PE		0,0	3 146,0	3 146,0	0,0%
b. Basisgebyr nytt utsleppsløyve, 51 - 1000 PE (ferskvatn/elv)/ 5000 PE (sjø)		0,0	4 706,0	4 706,0	0,0%
c. Basisgebyr nytt utsleppsløyve, 1001 - 2000 PE (ferskvatn/elv)/ 10.000 PE (sjø)		0,0	6 279,0	6 279,0	0,0%

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
d. Anlegg > 2001 PE (ferskvatn/elv)/ 10.001 PE (sjø) vert fakturert etter minstegebyr pluss tillegg for medgått tid, jf. Pkt 1.		0,0	7 880,0	7 880,0	0,0%

Gebyr etter hamne- og farvasslova

36. Løve etter hamne og farvasslova

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Søknad om tillatelse etter hamne- og farvasslova, jf. §§1, 27, 28, 29		3 418,0	6 850,0	3 432,0	100,4%

Gebyr etter plan og bygningslova - plansaker

01. Plansaker etter plan og bygningslov vedteken 27.06.2008 kap. 12 §12-8

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Gebyr for oppstartsmøte med referat		3 881,0	20 040,0	16 159,0	416,4%
b. Gjennomgang av planinitiativ		0,0	16 700,0	16 700,0	0,0%

02. Gebyr for behandling av planprogram

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Godkjenne planprogram i det faste utvalet for plansaker		10 150,0	36 740,0	26 590,0	262,0%

03. Gebyr for premissavklaring

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Premissavklaring i det faste utvalet for plansaker.		10 084,0	21 710,0	11 626,0	115,3%

a. Premissavklaring i det faste utvalet for plansaker.

Gjeld saker i strid med overordna plan, eller saker rådmannen ser på som strategisk viktige.

04. Gebyr for behandling av søknad om godkjenning av reguleringsplan §12-11

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Detaljreguleringsplan utan KU		100 069,0	167 000,0	66 931,0	66,9%
b. Detaljreguleringsplan med KU		133 036,0	250 500,0	117 464,0	88,3%

05. Endringer av reguleringsplanar §12-14

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Full reguleringsendring / Full omregulering utan KU		100 069,0	167 000,0	66 931,0	66,9%
b. Full reguleringsendring / Full omregulering med KU		133 036,0	250 500,0	117 464,0	88,3%
c. Mindre reguleringsendring delegert til rådmannen		6 652,0	30 060,0	23 408,0	351,9%
d. Mindre reguleringsendring delegert til det faste utvalet for plansaker		13 304,0	50 100,0	36 796,0	276,6%

06. Refusjonssaker, Pbl kap 18

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
a. Feil i digitalt filer ved innsending av plan		0,0	8 350,0	8 350,0	0,0%

Gebyr etter konsesjons- og jordlov

Søknad om konsesjon etter konsesjonslova

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Andre		5 000,0	5 000,0	0,0	0,0%
Enkle/kurante		2 000,0	2 000,0	0,0	0,0%

Søknad om frådeling etter jordlova

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Andre		3 169,0	3 299,0	130,0	4,1%
Enkle/kurante		1 901,0	1 979,0	78,0	4,1%

Søknad om omdisponering etter jordlova

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Andre		3 169,0	3 299,0	130,0	4,1%
Enkle/kurante		1 901,0	1 979,0	78,0	4,1%

Frikjøp av parkeringsplass

Gebyr	Eining	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %
Frikjøp parkeringsplassar		43 806,0	45 602,0	1 796,0	4,1%

Tenesteområda i kommunen

Finans og fellespostar

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Finans og fellespostar](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

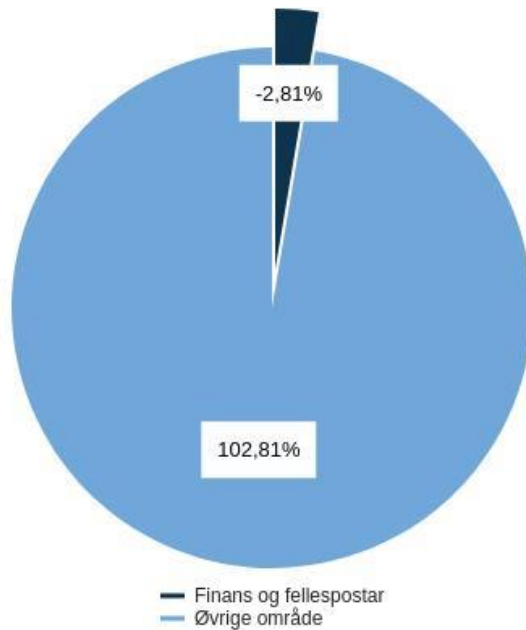
Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	-70 823	-70 823	-70 823
Sum Tekniske justeringer	1 143	1 143	1 143
Sum Vedtak forrige periode	2 759	3 224	2 823
Budsjettendringar			
	1 470	1 470	1 470
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i lønnsjusteringspott 2024	1	1	1
Bruk av ubundne avsetjingar	-43 587	-53 427	-53 795
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024	0	0	0
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	0	0	0
Forsikring - rette på teneste	-1 166	-1 166	-1 166
HST vedtak 20.06.2024 - auke 50 000 til ungdomsråd	50	50	50
Innsparing - Kontormateriell HR	-5	-5	-5
Skyss og kostgodgjersle, omfordeling	2	2	2
Sum Budsjettendringar	-43 235	-53 075	-53 443
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	-11 297	-11 297	-11 297
Konsekvensjustert budsjett	-50 630	-60 004	-60 774
Konsekvensjustert ramme	-121 453	-130 828	-131 598
Innsparingstiltak			
Innsparing: Reduksjon sentral kurspott med 0,1 mnok fordelt på ulike tenester fom 2025	-20	-20	-20
Sum Innsparingstiltak	-20	-20	-20
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	-1 137	-1 137	-1 137
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	1	2	2
Indirekte kostnader på sjølvkost, B2025	21	21	21
Lønnsjusteringspott Bud 2025	8	12	12
Premieavvik og aga på pensjon justert etter aktuar 2025-2034_B2025	-1 283	568	1 808
Sum Nye tiltak	-2 390	-534	706

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Nye tiltak og realendringer budsjett	-2 410	-554	686
Ramme 2025-2028	-123 863	-131 382	-130 912

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Årets premieavvik	-72 357	-10 120	-14 546	-16 666	-7 925	-1 143	-5 373
Pensjon	295	19	19	16	16	16	16
Premiefond	-18 195	-11 995	-11 995	-18 000	0	0	0
Diverse fellesutgifter	809	2 246	1 147	1 131	1 136	1 136	1 136
Interne serviceenheter	0	-0	4	0	0	0	0
Skatt på inntekt og formue	-327 678	-336 215	-332 280	-367 654	-372 244	-377 544	-377 489
Statlig rammetilskudd og øvrige generelle statstilskudd	-357 784	-385 515	-395 503	-401 043	-399 731	-392 248	-398 769
Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v.	-33 696	-33 800	-37 110	-36 723	-33 141	-27 853	-27 620
Motpost avskrivninger	-55 977	-55 977	-67 305	-67 305	-67 305	-67 305	-67 305
Renter/utbytte og lån (innlån og utlån)	20 887	52 343	66 389	71 950	75 950	80 950	80 828
Interne finansieringstransaksjoner	884	-39 802	-59 090	-38 185	-27 971	-30 636	-12 620
Sum	-818 788	-818 817	-850 269	-872 478	-831 213	-814 625	-807 195

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Finans og fellespostar							

Økonomiplan for 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Eigenkapital KLP 2025	2 500	-2 500	2 500	0	0	0	2 500
Eigenkapital KLP 2026	2 500	-2 500	0	2 500	0	0	2 500
Mva-komp og lån	0	-991 097	0	0	0	0	0
Sum Finans og fellespostar	5 000	-996 097	2 500	2 500	0	0	5 000

Styring og kontrollverksemd

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Styring og kontrollverksemd](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	7 500	7 500	7 500
Sum Tekniske justeringer	-88	-88	-88
Sum Vedtak forrige periode	-158	-651	-299
Budsjettendringar			
	-41	-41	-41
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	-18	-18	-18
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	0	0	0
Interne endringar på konto, teneste og diversekode	41	41	41
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	340	437	485
Skyss og kostgodgjersle, omfordeling	-5	-5	-5
Sum Budsjettendringar	317	415	463
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	163	163	163
Konsekvensjustert budsjett	235	-161	240
Konsekvensjustert ramme	7 735	7 339	7 740
Nye tiltak			
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	12	20	20
Indirekte kostnader på sjølvkost, B2025	-15	-15	-15
Lønnsjusteringspott Bud 2025	89	140	140
N002 Hardangerrådet , justert budsjett 2025-2027 etter vedtak i Hardangerrådet IKS	-120	-100	-78
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	2	2	2
Sum Nye tiltak	-31	48	70
Nye tiltak og realendringer budsjett	-31	48	70
Ramme 2025-2028	7 703	7 387	7 810

Prioriteringar i økonomiplanen

Det er viktig å halda fram arbeidet med å gjera politiske møter og prosessar tilgjengeleg for innbyggjarane våre. Utviklinga andre stadar i verda har vist at me ikkje kan ta demokrati for sjølvst, og det er svært viktig å oppretthalda tillit til det politiske systemet vårt.

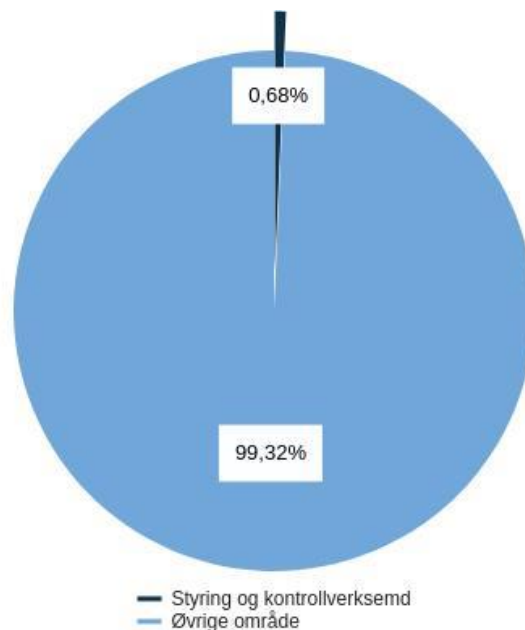
Det er ikkje foreslått innsparingar frå administrasjon på tenesteområdet, det vert opp til politikarane sjølve å koma med innspel. Tidlegare føreslåtte innsparingstiltak har vert å leggja møter til kveld, redusera tal møter og leggja ned utval som ikkje er lovpålagde.

Det er stortingsval i 2025 og budsjett er derfor justert i samsvar med dette. Utføring av val vil krevja ekstra ressursar, det vert i hovudsak løyst på tvers av tenesteområder.

Opplæring av politikarane vil halda fram i 2025.

Kvam herad vart årets ungdomskommune i 2023 og skal arrangera den store ungdomskonferansen hausten 2025. Kvam ungdomsråd har hatt auka aktivitet sidan hausten 2023, det vil halda fram tom hausten 2025.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan		
	2023	2024	2024	2025	2026	2027 2028
Politisk styring	5 857	6 408	6 754	6 666	6 318	6 737 6 411

Økonomiplan for 2025-2028

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Kontroll og revisjon	948	1 272	1 310	1 242	1 244	1 244	1 244
Sum	6 805	7 680	8 064	7 908	7 562	7 981	7 655

Administrasjon

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Administrasjon](#)

Nokre budsjettpostar vert lagt på administrasjonsområdet i starten av året, før det vert fordelt til aktuelle tenesteområde gjennom året.

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	49 589	49 589	49 589
Sum Tekniske justeringer	799	799	799
Sum Vedtak forrige periode	-3 352	-4 525	-4 542
Budsjettendringar			
	41	41	41
	0	0	0
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i budsjettamma knytt til kommunale avgifter på kommunale bygg	24	24	24
Auke i lønnsjusteringspott 2024	5	5	5
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024	-31	-31	-31
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	0	0	0
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	-56	-56	-56
Forsikring - rette på teneste	1 183	1 183	1 183
Innsparing - Bedriftshelseteneste	-50	-50	-50
Innsparing - Kontormateriell HR	-15	-15	-15
Innsparing - Lokale til leiarsamling, verneombodssamling	-100	-100	-100
Innsparing - redusere innetemperatur med 1 grad	-35	-35	-35
Innsparing: Sei opp lisensavtalen med Arkivplan frå 2025	-14	-14	-14
Innsparing: Ta ned reinhaldsfrekvens	-306	-306	-306
Interne endringar på konto, teneste og diversekode	-41	-41	-41
IT - sikkerhetsforum Indre vestland	200	200	200
L170 3 årig lisens, flytt midlar i økonomiplanperioden	-150	-150	300

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Lisens 3 årig -periodisering mellom år	-150	-150	0
Norsk Helsenett - flytt budsjett frå IT27 til L307	0	0	0
Realisering av innsparingskrav_Teknisk	34	34	34
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	2 260	2 916	3 243
Skyss og kostgodgjersle, omfordeling	5	5	5
Splitte lønnskonto vedlikehaldsarbeidarar FDV	130	130	130
Teknisk justering av ramme mot nytt budsjett 2024	15	15	15
Sum Budsjettendringar	2 949	3 604	4 532
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	-994	-994	-994
Konsekvensjustert budsjett	-598	-1 116	-205
Konsekvensjustert ramme	48 991	48 473	49 384
Innsparingstiltak			
Innsparing : Pott for overlappande stillingar, fjern restmidlar	-480	0	0
Innsparing: Kjøp fondsandelar istadenfor direkte obligasjonar for å spare på forvaltningsutgifter (1/2 års effekt 2025)	-125	-250	-250
Innsparing: Kutta gåver for tilsette som fyller 50 år	-20	-20	-20
Innsparing: Selge Strandebarnsheimen	-60	-60	-60
Innsparing: Selge Ålvik trygdebustader	-13	-13	-13
Innsparing: ytterlegare reduksjon i tenestenivå	0	-5 000	-15 000
Sum Innsparingstiltak	-698	-5 343	-15 343
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	57	57	57
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	99	156	156
Indirekte kostnader på sjølvkost, B2025	-510	-510	-510
Lønnsjusteringspott Bud 2025	-122	287	287
Premieavvik og aga på pensjon justert etter aktuar 2025-2034_B2025	0	0	0
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	23	23	23
Sum Nye tiltak	-453	13	13
Nye tiltak og realendringer budsjett	-1 151	-5 330	-15 330
Ramme 2025-2028	47 841	43 144	34 055

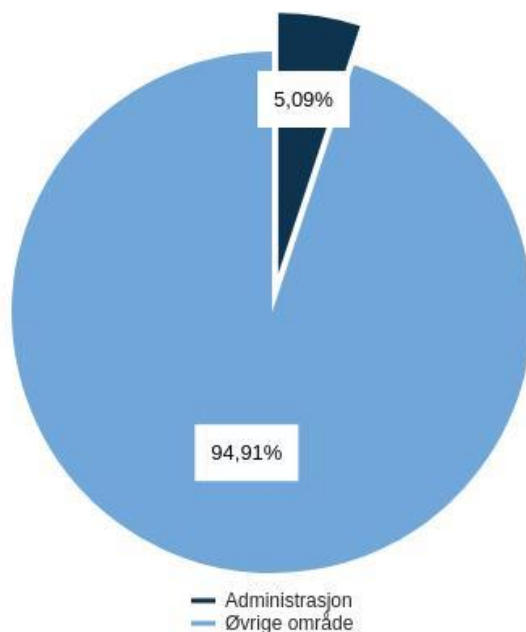
Prioriteringar i økonomiplanen

Me går inn i ein krevjande periode for administrativt tilsette. Det er svært mange prosessar og prosjekt på gang som krev ekstra administrative ressursar. Særleg gjeld dette dei tilpassingane me må gjera i organisasjonen for å møte demografiutfordringane og oppfølging av klimatiltak. På toppen kjem no innsparingsprogram som normalt er ein av dei mest krevjande prosessane å administrera i ein kommune. Samstundes som eit innsparingsprogram treng administrasjon, må også innsparingar i administrative ressursar vurderast.

Administrative stillingar i kommunen er få innanfor eit fagområde, samstundes som fagmiljø er attraktivt for søkjarar. Kvam herad er heldig som har ein storleik som gjer at me har klart å laga fagmiljø innanfor dei fleste område, samstundes som at me er så små at dei tilsette får variasjon i arbeidsdagen. Me opplever likevel i stadig større grad at det er vanskelegare å få rekruttert inn ynskt kompetanse i desse stillingane. Generelt fører den låge arbeidsløysa at HR og leiarar må bruka meir tid på å følgja opp tilsette gjennom heile prosessen frå tilsetjing til avslutning av arbeidsforhold.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Økonomiplan for 2025-2028

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Administrasjon	44 012	45 881	47 019	44 667	39 415	30 243	24 056
Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	3 738	3 800	4 492	3 851	3 845	3 842	4 454
Administrasjonslokaler	3 711	3 774	4 054	4 010	3 894	3 891	3 905
Sum	51 460	53 456	55 565	52 528	47 154	37 976	32 414

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Administrasjon							
0*IT-investeringar - årlege			1 800	1 800	1 800	1 800	7 200
Sum Administrasjon	0	0	1 800	1 800	1 800	1 800	7 200

Måltabell

Overordna mål

Arkivplan: Sikra arkivet for nåtid og framtid

Bevarings- og kassasjonsplan 1964-2021: Sikre heilskapleg samfunnsdokumentasjon

Digitaliseringsstrategi 2018-2021: Brukarstyrte løysingar som ivaretek informasjonstryggleik

Etterleving av lover og reglar

Godt omdøme og legitimitet

Heilskaleg styring og rett utvikling

Kommunikasjonsstrategi 2017-2021: Aktiv, offensiv og planlagt informasjon

Overordna mål

Kommunikasjonsstrategi 2017-2021: Fremja demokrati og medverknad

---

Kommunikasjonsstrategi 2017-2021: Sikring av informasjon som ikkje skal vera offentleg

---

Kommunikasjonsstrategi 2017-2021: Tilgjengeleg informasjonsmateriell

---

Kommunikasjonsstrategi 2017-2021: Tilpassa informasjon

Kvalitet og effektivitet i tenesteproduksjon

Barnehagar

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Barnehagar](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	102 180	102 180	102 180
Sum Tekniske justeringar	1 458	1 458	1 458
Sum Vedtak forrige periode	33	-1 643	-2 272
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i budsjetttramma knytt til kommunale avgifter på kommunale bygg	82	82	82
Auke i lønnsjusteringspott 2024	33	33	33
Barnehage brukerbetaling	574	896	896
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024_oppvekst	-6	-6	-6
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	4	4	4
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	72	72	72
Forsikring - rette på teneste	-7	-7	-7
Innparingsprogram Oppvekst	-3 407	-2 800	-2 800
Innsparing - redusere innetemperatur med 1 grad	-65	-65	-65
Reinhald ferievikar - rette på teneste	-310	-310	-310
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	4 645	5 972	6 635
Splitte lønnskonto vedlikehaldsarbeidarar FDV	45	45	45
Tidsforskyv deler av ramma frå 2024 til 2025 for tiltaket : stipendordning til studentar som vil utdanna seg innanfor oppvekst og helse	450	0	0
Tilskot privat barnehage FUS justert 2024	1 750	1 750	1 750
Sum Budsjettendringar	3 859	5 665	6 329
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	1 256	1 256	1 256
Konsekvensjustert budsjett	6 606	6 736	6 770
Konsekvensjustert ramme	108 786	108 916	108 950
Innsparingstiltak			
Innsparing: Barnehage - kun gje plass til barn med lovfesta rett og søkt innan 1. feb	-3 000	-6 600	-6 600

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Innsparing: Barnehage - reduksjon i ramma	-500	-1 500	-1 500
Innsparing: Feriestengt i barnehage	-936	-936	-936
Innsparing: Medlemsskap, lisensar og avtalar i oppvekst	0	-25	-25
Innsparing: Oppvekst - redusera antal lærlingar	-500	-500	-1 000
Innsparing: Søskenmoderasjon i barnehage og SFO	-251	-715	-715
Innsparing: Vikarkoordinator og administrasjonsressurs i barnehage	-229	-496	-496
Sum Innsparingstiltak	-5 416	-10 772	-11 272
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	199	199	199
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	283	448	448
Lønnsjusteringspott Bud 2025	1 046	2 219	2 219
Premieavvik og aga på pensjon justert etter aktuar 2025-2034_B2025	0	0	0
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	41	41	41
Tilskot til private barnehagar i 2025	5 351	5 351	5 351
Sum Nye tiltak	6 920	8 259	8 259
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 505	-2 513	-3 013
Ramme 2025-2028	110 291	106 404	105 938

Prioriteringar i økonomiplanen

Kostratal:

- 93,89% av barna i Kvam hadde barnehageplass i 2023
- I 2023 gjekk 448 barn, i alderen 1-5 år, i barnehagane, mot 464 i 2022
- Kvam herad brukte kr. 13.345 på netto driftsutgifter pr. innbyggjar til barnehage i 2023, medan samanliknande kommunar brukte kr. 10.160.
- Nedgang i barnetalet: Det vart født 97 barn i Kvam i 2023, mot 81 i 2022. Fødselstala gjev ein peikepinn på antal barn som kjem til å søkja plass det neste året, medan tal barn som kjem flyttande til Kvam og søkjer gjennom året er ulikt frå år til år.
- Gjennomsnittleg bemanning i Noreg var 5,6 barn per voksen i 2023, mot 5,1 barn per voksen i Kvam. Dette heng saman med auka grunnbemanning på 6,15 årsverk (budsjettvedtak for 2022 og 2023) som er fordelt, i ulike stillingsstørrelsar, på barnehagane

Politiske vedtak:

- Frå og med hausten 2023 fekk barnehagane tildelt rammer til bemanning, slik at bemanninga er stor nok til at barnehagane kan gje tilbod om plass gjennom året til born barnehagen har ledig plass til
- I budsjettvedtak for 2022 og 2023 vart barnehage tilført midlar til styrking av grunnbemanning og til auka administrasjonsressurs. Den auka administrasjonsressursen vart brukt til å tilsetja vikarkoordinator/administrasjonsmedarbeidar i 1,2 årsverk. Den skal avlasta styrar og pedagogisk leiarar med å få tak i vikarar. Stillinga inneberer òg å avlasta styrarane i Sjødnahaugen, Bjørketeigen og Norheimsund barnehage med enkelte administrative oppgåver

Prioriterte område - beskyttande faktorar

I økonomiplanperioden ønskjer barnehage å halda fram med å prioritera dei beskyttande faktorane relatert til Oppvekstplanen

- Trygge vaksne
- Høg kvalitet på opplæringa
- Mangfald vert sett på som ein ressurs

Barn har behov for å møta trygge og stabile vaksne som kjenner og forstår det einskilde barnet. Grunna utfordringar med høgt fråvær i barnehagane er det mange barn som dagleg møter ukjende vikarar utan erfaring. Forsking viser at barn i barnehagen som opplever personale med stort sjukefråvær har lågare kapasitet til læring i starten av skuleløpet. Dei utvalde beskyttande faktorane må jobbast med over tid for å sikra at barn opplever tryggleik, trivsel, mestring og tilhøyrslø. I ei tid med stort fråvær er det viktig at arbeidet med trygge vaksne og høg kvalitet på opplæringa vert vidareført. Barnehagane skal utjamne sosiale forskjellar, og vera ein trygg stad for fellesskap, vennskap, meningsfylte opplevingar og aktivitetar. Dette krev at barnehagane har kompetente tilsette som er på arbeid og gjev barna stabile dagar i barnehagen.

Satsingar dei siste åra

- 4 årsverk spesialpedagog, i ulike stillingsstorleik, fordelt på barnehagane. Dei skal sikra ei heilskapstenking rundt barn når det gjeld allmenn- og spesialpedagogikk. PPT deltek på lågterskelrundar og melder om færre tilmeldingar frå barnehage etter at støttesystemet i barnehage vart innført
- 10% stilling til rettleiing av nyutdanna lærarar i barnehage
- «Bli i jobben» prosjekt for å redusera sjukefråværet og få folk til å bli i jobben sin
- Regional ordning for kompetanseheving i barnehage (Rekom)
- Kompetanseheving innan psykososialt barnehagemiljø, kap. 8 i barnehageloven
- Kurs til tilsette og føresette i "Sjå barnet innanfrå" med utgangspunkt i Circle of security (COS) - Tryggleikssirkelen
- Leiaropplæring for pedagogisk leiarar og styrarar

Innsparingar og konsekvensar for tilbodet, tilsette og attraktivitet

Rådmannen vurderer at satsingane til Kvam herad med auka grunnbemanning, spesialpedagogar i kvar barnehage og rettleiing til nyutdanna må vurderast i ein heilskap i vidare arbeid med innsparingsprosessen. Tiltaka er knytt tett saman og justeringar/endringar vil påverka heilskapen. Satsingane har innverknad kvaliteten på tilbodet, rekruttering/behalda personalet og i beste fall redusera sjukefråværet.

Konsekvensar ved å kun gje tilbod om barnehageplass til dei med lovfesta rett

Tiltaket kan få konsekvensar for familiar som flyttar til Kvam herad i løpet av året, og dei som ikkje søker barnehageplass ved hovudopptaket. Barnehagane kan få utfordringar i forhold til organisering av barnegrupper sidan dei ikkje får fylt opp avdelingane ved barnehageoppstart. Det kan t.d. vera veldig få barn på ei avdeling som igjen er utfordrande når det gjeld organisering av dagen. Det kan ha positiv effekt på barnegruppene som vert stabile gjennom året. Eit slikt tiltak vil redusera administrative oppgåver knytt til barnehageopptak gjennom året, organisering av barnegrupper og tilvenning.

Konsekvensar ved feriestengd barnehage

Lågare utgifter til ferievikarar og mindre administrasjonstid for styrarane for å sikra nok personale i ferieavvikling. Med noverande ordning (3 veker stengt) leiger ein inn vikarar når tilsette skal ta ut den 4, 5 og 6 ferieveka. Feriestengd barnehage (4 veker) fører til at det kun er behov for budsjett til den 6. ferieveka, som gjeld eit fåtall av tilsette. Utdanningsforbundet og Fagforbundet i Kvam gjennomførte ei spørjeundersøking våren 2024, der over 80% av pedagogane i barnehage svara. Nesten halvparten svara at forslaget vil vera ein positiv faktor for "å bli i jobben".

Erfaring viser at veldig mange barn tek ferie i veke 27 og 31 (sommarferie), i “mellomdagane” i påsken og jula. Føresette må melda barnet sitt på desse dagane. Registrering i MyKid viser at mange melder seg på, men nyttar likevel ikkje tilbodet. Det er utfordrande å bemanna barnehagen ut ifrå påmelding når behovet viser seg å ikkje vera reelt, og plassen ikkje vert nytta. Tiltaket vil redusera administrasjonstid for å sikra nok personale i ferieavvikling. Personale vil ofte ha ferie i same periode, og det må prioriterast kven som skal få fri. Tiltaket vil medføra at alle tilsette og barn har fri samstundes, noko som vil vera positivt for barna sidan personale ikkje skal avvikla ferie gjennom året i tillegg til fråvær knytt til sjukdom. Personalgruppa vil verta meir stabil og trygg for barna. Nokre tilsette vil oppleva det som positivt å vita at ein får fri jul og påske, og faste veker om sommaren. Det kan gjera det lettare med tanke på t.d. planlegging av ferie. Tiltaket kan få negative konsekvensar for føresette og personale når det gjeld å få bestemma bruk av den fjerde og femte ferieveka. I tillegg kan det få konsekvensar for føresette sin arbeidsgjevar iht. bemanning i feriar og høgtider.

Konsekvensar ved å avvikle søskenmoderasjon i barnehage og SFO

Om fjering av søskenmoderasjon mellom barnehage og SFO får vesentlege økonomiske konsekvensar for føresette, kan føresette søkja om redusert foreldrebetaling.

Konsekvensar ved reduksjon i ramma

Lønnsutgifter er det største utgifta til tenesta og driftsbudsjettet er forholdsvis lågt. Barnehagane må sjå på midlar som er av større art som t.d. kursmidlar og midlar til arbeidskle. Konsekvensar ved å spara inn på klebudsjettet kan vera at t.d. kun nye får arbeidskle i 2025. Konsekvensar ved reduksjon i kursmidlar kan vera at færre barnehagetilsette får ny kunnskap. Det kan få konsekvensar for barna og barnehagetenesta på lengre sikt.

Konsekvensar ved å halvera årsverk til vikarkoordinator/administrasjonsmedarbeidar i barnehage

Ved reduksjon til 0,6 årsverk vikarkoordinator/administrasjonsmedarbeidar vert det mindre hjelp til barnehagane med å få tak i vikarar, og opplæring av vikarar. I tillegg vert det mindre tid til å hjelpa styrarar i tre barnehagar med administrative oppgåver og meir administrativt arbeid for alle styrarane. Tiltaket vil få konsekvensar for barn i tida når styrar og pedagogiske leiarar skal få tak i vikar grunna reduksjon i ressursen nytta til vikarkoordinator.

Vikarkoordinatorane har utvikla gode system for formidling av behov og fordeling av vikarar. Stillinga inneberer å ha den fyrste kontakten med vikaren, gjennomføra intervju, henta inn politiattest og signering av teieplikt. I tillegg har dei kurs for nye vikarar og elevar i språkpraksis frå NAV Kvam flyktningteneste, og rekrutteringsarbeid i samarbeid med informasjonsrådgjevar i heradet.

Konsekvensar ved reduksjon i lærlingar

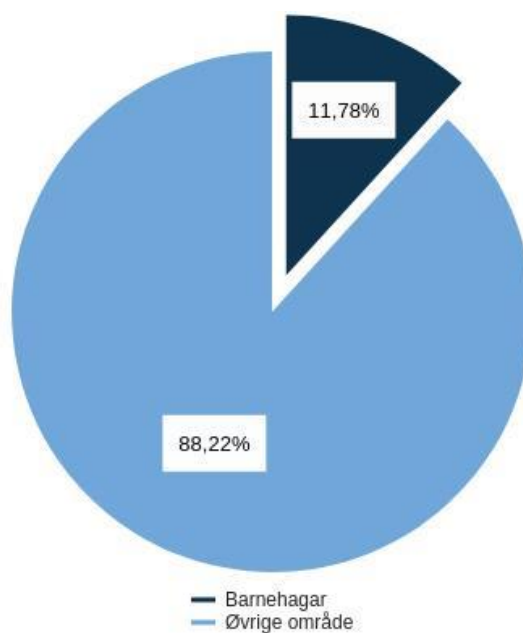
Færre lærlingar får tilbod om læreplass i barnehagar og skular i Kvam herad. Dersom barnetalet aukar og det kjem mange nye tilflyttararar til Kvam kan det bli mangel på fagarbeidarar i barnehage og skule. Barnehagane og skulane vil missa ein viktig ressurs i den daglege drifta når det er færre lærlingar.

Konsekvensar ved å redusera medlemskap, lisensar og avtalar

Administrativt arbeid kan verta meir tungvint for styrarane, pedagogiske leiarar og barnehagetilsette. Planlagde nye lisensar som forenkla arbeidet til leiarar kan verta utsett og gje meirarbeid.

Føreslegne tiltak som auka feriestenging, kutt i søskenmoderasjon, kun tilbod til dei med lovretta plass og reduksjon i vikarkoordinatorstilling vil få konsekvensar for brukar, tilsette og attraktivitet. Rådmannen vurderer likevel at dette er tiltak som ikkje går direkte utover kvaliteten på barnehagetilbodet til barna. Det vil få størst konsekvensar for attraktiviteten, tilsette og føresette som ikkje får barnehageplass gjennom året, mindre valfridom ved uttak av ferie, høgare foreldrebetaling og auka arbeidsmengd for tre styrarar.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Førskole	91 084	91 509	93 850	99 811	94 205	93 513	95 847
Styrket tilbud til førskolebarn	10 007	10 117	9 709	12 196	12 146	12 118	12 238
Førskolelokaler og skyss	12 419	11 833	12 164	12 717	12 499	12 488	12 536
Sum	113 510	113 459	115 722	124 724	118 850	118 119	120 622

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Investeringsprosjekter							
Barnehagar							

Økonomiplan for 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
0*Barnehage - inventar og utstyr - årleg			188	188	188	188	750
0*ENØK: Prosjektering - Varmepumpe Bjørketeigen bhg	375	0	375	0	0	0	375
Sum Barnehagar	375	0	562	188	188	188	1 125

Måltabell

Overordna mål

Oppvekstplanen: Barn, unge, gravide og familiar i Kvam møter gode og lett tilgjengelege tenester som byggjer på den enkelte sine ressursar. Tidleg innsats, brukarmedverknad og samordna tenester sikrar heilskaplege tilbod.

Oppvekstplanen: Alle barn og unge i Kvam skal ha gode moglegheiter til vennskap og fellesskap, og til ei utvikling der ein får brukt evnene sine og vera til nytte.

Oppvekstplanen: Barn og unge møter trygge og inkluderande vaksne i dei ulike arenaene i liva sine.

Oppvekstplanen: Barnehagen skal ta vare på barna sine behov for omsorg og leik og fremja læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Opplæringa i skule og lærebedrifta skal opna dører mot verda og framtida og gje elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring. Opplæringa gjennom barnehage og skule skjer i samarbeid og forståing med heimen.

Oppvekstplanen: I Kvam set me pris på og ser nytten i dei ulike ressursane kvart enkelt menneske representerer.

Grunnskuleopplæring

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Grunnskuleopplæring](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	178 972	178 972	178 972
Sum Tekniske justeringer	1 699	1 699	1 699
Sum Vedtak forrige periode	-5 104	-11 591	-12 698
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i budsjetttramma knytt til kommunale avgifter på kommunale bygg	299	299	299
Auke i lønnsjusteringspott 2024	60	60	60
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024_oppvekst	6	6	6
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	6	6	6
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	465	465	465
Forsikring - rette på teneste	-41	-41	-41
Gjestelevsar skule	388	0	0
HST 064/24 Evaluering av miljøretteleiarstillingane i Kvammaskulen	3 014	3 014	3 014
Innparingsprogram Oppvekst	-600	-600	-600
Innsparing - redusere innetemperatur med 1 grad	-170	-170	-170
Innsparing: Ta ned reinhaldsfrekvens	-478	-478	-478
Korrigerer teneste	0	0	0
Reinhald ferievikar - rette på teneste	310	310	310
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	8 151	10 480	11 645
SFO auka ressursar	1 020	1 020	1 020
SFO brukarbetaling	327	543	543
Skule - nytt vikarbudsjett	1 339	1 339	1 339
Skule auke ressursar skuleår 24/25	465	0	0
Splitte lønnskonto vedlikehaldsarbeidarar FDV	-692	-692	-692
Sum Budsjettendringar	13 870	15 561	16 727
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	1 161	1 161	1 161
Konsekvensjustert budsjett	11 626	6 830	6 889

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Konsekvensjustert ramme	190 598	185 802	185 861
Innsparingstiltak			
Innsparing : Pott for overlappande stillingar, fjern restmidlar	-770	0	0
Innsparing skule - reduksjon i ramma	-400	-1 500	-2 000
Innsparing: Struktur skule	-1 000	-2 000	-4 000
Innsparing: Alternativ opplæringsarena i skule	-100	-100	-100
Innsparing: Foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet	-150	0	0
Innsparing: Medlemsskap, lisensar og avtalar i oppvekst	0	-75	-75
Innsparing: Merkantil ressurs i skule	-140	-280	-280
Innsparing: Reduksjon sentral kurspott med 0,1 mnok fordelt på ulike tenester fom 2025	-20	-20	-20
Innsparing: Redusere reinhaldskostnader frå 2026	0	-70	-140
Innsparing: Stenge bassenget i Ålvik	0	-250	-250
Innsparing: Særskild språkopplæring i skule	-180	-180	-180
Innsparing: Søskenmoderasjon i barnehage og SFO	83	-102	-102
Innsparing: Tilbakeføring av restmidlar til lærebøker	-1 600	0	0
Innsparing: Vaksenopplæringa - reduksjon i ramma	-300	-600	-1 000
Sum Innsparingstiltak	-4 576	-5 177	-8 147
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	342	342	342
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	518	821	821
Estimat tilskot frå lmdi grunnskule	-648	-648	-648
Lønnsjusteringspott Bud 2025	2 311	4 459	4 459
Mellomsbels lokaler for vaksenopplæringa	-300	300	0
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	51	51	51
Sum Nye tiltak	2 274	5 324	5 025
Nye tiltak og realendringer budsjett	-2 302	148	-3 122
Ramme 2025-2028	188 296	185 950	182 739

Prioriteringar i økonomiplanen

Beskriv kva tenester som er levert utover grunn-nivået:

Kommunen har ei plikt til å gi eit grunnskuletilbod. Som eit minimum må kommunen ha ein grunnskule og eit SFO tilbod. Å driva grunnskule inneber at elevane får den opplæringa dei har rett på, og plikt til å delta i jmf krav i opplæringslova. For å drifta grunnskule i tråd med lovkrava må grunnmuren i grunnskuledrifta ha:

- Trygge og kompetente vaksne i aktive profesjonsfellesskap
- Høg kvalitetet på ordinær og tilrettelagt opplæring
- Mangfald og inkludering
- Trygt og godt skulemiljø
- Gode tenester i laget rundt skulane/barna - BTI

Desse elementa i grunnmuren er i tråd med beskyttande faktorar i Oppvekstplanen.

- Beskyttande faktor: Trygge vaksne
- Beskyttande faktor: Høg kvalitet på opplæringa
- Beskyttande faktor: Mangfald
- Beskyttande faktor: Gode kommunale tenester for barn, unge, gravide og familiar

For å nå dei langsiktige måla i oppvekstplanen arbeider skulane m.a med ulike utviklings- og systemarbeid:

- Deltek i Udir/Statsforvaltaren si oppfølgingsordning (frå 2022-2025). Arbeidet er godt i gang og tema for Oppfølgingsordninga er leiarstøtte, trygt og godt skulemiljø og styrking av ordinær opplæring.
- Miljørettteiarane har etablert seg som ei viktig ny faggruppe i alle skulane og har ei særleg rolle i det systematiske og utøvande arbeidet med trygt og godt skulemiljø.
- Leiarane jobbar meir systematisk med utviklingsarbeid og læringsresultat.
- Pedagogane brukar meir tid på resultat, tiltak, metodeval for undervisningsopplegg og vurderingsformer.
- Støttesystemet i ordinær opplæring blir stadig meir implementert i skulane, og ny opplæringslov gjev ei god retning på kva arbeid som må prioriterast. Skulane og PPT skal arbeida tett saman, og PPT skal bidra førebyggjande og vera tett på. Målet er at grunnmuren, der alle skal vera inkluderte i ordinær opplæring, er godt forankra, og det er her, i den ordinære opplæringa, ressursane i stor grad må nyttast. God ordinær og inkluderande opplæring er viktig både førebyggjande og samfunnsøkonomisk.
- Skulane implementerer bruk av handlingsrettteiaeren i Betre tverrfagleg innsats(BTI) for å ha systematikk for å oppdaga tidleg viss det er grunn til å ha uro for eit barn eller ein ungdom og for god oppfølging. Ein digital handlingsrettteiar gjev føringar for kva ein gjer i ulike fasar av oppdaging og oppfølging. Ved å handla etter BTI-modellen sikrar ein eit felles språk på tvers av tenestene, ein tydeleg systematikk i arbeidet, at ein handlar i samsvar med lover og andre overordna forventingar og i samsvar med det me veit er god praksis.
- Utviklar/justerer rutinar og system, og tilbyr tilsette kompetanseutvikling gjennom vidareutdanning, kurs og ulike satsingar, f.eks oppfølgingsordninga.

Innsparingar og konsekvensar for brukarane, tilsette og attraktivitet:

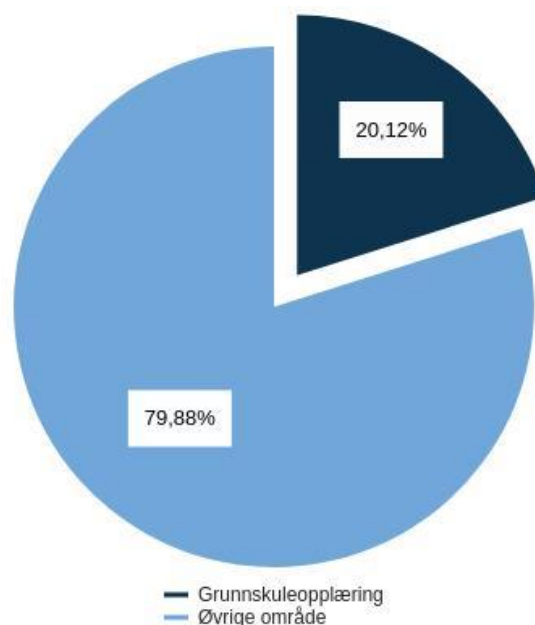
Rådmannen har vurdert ulike område ein kan ha innsparingar på, og kva konsekvensane kan bli for brukarane, tilsette og attraktivitet:

- Nokre av dei konkrete innsparingsframlegga som rådmannen har lagt fram i denne økonomiplanen vil i liten grad påverka satsingane som er skildra ovanfor, men kan på andre måtar påverka tilsette, brukarar og attraktivitet. T.d. må tilsette med foreldrerettteilingskompetanse prioritera vekk nokre av sine noverande arbeidsoppgåver for å imøtekoma lovkrav om å gje foreldrerettteiling til deltakarar i introduksjonsprogrammet. At ramma til lærebøker er redusert, vil ikkje ha ein direkte negativ effekt dei næraste åra fordi skulane pr. no har kjøpt inn nye læreverk i tråd med nye læreplanar. Ramma til særskilt språkopplæring blir redusert noko i tråd med faktisk bruk. Dei elevane som har rett til særskilt språkopplæring får sine rettar dekkja gjennom eksisterande ramme. Å redusera merkantil ressurs på Ålvik og Tørvikbygd skule vil gje rektorane fleire administrative oppgåver enn dei har idag. Ramma til alternativ opplæringsarena vert halvert, og skulane må då dekkja denne delen innanfor eiga ramme. Kvam herad innførte søskenmoderasjon mellom barnehage og SFO i ei tid der barnehageprisane var høgare enn dei er idag, og før regjeringa innførte 12 t gratis SFO for elevar på 1-3 trinn(12t utgjør ca 50% sfo-plass). Om fjerning av søskenmoderasjon mellom barnehage og SFO får vesentelege økonomiske konsekvensar, kan føresette søkja om redusert foreldrebetaling.
- Om ein vel å gjera innsparingstiltak (reduksjon i skulerramma) som rører ved ein eller fleire av dei langsiktige satsingane i skulen, så vil ein truleg i større grad ramma brukarar, tilsette og

attraktivitet. Ved å berøra langsiktige satsingar, meiner rådmannen at det er nødvendig å vurdera konsekvensar før ein gjer justeringar på stillingar/rammer og innhald. Dersom det er nødvendig i samband med innsparingsprogrammet å “byggja om” satsingar i skulen, må ein vita kva “konstruksjonar som er berande i bygget”. Ressursar til undervisning er regulert. Om me vel å fjerna støttesystemet i skule utan å ha vurdert konsekvensane, risikerer me å reversera utviklinga og system som er bygd opp, og konsekvensen kan verta auka kostnad ved meir behov for individuell tilrettelagt opplæring (spesialundervisning). Likeså miljørettleiarstillingane, som har ei viktig rolle med tanke på å ha eit trygt og godt skulemiljø på skulane og lovkrav i samband med arbeidet på dette feltet. Dei er eit gode for elevane, men og for undervisningspersonale og leiarar for kartlegging, analysar og setja inn tiltak. Me har i dag rekrutteringsutfordringar når det gjeld skuleleiing og undervisningspersonale, og desse kan verta større om me tek vekk støttefunksjonar. Andre tiltak som evt. må vurderast, er reduksjon av leiingsressursen innanfor skule. Det er idag utfordrande å levera på alle lovpålagde oppgåver leiarane utfører, særleg med det aukande kravet om dokumentasjon, internkontroll og komplekse elevsaker og vanskar med rekruttering til desse stillingane.

- Det er eit auka arbeidstrøkk i skulane. Lovverk, krav til forsvarleg system, oppfølging og kontrollar, revisjonar, tilsyn, innføring av ny læreplan i skule og SFO, komplekse elevsaker, rekrutteringsutfordringar og sjukefråvær, gjer at tilsette og leiarar strekkjer seg langt for å imøtekomma alle krav. Som rådmannen har signalisert i tidlegare budsjett og økonomiplan er rekrutteringsutfordringa, nye kvalifikasjonskrav og ny lærarutdanning krevjande. Rådmannen vurderer det som nødvendig å vurdera korleis framtidig skulestruktur bør vera for å sikra alle elevane eit godt grunnskuletilbod med kvalifiserte pedagogar og støttefunksjonar i skulen og rundt eleven (t.d PPT). Ut frå dei rekrutteringsutfordringane me står overfor i skule bør vurderingar rundt framtidig skulestruktur gjerast for å sikra alle elevane eit godt skuletilbod i framtida, slik politisk vedtak tilseier. Ein berekraftig skulestruktur tilpassa demografi, økonomiske rammer og rekrutteringsutfordring vil ha innverknad på ressursbruk for tekniske tenester, skulehelsetenesta, PPT og andre tenester i laget rundt elevane.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Grunnskole	145 186	159 201	166 214	168 757	165 048	162 282	162 072
Voksenopplæring	8 769	9 398	9 597	8 801	8 215	7 520	7 565
Skolefritidstilbud	6 534	7 372	8 317	9 968	9 607	9 586	9 678
Skolelokaler	26 902	25 120	26 361	27 125	26 235	26 145	26 231
Skoleskyss	3 997	4 021	4 126	4 121	4 121	4 121	4 121
Sum	191 388	205 112	214 616	218 772	213 226	209 654	209 667

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Grunnskuleopplæring							
0*Digitale tavler til skulane - utskifting	5 250	0	1 750	1 750	0	0	3 500
0*ENØK: Brønnpark/varmepumper Strandebarm skule	5 000	0	5 000	0	0	0	5 000
0*IKT prosjekt i skule og barnehage - årleg			3 400	3 400	1 500	1 500	9 800
0*Kommunale funksjonar i Kvam VGS	119 500	-16 000	74 776	0	0	0	74 776
0*Norheimsund skule - uteområde	7 625	-5 000	0	7 500	0	0	7 500
0*Norheimsund skule, moglegstudie	625	0	625	0	0	0	625
0*PC til tilsette i skule og bhg - årleg			750	750	750	750	3 000
0*Skule - inventar og utstyr - årleg			188	188	188	188	750
Sum Grunnskuleopplæring	138 000	-21 000	86 489	13 588	2 438	2 438	104 951

Måltabell

Overordna mål

Oppvekstplanen: Barn, unge, gravide og familiar i Kvam møter gode og lett tilgjengelege tenester som byggjer på den enkelte sine ressursar. Tidleg innsats, brukarmedverknad og samordna tenester sikrar heilskaplege tilbod.

Oppvekstplanen: Alle barn og unge i Kvam skal ha gode moglegheiter til vennskap og fellesskap, og til ei utvikling der ein får brukt evnene sine og vera til nytte.

Oppvekstplanen: Barn og unge møter trygge og inkluderande vaksne i dei ulike arenaene i liva sine.

Oppvekstplanen: Barnehagen skal ta vare på barna sine behov for omsorg og leik og fremja læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Opplæringa i skule og lærebedrifta skal opna dører mot verda og framtida og gje elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring. Opplæringa gjennom barnehage og skule skjer i samarbeid og forståing med heimen.

Oppvekstplanen: I Kvam set me pris på og ser nytten i dei ulike ressursane kvart enkelt menneske representerer.

Kommunehelse

Innleiing

Link til beskriving av tenesteområdet: [Kommunehelse](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	42 785	42 785	42 785
Sum Tekniske justeringer	108	108	108
Sum Vedtak forrige periode	-1 948	-2 465	-2 729
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i budsjettamma knytt til kommunale avgifter på kommunale bygg	6	6	6
Auke i lønnsjusteringspott 2024	5	5	5
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024	-10	-10	-10
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	10	10	10
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	-33	-33	-33
Helsenett	250	250	250
Innparingsprogram Oppvekst	-30	-30	-30
Legevakt - arbeidstid	180	180	180
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	1 940	2 494	2 771
Sum Budsjettendringar	2 318	2 872	3 149
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	226	226	226
Konsekvensjustert budsjett	703	740	753
Konsekvensjustert ramme	43 488	43 525	43 538
Innsparingstiltak			
Innsparing: Legge ned kommunale utekontor i Strandebarm og Ålvik	-1 400	-1 400	-1 400
Innsparing: Reduksjon sentral kurspott med 0,1 mnok fordelt på ulike tenester fom 2025	-20	-20	-20
Innsparing: Redusere førebyggjande arbeid barn og unge	0	-500	-1 000
Sum Innsparingstiltak	-1 420	-1 920	-2 420
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	23	23	23

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	113	180	180
Drift, vedlikehold og service av system på legekantor og legevakt	60	60	60
Fastlegevikariat husleige Helsebanken	700	0	0
Kommunalt legekantor - drift av Norheimsund legekantor	498	598	598
Kommunalt legekantor - Nye ALIS-stillingar	1 804	1 804	1 804
Kommunalt legekantor - Vikarutgifter Nhs.legesenter	1 200	0	0
Lønnsjusteringspott Bud 2025	118	587	587
Medisinsk ansvarleg Norheimsund legekantor	140	140	140
Ny stilling legevaktarbeid, 10% stilling	140	140	140
Overtaking legekantor - Reinholdsstilling	326	326	326
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	-3	-3	-3
Vidareføring av stabiliseringstiltak til fastlegar	500	500	500
Sum Nye tiltak	5 619	4 354	4 354
Nye tiltak og realendringer budsjett	4 199	2 434	1 934
Ramme 2025-2028	47 687	45 960	45 473

Prioriteringar i økonomiplanen

Helsetasjon og skulehelsetenesta

Nasjonale faglege retningslinjer er førande for tenesta sine oppgåver, og fungerer som internkontrollsystem, jf. Helsetilsynslova § 5 første ledd. Kommunen skal leggja tilrette for forsvarleg drift, med god kvalitet, tilstrekkeleg omfang, likeverdig og ytast i tide. Retningslinja inneheld både krav til korleis tenesta **skal** eller **må** vere, samt tilrådingar om korleis innhaldet i tenesta **bør** vera for å oppnå god praksis og dermed forsvarleg teneste. Retningslinja er fagleg normerande og gjev retning ved å tilrå handlingsvalg for tenesta. Dersom tenesta vel ein praksis som avvik frå nasjonale faglige retningslinjer, skal den dokumenterast og begrunnast, med tanke på klage og/eller tilsyn.

Prioriterte beskyttande faktorar for å nå dei langsiktige måla i oppvekstplanen

Tenesta vil halde fram med arbeidet for å nå dei langsiktige måla i oppvekstplanen, plan for førebyggjande arbeid og Betre Tverrfagleg Innsats (BTI), som må tilpassast rammevilkår og ressursar i planperioden.

Gode kommunale tenester for gravide, born, unge og familiar

Tenesta ser vekst i samansette hjelpebehov hos barn og unge. Fleire unge opplever psykisk uhelse. Utanforskap blant barn og unge påverkar folkehelse og livskvalitet. Helsetasjon og skulehelsetenesta møter alle barn og unge. Gjennom faste konsultasjonar frå svangerskap til ungdomstid bidreg tenesta med helsefremjande arbeid gjennom helseundersøkingar, vaksinasjon og rettleiing. Tenesta når alle barn og er lett tilgjengeleg. Den kan avdekka og sikra rett oppfølging av barn med utviklingsavvik og samansette vanskar. Saman med barnehage og skule, er helsetasjon og skulehelsetenesta grunnmuren i det helsefremjande og førebyggjande arbeidet. Saman med andre helse- og hjelpetenester vurderer rådmannen at tenesta bidreg til å styrkja oppvekstvilkåra til barn og unge i kommunen. Helsetasjon og skulehelsetenesta har høg oppslutting blant innbyggjarane.

Trygge vaksne

Det er press på tenesta med nye oppgåver via sentale føringar. Samstundes har tenesta utfordringar med å rekruttere kvalifiserte helsesjukepleiarar. Bemanningsnorma er ikkje bindande, men er førande

for tenesta. Den ligg pr i dag under i skulehelsetenesta på barneskulane. Framover må tenesta prioritera at helsesjukepleiarane er nok til stades for elevane på skulane slik at dei lovpålagte oppgåvene vert utført, både på individ- og systemnivå. Frå statleg hald er skulehelsetenesta si rolle på skulen særskilt omtalt. Tenesta er ein viktig partner i arbeidet med å skapa eit trygt og godt skulemiljø, blant anna gjennom å samarbeida med tilsette i skulen og vera lett tilgjengeleg for elevane. Ungdomane sjølve, gjennom ungdomsrådet i kommunen, ynskjer at helsesjukepleier er meir til stades på skulane i Kvam. Det vert derfor viktig å prioritere ressursane rett framover, der **skal- og bør- oppgåver** skal utførast, medan **kan-oppgåver** må vurderast nøye.

Satsingar i tenesta

Kurs i *Tryggleikssirkelen* (COS) til alle fyrstegongsforeldre (kan), der målet er å styrkja foreldrerollen og fremja trygg tilknytning til barnet.

Delta og implementere Tidleg Inn Opplæringsprogram (kan). Programmet er i regi av fleire regionale kompetanseiningar med fokus på foreldre som kan ha utfordringar med rusbruk, psykiske helseplager og/eller vald i nære relasjonar. Omlag 10-15 % opplever psykiske vanskar i svangerskap, fødsel og barsel-/småbarnstid. Det kan også gjelda partner. Programmet skal bidra til å auka kompetanse og mot til å avdekka slike utfordringar, og gje nødvendig hjelp for å hindra framtidig uhelse hos borna. Dei 1000 fyrste dagane i barnet sitt liv er svært avgjerande for utviklinga. Nobelprisvinner James Heckman (2006) viser i si forskning at førebyggjande tiltak i sped-/småbarnsalder gjev langt større økonomiske innsparingar for samfunnet enn tiltak seinare i oppveksten. Rådmannen har vurdert opplæringsprogrammet som ei viktig satsing på tvers av tenester for barn og vaksne for å koma vidare i det overordna arbeidet med førebygging, jmf planverk.

Deltaking i *Konsultasjonsteamet for vald og overgrep* er ei prioritert oppgåve, saman med andre tenester. Kunnskap om vald og overgrep, og kompetanse til å avdekka og gripa inn ved mistanke, er avgjerande for at straffbare forhold vert stoppa og hjelp kan setjast inn (bør)

Samtalegrupper for jenter og gutar i ungdomskulen er ei "kan-oppgåve". Slike grupper har tenesta drifta saman med utekontakten i fleire år. Alle elevar på 9.trinn får er med i gruppene, og tema er psykisk og fysisk helse og livsmestring. Tilbakemeldingane frå elevane er positive. Deltaking i gruppene ser ut til å senka terskelen for å ta kontakt med tenestene vidare. Samarbeidet mellom tenestene fungerer godt.

Tenesta treng *digitale verktøy* som samsnakkar med kvarandre og kan gjera hektiske kvardagar meir effektive. Kompetanseheving er naudsynt for kvalitetssikra bruken av fagsystema. Å ha effektive digitale verktøy og utføra tiltak i tråd med digitaliseringsstrategien vert prioritert.

Mogleg innsparing og konsekvensar for brukarar, tilsette og attraktivitet

- Vurdera prioriteringar og ressursbruk opp mot nasjonalfagleg retningslinje.
- Grunnmuren i tenesta (må, skal): Svangerskapsomsorg, helsestasjonsprogrammet 0-5 år, skulehelseteneste inkl treffetid, undervisning, samarbeid med skule (grunn- og vidaregåande skule), vaksinasjonsprogrammet, helsestasjon for ungdom, helsestasjon for flyktningar, smittevern.
- Reisevaksine - viktig i forhold til smittevern og førebygging av sjukdomar (kan).
- Gruppetilbod - viktig for å styrkja den fysiske og psykiske helsa og gje helsefremjande og førebyggjande tilbod til barn og unge, og styrkje foreldrerolla (kan)

Struktur

Helsestasjonen føl strukturen til legekontora i kommunen, med hovudbase i Norheimsund. Rådmannen vurderer at det i framtida vil vera mest tenleg for drifta både økonomisk, kvalitet og fagmiljø å sentralisere helsestasjonen til ein helsestasjon knytt til eit av legekontora. Skulehelsetenesta vil følgja skulestrukturen med oppmøte på den enkelte skule. Heimebesøk til nyfødde skal halda fram som før. Det kan verta meir krevjande for dei som ikkje har bil og er avhengig av kollektiv transport, med oppmøte på ein sentralisert helsestasjon, og som har lang reiseveg. Sentralisering vil vere ein fordel ved rekruttering av nyutdanna helsesjukepleiarar til eit større fagmiljø, og fleire å spela på ved sjukdom både hjå helsesjukepleiar og helsestasjonslege. Det er truleg meir attraktivt å jobbe i miljø med fleire kollegaer, enn å vere åleine på eit utekontor. Reisekostnader for tilsette og husleige kan verta noko redusert utan at dette er rekna på.

Helsestasjon for flyktningar

Helsestasjon for flyktningar har fått tilført 20 % stilling ekstra dei to siste åra, i samband med mottak av 45 flyktningar. Helsestasjonen har i utgangspunktet 30 % stilling til helsestasjon for flyktningar. Rådmannen har ikkje vidareført tidlegare ekstra løyvingar i komande økonomiplanen. Dersom kommunen skal ta imot like mange flyktningar framover, krev det prioritering innan dagleg drift.

Kommunepsykolog barn og unge

Psykologtenesta for barn og unge er organisert i Familiesenteret, saman med familierettleiarar og utekontakt. Psykolog er for tida leiar for tenesta. Sidan etablering av Familiesenteret i 2016, ser avdelinga ser ut til å fylla nokre av "mellomromma" mellom tenester, som lett tilgjengeleg psykisk helsehjelp til barn og unge, foreldrestøtte til dei som ber om det og drive kursverksemd. Frå 2016 skulle familierettleiarane framleis prioritere hjelpetiltak til foreldre/familiar som har kontakt med barnevernstenesta. Med auka krav og forventningar til kva kommunalt barnevern skal løysa og handtera innanfor rammene, er det gjennomført evaluering av bruken og organisering av familierettleiarstillingane. Målet har vore å finna ei meir riktig ressursfordeling mellom barneverntiltak og tidleg innsats ut frå auka krav til kva barnevernet skal løysa. Evalueringa har vist at det er behov for å fordela meir ressursar inn til barneverntiltak enn det som blir brukt idag. Denne omfordeling blir jobba med framover.

Prioritering mellom psykologoppgåver på individ- og systemnivå er ei kjent problemstilling. Oppgåvene i Familiesenteret strekkjer seg frå dei umiddelbare oppgåvene som å gje individuell hjelp og støtte til barn, unge og familiar som ber om det, til deltaking i det overordna langsiktige arbeidet nedfelt i planar, strategiar, inkl implementering av BTI-modellen. Begge delar fyller nokre av forventningane i Oppvekstreforma.

Familiesenteret held fram arbeidet med dei langsiktige måla i oppvekstplanen, førebyggjande plan og implementering av BTI i økonomiplanperioden. Innsatsen må vurderast i lys av framtidige rammevilkår og ressursar.

Utekontakten er omtalt under tenesteområdet Sosialteneste.

Trygge vaksne

- Psykologtenesta for barn og unge skal vera lett tilgjengeleg for barn, unge og deira foreldre.
- Familiesenteret/-rettleiarane skal særleg prioritera å utvikla tiltak for og rundt familiar som har det ekstra vanskeleg, ofte i kontakt med barnevernstenesta.
- Familiesenteret skal utvikla og tilpassa tilbodet om råd og veiledning til foreldre/foreldrestøtte som ber om det, inkl foreldrekurs.

- Familiesenteret vil jobba for at alle som møter barn og unge i barnehage, skule og på fritida får kunnskap om korleis vera trygge vaksne og gje tilpassa utviklingsstøtte. Bidra med støtte, kunnskap og veiledning.

Gode kommunale tenester for gravide, barn, unge og familiar

- Saman med *barnevernstenesta*, vil Familiesenteret halda fram med å utvikla hjelpetiltak for familiar, som er nødvendige for å førebyggja omsorgssvikt og omsorgsovertaking. Slike tiltak kan vera kjenneteikna av å vera samtidige, intensive, oppsøkjande, omtalt som «skreddarsaum». Barnevernstenesta melder behov for at Familiesenteret er tettare på familiane som strevar mest, jmf evalueringa som har vist at det er behov for å fordela meir ressursar til barneverntiltak enn det som blir brukt idag. Denne omfordelinga vert jobba med framover (omtalt under barnevern)
- *Tidleg Innsats* - råd og veiledning til foreldre som ber om det, skal utviklast vidare i samarbeid med dei andre hjelpetenestene i kommunen. Grupper, kurs og veiledning til td helsestasjon og skulehelseteneste kan bidra til at foreldre får hjelp på lågast mogleg nivå. Foreldre som er i konflikt el samlivsbrot søker ofte råd i Familiesenteret. Næraste Familievernkontor er Odda eller Bergen. Foreldre ønskjer hjelp nærare, og avstanden kan vera ein terskel for å søkja hjelp i ein vanskeleg situasjon. Familievernet har meldt om at dei ikkje har kapasitet til utekontor i Kvam. Nasjonal veileder Psykisk helsearbeid for barn og unge (okt 2023) tilrår at kommunane skal ha eit lett tilgjengeleg tilbod til barn og unge med psykiske helseplager, som inkluderer tilbod om foreldrestøtte. Tidleg Innsats i Familiesenteret fyller denne forventninga pr i dag.
- *Psykologtilbodet for barn og unge* pr i dag avgrensa, pga leiaransvar. Det er auka forventningar til lett tilgjengelege tilbod om psykisk helsehjelp for alle aldersgrupper i kommunen frå nasjonalt hald, jmf Opptrappingsplan for psykisk helse 2023-33. Behovet for psykisk helsehjelp til barn og unge er aukande. Tilbodet i spesialisthelsetenesta er også under press, td BUP Voss, som tidvis har vanskar med å rekruttera fagfolk og auka pågang av barn og unge som har rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetenesta. Reisevegen er lang, som aukar terskel for å ta imot hjelp, tap av undervisning for elevar og arbeidstid hos foreldre. Oppveksteininga har jamleg samarbeid med BUP Voss for å drøfta utfordringar og moglege løysingar kring heilskaplege tenester for barn og unge. BUP tilbyr no kurs til barn og undervisning til foreldre i Kvam, for enkelte diagnosegrupper. Utekontor er framleis eit ønskje på vegne av innbyggjarane og dei kommunale tenestene.

Innsparing og konsekvensar for brukarar, tilsette og attraktivitet

Ved andre rammer/ressursar/organisering til førebyggjande arbeid, må konsekvensane nøye vurderast med tanke på kva innverknad slike endringar kan få på tilbodet til barn, ungdom og familiar, som td tilgang til møteplassar, fritidstilbod, lett tilgjengelege tilbod og tenester som treff alle. Dette kan også gjelda ressursar og rammevilkår under kommunehelse.

Overført oppgåve: Foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet. Integreringsloven § 14 seier at kommunen skal gje foreldrerettleiing til deltakarar i introduksjonsprogrammet. Rådmannen vurderer at tiltaket framover skal utførast av kommunalt tilsette framfor innleigde konsulentar, noko som vil påverka andre tenesteområde sine prioriteringar, td helse-/hjelpetenester som har slik kompetanse (flyktining)

Legetenesta

Eit overordna mål for tenesta er ei fagleg sterk allmennlegeteneste og ei attraktiv og robust

fastlegeordning. Ulike rekrutterings- og stabiliseringstiltak i fastlegeordninga er viktig for å nå dette målet. Det må i planperioden arbeidast for å sikra økonomisk berekraftige driftsformer, rekruttering av fastlegar, faglege fellesskap, kvalitet og nødvendig beredskap. Det er også viktig å leggja til rette for at tiltaka i nasjonal handlingsplan skal kunne gjennomførast lokalt.

Kommunen står framfor eit generasjonsskifte i fastlegekorpset og vil ha behov for å rekruttera fleire nye fastlegar i komande år. Erfaringa viser at det er vanskeleg å rekruttera kvalifiserte fastlegar. I samband med arbeidet rådmannen har gjennomført, med å vurdere kommunal overtaking av legekontor, er det vurdert ulike modellar for både næringsdrivande fastlegar og fastlønna fastlegar. Det er viktig at kommunen er open for ulike løysingar og dette er tema som det må arbeidast vidare i planperioden.

I Økonomiperioden vil ein arbeida for å kunne ta i mot 2 LIS1 legar til ei kvar tid. Mottak av LIS1 er eit av fleire rekrutteringstiltak til fastlegekorpset.

Tenesta er i startfasen med å førebu interkommunalt samarbeid innan temaområdet miljøretta helsevern.

Legetenesta har eit tett samarbeid med spesialisthelsetenesta. Samhandlinga er regulert gjennom Overordna samarbeidsavtale for Helsefellesskapet i Bergensområdet og tilhøyrande tenesteavtalar. Tenesta vil i økonomiplanperioden fylgja opp tenesteavtalar og anna plan- og utviklingsarbeid. Fastlegane har ei sentral rolle i den nye samhandlingsstrukturen både på individ og system. Det er viktig for kommunen å finna gode ordningar for samarbeidet om akutthjelparordninga i tråd med nasjonal veileidar som er under utarbeiding.

Tenesta vil i økonomiplanperioden vidareføra det interkommunale samarbeidet om legevakt på natt og eigen legevaktstasjon i Kvam på ettermiddag/ kveld og helg. Det vil i løpet av økonomiperioden kome nytt nødnett. Det er per i dag usikker kva dette vil bety økonomisk.

Den nye omsorgs-modellen i pleie og omsorg får også konsekvensar for legetenesta. Det er viktig å arbeida vidare med å få på plass god samhandling mellom legetenesta og pleie og omsorgstenestene.

I tråd med nasjonale føringar vil tenesta i løpet av økonomiplanperioden vurdere å oppretta system for primærhelseteam. Digitalisering av arbeidsprosessar og auka bruk av digitale løysingar i møte med brukarane må vurderast, også system for digital heimeoppfølging (avstandsoppfølging).

Den demografiske utviklinga i Kvam utfordrar også legetenesta. Dette saman med ytterlegare oppgåveoverføring frå spesialisthelsetenesta og rekrutteringssituasjonen i fastlegeordninga vil utfordra ressursituasjonen i tenesta. Det vert viktig å vurdere korleis oppretthalde dagens struktur med desentraliserte tilbod parallelt med utviklinga og utfordringar i dei andre helse og omsorgstenestene.

Ergo-og fysioterapitenesta

Helse og omsorgstenesta har som overordna mål at flest mogleg skal ha eit godt liv i eigen heim. Tidleg innsats og meir satsing på tenester til heimebuande er sentralt i ny omsorgs-modell. Ergo- og fysioterapitenesta må difor fortsetja med å dreie tenestetilbodet mot meir tilrettelegging i bustad, meir bruk av tekniske hjelpemiddel og meir trening- og aktivitetstilbod for dei ulike brukargruppene. Tenesta vil vera med å vidareutvikla det tverrfaglege rehabiliterings- og habiliteringstilbodet i tråd med tiltak i temaplanane. Med auka tal eldre vil det ikkje vera nok å dreie tenesta men krev meir ressursar. Allereie no syner arbeidet i demensteamet at det er eit auka behov, spesielt kommune-ergoterapeuten har auke i oppgåvene her.

Gjennom helsefellesskapa er skrøpelege eldre eitt av fire områder der kommunar og helseføretak skal utvikla tenester saman. Ergo- og fysioterapitenesta opplever auka fokus på skrøpelegheit gjennom mellom anna epikriser frå sjukehus, og ser behov for å skapa meir systematikk i identifisering og oppfølging for desse brukarane lokalt.

Fysisk aktivitet og tilrettelagt trening har stor effekt på eiga helse. Nye behandlingsmetodar legg opp til meir trening som alternativ til operasjon, ofte då med lange oppfølgingsløp. Parallelt er det også stort behov for opptrening etter operasjonar. Det er viktig at tenesta følg opp nasjonale råd og utviklingstrendar og utviklar tenestetilbodet i tråd med desse.

Barn og unge si psykiske helse er satsingsområde både nasjonalt. Ergo- og fysioterapitenesta har ei viktig rolle her med å gje born og unge moglegheit for motorisk meistring, trygghet i eigen kropp og strategiar for å ha ei god fysisk og psykisk helse. Fysioterapi for born og unge er fagleg ein del av helsestasjon- og skulehelsetenesta, og det er viktig å prioritera ressursar til dette område i tråd med oppgåver i høve nasjonale føringar og følgje opp oppvekstplanen. Pr. i dag ligg me 1 stilling under anbefalt norm.

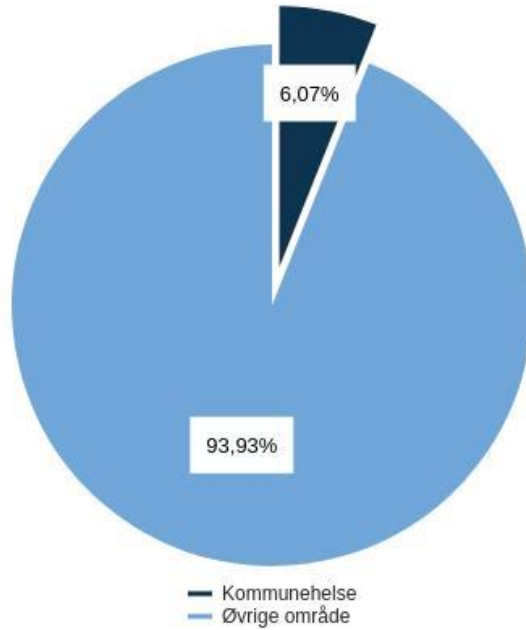
Dei private fysioterapiinstitutta står framfor eit generasjonsskifte. Spesialistkompetanse innan ulike fagområde skal erstattast, og spesielt gjeld dette kompetanse innan psykomotorisk fysioterapi. Dette er viktig å ta med i vidare rekrutteringsarbeid. Satsing på heiltidskultur vert viktig for å sikra vidare kompetanseutvikling. I dag er det 3 deltidsheimlar og det vert jobba 2,3 stillingar utover dei 6,6 heimlane i dag.

Dagens struktur med desentraliserte tilbod og den demografiske utviklinga i Kvam utfordrar også ergo- og fysioterapitenesta. Det vert viktig å vurdere dagens struktur med desentraliserte tilbod parallelt med vurderingar og utfordringar i legetenesta.

Fortsetja med det gode samarbeidet mellom ergo- og fysioterapeutar på fastlønn og institutta for å nytta felles kompetanse sidan kommunehelsetenesta skal løyse fleire og meir kompliserte oppgåver.

Arbeidet med rullering av plan for ergo- og fysioterapitenesta er viktig vert fullført for å gje tydeleg retning på satsingsområde og vidare prioriteringar i høve framtidens utfordringar.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste	12 566	12 189	12 001	10 943	10 228	9 846	10 085
Annet forebyggende helsearbeid	1 732	1 503	2 107	3 221	3 210	3 208	3 238
Diagnose, behandling, re-/habilitering	35 747	33 363	35 856	39 452	37 476	37 492	37 794
Tilbud til personer med rusproblemer	0	10	-0	9	14	14	14
Sum	50 044	47 065	49 964	53 625	50 927	50 560	51 131

Måltabell

Overordna mål

Oppvekstplanen: Barn, unge, gravide og familiar i Kvam møter gode og lett tilgjengelege tenester som byggjer på den enkelte sine ressursar. Tidleg innsats, brukarmedverknad og samordna tenester sikrar heilskaplege tilbod.

Alle barn og unge i Kvam skal ha gode moglegheiter til vennskap og fellesskap, og til ei utvikling der ein får brukt evnene sine og vera til nytte.

Barn og unge møter trygge og inkluderande vaksne i dei ulike arenaene i liva sine.

Barn, unge, gravide og familiar i Kvam møter gode og lett tilgjengelege tenester som byggjer på den enkelte sine ressursar. Tidleg innsats, brukarmedverknad og samordna tenester sikrar heilskapleg tilbod

Det skal vera brukarmedverknad i planleggings-, utgreiings-, og beslutningsprosessar i helse og omsorgstenesta

Helse og omsorg skal skapa framtidssretta, fagleg forsvarlege og likeverdige tenester som sikrar befolkninga eit profesjonelt, tilgjengeleg og effektivt tenestetilbod

Helse og omsorgstenesta skal gjennom innovasjon ha evne til forenkling, fornying og forbedring. Teknologi skal vera ein naturleg del i tenestetilbodet

Helse og omsorgstenesta skal leggja til rette for at kvar enkelt kan ta ansvar for eiga helse gjennom fysisk aktivitet, sosialt fellesskap og tilrettelegging av eigen livssituasjon

Helse og omsorgstenesta skal leggja til rette for å skapa god helse og trivsel for kvenningane gjennom direkte og indirekte påverknad

Overordna mål

Helse og omsorgstenesta skal rekruttera og behalda kvalifiserte medarbeidarar til å møte veksten i oppgåver og nye og meir komplekse oppgåver

---

Kvam herad skal ta aktivt del i å realisera potensiale i frivillig arbeid

---

Med brukarane i sentrum skal helse- og omsorgstenesta samarbeida med nabokommunar og helseføretak om tenester som sikrar pasientar og brukarar tidleg og god hjelp når dei treng det, nærast mogleg der dei bur. Dei skal få rett behandling til rett tid, gjennom eit tilpassa, trygt, heilskapleg og koordinert helse og omsorgstilbod.

Med brukaren i sentrum skal helse og omsorgstenesta i nært samarbeid med nabokommunar og helseføretak, vera budde på å handtera situasjonar som har potensiale til å truga liv og helse, viktige verdiar og svekka organisasjonen si evne til å utføra viktige funksjonar

---

Oppvekstplanen: Barn og unge møter trygge og inkluderande vaksne i dei ulike arenaene i liva sine.

Pleie og omsorg

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Pleie og omsorg](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	250 018	250 018	250 018
Sum Tekniske justeringer	1 422	1 422	1 422
Sum Vedtak forrige periode	-9 465	-13 548	-14 981
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i budsjettamma knytt til kommunale avgifter på kommunale bygg	199	199	199
Auke i lønnsjusteringspott 2024	76	76	76
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024	22	22	22
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	34	34	34
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	-413	-413	-413
Forsikring - rette på teneste	-32	-32	-32
Helsenett	750	750	750
Innparingsprogram Oppvekst	-500	-500	-500
Innsparing - auke pris omsorgsbustader	-1 600	-3 200	-3 200
Innsparing - multidose	-1 200	-1 200	-1 200
Innsparing - slutt med fylgje praktisk bistand	-500	-500	-500
Innsparing - ta betalt for tv og internett i omsorgsbustader	-400	-400	-400
Innsparing - Tolo omsorg reduksjon tal omsorgsbustader	-3 000	-3 000	-3 000
IT-lisensar helse	500	500	500
Omfordeling IT , auka IKT kommunikasjonsutgifter etter gjennomgang april 2024	-807	-807	-807
Retting justering	46	46	46
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	11 361	14 606	16 228
Skyss og kostgodgjersle, omfordeling	-2	-2	-2
sletta beløp i 2028 på driftskonsekvens	0	0	0
Splitte lønnskonto vedlikehaldsarbeidarar FDV	-229	-229	-229

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Tidsforskyv deler av ramma frå 2024 til 2025 for tiltaket : stipendordning til studentar som vil utdanna seg innanfor oppvekst og helse	450	0	0
Tidsforskyving P38230 1*Auka grunnbemanning i helse og omsorg	1 000	0	0
Sum Budsjettendringar	5 755	5 950	7 572
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	6 055	5 655	5 655
Konsekvensjustert budsjett	3 767	-521	-331
Konsekvensjustert ramme	253 786	249 498	249 687
Innsparingstiltak			
Innsparing: Aktivitetsdag PU	-20	-20	-20
Innsparing: Avslutte prosjekt "Middag på huset" i PLO	-1 500	0	0
Innsparing: helgetimar/vikar/overtid i PLO	0	-2 000	-2 000
Innsparing: Innføre sjukepleierteam i PLO	0	-2 500	-2 500
Innsparing: Legge ned dagsenter i Ålvik	-400	-400	-400
Innsparing: Reduksjon av tilbud Holmsund 50%.	-300	-600	-600
Avslutte vaktavtale			
Innsparing: Reduksjon i nattenesta i PLO	0	-2 000	-2 000
Innsparing: Reduksjon sentral kurspott med 0,1 mnok fordelt på ulike tenester fom 2025	-20	-20	-20
Sum Innsparingstiltak	-2 240	-7 540	-7 540
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	290	290	290
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	838	1 329	1 329
Innføring av matvertstellingar på alle heildøgnsinstitusjonar i pleie og omsorg	2 500	5 000	5 000
Lønnsjusteringspott Bud 2025	3 634	7 109	7 109
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	44	44	44
Sum Nye tiltak	7 305	13 772	13 772
Nye tiltak og realendringer budsjett	5 065	6 232	6 232
Ramme 2025-2028	258 851	255 730	255 919

Prioriteringar i økonomiplanen

Tenester til menneske med utviklingshemming

Tenester til menneske med utviklingshemming har ansvar for tenestetilbodet til menneske med utviklingshemming. Avdelinga er organisert i desse gruppene:

- Kalhagen omsorg og ambulante tenester i Norheimsund og Øystese
- Bufellesskap i Øystese
- Tolomarka omsorg og avlastning
- Dagtilbod Øysteseheimen (Nordtunet)

Tenesta har tett samarbeid med Hardanger AKS der fleire av brukarane har tilrettelagt arbeid.

Tenester til menneske med utviklingshemming er breitt tverrfagleg samansett. I tillegg til vernepleiarar, sjukepleiar og helsefagarbeidarar har ein mellom anna tilsette med kompetanse som lærar, pedagog, sosiolog, aktivitør, barne- og ungdomsarbeidar, sosionom, barnehagelærar og musikkterapeut.

Tenester til heildøgnsomsorg

Tenesta omfatter heildøgns omsorgsbustadar; Mikkjelsflaten med 25 enkle og 6 doble bustadar, Tolo Omsorg med 24 enkle bustader (har 32 enkle bustadar men 8 plassar er lagt ned i 2024) og Strandebarm omsorg med 26 enkle bustadar der det per no er langtidsplasientar i 6 av bustadane. Desse går over til omsorgsbustadar etter kvart som dei blir ledige. Institusjonsplassar har vi på Øysteseheimen med 28 plassar der 10 er dedikert til pasientar med demens og Toloheimen med 16 plassar som er dedikert til pasientar med demens. Per no har vi hatt kapasitet til å ta imot dei pasientar som vert søkt inn til tenesta. Etter kvart som plassane i Strandebarm går over til omsorgsbustader, vil det være totalt 44 plassar til langtid og 89 heildøgn omsorg i Kvam. Med tanke på demografisk utvikling og målet om at ein skal bu heime lenger gjer at det vil bli behov for fleire langtids plassar i Kvam og det er starta opp med å tilpasse Mikkjelsflaten til langtids plassar der arbeidet med skyllerom er i gang.

Dagsenter:

I Strandebarm er det behov for å auka ressursar til dagsenter. Per no er det ein stilling 70 %. Det er behov for å auke med ca 0,6 stilling for å møte behov for dagsentertilbod til pasientar med demens.

Kompetanseheving:

Det vil være komplekse oppgåver i helsetenesta i framtida og det er eit mål for tenesta å heve kompetansen til dei tilsette. Det er behov for fagleg omstilling med endra og høgare kompetanse, nye arbeidsmetodar og fagleg tilnærming. Det er mellom anna planlagt felles fagdagar i pleie og omsorg, demensomsorgens ABC har 13 helsefagarbeidarar og pleieassistentar som starta i september 23, fleire går på kurs i palliasjon og det er planlagt støtte til vidareutdanning (fagskule) for helsefagarbeidarar.

Opprusting av utstyr:

Det har dei siste 3 åra vært bevilga 100 000 kr per år til oppgradering av senger i institusjon, noko som gir ca 6 nye senger per år. Det er framleis behov for å fortsette med oppgradering av sengeparken. Kontroll av elektromedisinsk utstyr (EMU) på sjukeheimane i 2023, deriblant sjukesenger, peika på at me har mange gamle senger som bør byttast ut. Levetid på senger er ca. 10-15 år og me har enda senger som er frå 1990-talet. Fleire senger har skader som det ikkje er mogeleg å få tak i delar til, og det har været fleire tilfeller der pasientar har skada seg på senger eller falt ut av senger der sengehest ikkje har fungert som den skal. Det er derfor eit ønske om å fortsette med og auke bevilgning til fortsatt utskifting av senger.

Fleire av institusjonane byrjar å bli gamle og treng oppgradering av mellom anna kjøkken, gulv og inventar.

Tenester til heimebuande

Tenesta har god flyt av pasientar inneliggande på kortidsavdelinga og utskriving til heimen i samarbeid til heimetenesta. Heimetenesta vil fortsetja å jobba for at brukarane skal få bu heime lengst mogleg, noko som er forankra i Meld.st 24 "felleskap og mestring- bu trygt heime" Dette inneber andre og meir komplekse oppgåver i heimetenesta framover.

Dagaktivitetstilbodet vil også ha ei viktig rolle inn mot denne stortingsmeldinga. Noko som vil krevja meir tilpassa tilbod til fleire brukarar og fleire brukargrupper.

Det vart i fjor brukt 30 % ekstraressurs på dagaktivitetstilbod , grunna behov for styrking av tenesta. Desse 30 % er det behov for å vidareføra på eksisterande tilbod , samt auka ramma grunna melde behov for denne tenester til yngre brukarar i ulike brukargrupper.

Kompetanseheving : Framtida sine komplekse oppgåver og utfordringar vil kreve kompetanseheving for dei tilsette. Dette er planlagt gjennom felles fagdagar, og oppstart av demensomsorgens ABC, kurs i palliasjon og støtte til vidareutdanning (fagskule) for helsefagarbeidarar.

Ved KRB er det eit behov for oppgradering av sengene i avdelinga. Under ein kontroll av elektromedisinsk utstyr(EMU) i år er det påpeikt at dei noverande sengene er svært gamle, og det er ikkje lenger mogleg å skaffe reservedelar til desse. Det betyr at det no er nødvendig med budsjett for å skifte ut desse sengene gradvis dei neste åra.

Rus og psykisk helse

Tilvisingar til avdelinga har vore stabil, men viser den siste tida ei markant auke. Parallelt opplever også tenesta auke i oppgåver mellom anna som følgje av regjeringa sin opptrappingsplan innan for fagfeltet. Tenesta vil i økonomiplanperioden rullera den rusfagelge handlingsplanen og fylgja opp tiltak som er forankra i gjeldande planverk. - nye brukargrupper (flykninger) og lengre forløp

Tenesta vil i tillegg til oppfølging av enkeltpersonar arbeida for å få på plass fleire gruppe- og aktivitetstilbod for ulike brukargrupper.

Det vert viktig å vidareutvikla samarbeidet med spesialisthelsetenesta. Gjennom helsefellesskapet er personar med alvorlege psykiske lidningar og rusproblem ei prioritert gruppe. Tenesta vil i økonomiplanperioden arbeida for å etablera eit bufellesskap med heildøgns omsorg for personar med psykiske lidningar.

Tenestekontoret

Tenestekontoret er oppteke av velferdsteknologi og av å tilpassa budsjettet for 2024. Vårt tenestetilbod er viktig, og kan ha stor innverknad på livskvaliteten til innbyggjarane. For å imøtekomma auka behov for støttekontaktar, avlastingsheimar, BPA (Brukarstyrt personleg assistanse) og ressurskrevjande tenester i Kvam herad har tenestekontoret prioritert som følgjer.

Velferdsteknologi:

Me ser behovet for auka bruk av velferdsteknologi i Kvam herad, derfor bør det prioriterast innføring av elektronisk medisineringsstøtte for å auka sjølvstende, meistring og livskvalitet for brukar. Dette vil frigjera ressurssar til andre arbeidsoppgåver. Brukar, pårørande og tilsette må få tilstrekkeleg informasjon og opplæring for å meistra ny teknologi. Helsedirektoratet arbeider med innføring av digital heimeoppfølging , og her bør Kvam herad vera med når dette kjem i gang.

Støttekontakt:

Me ser at behovet for støttekontaktar har auka. Dette tilbodet er eit lågterskel tilbod til innbyggjarane, og eit førebyggjande tiltak. Inkludering , rekruttering og opplæring av fleire støttekontaktar og tiltak for å auka tilgjengelegheita, er viktige tema.

Avlastingsheim for unge brukarar:

Det er vanskeleg å få nok avlastingsheimar for dei unge brukarane våre, og me må vurdere å tildela fleire ressursar til førebyggjande arbeid som støttekontakt. Dette kan og bidra til å avlasta familiane og gi dei unge brukarane ei betre omsorg.

Brukarstyrt personleg assistanse (BPA):

BPA gir enkeltpersonar med nedsett funksjonsevne moglegheita til å styra si eiga omsorg. Me ser eit visst behov for at BPA aukar.

Ressurskrevjande helse – og omsorgstenester:

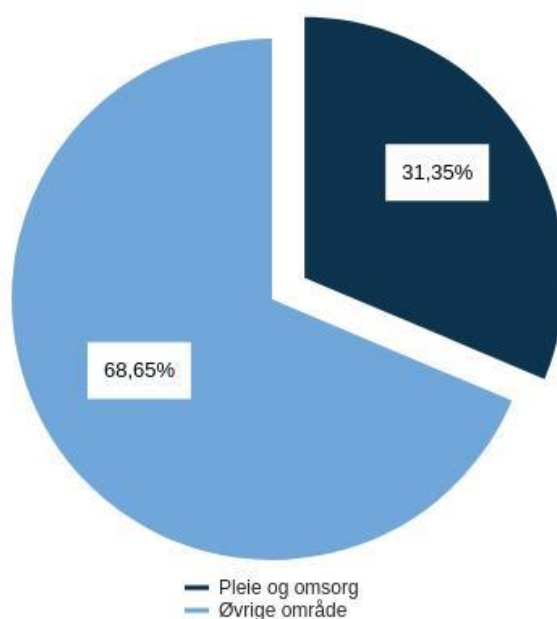
Nokre ressurskrevjande tenester kan krevja meir midlar enn andre. Det kan òg vera viktig å koordinera tenestene for å sikra refusjon der det er mogleg gjennom eit felles helsevedtak.

Felles helsevedtak:

Felles helsevedtak er ei tilnærming der fleire tenesteytarar samarbeider om å tilby heilskapleg omsorg for enkeltpersonar. Dette kan vera ein effektiv måte å optimalisera ressursane på. Det bør vurderast å samarbeida meir med andre relevante instansar og etablera ei felles tilnærming til omsorg og støtte.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Økonomiplan for 2025-2028

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Pleie og omsorg							
0*ENØK - Øysteseheimen ventilasjon	625	0	0	625	0	0	625
0*ENØK: Brønnpark/varmepumper Tolo varmesentral	5 000	0	625	4 375	0	0	5 000
0*Nytt kjøken og oppvaskmaskin Toloheimen	500	0	500	0	0	0	500
0*Nytt kjøken Tolo omsorg	438	0	438	0	0	0	438
0*Ombygging Mikkjelsflaten	625	0	625	0	0	0	625
0*Oppgradering trygdebustader Ålvik	5 156	-1 650	3 506	0	0	0	3 506
0*Solskjerming kommunale bygg	10 525	0	3 750	0	0	0	3 750
0*Utfasa sjøvassleidning Kyrkjefjæra Øystese	3 750	0	0	0	3 750	0	3 750
0*Varmepumper Øysteseheimen	3 750	0	2 125	0	0	0	2 125
0*Velferdsteknologi - årleg			750	750	750	750	3 000
Sum Pleie og omsorg	30 368	-1 650	12 318	5 750	4 500	750	23 318

Måltabell

Overordna mål

«Eit godt liv der me bur, tenester for framtida, meistring og deltaking»

Det skal vera brukarmedverknad i planleggings-, utgreiings-, og beslutningsprosessar i helse og omsorgstenesta

Helse og omsorg skal skapa framtidsretta, fagleg forsvarlege og likeverdige tenester som sikrar befolkninga eit profesjonelt, tilgjengeleg og effektivt tenestetilbod

Helse og omsorgstenesta skal gjennom innovasjon ha evne til forenkling, fornying og forbedring. Teknologi skal vera ein naturleg del i tenestetilbodet

Helse og omsorgstenesta skal leggja til rette for at kvar enkelt kan ta ansvar for eiga helse gjennom fysisk aktivitet, sosialt fellesskap og tilrettelegging av eigen livssituasjon

Overordna mål

Helse og omsorgstenesta skal leggja til rette for å skapa god helse og trivsel for kvenningane gjennom direkte og indirekte påverknad

---

Helse og omsorgstenesta skal rekruttera og behalda kvalifiserte medarbeidarar til å møte veksten i oppgåver og nye og meir komplekse oppgåver

---

Kvam herad skal ta aktivt del i å realisera potensiale i frivillig arbeid

---

Leve hele livet: «Å leggja til rette for ein god kvardag for alle»

Med brukarane i sentrum skal helse- og omsorgstenesta samarbeida med nabokommunar og helseføretak om tenester som sikrar pasientar og brukarar tidleg og god hjelp når dei treng det, nærast mogleg der dei bur. Dei skal få rett behandling til rett tid, gjennom eit tilpassa, trygt, heilskapleg og koordinert helse og omsorgstilbod.

Med brukaren i sentrum skal helse og omsorgstenesta i nært samarbeid med nabokommunar og helseføretak, vera budde på å handtera situasjonar som har potensiale til å truga liv og helse, viktige verdiar og svekka organisasjonen si evne til å utføra viktige funksjonar

---

Pleie og omsorg- tenester for framtida : Omsorgstenester for framtida- meir satsing på tenester til heimebuande

---

Sosialteneste

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Sosialteneste](#)

Lenkje til teneste for [Utekontakt](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	39 697	39 697	39 697
Sum Tekniske justeringar	1 409	1 409	1 409
Sum Vedtak forrige periode	-665	-1 155	-1 410
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i lønnsjusteringspott 2024	4	4	4
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024	9	9	9
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	-16	-16	-16
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	6	6	6
HST 010/24 Kvam herad skal busetja 45 flyktningar i 2024	1 450	1 450	1 450
Innsparing - NAV inntekt	-100	-100	-100
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	1 822	2 343	2 603
Sum Budsjettendringar	3 175	3 696	3 956
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	194	194	194
Konsekvensjustert budsjett	4 114	4 144	4 150
Konsekvensjustert ramme	43 810	43 841	43 846
Innsparingstiltak			
Innsparing: Reduksjon i 100% kommunalt finansierte VTA plassar pga ny statleg finansiering	-330	-330	-330
Innsparing: Redusere førebyggjande arbeid barn og unge	0	-500	-1 000
Sum Innsparingstiltak	-330	-830	-1 330
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	7	7	7
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	49	78	78

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Lønnsjusteringspott Bud 2025	108	314	314
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	1	1	1
Sum Nye tiltak	166	400	400
Nye tiltak og realendringer budsjett	-164	-430	-930
Ramme 2025-2028	43 646	43 411	42 916

Prioriteringar i økonomiplanen

Sosialtenesta

Sosialtenesta vil arbeida for å få fleire personar i arbeids- og aktivitetstiltak og med det sikra at færrest mogleg er passive sosialhjelpsmottakarar. Dei vil også vidareføra arbeidet med aktivitet for sosialhjelp. Tenesta vil i økonomiplanperioden arbeida for å betra buevna til vanskelegstilte mellom anna gjennom «trivselsvaktmeister-prosjektet», i tett samarbeid med teknisk eining og avdeling rus og psykisk helse.

Flyktningstenesta har ei sentral rolle i å fylgja opp strategiplan for integrering.

Flyktningstenesta har ansvar for å busetja flyktningar i tråd med politiske vedtak. Kvam herad har politisk vedtak om å ta imot 45 flyktningar i 2023. Det er ikkje kome klar oppmoding frå IMDI om kor mange flyktningar kommunen kan ta imot i 2025 og tenesta har i budsjett 2024 lagt opp til å ta imot 45 nye flyktningar.

Utekontakt

Utekontakten er organisert i Familiesenteret saman med psykolog og familierettleiarar, tilsaman 6,5 stilling. Ressursen vart auka med 0,5 stilling i budsjettet for 2023.

Utekontakten tek del i satsinga med å dei langsiktige måla i oppvekstplanen. Økonomiske rammevilkår, kan påverka tilbod, omfang og nivå tenester framover, og prioriteringar må gjerast deretter. Utekontakten prioriterer følgjande beskyttande faktorar

Trygge vaksne

- Ungdomar treng trygge vaksne for å fortelja om særleg krevjande livsutfordringar og vanskar. Utekontakt skal halda fram med oppsøkjande arbeid, som den einaste kommunale aktøren med ei slik tilnærming. Det er avgjerande at utekontakten legg tilrette for tryggleik og ei tillitsskapande tilnærming for å nå ungdom som i nokre tilfelle andre helse- og hjelpetenester ikkje kjem i kontakt med.
- Utekontakt er særleg merksam på situasjonen kring rusbruk hos ungdom. Saman med andre tenester, vert programmet "Korleis vera din kjip forelder» (AV og TIL) nytta i møte med foreldre. Kompetanseininga KORuS Vest er tydeleg på at foreldre er den viktigaste ressursen i det rusførebbyggjande arbeidet. Utekontakten samarbeider med Natteravnar og politiet på arrangement kring særskilte helgar/høgtider.

Aktiv Fritid og Å vera del av ein sosial fellesskap

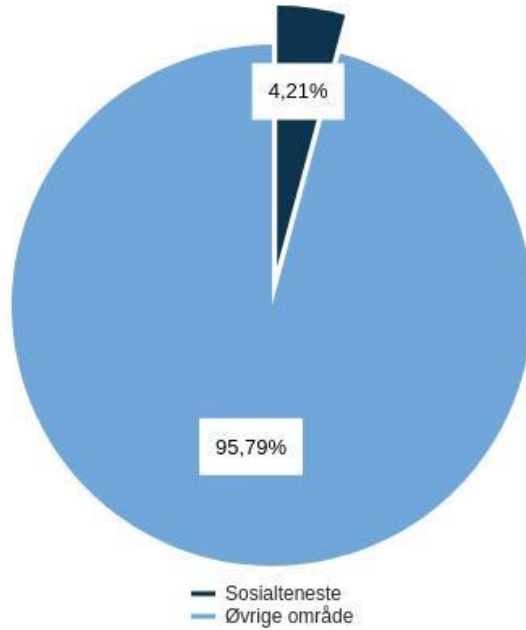
- Utekontakten arbeider for at Ungdomsbasen skal få fleire brukarar og brukargrupper. "Jentebasen" er igang med tilskot frå Grannehjelpa. Frå politisk hald er open Ungdomsbase i helgane etterspurt, og er under utgreiing.
- Utekontakten deltek i tverrfagleg gruppe som arrangerer Ung Fritid Ferie.
- Prosjekt Basecamp held fram med støtte frå Vestland Fylke. Prosjektet må truleg justerast dersom lokalet vert avhenda, jmf Eigedsstrategien.
- Ungdomane som nyttar ungdomsbasen er opptekne av framtidig lokalisering av tilbodet, og skal vera sentale i medverknadsarbeidet.
- I samarbeid med NAV er det mål om å auka innsatsen med tilbodet *Ung Sommarjobb* med håp om støtte frå tilskotsmidlar. Målet er at fleire unge som strevar med mestring og deltaking, får tilbod om sommarjobb. Erfaringane så langt er gode, og har i nokre tilfelle har ført til ordinære jobbavtalar.

Innsparing og konsekvensar for brukarar, tilsette og attraktivitet

- Ved reduksjon av førebyggjande arbeid på tvers i organisasjonen, må konsekvensane nøye vurderast med tanke på innverknad på tilbodet til ungdom. Det gjeld både tilgang til møteplassar, lett tilgjengelege tenester og fritidstilbod.
- Ved reduksjon av ressursen utekontakt, vil det gå ut over ungdom som er i risiko for utanforskap og som elles andre helse- og hjelpetenester ikkje når med sine tilbod. Utekontakten er synleg på arena, tidspunkt og situasjonar der andre tenester er fråværande, bortsett frå politiet, som har fått strammare rammer til førebyggjande arbeid.
- Eining Oppvekst og eining Samfunnutvikling (1.1.2025) skal i samarbeid vurdere samordning av fritidsfeltet for barn og unge. Målet er betre nytte av ressursane på tvers av einingane, som eit mogleg innsparingstiltak. Det kan føra til reduksjon av innsatsen på fritidsfeltet og generelt utekontakten sine oppgåver.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Økonomiplan for 2025-2028

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	14 185	13 053	14 027	16 230	15 683	15 149	15 296
Tilbud til personer med rusproblemer	491	453	449	273	268	267	270
Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi	4 717	4 551	4 549	4 221	4 221	4 221	4 221
Introduksjonsordningen	8 696	10 802	10 531	10 629	10 625	10 623	10 631
Kvalifiseringsordningen	1 062	1 003	2 003	2 003	2 003	2 003	2 003
Økonomisk sosialhjelp	12 895	11 496	12 711	12 727	12 726	12 726	12 728
Sum	42 046	41 357	44 270	46 083	45 525	44 988	45 149

Måltabell

Overordna mål

Det skal vera brukarmedverknad i planleggings,- utgreiings, og beslutningsprosessar i helse og omsorgstenesta
Helse og omsorg skal skapa framtidiretta, fagleg forsvarlege og likeverdige tenester som sikrar befolkninga eit profesjonelt, tilgjengeleg og effektivt tenestetilbod
Helse og omsorgstenesta skal gjennom innovasjon ha evne til forenkling, fornying og forbedring. Teknologi skal vera ein naturleg del i tenestetilbodet
Helse og omsorgstenesta skal leggja til rette for at kvar enkelt kan ta ansvar for eiga helse gjennom fysisk aktivitet, sosialt fellesskap og tilrettelegging av eigen livssituasjon
Helse og omsorgstenesta skal leggja til rette for å skapa god helse og trivsel for kvenningane gjennom direkte og indirekte påverknad
Helse og omsorgstenesta skal rekruttera og behalda kvalifiserte medarbeidarar til å møte veksten i oppgåver og nye og meir komplekse oppgåver
Kvam herad skal ta aktivt del i å realisera potensiale i frivillig arbeid
Med brukarane i sentrum skal helse- og omsorgstenesta samarbeida med nabokommunar og helseføretak om tenester som sikrar pasientar og brukarar tidleg og god hjelp når dei treng det, nærast mogleg der dei bur. Dei skal få rett behandling til rett tid, gjennom eit tilpassa, trygt, heilskapleg og koordinert helse og omsorgstilbod.

Overordna mål

Med brukaren i sentrum skal helse og omsorgstenesta i nært samarbeid med nabokommunar og helseføretak, vera budde på å handtera situasjonar som har potensiale til å truga liv og helse, viktige verdiar og svekka organisasjonen si evne til å utføra viktige funksjonar

---

Sosialtenesta skal betra levekår for vanskelegstilte, bidra til sosial og økonomisk tryggleik, og fremja overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltaking i samfunnet.

Barnevern

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Barnevern](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	24 013	24 013	24 013
Sum Tekniske justeringar	538	538	538
Sum Vedtak forrige periode	-397	-675	-825
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i lønnsjusteringspott 2024	3	3	3
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024	-4	-4	-4
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	2	2	2
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	-4	-4	-4
Innparingsprogram Oppvekst	-65	-65	-65
Retting justering	6	6	6
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	1 091	1 403	1 559
Sum Budsjettendringar	1 027	1 339	1 495
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	-146	-146	-146
Konsekvensjustert budsjett	1 022	1 055	1 061
Konsekvensjustert ramme	25 035	25 068	25 074
Innsparingstiltak			
Bruk av eksterne konsulentar	-50	-100	-100
Innsparing: Reduksjon sentral kurspott med 0,1 mnok fordelt på ulike tenester fom 2025	-10	-10	-10
Sum Innsparingstiltak	-60	-110	-110
Nye tiltak			
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	59	93	93
Lønnsjusteringspott Bud 2025	211	455	455
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	5	5	5
Sum Nye tiltak	275	553	553
Nye tiltak og realendringer budsjett	215	443	443

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Ramme 2025-2028	25 250	25 511	25 517

Prioriteringar i økonomiplanen

Barnevern

Kommunen skal å ha ei barnevernteneste og ein leiar for tenesta som har ansvar for at oppgåver vert utført etter lova. Barn og ungdom under 18 år har krav på omsorg og rett til ei trygg oppvekst. I fyrste rekkje er dette eit foreldreansvar. Når foreldre i kortare eller lengre periodar ikkje greier å ivareta ansvaret, skal barnevernet bidra med hjelp og støtte.

Barnevernsreforma 2022 (Oppvekstreforma) skal bidra til å styrkja arbeid med førebygging, tidleg innsats og forpliktande tverrfagleg samarbeid. Målet er å redusera behovet for hjelpetiltak og/eller plassering av barn utanfor heimen. Som del av reforma, legg rådmannen årleg fram tilstandsrapport som oppsummerer status og utfordringar i tenesta. Oppvekstplanen, plan for førebyggjande arbeid og Betre Tverrfagleg Innsats (BTI) er Kvam sine hovudstrategiar for å imøtekomma intensjonane i reforma.

I ny barnevernslov vart ansvaret for å følgje opp fosterforeldre og deira biologiske barn med rådgjeving/retteleiing og støtte, overført til kommunen. Nedbygging av det statlege barnevernet (BUF-etat) fører til at kommunen sjølv må byggja opp eit breiare tiltaksapparat med eigne ressursar. Kjøp av statlege tiltak som kan hindra omsorgsovertaking er kostbare for kommunen.

I statsbudsjettet for 2025 føreslår regjeringa at fosterheimar som er frikjøpte skal få tena opp tenestepensjon frå 01.07.25. Målet er å rekruttera fleire fosterheimar. I dag må fosterforeldre sjølv velja om dei vil spare til eigen pensjon utover det dei får opptent gjennom folketrygda. Innføringa av ordninga vil truleg medføra auka utgifter for kommunen, som skal kompensast med ei auke i rammetilskotet til kommunen.

I 2009 gjorde Kvam heradsstyre vedtak om å ha kommunale familierettleiarstillingar som hjelpetiltak med mål om å unngå omsorgsovertakingar. Føresette fekk tett oppfølging og veiledning slik at barna fekk tilfredsstillande oppvekstvilkår. I tillegg var målet å halda utgiftsnivået i barnevernet på eit lågare nivå enn ved plassering utanfor heimen. I 2016 vart desse stillingane organisert utanfor barnevernet, for å nå fleire familiar (Tidleg Innsats). Den målsetjinga er nådd, og satsinga er vurdert som positiv frå brukarar og samarbeidspartar. Med auka krav og forventningar til kva kommunalt barnevern skal løysa og handtera innanfor rammene, er det gjennomført evaluering av bruken og organisering av familierettleiarstillingane. Målet har vore å finna ei meir riktig ressursfordeling mellom barneverntiltak og tidleg innsats ut frå auka krav til kva barnevernet skal løysa. Evalueringa har vist at det er behov for å fordela meir ressursar inn til barneverntiltak enn det som blir brukt idag. Denne omfordeling blir jobba med framover.

Prioritering for å nå måla i Oppvekstplanen

Barneverntenesta vil halde fram med i planperioden å prioritera å jobba med desse beskyttande faktorane i Oppvekstplanen så langt kapasiteten og ressursane tillèt

- Trygge vaksne
- Gode kommunale tenestar for barn, unge, gravide og familiar

Barneverntenesta arbeider i hovudsak med lovpålagde oppgåver, med mål om tenester av god kvalitet innan pålagde fristar. I det siste har tenesta fokusert å heva kvalitet på HMT-arbeid, internkontroll og kvalitetsikring. Tenesta opplever å ha lite kapasitet til den overordna tverrfaglege innsatsen på oppvekstfeltet. Eksterne pålegg om kontrolltiltak har også påverka prioriteringar. Barneverntenesta treng å byggja tillit og forståing for sin rolle og ansvar blant innbyggjarar og andre offentlege tenester. Tenesta er oppteken av å skapa mest mogleg tryggleik kring prosessar og avgjerder. Til tider er dette ei krevjande rolle med motstridande interesser mellom barnets beste og føresette. Kompetanseheving og rettleiing er avgjerande verkemiddel for å sikra forsvarlege tenester i samsvar med lov.

Barneverntenesta har koordinatorsansvar for Konsultasjonsteamet, eit tverrfagleg rådgjevande organ i saker der private og offentlig tilsette kan anonymt drøfta bekymring om barn og unge kan vera utsette for vald, overgrep eller andre straffbare forhold. Dette ansvaret, saman med deltaking i andre tverrfaglege grupper legg press på dei lovpålagde oppgåvene.

Moglege innsparingar, konsekvensar for tenesta, tilsette og attraktivitet

Barneverntenesta nyttar konsulentar til oppgåver eller tenester som ikkje kan løysast av tenesta sjølv, Familiesenteret og elles i kommunen.

Å treffe akuttvedtak, og førebu saker for handsaming i Barneverns- og helsenemnda er ei oppgåve, der barnevernet kjøper advokattenester. Kommunen har pr i dag ikkje denne kompetansen. Den offentlege parten skal normalt vera representert av advokat.

Barneverntenesta har ansvar for å følgje opp fosterheimar. Familiesenteret, i samråd med barnevernet, har til no ikkje prioritert slik rettleiing når fosterheimen er busett i annan kommune. I slike tilfelle vert det kjøpt eksterne rettleiingstenester. Det kan også gjelda lokale fosterheimar som av ulike grunnar har behov for rettleiing frå eksterne aktørar. I tillegg, kan det handla om rettleiingskompetanse på særskilte område. Dersom Familiesenteret får utvida rettleiingsoppgåver med fosterheimar, vurderer rådmannen at det kan det gå utover kapasiteten til andre hjelpetiltak som barnevernet ber om hjelp til.

I nokre tilfelle må barneverntenesta kjøpa tiltak frå det statlege barnevernet BUF-etat, som opphald i senter for foreldre og barn, beredskapsheim, eller Multi Systemisk Terapi (MST), som er ein intensiv behandlingsmetode retta mot familien og nærmiljø til ungdomar med omfattande vanskar med norm- og regelbrytande åtferd. Kommunen sin eigenandel for kjøp av statlege tiltak vert fastsett i statsbudsjett. Forslaget for 2025 vil bety at ein plass i barneverninstitusjon vil kosta 90 000 kroner meir på årsbasis. Rådmannen vurderer at nokre av dei nemnde tiltaka kunne kommunen ha utvikla på sikt, men det vil bety at familieretteljarressursane i Familiesenteret ikkje har kapasitet til å prioritera arbeidet med Tidleg Innsats/førebygging eller andre hjelpetiltak i barnevernet. Rådmannen vurderer det framleis vil vera behov for kjøp av slike tenester av Bufetat slik som t.d. institusjonsplass, trass auka kommunal innsats på tiltaksutvikling.

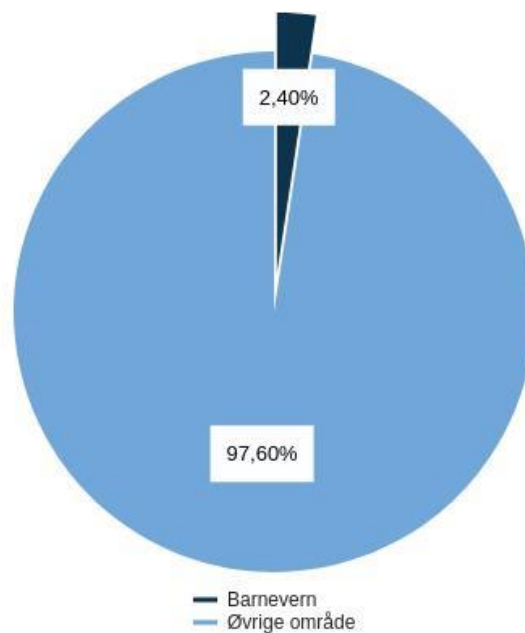
Kommunen skal sørge for naudsynt opplæring og rettleiing av dei tilsette i barneverntenesta. Rettleiing er viktig for å sikra forsvarlege tenester i samsvar med lova. Fagrettleiing vert ivareteken av leiinga sjølv, medan prosessrettleiing vert gjeven av ekstern rettleiar, som ei kjøpt teneste. Iflg nasjonal veileder for leiing og tilsette i barnevernet, er slik støtte er avgjerande for både å sikre og utvikle kvalitet, og behalde tilsette.

Barneverntenesta har bemanning innanfor norm, om lag 15 saker pr sakshandsamar, som samla sett er på linje med andre kommunar. Sakene varierer i intensitet og omfang. Tenesta vert sett under press ved vakansar, sjukdom og avvikling av ferie. Det er utfordrande å nytta vikar. Løysinga kan vera innleige av barnevernfaglege konsulentar. Det er kostbart, tek ressursar frå leiinga og det kan vera vanskeleg å finna

eigna konsulentar frå private barnevernsaktørar. Tenesta har den siste tida løyst oppgåvene innad i avdelinga ved fråvær, som medfører slitasje på tilsette, fleire oppgåver på leing som igjen fører til mindre tilgjengeleg leing. Dette er svært sårbart for tenesta, då ein ser at kompleksiteten og alvorsgrada i barnevernsakene aukar, og det er eit tilsvarande auka behov for ein støttande, tilgjengeleg og trygg leing.

Det er lovfesta at barneverntenesta skal vera tilgjengelege til einkvar tid. Kommunen kjøper tenester frå Barnevernsvakten i Bergen. Tenesta er kostbar, sett opp mot bruken frå innbyggjarar i Kvam på ettermiddag/helg/helgedagar. Barneverntenesta ser på om ein kan redusere kostnaden, samstundes som ein stettar lovkrava. Dette arbeidet er nyleg starta saman med i omliggjande kommunar.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Barnevernstjeneste	9 112	9 274	9 276	10 160	10 067	10 046	10 136
Barnevernstiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet	4 244	4 022	4 108	4 831	4 815	4 808	4 846
Barnevernstiltak når barnet er plassert av barnevernet	10 448	12 644	12 860	12 648	12 676	12 668	12 711
Sum	23 804	25 940	26 244	27 639	27 558	27 522	27 694

Måltabell

Overordna mål

Oppvekstplanen: Barn, unge, gravide og familiar i Kvam møter gode og lett tilgjengelege tenester som byggjer på den enkelte sine ressursar. Tidleg innsats, brukarmedverknad og samordna tenester sikrar heilskaplege tilbod.

Oppvekstplanen: Alle barn og unge i Kvam skal ha gode moglegheiter til vennskap og fellesskap, og til utvikling der ein får brukt evnene sine og vera til nytte.

Oppvekstplanen: Barn og unge møter trygge og inkluderande vaksne i dei ulike arenaene i liva sine.

Oppvekstplanen: Barn, unge, gravide og familiar i Kvam møter gode og lett tilgjengelege tenester som byggjer på den enkelte sine ressursar. Tidleg innsats, brukarmedverknad og samordna tenester sikrar heilskaplege tilbod.

Vatn og avlaup, avfall og renovasjon

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenestoområde: [Watn og avlaup, avfall og renovasjon](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen "Driftsbudsjett med endringar". Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

"Innsparingstiltak" er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenestoområdet.

"Nye tiltak" er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenestoområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	-16 379	-16 379	-16 379
Sum Tekniske justeringar	157	157	157
Sum Vedtak forrige periode	1 974	1 087	1 528
Budsjettendringar			
	-3 988	-1 086	-1 923
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i lønnsjusteringspott 2024	2	2	2
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024	0	0	0
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	-10	-10	-10
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	11	11	11
Forsikring - rette på teneste	49	49	49
Splitte lønnskonto vedlikehaldsarbeidarar FDV	90	90	90
Sum Budsjettendringar	-3 846	-944	-1 781
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	1 292	956	956
Konsekvensjustert budsjett	-423	1 256	860
Konsekvensjustert ramme	-16 802	-15 123	-15 519
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	3	3	3
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	31	50	50
Gebyrinntekter sjølvkost , B25	-3 353	-9 257	-10 726
Indirekte kostnader på sjølvkost, B2025	397	397	397
Kommunedelplan for avlaup 2025-2032	200	0	0
Kommunedelplan for vassforsyning 2025-2032	200	0	0
Lønnsjusteringspott Bud 2025	76	205	205

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	1	1	1
VAR i null B25	2 220	5 693	6 505
Sum Nye tiltak	-225	-2 909	-3 566
Nye tiltak og realendringer budsjett	-225	-2 909	-3 566
Ramme 2025-2028	-17 027	-18 032	-19 085

Prioriteringar i økonomiplanen

Tenestenivå

Alle norske kommuner er lovpålagt å levera reint og trygt vatn, samt transport og rensing av avløpsvatn. Vatn- og avløpstenestene er underlagt sjølvkostprinsippet. Det betyr at kommunane ikkje skal profitte på desse tenestene, og det innbyggjarane betalar skal kun dekke dei faktiske kostnadane knytt til vassforsyning og rensing.

Gebyra skal dekke mellom anna:

- Rens av vatn før det blir distribuert ut til husstandane
- Rens av avløpsvatn
- Vedlikehald av leidningsnett og reinseanlegg
- Beredskap som sikrar vassforsyning

Drikkevatt

Det primære målet er å levere godt og trygt drikkevatt til abonnentane i Kvam. Dette vert gjort ved å sjå på dei viktigaste tiltaka for sikker levering og prioritere desse. Det vil vere ynskjelege tiltak i frå nedslagsfelt, inntak, renseanlegg og distribusjon i eksisterande og nytt ledningsnett. Det er og viktig at vassforsyninga vert beskytta mot forureining slik at behovet for vassbehandling vert minst mogeleg og samtidig at brukarkonfliktar vert unngått. Både fysisk skalsikring av eksisterande anlegg og sikring av driftskontroll/styringssystema vert også viktig framover. Ein større del av dette arbeid vil verte gjort i samband med ny planlagt hovudplan for drikkevatt for perioden 2025- 2032, der det er planlagt å utarbeide ei ny tiltaksliste. Det er også ynskjeleg å innføre ei ordning der Kvam herad eig vassmålarar og har eit system for utlevering, kontroll automatisk avlesing av målarane. Det vil ta noko tid før kommunen er klar til å innføre dette.

Dersom Vikøy vasslag vert overteke av Kvam herad må ein òg sikre forsyninga til abonnentane der. Ved overtaking av private vasslag må ein fylgje sjølvkostregelverket, der eksisterande kommunale abonnentar ikkje kan belastast for oppgradering som er naudsynt på private nett.

Avløp

Tilsvarande som for drikkevatt skal kommunen òg samle opp avløpsvatn i dei mest tettbefolkte områda. EU innfører nytt regelverk rundt årsskiftet 2024/25. Regelverket vert også implementert i EØS området og vil påverke norsk regelverk framover som må tilpassast dette. Det vert her skjerpa krav til rensing og mykje større fokus på energieffektivisering. I nytt EU direktiv er vert det ikkje lengre skilt mellom ferskvatt og sjø sin godheit for mottakar av avløpsvatn. Det er forventa at det må byggjast nye renseanlegg i tettstader der det er over 1000 PE ([personekvivalenter](#)) og i tillegg må hovudrenseanlegget i Øystese oppgraderast. Det vert ikkje lengre høve til berre å nytte primærrensing, men krav om sekundærrens på alle anlegg. Ein kan forvente auka behov for investeringar framover og press på konsulent- og leverandørmarkedet då alle kommunar får dei same krava framover. Det er òg planlagt at det skal utarbeidast ein ny hovudplan for avløp for perioden 2025 til 2032.

Overvatn

Klimaendringar gjev auka fokus på overvatn. Det er forventa meir intenst nedbør på kortare tid. Det er ynskjeleg at kommunen vedtek ny kommunedelplan for overvatn som gjev auka fokus på området og betre, meir forutsigbar og meir samkøyrd saksbehandling i kommunen. Det er også viktig å skilje avløp og overvatn t.d. i eldre byggefelt slik at ikkje overvatnet kjem inn på avløpssystemet og fører til unødige rensing.

§12 anlegg

Bestemmelsene i kapittel 12 gjeld for utslepp av sanitært privat og kommunalt avløpsvann fra avløpsanlegg mindre enn 50 pe (dvs mindre avløpsanlegg) . Avløpsanlegg frå enkelthus kjem inn under denne kategorien. Kommune skal ha oversikt og er forplikta til å føra tilsyn med anlegga knytt til EU sitt vassdirektiv. Kommunen har avtale med Norva 24 som tømmer setiktankar i kommunen, men må auke grad av tilsyn og kontroll med slike anlegg.

Renovasjon

Kvam er tilknytt BIR som utfører renovasjonstenester for kommunen. Nye og endra lovkrav knytt til avfall krev endringer i BIR sitt tenestetilbud. Avfallsforskrifta (frå 2023) gjev pliktar på kommunalt nivå når det gjeld korleis ulike typer avfall skal samlast inn og behandlast. Den stiller krav til grad av utsortering for ulike avfallstypar. Kapittel 10a i avfallsforskriften er vedteken endra, og frå januar 2025 er kommunane pålagt at mat-, plast, papp- og papiravfall skal hentast heime. Det er også pålagt med henteordning for glass- og metallemballasjeavfall frå juli 2025.

I park- og friområde er det ynskjeleg at alle tek med seg eige boss, og utsetjing og plassering av bossdunkar vert dermed plassert ved inngang/utgang til parkområde. Ein går då bort frå mange små behaldarar og heller satsar på større behaldarar på sentrale stader.

Utfordringar

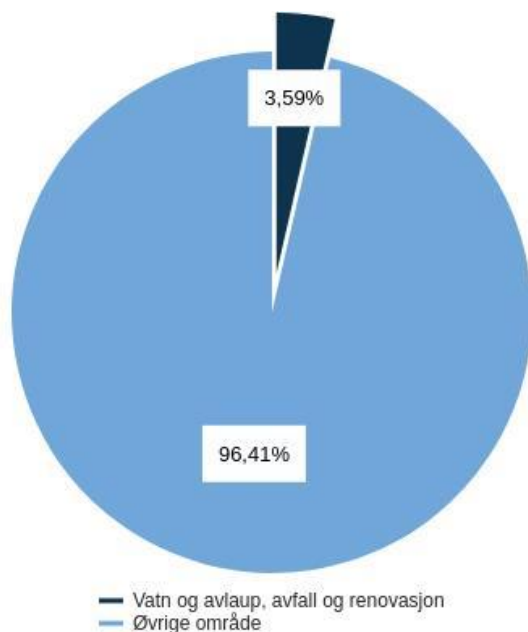
- Nye lovkrav, særskilt nytt EU-direktiv, kjem til å føre med seg mange kostbare VA-prosjekt.
- Mange prosjekt fører til at ein må prioritera tilgjengelege ressursar til dei viktigaste og lovpålagde prosjekta før ein startar på andre ynskelege prosjekt.
- Det krevst normalt betydeleg arbeidsinnsats av kommunalt tilsette for å gjennomføre prosjekta og setje rammer både i starten og undervegs

Innsparingspotensiale

- Lekkasjeraten ut av drikkevatt og innlekk overvatn inn på avløpsnett er for høg og må prioriterast framover
- Meir overvaking av drikkevassnett for å redusere vasslekkasjar
- Ta ned planlagt prøvetakingsfrekvens på drikkevatt der det ikkje er naudsynt
- Systematisk leiting etter innlekk på avløps-systema gjev redusert kapasitetsbehov i renseanlegg

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Økonomiplan for 2025-2028

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Produksjon av vann	5 419	-0	6 308	6 533	6 460	6 457	6 469
Distribusjon av vann	-17 604	-8 267	-15 547	-14 750	-15 624	-16 764	-22 921
Avløpsrensing	4 917	0	1 252	4 545	10 111	10 785	11 299
Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	-11 502	-6 690	-8 068	-11 912	-17 689	-18 606	-19 336
Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l	32	11	10	16	-3	-3	-4
Innsamling , gjenvinning og sluttbehandling av husholdningsavfall	-254	-282	-230	-228	-235	82	64
Sum	-18 992	-15 228	-16 275	-15 797	-16 979	-18 049	-24 428

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Vatn og avlaup, avfall og renovasjon							
0*Fornyng teknisk utstyr VAR - årleg prosjekt			500	500	500	500	2 000
0*Ny vassleidning Mo-Nobbo	2 150	0	2 150	0	0	0	2 150
0*Oppgradering av kummar i heradet - årleg avlaup			600	600	600	600	2 400
0*Oppgradering av kummar i heradet - årleg vatn			2 000	1 500	1 500	1 500	6 500
0*Oppgradering av reduksjonskummar - årleg			800	800	800	800	3 200
0*Overføring avlaupsvatn Vikøy	1 500	0	1 281	0	0	0	1 281
0*Overvatn Norheim/Mjølstølvegen	11 670	0	10 737	0	0	0	10 737

Økonomiplan for 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
0*Pumpestasjon og overføring frå Laupsa til Notanes	5 500	0	2 000	0	0	0	2 000
0*Samankopling/overtaking Vikøy vassverk	1 000	0	1 000	0	0	0	1 000
0*Sanering vass- og avlaupsanlegg Børvenes	45 600	0	15 200	15 200	15 200	0	45 600
0*Vass- og avlaupsleidning Øvre Valland/Vallandshovden	2 900	0	2 500	0	0	0	2 500
0*Vassleidning frå høgdebasseng på Torpe til Laupsa	11 120	0	10 592	0	0	0	10 592
Sum Vatn og avlaup, avfall og renovasjon	81 440	0	49 360	18 600	18 600	3 400	89 960

Måltabell

Overordna mål

Kommunedelplan Avløp 2017-2024: Kvam herad skal ta hand om avløpsvatn slik at det ikkje oppstår miljøskade eller sjenerande tilhøve som følgja av utslepp av avløpsvatn

Kommunedelplan Vassforsyning 2017-2024: Godt vatn til alle som skal ha kommunal vassforsyning

Kommunedelplan Vassforsyning 2017-2024: Nok vatn til alle som skal ha kommunal vassforsyning

Kommunedelplan Vassforsyning 2017-2024: Rett kjeldeval

Kommunedelplan Vassforsyning 2017-2024: Tilfredstillande forsyning innanfor økonomisk forsvarlege rammer

Kommunedelplan Vassforsyning 2017-2024: Trygg vassforsyning

Kommunedelplan Vassforsyning 2017-2024: Vatn til alle, også private vassverk

Plan og byggesak

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Plan og byggesak](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	7 768	7 768	7 768
Sum Tekniske justeringer	-26	-26	-26
Sum Vedtak forrige periode	-702	-1 309	-1 354
Allereie vedtekne rammeendringar i 2024			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i lønnsjusteringspott 2024	1	1	1
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	-1	-1	-1
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	-39	-39	-39
Forsikring - rette på teneste	23	23	23
Innsparing- Vac arkitekt stilling	-909	-909	-909
K019 Mijøkonsulent, løn tom 31.07.2025	300	0	0
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	347	446	496
Sum Allereie vedtekne rammeendringar i 2024	-278	-479	-429
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	158	158	158
Konsekvensjustert budsjett	-848	-1 656	-1 651
Konsekvensjustert ramme	6 920	6 113	6 117
Innsparingstiltak			
Innsparing: Einingsleiar SNK, fråtrekt del av stilling	-828	-828	-828
Innsparing: Reduksjon sentral kurspott med 0,1 mnok fordelt på ulike tenester fom 2025	-10	-10	-10
Sum Innsparingstiltak	-838	-838	-838
Nye tiltak			
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	34	54	54
Indirekte kostnader på sjølvkost, B2025	3	3	3
Lønnsjusteringspott Bud 2025	-182	-40	-40
Områdeplan Øystese har meirkostnad på 0,4 mnok. Av dette vert 0,15 mnok dekket internt, 0,25 mnok er budsjettauke for 2025.	250	0	0

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	0	0	0
Sum Nye tiltak	105	18	18
Nye tiltak og realendringer budsjett	-733	-820	-820
Ramme 2025-2028	6 188	5 293	5 297

Prioriteringar i økonomiplanen

Eining for plan og byggesak jobbar i stor grad med lovpålagde tenester. Kommunegeologen er ikkje ein lovpålagd stilling, men dette er ein teneste som er eit samarbeid mellom Ulvik herad, Ullensvang kommune, Bjørnafjorden kommune, Kvinnherad kommune, Samnanger kommune og Kvam herad. Voss herad har no skrive under ein avtale og vert delvis med i samarbeidet. Med auken i klimautfordringar, så meiner administrasjonen at det er viktig å halda fram med samarbeidsprosjekt om ein kommunegeolog. Det er fleire kommunar i Noreg som ser til vårt kommunesamarbeid og er i ferd med å etablere tilsvarande samarbeid i andre regionar.

Nye tiltak og innsparing

Innsparing på plan og byggesaksområde ligg i stillinga som arkitekt. Når arkitekten sa opp stillinga, så vert ikkje den erstatta, men vert ein del av innsparinga til kommunen.

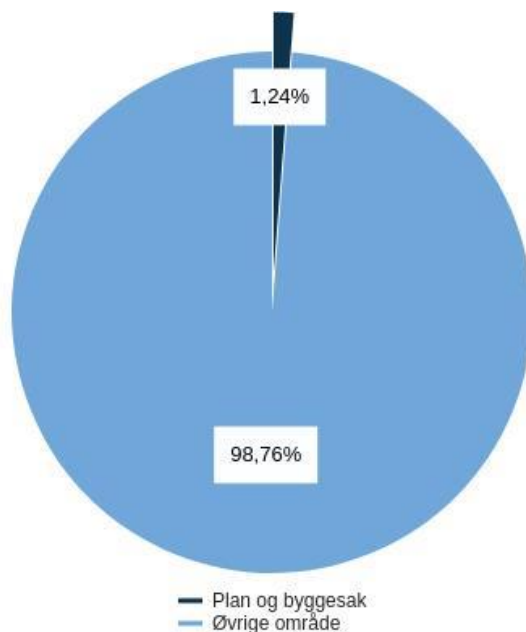
Kommunen har fått mindre gebyrinntekt hittil i 2024 på grunn av lågare byggeaktivitet i kommunen. Det må vurderast om budsjett for 2025 må justerast ned i samband med tertial for 2025, når me ser korleis forslag til auka gebyr og byggeaktivitet vil slå ut. Sjølv om aktiviteten går ned, så er det viktig å halda på kompetansen me har i eininga, trenden kan snu og då er det viktig at me held fristane som ligg i plan- og bygningslova. Digitalisering av tenesta kan hjelpe på sikt, men teknologien har ikkje kome så langt ennå at me kan erstatta folk med maskiner.

Ein gjennomgang av sjølvkost på eining for plan og byggesak har avdekka at me ikkje når sjølvkost. Det betyr at tenestene våre er for lågt prisa i forhold til utgifter. Administrasjonen har hatt ein større gjennomgang av gebyr for tenesta og har foreslått ein omstrukturering slik at me når ein auka sjølvkostgrad. Framleis vil me ha lågare gebyr enn mange kommunar me kan samanlikne oss med.

Plankostnadar knytt til offentlege planar aukar. Det betyr at når det vert vedteke at kommunen skal sette i gong med regulering, så må det settast av nok midlar. Dersom regulering førar til at bygg må fjernast, så må det settast av midlar til erstatning i samband med regulering. Det vert varsla allerie no at kostnad med regulering av tunnel bak Norheimsund må få auka ramma på grunn av krav til kartlegging av grunnforhold i samband med regulering av tunnel.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Økonomiplan for 2025-2028

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Plansaksbehandling	5 160	4 798	6 729	4 620	3 514	3 504	3 549
Byggesaksbehandling og eierseksjonering	2 836	1 570	1 288	214	198	190	227
Kart og oppmåling	2 089	2 911	3 397	2 998	2 987	2 978	3 014
Sum	10 085	9 279	11 415	7 832	6 699	6 672	6 791

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Plan og byggesak							
0*Ny GPS til oppmåling	438	0	438	0	0	0	438
Sum Plan og byggesak	438	0	438	0	0	0	438

Måltabell

Overordna mål

Energi og klimaplan - Kvam herad skal i tråd med FN sitt berekraftsmål 13 "stogga klimaendringane", medverke til å stoppa klimaendringane og medverka til at Noreg vert eit løgutsleppssamfunn i 2050

Fagplan Veg 2020-2027: Bygging og drift kommunale vegar

Fagplan Veg 2020-2027: Overvatn

Kommunedelplan Avløp 2017-2024: Kvam herad skal ta hand om avløpsvatn slik at det ikkje oppstår miljøskade eller sjenerande tilhøve som følgja av utslepp av avløpsvatn

Kommunedelplan Vassforsyning 2017-2024: Godt vatn til alle som skal ha kommunal vassforsyning

Overordna mål

Kommunedelplan Vassforsyning 2017-2024: Nok vatn til alle som skal ha kommunal vassforsyning

---

Kommunedelplan Vassforsyning 2017-2024: Rett kjeldeval

Kommunedelplan Vassforsyning 2017-2024: Trygg vassforsyning

Plan og byggesak skal arbeida for ei berekraftig framtid, og trygge attraktive lokalsamfunn

---

Plan og byggesak skal ha effektiv sakshandsaming der det vert lagt vekt på god og klar dialog med brukarane

---

Plan og byggesak skal ha høg etisk standard

Plan og byggesak skal ha nok ressursar og kompetanse og dele sin kompetanse internt i organisasjonen og bidra til og legge til rette for god samhandling

---

Plan og byggesak skal tilby gode tenester i samsvar med lov, forskrift og regelverk

Kultur

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Kultur](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen "Driftsbudsjett med endringar". Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

"Innsparingstiltak" er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

"Nye tiltak" er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	22 976	22 976	22 976
Sum Tekniske justeringer	294	294	294
Sum Vedtak forrige periode	7 776	6 951	6 799
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i budsjetttramma knytt til kommunale avgifter på kommunale bygg	86	86	86
Auke i lønnsjusteringspott 2024	6	6	6
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024	31	31	31
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	-2	-2	-2
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	36	36	36
Forsikring - rette på teneste	-12	-12	-12
Innsparing - Bibliotek NHS - husleige Høganes	0	-255	-512
Innsparing Kulturminneplanarbeid , ta ned nivå	-100	-100	-100
Innsparing, Kinck dagane , går ut	-10	-10	-10
Korrigerer teneste	0	0	0
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	1 590	2 044	2 271
Splitte lønnskonto vedlikehaldsarbeidarar FDV	491	491	491
Tidsforskyv frå 2024 til 2025: Det vert løyvd 500.000 kr til Øystese Røde Kors til ny redningshytte på Hamlagrø.	500	0	0
Sum Budsjettendringar	2 615	2 315	2 285
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	2 286	2 286	2 286
Konsekvensjustert budsjett	12 972	11 847	11 665
Konsekvensjustert ramme	35 948	34 823	34 641
Innsparingstiltak			
Innsparing - leggje ned Ferie-SFO	-251	-251	-251
Innsparing: Fjerne "Ny søkbar pott til lag og org " fom 2025_ HST vedtak 23/1581	-200	-200	-200

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Innsparing: Einingsleiar SNK, fråtrekt del av stilling	-270	-270	-270
Innsparing: Foreslå i Hardangerrådet å avslutta kunstnarbustad Berlin i løpet av 2025	-15	-15	-15
Innsparing: Fritidsfeltet	0	-2 000	-2 000
Innsparing: Fritidskort - ta ned beløpsgrensa frå 2200 per år til 1000 per år fom 2025 (budsjett 1200 barn *1000 per år)	-980	-980	-980
Innsparing: Redusere reinhaldskostnader frå 2026	0	-28	-56
Innsparing: slå saman tilskotspottar til felles pott fom 2025- Fritid	-45	-45	-45
Innsparing: slå saman tilskotspottar til felles pott fom 2025- Idrett	-150	-150	-150
Innsparing: slå saman tilskotspottar til felles pott fom 2025- Kultur	-30	-30	-30
Innsparing: slå saman tilskotspottar til felles pott fom 2025- Nærmiljø	-30	-30	-30
Innsparing: Sommarstenge bassenget i Strandebarm	0	-150	-150
Sum Innsparingstiltak	-1 971	-4 149	-4 177
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	49	49	49
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	56	89	89
Lønnsjusteringspott Bud 2025	144	379	379
Ny avtale mellom Kvamabadet KF og Hardangerbadet	3 989	3 989	3 989
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	5	5	5
Sum Nye tiltak	4 243	4 510	4 510
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 272	361	333
Ramme 2025-2028	38 220	35 184	34 974

Prioriteringar i økonomiplanen

Kulturskule

Lov om grunnskoleopplæring sin § 26-1 seier følgjande "Kommunen skal ha eit tilbod om kulturskule til barn og unge, organisert i tilknytning til skolen og kulturlivet." Kulturskulen skal i følge § 26-2 leggje til rette for at elevane får delta i ulike aktivitetar der dei får lære, oppleve, skape og formidla kulturelle og kunstnariske uttrykk, i eit trygt og godt skulemiljø. Det står ikkje i lova kor stor andel det skal vere plass til i kulturskulen, men så godt som alle kurs som vert tilbudt er fulle og det er venteliste på fleire av timene i kulturskulen.

Bibliotek

Alle kommunar er forplikta til å ha eit folkebibliotek og ein fagutdanna biblioteksjef. Tenester som kommunen har utover eit folkebibliotek er avdelingar i Ålvik og Strandebarm. I Ålvik er det bestemt at kommunen skal tilby sjølvbetjent bibliotek utanom opningstida. Sjølv om det vert ei sjølvbetjent løysing utanom opningstid, så er det knytt kostnader til ein slik løysing. Eit folkebibliotek skal ha som oppgåve å fremja opplysning, utdanning og anna kulturell verksemd, gjennom aktiv formidling og ved å stile bøker og andre medier gratis til disposisjon. Eit folkebibliotek skal og vere ein uavhengig møteplass og arena for offentleg samtale og debatt. For biblioteket i Kvam, så vert dette gjennomført med som mindre konserter, foredrag, ulike bok arrangement og språktreff for norsk trening.

Barn og unge - fritidsaktiviteter, kunst og kultur

Alle barn og unge har rett til å delta i fritidsaktivitetar, kunst og kultur i følge FN sin barnekonvensjon og norsk lov. Det betyr at kommunen skal legge til rette for eit tilbod til denne gruppa. Likevel er det barn og unge som fell utanfor organisert aktivitet på grunn av kjønn, føresette sin økonomiske situasjon og sosioøkonomiske status, innvandrarbakgrunn, funksjonsnedsettingar og geografi. Kvam har vald å satsa på barn og unge gjennom fritidskortet for alle barn og unge. Det er ikkje lovpålagt å ha ein slik teneste for alle, men ei slik løysing bidreg til at fleire kan vere med utan å føle på stigma. Det er foreslått i budsjettet å senka utbetaling per barn til kr 1000 per år. Så skal kommunen på tvers av einingar sjå på korleis me kan samordne tenester for barn og unge til det beste for denne gruppa.

Det vert søkt om midlar frå BUFDIR for eit nytt 3 årig prosjekt som skal gagna barn og unge. Om me får midlar for 3 nye år veit me ikkje. Stillinga som fritidskoordinator har delvis vore finansiert med midlar frå eit BUFDIR prosjekt for barn og unge.

Idrett

Kommunen må ha eit system for behandling av spillemidler ordinære anlegg og nærmiljøanlegg, noko som krev ressursar sett av til dette arbeidet. Det er Vestland fylkeskommune som har ansvar for spelemiddelordninga.

Kino

Kommunen må ikkje ha ein kommunal kino, men dersom det er kino, så er kommunen er forplikta til å ha eit system for forvaltning.

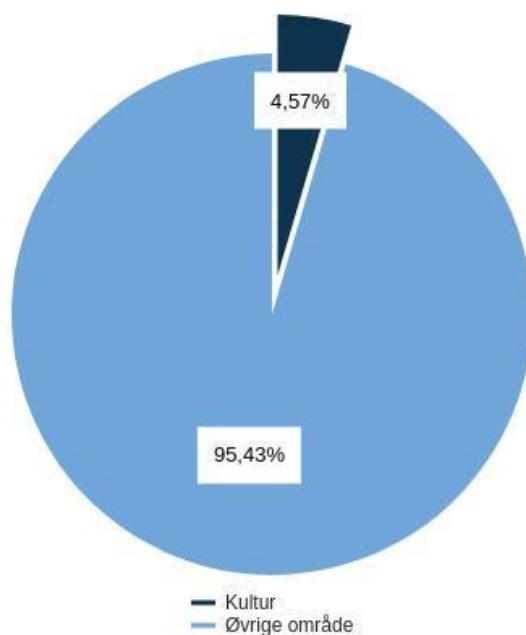
Innsparing og nye tiltak

Det er ikkje foreslått nye tiltak på eining for samfunn, næring og kultur.

Mogleg framtidig innsparing

- Samarbeid mellom biblioteket til Kvam VGS og kommunalt bibliotek, felles system osv. Sum kan ikkje avklarast før avtale mellom kommunen og fylkeskommunen er på plass.
- Vurdering av framtidig lokalisering av kulturskulen, må sjå på moglegheit i samband med den nye vidaregåande skulen.
- Kulturskulen følgjande skulestruktur, ved endring av struktur, så kan det verta innsparing for kulturskulen.
- Vurdere å avvikla gratis idrettshallar og gebyrfritak til lag og organisasjonar
- Vidareførar ikkje miljøfyrtårnsertifisering på øvrige bygg i kommunen. Kommunen vurderer vidare sertifisering ved resertifisering av eksisterande miljøfyrtårnbygg.
- Kulturminneplanarbeid vert redusert
- Eining for samfunn/næring og kultur og Oppvekst skal i samarbeid vurdere samordning av fritidsfeltet for barn og unge. Målet er betre nytte av ressursane på tvers av einingane.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Aktivitetstilbud barn og unge	3 578	4 348	4 368	3 305	1 390	1 451	1 457
Rekreasjon i tettsted	1 902	2 343	2 371	2 551	2 548	2 543	2 563
Naturforvaltning og friluftsliv	1 933	1 322	1 353	1 379	1 379	1 379	1 379
Kulturminner	219	0	200	200	200	200	200
Bibliotek	3 843	3 720	3 810	3 783	3 513	3 251	3 275
Kino	795	758	778	862	755	753	761
Muséer	1 273	1 039	1 056	1 036	1 016	1 023	1 058
Kunstformidling	757	1 096	375	327	326	325	328
Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	1 991	2 018	2 241	1 659	1 560	1 560	1 560
Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	10 030	7 164	10 194	11 939	11 638	11 606	11 620
Musikk- og kulturskoler	8 861	8 555	8 459	9 371	9 224	9 203	9 296
Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg	3 483	4 419	4 659	3 856	3 357	3 354	3 365
Kommunale kulturbygg	411	-11 668	-11 524	706	672	671	676
Sum	39 074	25 115	28 339	40 975	37 577	37 320	37 537

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Kultur							

Økonomiplan for 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp			Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan	2025-28
0*Ny lift	1 250	0	1 250	0	0	0		1 250
0*Takbyte idrettshuset i Ålvik	1 625	0	1 625	0	0	0		1 625
0*Vaskerobot Norheimsund idrettshall	1 250	0	1 250	0	0	0		1 250
Sum Kultur	4 125	0	4 125	0	0	0		4 125

Måltabell

Overordna mål

Auka kunnskapen om kulturminna i Kvam, og fremja aktiv formidling

Auka talet på brukarar i biblioteket og nå ut til fleire brukargrupper, spesielt gutar og menn.

Bidra til gode rammevilkår for idrett- og friluftsarbeid i kommunen.

Gje godt kinotilbod til alle aldersgrupper med hovudvekt på born og unge. Fleire kinovitjingar pr innbyggjar.

I Kvam skal me ha lokalmiljø som inviterer til og legg tilrette for dagleg fysisk aktivitet for alle

Kulturskulen skal arbeida meir på tvers i organisasjonen og inngå tettare samarbeid med andre tenester som oppvekst og helse og omsorg

Leggja tilrette for frivillig arbeid innan kulturminnevernet

Målet er å gje alle eit variert og tilrettelagt fritidstilbod ut i frå eigne interesser og funksjonsnivå

Sikra god forvaltning av kulturminne med verneverdi

Styrkja kulturminna si rolle som ein ressurs i kvam sitt utviklingsarbeid

Kyrkja

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Kyrkja](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	6 376	6 376	6 376
Konsekvensjustert ramme	6 376	6 376	6 376
Nye tiltak			
Tilskot til kyrkja - prisjustert med 4,1% for 2025-2034	262	262	262
Sum Nye tiltak	262	262	262
Nye tiltak og realendringer budsjett	262	262	262
Ramme 2025-2028	6 638	6 638	6 638

Prioriteringar i økonomiplanen

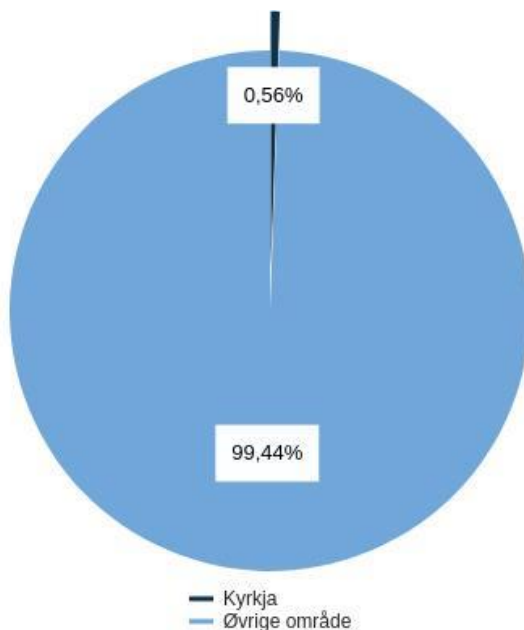
Den norske kyrkja er finansiert på følgjande vis, § 14 i Lov om trus- og livssynssamfunn, 1. og 2. ledd:

Staten gir tilskudd til prestatetjenesten og kirkens virksomhet nasjonalt og regionalt. Staten kan også gi tilskudd til andre kirkelige formål. Kommunen gir tilskudd til kirkens virksomhet lokalt, herunder tilskudd til bygging, vedlikehold og drift av kirkebygg. Tilskuddet skal sikre at kirkebyggene holdes i forsvarlig stand, slik at de kan benyttes til gudstjenester og kirkelige handlinger. Tilskuddet skal også sikre at soknet har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger, herunder kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og tilstrekkelig administrativ hjelp. Kommunens tilskudd gis etter budsjettforslag fra soknet. I budsjettforslaget skal også tilskudd til kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk inngå.

I framlegg til budsjett ligg det berre ei indeksregulering på ordinært tilskot, medan det er søkt om større tilskot.

Fellesrådet har også varsla eit større etterslep på vedlikehald av kyrkjebygg. Førabels ligg berre vøla av taket på Strandebarm kyrkja i økonomiplanperioden.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Den norske kirke	6 910	5 159	6 249	5 371	5 371	5 371	5 371
Gravplasser og krematorier	1 167	1 217	1 217	1 267	1 267	1 267	1 267
Sum	8 077	6 376	7 466	6 638	6 638	6 638	6 638

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Kyrkja							
0*Namna minnelund i Øystese	3 125	0	2 500	0	0	0	2 500
0*Skifte tak Strandebarm kyrkje	7 500	0	7 300	0	0	0	7 300
Sum Kyrkja	10 625	0	9 800	0	0	0	9 800

Samferdsel

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Samferdsel](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	17 116	17 116	17 116
Sum Tekniske justeringer	79	79	79
Sum Vedtak forrige periode	-894	-1 092	-1 194
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i lønnsjusteringspott 2024	1	1	1
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	-10	-10	-10
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	724	931	1 035
Splitte lønnskonto vedlikehaldsarbeidarar FDV	90	90	90
Sum Budsjettendringar	805	1 012	1 115
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	299	299	299
Konsekvensjustert budsjett	289	298	300
Konsekvensjustert ramme	17 405	17 414	17 415
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	3	3	3
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	15	24	24
Drift og vedlikehald av kommunale veglys	190	190	190
Fylkeskommunale veglys ut av kommunal drift	1 178	1 178	1 178
Kaiinntekter - korrigere budsjett	-270	-270	-270
Lønnsjusteringspott Bud 2025	43	107	107
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	-1	-1	-1
Sum Nye tiltak	1 158	1 231	1 231
Nye tiltak og realendringar budsjett	1 158	1 231	1 231
Ramme 2025-2028	18 563	18 644	18 646

Prioriteringar i økonomiplanen

Tenestenivå

Dei kommunale vegane består av mange objekt utover vegdekket, mellom anna bruer, undergangar, kulvertar, bekkeinntak, grøfter, rekkverk, murar, veglys, trafikkskilt, oppmerking, gatemøblar, bommar og ferister. I tillegg er det nokre kaianlegg som også inngår.

Kvam herad forvaltar og driftar om lag 114 km med kommunale vegar, 1 km kommunale fortau og gang- og sykkelveg, 32 bruer, 5 kaiar og 2 undergangar.

Det vart i 2020 utarbeidd ein eige [fagplan for veg for Kvam herad i perioden 2020-2027](#). Planen er meint å fungere som eit overordna styringsdokument for arbeidet innan forvaltninga av det kommunale vegnettet i heile kommunen. Planen omtalar òg tilstanden for veganlegga og gje grunnlag for kommunen si prioritering når det gjeld investering og drift av kommunale veganlegg i planperioden 2020-2027.

Utfordringar

Kommunale vegar

Målet er å oppretthalde god standard på vegnettet i heile kommunen, samt å ha jamleg vedlikehald som asfaltering og siktutbetring/kantslått då dette ofte er tungt og dyrt å å ta igjen seinare.

Asfaltprisane er høge og det er utfordrande å få asfaltert like mange meter som vegplanen legg opp til.

Vegljos

I tillegg til dei kommunale vegljosa har Kvam herad òg hatt ansvaret for drift og vedlikehald av dei fylkeskommunale vegljosa mot eit årleg beløp. Frå juni 2024 tok Fylkeskommunen tilbake ansvaret for ljosa sine og avslutta med det overføring av midlar for dette. I ljøs av dette fann ein at budsjettet til dei kommunale vegljøs var noko låg.

Vintervedlikehald/brøyting

Når det gjeld brøyting på kommunal veg gjeld kontraktane i perioden 2023-2029. Kommunen har ei tenesteskilding av at maksimal snøgrense for brøyting når det gjeld kommunal veg skal vere på 10 cm. På grunn av mykje vekslende ver vert det òg mykje strøying om vinteren. Det er utfordrande å halde seg til grensene og samtidig gjere publikum/brukarane nøgde, og det vert viktig å halde seg til vedtekne grenser framover.

Maskinpark

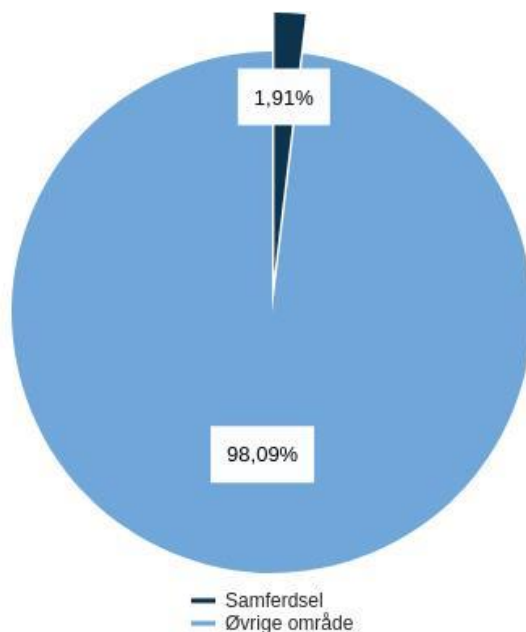
Det var gjort ei større investering med fornying av maskiner og utstyr i 2019 og mykje av maskinparken er bra, men den kommunale gravemaskina, som vart innkjøpt i 2014, er klar for utskifting. Den har vore mykje nytta og skulle i følge fagplanen vore utskifta i 2024.

Innsparingspotensiale

I dag er det eit vedtak som gjer rom for å privatisere kommunale vegar som er mindre enn 150 meter og som ikkje råkar meir enn 10 bustadhus.

Dersom ein hadde fått endra det politiske vedtaket til å gjelde kommunale vegar til private vegar der lengda er mindre enn 150 meter og det er færre enn 50 bustadhus ville ein kunne ha privatisert fleire vegar, og hatt ei innsparing på drift- og vedlikehaldskostnader på desse vegane. Dette er ikkje lagt inn som innsparingsforslag i denne runden, men det vert påpeika at dette kan vere eit innsparingspotensiale.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Samferdselsbedrifter/transporttiltak	0	375	750	0	0	0	0
Kommunale veier	19 849	17 274	19 066	19 242	19 225	19 214	19 263
Sum	19 849	17 649	19 816	19 242	19 225	19 214	19 263

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Samferdsel							
0*Asfaltering - årleg prosjekt			5 500	4 500	4 500	3 125	17 625
0*Fornyng teknisk utstyr - årleg			455	625	625	625	2 330
0*Rassikringstiltak - årleg			1 250	1 250	1 250	1 250	5 000
0*Utbetring kommunale bruer - årleg			313	313	313	313	1 252
0*Utomhusområde rundt Kvam rådhus/KFL-bygget	12 500	0	10 000	0	0	0	10 000
0/1* Trafikksikringsplan - årleg			250	250	250	250	1 000

Økonomiplan for 2025-2028

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
0/1*Rekkverk kommunale vegar - årleg			250	250	250	250	1 000
Sum Samferdsel	12 500	0	18 018	7 188	7 188	5 813	38 207

Måltabell

Overordna mål

Fagplan Veg 2020-2027: Bygging og drift kommunale vegar

Fagplan Veg 2020-2027: Digitalisering

Fagplan Veg 2020-2027: Mjuka trafikantar

Fagplan Veg 2020-2027: Overvatn

Fagplan Veg 2020-2027: Sikttilhøve

Fagplan Veg 2020-2027: Trygge vegar

Trafikksikringsplan for Kvam 2020-2023: NULL-visjonen

Budsjett til trafikksikring

Eigen post for trafikksikring skal vera inkludert i kommunale årsbudsjett for å sikra gjennomføringskraft

Gjennomføring trafikksikringstiltak

Minst 80% av alle prioriterte strakstiltak gjennomført og minst 50% av prioriterte langsiktige tiltak i ts-planen påbyrja innan utgangen av 2023

Redusert tal omkomne/alvorleg skadde

Redusera talet på omkomne/svært alvorleg skadde i trafikken i gjennomsnitt/år: 2015-2020: 0,3 2021-2025: 0,2 (0,25 i perioden 2015-2018)

Redusert tal trafikkskadde 15-24 år

Redusera gjennomsnittstal for trafikkskadde innan aldersgruppa 15-24 år til 3 skadde/år for perioden 2020-2023 (5 skadde/år i 2015-2018)

Redusert tal trafikkskadde totalt

Redusera gjennomsnittstal på trafikkskadde til 6 personar/år for perioden 2020-2023 (13,5 skadde/år i 2015-2018)

Rullering trafikksikringsplan

Ha rullert trafikksikringsplanen innan utgangen av 2023

Trafikksikkert herad

Vera godkjend som "Trafikksikker kommune" innan utgangen av 2020

Budsjett til trafikksikring

Eigen post for trafikksikring skal vera inkludert i kommunale årsbudsjett for å sikra gjennomføringskraft

Gjennomføring trafikksikringstiltak

Minst 80% av alle prioriterte strakstiltak gjennomført og minst 50% av prioriterte langsiktige tiltak i ts-planen påbyrja innan utgangen av 2023

Redusert tal omkomne/alvorleg skadde

Redusera talet på omkomne/svært alvorleg skadde i trafikken i gjennomsnitt/år: 2015-2020: 0,3 2021-2025: 0,2 (0,25 i perioden 2015-2018)

Redusert tal trafikkskadde 15-24 år

Redusera gjennomsnittstal for trafikkskadde innan aldersgruppa 15-24 år til 3 skadde/år for perioden 2020-2023 (5 skadde/år i 2015-2018)

Redusert tal trafikkskadde totalt

Redusera gjennomsnittstal på trafikkskadde til 6 personar/år for perioden 2020-2023 (13,5 skadde/år i 2015-2018)

Rullering trafikksikringsplan

Ha rullert trafikksikringsplanen innan utgangen av 2023

Trafikksikkert herad

Vera godkjend som "Trafikksikker kommune" innan utgangen av 2020

Bustad

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Bustad](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	-438	-438	-438
Sum Tekniske justeringer	-665	-665	-665
Sum Vedtak forrige periode	972	585	587
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i budsjettamma knytt til kommunale avgifter på kommunale bygg	377	377	377
Auke i lønnsjusteringspott 2024	2	2	2
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	11	11	11
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	-47	-47	-47
Forsikring - rette på teneste	-3	-3	-3
Legionellastyring - driftskostnader	200	200	200
sletta beløp i 2028 på driftskonsekvens	0	0	0
Splitte lønnskonto vedlikehaldsarbeidarar FDV	211	211	211
Sum Budsjettendringar	750	750	750
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	3 503	3 403	3 403
Konsekvensjustert budsjett	4 559	4 072	4 074
Konsekvensjustert ramme	4 121	3 634	3 636
Innsparingstiltak			
Innsparing: Avtale om underskotsgaranti går ut (helse)	0	-500	-500
Innsparing: Redusere reinhaldskostnader frå 2026	0	-42	-84
Innsparing: Sei opp husleigeavtale med bustadstiftinga, 3 leiligheter	-300	-300	-300
Innsparing: Selge Strandebarmsheimen	-80	-80	-80
Innsparing: Selge Ålvik trygdebustader	-93	-93	-93
Sum Innsparingstiltak	-473	-1 015	-1 057

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Nye tiltak			
19-teneste til fordeling	164	164	164
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	24	38	38
Justering i finansbudsjett B25	52	52	52
Lønnsjusteringspott Bud 2025	2	101	101
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	4	4	4
Sum Nye tiltak	245	359	359
Nye tiltak og realendringer budsjett	-228	-656	-698
Ramme 2025-2028	3 893	2 977	2 938

Prioriteringar i økonomiplanen

Tenestenivå

Kvam herad eig og forvaltar ein del bustadhus nytta til utleige.

Nokre av bustadane er me pliktet å halde, mellom anna gjennom Sosialtenestelova som pålegg kommunen å halde bustad til dei som ikkje har så lett for å kome inn på utleigemarknaden på eige hand.

Politiske vedtak om mottak av flyktningar bind òg kommunen til å halde på bustadhus, då det ofte er få utleigebustader tilgjengeleg.

Utfordring

Utfordringa knytt til å eige mange bustadhus er stort sett vedlikehaldskostnadane.

Mange av bustadane vart bygd for eldre brukarar i perioden 1986 og 1987. Skal desse bustadane fortsetje å tene dagens brukarar vert det stilt krav til betre brannsikring.

Det er satt i gang med eit eige prosjekt om felles brannsikringstiltak for å oppgradera branntryggleiken i eldre, større bustadbygg. Dette er eit langsiktig prosjekt for å ivareta dagens krav, og skjer hovudsakleg når det er byte av leigetakarar.

Kommunen søker aktivt på stønadsmidlar til ENØK-tiltak, og difor vert bustadane samtidig oppgradert med energireduserande tiltak støtta av ENOVA.

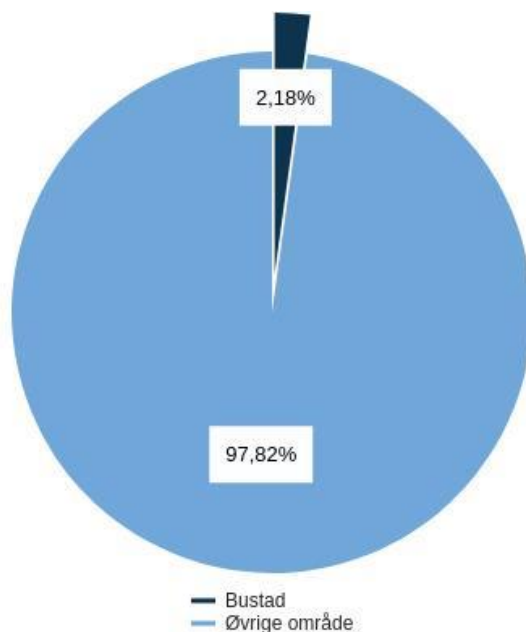
Innsparingspotensiale

Ein vurderer å selja ein del bustadar som ikkje ligg i område som ein ser har lite utviklingspotensiale for kommunal tenesteproduksjon i framtida, og samtidig sjå på kjøp i område der bustadar ligg nær sentrumsfunksjonar og føremålsbygg.

Innsparing kan skje ved sal av bustadbygg som står mykje tomme, eller har større vedlikehaldsetterslep. Nokre bustadar bør vurderast å seljast til leigetakarar, t.d. leige til eige med hjelp av startlån

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Økonomiplan for 2025-2028

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Kommunalt disponerte boliger	1 025	-1 826	1 952	2 298	1 325	1 268	1 330
Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig	2 776	1 901	2 261	2 215	2 109	2 106	2 117
Boligbygging og fysiske bomiljøtiltak	419	507	521	538	554	554	554
Sum	4 221	582	4 734	5 051	3 987	3 928	4 002

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Bustad							
0*ENØK - Oppgradering eksisterande ventilasjon Mikkjelsflaten	1 850	0	0	1 150	0	0	1 150
0*Heradet kjøper seg inn i byggeprosjekt	50 000	0	10 000	15 000	20 000	0	45 000
0*Modulbustader til ROP	1 875	0	1 875	0	0	0	1 875
0*Ny elektrokjel på Mikkjelsflaten	1 375	0	0	1 375	0	0	1 375
0*Nødstraum Mikkjelsflaten	1 125	0	0	1 125	0	0	1 125
0*Oppgradering bygg -årleg prosjekt			1 250	1 250	1 250	1 250	5 000
Eigedomskjøp 2025	8 125	-8 100	8 125	0	0	0	8 125
Eigedomskjøp 2026	8 125	-8 100	0	8 125	0	0	8 125
Husbanklån			30 000	30 000	15 000	15 000	90 000
Sum Bustad	72 475	-16 200	51 250	58 025	36 250	16 250	161 775

Måltabell

Overordna mål

Energi- og klimaplan - tilpassing til klimaendringar

Kommunal næringsforvaltning og konsesjonskraft

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Kommunal næringsforvaltning og konsesjonskraft](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	-24 143	-24 143	-24 143
Sum Tekniske justeringer	105	105	105
Sum Vedtak forrige periode	-10 966	-13 491	-10 571
Allereie vedtekne rammeendringar i 2024			
Auke i lønnsjusteringspott 2024	0	0	0
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024	-8	-8	-8
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	-1	-1	-1
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	-1	-1	-1
HST vedtak 026/24 - rekruttering i Hardanger og Voss	50	0	0
Justering av budsjett på kraft jamfør siste prognose	7 221	9 210	3 799
Tidsforskyv frå 2024 til 2025: kr 100 000 i støtte til prosjektet «Rekruttering i Hardanger og Voss».	50	0	0
Sum Allereie vedtekne rammeendringar i 2024	7 312	9 201	3 790
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	-2 958	-2 758	-1 158
Konsekvensjustert budsjett	-6 507	-6 943	-7 835
Konsekvensjustert ramme	-30 650	-31 086	-31 978
Innsparingstiltak			
Innsparing: generelle næringsstilskot	-162	-162	-162
Innsparing: Kraftfond, bruka 50% på eigne prosjekt fom 2025	-1 000	-1 000	-1 000
Innsparing: Solcelleanlegg i landbruk/næring, avslutt ordning fom 2025	-790	0	0
Innsparing: Turistinformasjon flyttast til bibliotekenesta fom V2026	0	-248	-248
Sum Innsparingstiltak	-1 952	-1 410	-1 410
Nye tiltak			
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	7	11	11
Justering i kraftinntekter og skatt på kraft etter ny prognose frå kraftforvaltar, B25	-6 840	-10 590	-11 515

Økonomiplan for 2025-2028

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Lønnsjusteringspott Bud 2025	-8	21	21
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	-1	-1	-1
Sum Nye tiltak	-6 842	-10 559	-11 484
Nye tiltak og realendringer budsjett	-8 794	-11 969	-12 894
Ramme 2025-2028	-39 445	-43 056	-44 872

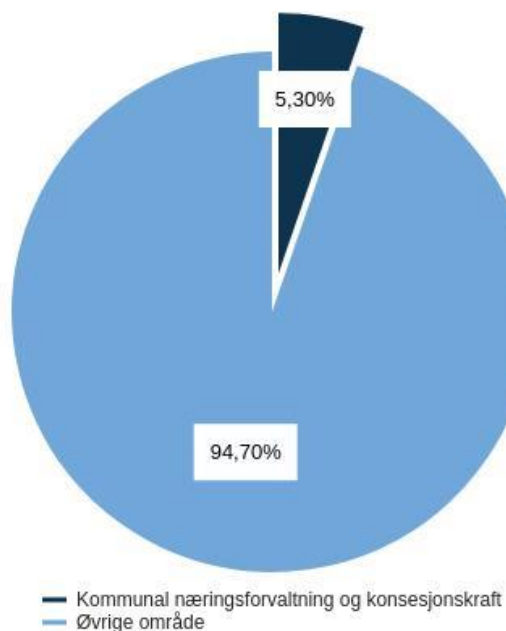
Prioriteringar i økonomiplanen

Næring

Kommunen har pliktar knytt til mellom anna følgjande lovar: jordlova, konsesjonslova, viltlova, skogbrukslova, næringsberedskapslova, forureiningslova. Vidare er det kommunane som har ansvar for ulike tilskotsordningar knytt til jord- og skogbruk. Det er næringsavdelinga som lyser ut og skriv saksunderlag knytt til kraftfondet til kommunen. Som eit av innsparingstiltaka, er der føreslått å halvera tilskotssummen til 1 mill.kr. per år.

Kraft er om tala i eige kapittel

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Kommunal næringsvirksomhet	29	17	-9	-976	-961	-961	-961
Konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg	-54 204	-27 967	-42 874	-42 622	-43 830	-45 656	-48 276
Tilrettelegging og bistand for næringslivet	5 356	3 289	7 724	3 545	1 083	1 088	1 147
Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	217	789	808	936	931	929	938
Sum	-48 601	-23 872	-34 352	-39 118	-42 776	-44 599	-47 152

Måltabell

Overordna mål

Vekst og opplevingar gjennom samskaping mellom menneske, lag, og organisasjonar, bedrifter, bransjar, bygder, kommune og regionar

Brann- og ulykkesvern

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Brann- og ulykkesvern](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	14 805	14 805	14 805
Sum Tekniske justeringar	21	21	21
Sum Vedtak forrige periode	-627	-1 783	-1 878
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Auke i budsjettamma knytt til kommunale avgifter på kommunale bygg	27	27	27
Auke i lønnsjusteringspott 2024	1	1	1
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	-18	-18	-18
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	14	14	14
Forsikring - rette på teneste	5	5	5
Innsparing: Tilby interne og eksterne kurs	-20	-20	-20
Reversering av opprinneleg innsparingskrav B2024	696	895	995
Splitte lønnskonto vedlikehaldsarbeidarar FDV	-135	-135	-135
Sum Budsjettendringar	570	769	869
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	-544	556	556
Konsekvensjustert budsjett	-580	-437	-432
Konsekvensjustert ramme	14 225	14 368	14 373
Nye tiltak			
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	39	62	62
Gebyrinntekter sjølvkost , B25	-436	-940	-1 031
Indirekte kostnader på sjølvkost, B2025	85	85	85
Lønnsjusteringspott Bud 2025	165	325	325
Prisauke personforsikring og OU kontingent for tilsette	8	8	8
Sum Nye tiltak	-140	-460	-551
Nye tiltak og realendringar budsjett	-140	-460	-551
Ramme 2025-2028	14 085	13 909	13 822

Prioriteringar i økonomiplanen

Tenestenivå

Brann- og redningsvesenet i heradet opprettheld i dag eit høgt beredskapsnivå, med mål om å sikre liv, helse, miljø og materielle verdiar. Teneste utfører ikkje berre lovpålagte oppgåver som brannsløkking og redningsoperasjonar, men og ei rekkje viktige tiltak innan førebygging, opplæring og tilsyn som går utover minimumskrava. Me har med andre ord eit tilbod som reflekterer kommunen sine ambisjonar om å være en trygg kommune, kor me bidreg til å redusera risikoen for brann og andre ulykker.

Utfordringar

Økonomisk er det ei utfordring å balansere ynskje om et høgt servicenivå med stramme kommunale budsjett. Dei aukande kostnadane for vedlikehald av både bygningsmassar, utstyr og køyretøy, kombinert med krav til personleg verneutstyr, bemanning og opplæring, vil legge press på ressursane. I tillegg er det forventa at klimatilpassingar og auka risiko for naturkatastrofar som flaum og ekstremvær vil krevja meir innsats.

Innsparingspotensiale

Brann og ulykkesvern er underlagt mange lovpålagt oppgåver som krev mykje, men dei områda det er mogeleg er å vurdere omfanget på er:

- Opplæring og informasjonstiltak
- Tilsyn og førebygging
- Tilsyn av særskilde brannobjekt
- Førstehjelpsopplæring

Kortsiktige tiltak:

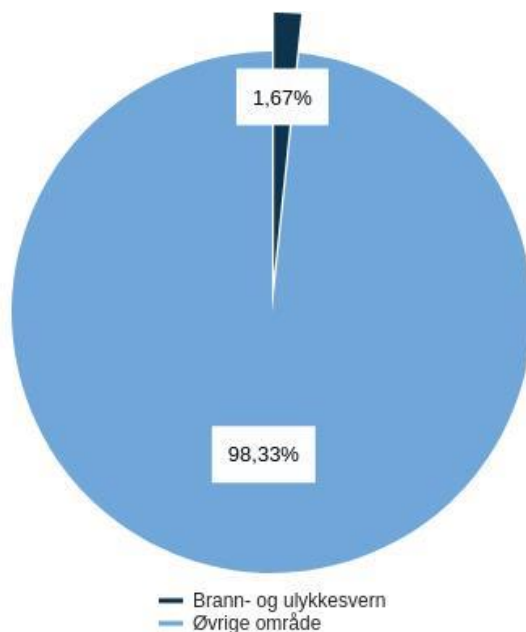
- Reduksjon i opplærings- og informasjonstiltak
- Strammare kontroll med overtid og vurdering av moglegheitene for meir effektiv turnusplanlegging.
- Samarbeid med nabokommunar

Langsiktige tiltak:

- Omstilling til grønare og meir kostnadseffektive løysningar
- Auka digitalisering av førebyggjande arbeid og tilsyn
- Vurdering av nedskalering av enkelte tenester utover det lovpålagte.

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Økonomiplan for 2025-2028

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Forebygging av branner og andre ulykker	1 388	-203	104	-119	-648	-747	-730
Beredskap mot branner og andre ulykker	16 172	16 365	17 964	15 831	15 948	15 929	15 965
Sum	17 561	16 162	18 068	15 712	15 300	15 182	15 236

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Samla prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Brutto prosjektutgift	Øyrem. fin.	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Investeringsprosjekter							
Brann- og ulykkesvern							
0*Kjøp av kjøretøy KVBR	15 250	0	6 250	0	0	0	6 250
Sum Brann- og ulykkesvern	15 250	0	6 250	0	0	0	6 250

Tenester utanfor ordinært kommunalt ansvarsområde

Innleiing

Lenkje til beskriving av tenesteområde: [Tenester utanfor ordinært kommunalt ansvarsområde](#)

Samandrag budsjett

Generell forklaring til tabellen Driftsbudsjett med endringar

Forslag til endring i budsjett finn du i tabellen “Driftsbudsjett med endringar”. Ramma som låg inne frå før viser i øverste del av tabellen. Forslag til nye endringar på ramma (Innsparingstiltak og Nye tiltak) viser i den nederste delen av tabellen. Ved å halde musepeikaren over dei ulike tiltakstekstane får du opp meir utfyllande informasjon om det enkelte tiltak.

“Innsparingstiltak” er forslag til innsparingar på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

“Nye tiltak” er forslag til endringa på budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2027 på det aktuelle tenesteområdet.

Driftsbudsjett med endringar

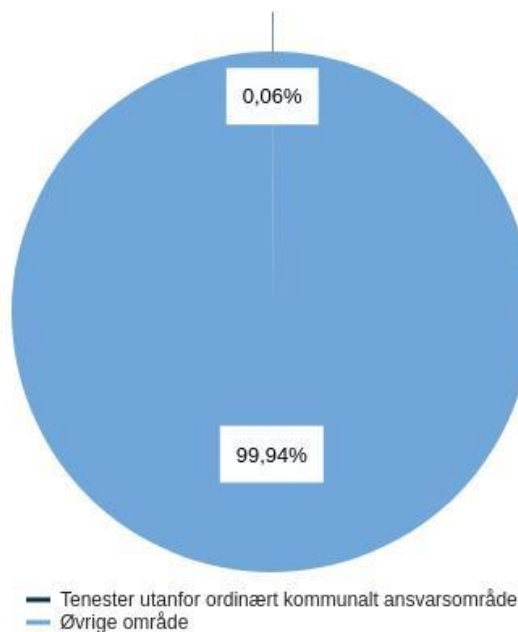
Beløp i 1000

Beskriving tiltak	Økonomiplan		
	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	4 745	4 745	4 745
Sum Tekniske justeringar	14	14	14
Sum Vedtak forrige periode	-3 997	-4 287	-4 287
Budsjettendringar			
1T2024 endringar på ØK 2028	0	0	0
Fordeling av lønnsjusteringspott 2024	-9	-9	-9
Fordeling av lønnsjusteringspott, andre kontoar 2024	-2	-2	-2
Fordeling av lønnsjusteringspott, estimat kap5 og 3_2024	1	1	1
Innparingsprogram Oppvekst	-162	-162	-162
Sum Budsjettendringar	-172	-172	-172
Sum Rammeendringar i 2. tertial 2024	-29	-29	-29
Konsekvensjustert budsjett	-4 184	-4 474	-4 474
Konsekvensjustert ramme	561	271	271
Nye tiltak			
Aga på lønnsjusteringspott Bud 2025	0	1	1
Korrigere økonomiplan f.o.m. 2028 - Støtte til private veglag	0	0	0
Lønnsjusteringspott Bud 2025	3	5	5
Sum Nye tiltak	4	6	6
Nye tiltak og realendringer budsjett	4	6	6
Ramme 2025-2028	564	277	277

Prioriteringar i økonomiplanen

2025 er siste året med avdrag på Kvam herad sin del av finansieringa av Jondalstunnelen (0,29 mill.kr.)

Brutto utgifter i % av kommunen sine totale brutto utgifter

Driftsbudsjett

Fordeling på teneste (Tabell)

Beløp i 1000

	Rekneskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde	9 129	4 780	4 585	606	312	312	15
Sum	9 129	4 780	4 585	606	312	312	15